

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:348

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:348 Förutsättningarna för kvinnors företagande i välfärdssektorn

av Said Abdu (FP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 7 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 16 mars 2015

Finansdepartementet

Ardalan Shekarabi (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:355

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:355 Mer jämställda pensioner vid äktenskapsskillnad

av Maria Arnholm (FP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 7 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 6 mars 2015

Socialdepartementet

Annika Strandhäll (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2014/15:62 till kulturutskottet

2014/15:68 till utrikesutskottet

2014/15:71, 73 och 74 till civilutskottet

2014/15:76 till socialutskottet

2014/15:77 till justitieutskottet

2014/15:79 och 80 till finansutskottet

2014/15:81 till miljö- och jordbruksutskottet

2014/15:83 till trafikutskottet

2014/15:85 till utbildningsutskottet

2014/15:86 till skatteutskottet

2014/15:87 till arbetsmarknadsutskottet

2014/15:89 till näringsutskottet

2014/15:95 till civilutskottet

Skrivelser

2014/15:66, 67, 90 och 114 till utrikesutskottet

2014/15:103 till konstitutionsutskottet

Redogörelse

2014/15:NR1 till utrikesutskottet

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2014/15:AU5 Arbetsmarknadspolitik

Kulturutskottets betänkanden

2014/15:KrU5 Kultur och fritid för barn och unga

2014/15:KrU4 Spelfrågor

Näringspolitik

§ 4 Näringspolitik

Näringsutskottets betänkande 2014/15:NU10

Näringspolitik

föredrogs.

Anf. 1 LARS HJÄLMERED (M):

Herr ålderspresident! Det första jobbet är det allra viktigaste jobbet. Det är det första jobbet som kan ge ett andra och ett tredje jobb. Det är det första jobbet som ger herr ålderspresident, mig och alla andra en möjlighet att kliva in på arbetsmarknaden och få en chans att visa vad vi går för. Det är en extra utmaning med ett första jobb, när man är ung och kanske saknar

erfarenhet, att konkurrera med någon som varit på arbetsmarknaden bra mycket längre, men det är så otroligt viktigt att ta det där första klivet in.

För ett litet tag sedan träffade jag en kille som heter Niklas och bor i Göteborg. Han hade fått det där första viktiga jobbet. Han hade tagit klivet in och fått chansen. Trots en lite strulig bakgrund där skolan inte hade gått som på räls hade han fått chansen. Han hade mött en arbetsgivare som frågade vad han kunde och ville snarare än hur hans bakgrund och gymnasiebetyg såg ut.

I Niklas fall handlade det om ett trivsamt arbete i den viktiga besöksnäringen. Det är för övrigt den bransch, herr ålderspresident, som är bland de bättre när det gäller att anställa unga människor och människor med utrikes bakgrund.

Jag tycker att det här är viktigt. Vi kommer i dag att debattera mer kring de allmänna villkoren för företagsamhet och det politiska ansvar vi har för att lägga grunden för fler jobb och växande företag. Men jag tycker också att det är viktigt att poängtera att bakom detta handlar det om personer som Niklas som får en chans att visa vad de går för och komma in på arbetsmarknaden.

I hans exempel och i exemplet med besöksnäringen är det också väldigt tydligt kopplat till politiken, där ord och handling behöver gå ihop. Det vill säga, när vi talar om viktiga näringar likt besöksnäringen, när vi talar om ungas möjligheter att kunna få ett arbete, då hänger det ihop med politiska reformer. Där är mitt tydliga besked att vi vill fortsätta att underlätta för den viktiga besöksnäringen och för människor som Niklas.

I stället har vi en regering som vill höja skatter kraftigt och försvåra för honom, andra och den viktiga besöksnäringen.

Den senaste tiden har vi, herr ålderspresident, sett ett antal stora varsel. Det är viktigt att de människor som drabbas av dessa varsel får ett snabbt stöd till omställning. Men jag tycker också att det är en väckarklocka just på temat företagsamhet och konkurrenskraft. Det handlar om att vi i riksdagens näringsutskott måste stanna upp och fundera kring de lite större utmaningarna för Sverige som kommer till exempel med den typ av varsel som vi har sett på företag som Ericsson och Sony.

Man kan konstatera att Sverige historiskt har byggt sitt välstånd på handel och öppenhet. I dag kan vi dock se en alltmer hårdnande konkurrens. Det är fortsatt, menar jag, rätt med handel och öppenhet, men med det kommer i dag en helt annan utsatthet än vad vi har sett tidigare, där problem i andra länder slår rakt in i den svenska ekonomin.

Vi kan också se att det finns ett fortsatt behov i Sverige av att skapa fler arbeten. De senaste åtta åren har långt över 300 000 nya arbeten kommit till, mycket tack vare en väldigt aktiv företags- och arbetslinje från Alliansen. Vi ska också vara tydliga med att det är otillräckligt. Politiskt behöver vi göra mer för att lägga grunden för att fler människor ska kunna få ett arbete.

Jag tycker också att man kan blicka ut och se att det i Sverige skapas väldigt många nya företag. Det ansöks om väldigt mycket patent. I undersökningar som tittar på områden som entreprenörskap och innovation brukar Sverige falla ut väldigt väl. Det är positivt, men vi kan också konstatera att vi som land har problem med att många av de företag som skapas inte växer till som de borde kunna göra. Där har vi politiskt sett mer att fundera på.

Jag tycker också att vi ska konstatera att vi har ett antal stora företag i Sverige som gynnar oss och ger oss stora fördelar. Samtidigt är vi väldigt beroende av dem under överskådlig tid.

Det finns fler exempel, men det handlar väldigt mycket om utmaningar som kommer i termer av globalisering, urbanisering, digitalisering och demografisk utveckling i samhället.

Min slutsats, herr ålderspresident, är att vi måste värna handel och öppenhet. Min slutsats när det gäller de här stora utmaningarna är att vi måste arbeta för ett bra företagsklimat, för det är A och O för att klara den här typen av konkurrens. Vi måste göra fler reformer för att underlätta företagsamhet i det här landet.

Det handlar konkret till exempel om de stora satsningarna på områden som forskning och infrastruktur som vi har satt på plats.

Det handlar om utbildning – nu senast när Alliansens budget gick igenom handlar det om en förstärkning av förskolan och lågstadienivån i grundskolan så att barngrupperna blir mindre och kunskaperna fler.

Det handlar om att ha skatter på rimliga nivåer som står sig i en internationell konkurrens när många företag verkar i olika länder.

Det handlar om att det ska vara lönsamt att arbeta, och det handlar om att göra reformer för att få fler företag att växa till.

Så kan listan fortsätta. En del av den här agendan för mitt parti och kollegerna i Alliansen ser vi tydliga avtryck i i det vi har att debattera i dag när det handlar om områden som främjande av företag, regelförenkling, turism, kreativa näringar och sjöfart.

Mot Alliansens partier står en väldigt passiv regering. När vi blickar ut och tittar på de lite större utmaningarna ser vi att regeringen väljer linjen att prata snarare än att ta tag i de stora utmaningarna, och när regeringen gör saker vill jag hävda att det snarast är sådant som slår mot företagsamhet, industri och konkurrenskraft.

Vi har en regering som pratar om innovationsråd och en industrikansler men som samtidigt har många närmast fientliga förslag mot företagsamhet när vi ser till konkret handling.

Vi har en regering som inför en skatt på avstånd som framför allt slår mot företagsamhet utanför de större städerna.

Vi har en regering som inte förmår att lägga fram ett sådant enkelt och bra förslag som att ha längre och tyngre lastbilar, vilket både skulle minska utsläppen och förbättra ekonomin för många viktiga svenska företag.

Man trycker undan viktiga företag inom vård och omsorg och vill ta bort den självklara rätten för patienter att välja vårdcentral.

Man vill dubblera skatten på att anställa unga, vilket skulle ge sämre möjligheter för unga att komma in på arbetsmarknaden i det första viktiga jobbet.

Man vill göra det mindre lönsamt för äldre att stanna kvar på arbetsmarknaden.

Man har satt Sverige i en diplomatisk kris med egentligen hela Mellan-östern, och det framstår nu som lite oklart om diskussionen om TTIP, ett handelsavtal mellan Europa och USA, fortsatt är viktig för regeringen.

Man lovade från regeringspartierna, före valet, att hålla fast vid det viktiga överskottsmålet, det som lägger en grund för både hushåll och företagsamhet vad gäller investeringar. Knappt sex månader senare väljer man att överge detta mål, som har tjänat Sverige väl under 18 års tid.

Man jobbar också på att lägga ned Bromma flygplats, vilket tydligt slår emot företagsamheten i hela landet.

Herr ålderspresident! Ska vi kunna lägga en grund för fler jobb och växande företag och kunna ta oss an de stora utmaningar som Sverige kommer att möta under kommande decennier, då måste vi ha en politik och en regering där tanke, ord och handling hänger ihop. Det gör det med Alliansens förslag, och jag kan konstatera att det gör det inte med regeringen.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservationerna 2, 5 och 8, även om vi naturligtvis står bakom alla våra förslag i detta betänkande.
(Applåder)

I detta anförande instämde Hans Rothenberg (M) och Helena Lindahl (C).

Anf. 2 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr ålderspresident! I dag debatterar vi näringsutskottets betänkande nr 10 *Näringspolitik*, och jag vill inledningsvis yrka bifall till reservationerna 3 och 9.

Herr ålderspresident! Sverige är ett industriland, och det vill jag tala om i dag – Industrilandet Sverige. Sverige har en lång tradition av framgångsrik industri som byggt upp Sverige och den välfärd vi i dag alla tar för given. Tillsammans med våra naturtillgångar av mineraler, vatten och skog är industrin själva motorn i Sveriges tillväxt och välbefinnande.

Svensk industri står för hela 18 procent av Sveriges bnp och sysselsätter i dag runt 650 000 personer. Och till dessa jobb beräknas att det tillkommer ytterligare ungefär två arbetstillfällen på varje industrijobb i olika former av service till industrin.

När den förre statsministern – till synes raljant – hävdade att industrijobben i Sverige är borta på World Economic Forum i Davos var det många som tolkade det som att han dömde ut svensk industri. Det var i alla fall ett mycket märkligt uttalande från den statsminister som kommer att gå till historien som den som lämnade våra gränser på vid gavel för lågutbildad arbetskraft från hela världen och som lade huvudfokus på sina jobbskapande reformer för hamburgerkedjor.

Herr ålderspresident! Under 1900-talet växte några av världens största industriföretag upp. Det var Aga, Asea, Astra, Esab, Electrolux, Gambro, Pharmacia, Scania och Volvo PV – för att nämna några. Det här är företag som är sammankopplade med fantastiska svenska uppfinningar och patent, men gemensamt för dessa företag är att de numera har sålts ut. Bland dessa företag och även bland företag som fortfarande är i svensk ägo har vi under lång tid sett hur hela eller delar av produktionen flyttats till låglöneländer för att endast behålla forskning och utveckling i Sverige. Men på denna front finns stora orosmoln eftersom även FoU-miljöerna är utsatta för global konkurrens. Till saken kan nämnas att bara Kina i dag avsatser mer resurser till forskning och utveckling än hela EU och att man häromåret mönstrade på hela 6 miljoner studenter till landets universitet och högskolor.

Telekomföretaget Ericsson varslade senast häromveckan över 2 000 personer om uppsägning samtidigt som man aviserade att 850 konsulttjänster ska bort. Detta följer tyvärr en mycket olycklig trend. Nyligen rapporterade flera medier om hur 163 000 industrijobb försvunnit från Sverige bara sedan år 2000. Det hade faktiskt kunnat vara ännu värre. Vi ska tacka väljarna för att de var smartare än majoriteten politiker och röstade nej till Europas gemensamma valuta, vilket har drabbat till exempel Finland mycket hårt under den ekonomiska krisen.

Att 163 000 industrijobb försvunnit är självfallet mycket allvarligt för vår nation, samtidigt som det bygger upp ett stort utanförskap framför allt på svensk landsbygd, där jobben blir allt färre och det är långt till de större arbetsmarknaderna runt storstäderna.

Nej! Lösningen är inte att fylla upp tomma lägenheter med nyanlända flyktingar. Det kommer om något att spåda på de enorma svårigheter dessa orter står inför med en accelererande arbetslöshet. Vi måste helt enkelt se till att sluta blöda industrijobb. Med rätt politik är jag övertygad om att svensk industri åter kan växa sig stark och bli internationellt konkurrenskraftig. En industriell renässans – om jag tillåts ordvalet.

Industrilandet Sverige mår i dag inte bra! Detta måste vi ändra på om vi vill ta ansvar för kommande generationer. I andra länder, såsom USA och England, talar man i dag om reshoring – alltså motsatsen till outsourcing – där man ser en trend att företag som tidigare gjort sina investeringar i andra länder flyttar hem delar av sin verksamhet.

Ska Sverige vara med på banan behövs krafttag med en lång rad tydliga reformer. Tyskland och England är två exempel på länder där man implementerat nationella industristrategier för att kunna bli konkurrenskraftiga på den globala marknaden.

Med anledning av vad jag har talat om och de möjligheter som finns har Sverigedemokraterna inlett ett omfattande arbete där rejäla resurser inom partiet har avsatts just för att fördjupa vår politik för svensk industri. Vi tittar brett och förutsättningslöst på en lång rad områden där vi vänder på många stenar och knuffar på en och annan helig ko.

Vi tittar som sagt brett. Vi tittar på den högre utbildningen, kapitalförsörjning, skatterna, infrastrukturen, energipolitiken, forskningspolitiken och handelspolitiken, för att nämna några områden. Vi kommer att presentera en rad förslag inte minst i samband med vårbudgetpropositionen.

Herr ålderspresident! En helt central del i industripolitiken är en fungerande infrastruktur. Svensk basindustri har en stor konkurrensnackdel i och med de fysiska avstånden till världsmarknaden. Det gäller inte minst skogs- och gruvnäringen men också annan industri som finns eller skulle kunna uppstå i Sveriges mer svårtillgängliga landsändar.

Det finns en rad beredda infrastrukturprojekt som sannolikt skulle bli mycket lönsamma men som av olika skäl inte blir av. Malmбанan är ett exempel. Utöver på bristerna i järnvägsnäten finns svaveldirektivet, som försvårar och gör det ännu dyrare för svenska företag att få ut sina varor sjövägen. Dessutom vill flera partier införa vägslitageavgift för godstransport på väg, vilket obönhörligen kommer att försämra konkurrenskraften för några av Sveriges viktigaste näringar. Det duger inte.

På senare år har it-infrastruktur och bredbandsutbyggnad diskuterats. De är självfallet viktiga frågor. Men sedan årtionden har Sverige försummat underhåll och investeringar i både tåg- och väginfrastruktur. Under glansdagarna på 50- och 60-talen, när investeringarna var som störst på området, spenderade Sverige mellan 2 och 2 ½ procent av bruttonationalprodukten på kommunikationer, men de har sedan dess mer än halverats. Nu ligger vi på runt 1 procent av bruttonationalprodukten och har så gjort i 30 år. De senaste åren har anslagen dessbättre ökats något, men den infrastrukturskuld Sverige har kommer att bli mycket tuff att komma till rätta med – särskilt som frågan knappast toppar väljarnas önskelista på prioriteringar. Kanske är detta ett område som passar väl för breda parlamentariska förhandlingar och överenskommelser, precis som regeringen nu valt att arbeta med energipolitiken. Att öka ambitionerna för infrastrukturen är att ta långsiktigt ansvar för landet.

Herr ålderspresident! Just kompetensförsörjning är en av de stora utmaningarna vi står inför för att tillgodose svensk industri. För att få ungdomar att välja tekniska och naturvetenskapliga ämnen krävs sannolikt ett batteri av åtgärder. En fråga man kan ställa sig är om man på skattebetalarnas bekostnad ska kunna utbilda sig till precis det man som student tycker är roligt, trots att utsikterna för ett relevant jobb i praktiken är obefintliga.

Enligt Ingenjörsvetenskapsakademien kommer Sverige 2030 att ha ett underskott på hela 50 000 ingenjörer. Sverigedemokraterna har redan lagt förslag om förstärkningar gällande studievägledning, vilket i sig är viktigt, men kanske krävs också en tydligare styrning av utbildningarna på framför allt högskolenivå kopplat till tydligare incitamentsstrukturer. Vi måste dock börja agera mer intensivt längre ned i åldrarna för att förmå skolungdomar att i högre utsträckning välja de inriktningar som arbetsmarknaden efterfrågar.

Det handlar inte enbart om akademiker. Enligt en rapport från riksdagens utredningstjänst som vi låtit beställa kan vi komma att sakna 60 000 industriutbildade på gymnasial nivå och 65 000 gymnasieingenjörer år 2035. Dessa siffror representerar i sammanhanget bristen efter att man tagit hänsyn till att många av dagens jobb kommer att ersättas med personer med eftergymnasial utbildning. För den som lättsinnigt tror att man kan trola fram några tiotusen utbildningsplatser på högskolenivå och problemet därmed är löst är detta tänkvärt.

Det kommer nämligen att bli svårt att fylla dessa platser med kvalificerade sökande.

Därför är det mycket glädjande att samtliga gymnasieskolor som erbjuder teknikprogrammet från och med i höst också kan erbjuda ett fjärde tekniskt år som leder till gymnasieingenjörsexamen.

Herr ålderspresident! Jag har redan dragit över tiden lite grann, men jag ska ändå avsluta med lite om vår regering.

I valrörelsen gav Socialdemokraterna löfte om en industrikansler, och det kan ju få en att dra lite lätt på smilbanden. Det är naturligtvis svårt att kritisera detta innan det har sjösatts, men tyvärr framstår det mest som plakatpolitik. Givetvis hoppas jag att jag har fel och att det kommer ut någonting positivt i andra ändan.

Statsminister Stefan Löfven har nu också tillsatt det så kallade Innovationsrådet, vilket väl får sägas vara en åtgärd lite på samma tema. Det är bra att de här frågorna får fokus på sig, men man undrar ju vad det sedan ska bli.

Är man villig att ta de tunga och svåra beslut som kommer att krävas för att skapa nödvändiga förutsättningar för en växande svensk industri?

Har Socialdemokraterna kraft och vilja att köra över sina trotsiga kolleger på vänsterkanten och söka stöd för nödvändiga reformer i övriga riksdagen?

Efter alla löften i valrörelsen har regeringen och i synnerhet Socialdemokraterna press på sig att leverera.

Från Sverigedemokraternas sida är vi beslutna att göra vad som står i vår makt för att få skutan på rätt kurs.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mattias Bäckström Johansson och Johan Nissinen (båda SD).

Anf. 3 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag talade i mitt anförande om vikten av det första jobbet, chansen som vi som unga människor ska få att ta det viktiga klivet in. Man kanske aldrig tidigare har jobbat och saknar erfarenhet. Man kanske konkurrerar med någon som har jobbat på en arbetsplats i fem eller tio år. Det är det som gör att man kan få en pinne i cv:t.

Det här är utomordentligt viktigt. Vi talar ofta om ungas möjligheter och om ungdomsarbetslöshet. Vi möter det med olika reformer: RUT, ROT, sänkt skatt på att anställa unga och sänkt matmoms på restauranger, för att ge några exempel.

Vi vet att det finns ett antal partier – Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet – som alla har förslag om att dubblera skatten på att anställa unga. Men inte bara det, utan Sverigedemokraterna enas med dem om den linjen.

Då kan man titta på Josef Franssons egen valkrets, Skaraborg. Där finns det väldigt många unga människor som jobbar till exempel på Commerce i Skövde, på McDonalds, på Julas centrallager i Skara och i butiker, på lager och på andra arbetsplatser. Det är likadant inom försvaret i Skövde och på viktiga jobb inom äldreomsorg eller förskola. Det är dem en höjd skatt på att anställa unga tydligt slår mot.

Därför vill jag, herr ålderspresident, fråga Josef Fransson om han har räknat på hur många unga människor i hans egen valkrets som kommer att förlora jobbet med Sverigedemokraternas förslag om att höja skatten på unga medarbetare.

Anf. 4 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr ålderspresident! Till att börja med: De första jobben är jätteviktiga. Men vi har valt en annan väg.

Vi såg under den förra mandatperioden och mandatperioden före den, när den förra regeringen hade sitt maktinnehav, att reformerna som man gjorde med halverade sociala avgifter för unga inte hade riktigt den effekt som man hade önskat. Det blev en väldigt dyr reform.

Det blir självklart dyrare för företagarna att anställa unga om man gör det dyrare att anställa unga. Det säger sig självt. Men vi har valt en annan väg och i stället satsat på lärlingssystem, en helt ny anställningsform där man som nybakad student från gymnasiet kanske kan komma in och få jobb. Och då är det befriat från arbetsgivaravgifter till 100 procent. Man har en lite lägre lön, men man får ett utbildningsmoment i arbetet. Det är den vägen vi har valt att gå, för den tror vi ger mer.

Den väg som den förra regeringen valde kostade enligt experterna ungefär 1 ½ miljon kronor per jobb och år. Det är i så fall väldigt dyra jobb.

Anf. 5 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr ålderspresident! Allt det här med lärlingar är jättebra. Jag tror att vi är brett politiskt eniga om att vi behöver mer av lärlingsutbildning och mer av lärlingsanställningar i yrkeslivet – just detta att kunna komma in på en arbetsplats och arbeta och få utbildning kombinerat.

Vi behöver göra väsentligt mer för att ställa om det svenska näringslivet och samhället till ett annat sätt att arbeta på än i dag. Men det handlar också om vad vi politiskt med olika verktyg gör för att underlätta. När vi talar om de här visionerna, idéerna om att fler unga ska få chansen på arbetsmarknaden, handlar det om konkret politik.

Då kan jag konstatera att Sverigedemokraterna vill höja skatten på att anställa unga. De vill göra det dyrare och svårare för unga människor på Julia i Skara, på Commerce i Skövde, inom försvaret i Skövde. Det är där det tydligt slår mot ungas möjligheter att få ett arbete när de är 18, 19, 20 år och ska konkurrera utan erfarenhet med någon som har arbetat tidigare.

Jag tycker att exemplet besöksnäringen är ganska intressant. Det har gjorts undersökningar där man har tittat på andelen unga och utrikes födda som jobbar i den branschen i relation till andra. Då kan man konstatera att inom besöksnäringen, som ju är hotell, restauranger, skidanläggningar och en massa andra saker, är bortåt en tredjedel av dem som arbetar unga under 25, medan det är 10 procent på arbetsmarknaden i övrigt.

Vi kan konstatera att 60 procent av de företag som finns inom besöksnäringen drivs av människor med utländsk bakgrund. Jag skulle vilja hävda att det är den bransch som tydligast hjälper till att få in unga människor och människor med utländsk bakgrund på arbetsmarknaden. Det är därför jag ser med oro på att Sverigedemokraterna så tydligt slår mot en sådan viktig bransch som hjälper många unga människor in till det första, viktiga jobbet som kan vara klivet in på arbetsmarknaden, till en egen inkomst och till en vidare karriär.

Anf. 6 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr ålderspresident! Lars Hjälmered misstar sig lite. Han lyfter ut *en* fråga ur Sverigedemokraternas politik utan att ta hänsyn till helheten.

Vi har en i mitt tycke mycket offensiv politik för att skapa arbetstillfällen, inte bara för unga utan generellt. Då har vi riktat in oss på

små och medelstora företag, där fyra av fem nya jobb bildas i dag. Det är också där vi har riktat in fokus.

Det duger inte att gynna restaurangnäringen och hamburgerkedjorna med skattelättnader, halverade kostnader för arbetsgivaravgifter och sådant för just de branscherna. Det behöver breddas.

Industriföretagarna och de andra företagen är viktiga. Det är trots allt de som är grunden för vår välfärd. Någonstans där är det man måste sätta fokus – egentligen på små och medelstora företag generellt. Det är den vägen vi har valt.

Vi har valt att införa det vi kallar ett arbetsgivaravdrag, det vill säga att man får dra av en rejäl peng för de första tio anställda. Vi har också valt att sänka sjuklönekostnaderna, även där för de första tio anställda. Det är ganska rejält. Det tror vi är en kraftfull reform för jobb och tillväxt. De företag som är små i dag ska ju förhoppningsvis bli stora i framtiden.

Jag tycker alltså att Lars Hjalmered gör fel när han lyfter ut ett enda förslag och inte tittar på helheten.

Anf. 7 HELENA LINDAHL (C):

Herr ålderspresident! Alla som lyssnar!

I min hemkommun Robertsfors, som är en liten kustkommun i Västerbotten, bidrar jobben inom industrin till många arbetstillfällen – precis som på många andra ställen i Sverige.

Tyvärr har vi också den senaste tiden fått känna av de negativa konsekvenserna av den globala konkurrensen. Ett av kommunens största företag, Element Six, har varslat ungefär 180 personer, då de ska flytta verksamheten till Irland och Sydafrika. Det kanske inte låter så mycket, men för en kommun med 6 800 invånare är det mer än kännbart.

Jag skulle vilja ta ett annat exempel. Låt oss anpassa samma procentuella siffra till Stockholms kommun. Det skulle innebära 26 000 personer. Jag lovar er att det skulle väcka lite mer uppmärksamhet än de 180 personerna i Robertsfors.

Robertsfors är inte ensamt om nedläggningar. Därför är det viktigt att alla varsel som nu lagts möts med en aktiv politik som skapar nya jobb.

Skogen, malmen och stålet är grundfundament i Sveriges ekonomi. Det tror jag att vi kan vara överens om. De står för en stor del av sysselsättningen i Sverige. Visste ni att ungefär 400 000 svenskar är direkt eller indirekt beroende av basindustrin? Dessutom står basindustrin för nästan 30 procent av Sveriges exportintäkter.

Möjligheten att sälja varor till konkurrenskraftiga priser på världsmarknaden är nödvändig för svensk basindustri. En av de viktigaste förutsättningarna är därför säker tillgång till el till konkurrenskraftiga priser. En annan viktig aspekt är fungerande transporter.

Störningar och trängsel i järnvägssystemet illustrerar man i medierna ofta med en försenad och frustrerad tågresa i någon storstad. Det här perspektivet är inte oviktigt, men det är sällan vi hör något om konsekvenserna för godstrafiken. Godset har inget ansikte och ingen röst. Därför är det viktigt att man bygger rationella godsstråk som underlättar för våra företag att komma ut i världen. Ett naturligt godsstråk kan vara Norrbotniabanan, Botniabanan och Bergslagsbanan till Göteborgs hamn.

Herr ålderspresident! Det finns ett annat orosmoment när det gäller transporter, och det är kilometerskatt på lastbil, en skatt på avstånd. Det

hörde vi inte minst i går, då vi i utskottet hade besök från Jernkontoret och Svemin, som är en intresseorganisation för gruvbranschen. Sverige är rikt på avstånd, och en kilometerskatt kommer att slå hårt mot landsbygden, inte minst i norra Sverige, där avstånden är långa och naturtillgångarna rika och där järnvägarna aldrig kommer att nå fram till varje skogsskifte.

I stället för att jaga utsläppen jagar minoritetsregeringen tyvärr näringslivet. Inte heller har regeringen möjliggjort för längre fordon på våra vägar. Det skulle ha gynnat såväl klimatet som näringslivet.

Häromveckan kom beskedet: Vänsterregeringen och Jonas Sjöstedt berättade stolt hur de skulle gå till väga för att begränsa fristående skolors och vårdinrättningars möjlighet att gå med vinst. Sjöstedt har fått som han vill, och S och MP dansar gladeligen med.

Trots nöjda vårdtagare, elever och anhöriga ska man nu lägga krokben för välfungerande skolor, vårdcentraler, äldreboenden och hemtjänstföretag. Varför? Jo, för att minoritetsregeringen och Vänsterpartiet helt enkelt inte gillar driftsformen.

I en debattartikel skriver civilminister Ardalan Shekarabi och Jonas Sjöstedt att vinstintresset går ut över kvalitet, likvärdighet och arbetsvillkor. Samtidigt säger Shekarabi att bara ett fåtal av företagen misskött sig. Hur går detta ihop? Det är uppenbart att ideologi gått före allt annat, men det handlar också om okunskap.

Jag är övertygad om att mångfald skapar en bättre välfärd och att vinst inte är fult. I stället för att tala om driftsform bör debatten handla om kvalitet. Om företagen enbart skulle drivas av att tjäna pengar och inte leverera bra vård eller skola skulle de väl knappast bli långlivade?

Nästan samtidigt som regeringen och Vänsterpartiet aviserade inriktningen mot ett mer socialistiskt samhälle, som sparkar undan benen för den sektor där flest kvinnor äger och driver företag, inträffade internationella kvinnodagen. Vilken ironi!

Men det var inte nog med detta. Nu är också RUT-företagen under lupp, och minoritetsregeringen har aviserat att det så kallade RUT-avdraget ska halveras. Innan jag går in på vilka konsekvenser det här kan leda till vill jag ge lite bakgrundsfakta.

I och med att RUT-avdraget infördes i Sverige växte en helt ny bransch fram som bara fortsätter att växa. I snitt har omsättningen ökat med 20 procent årligen, och 2014 omsatte branschen 6 miljarder kronor.

I dag är det ungefär 20 000 personer som är anställda inom hemservicebranschen, och många av dem har tidigare stått långt ifrån arbetsmarknaden. Ungefär hälften av de anställda är utlandsfödda, 25 procent är under 26 år och hela 60 procent saknar gymnasieutbildning.

Från början fanns RUT-företagen bara i och omkring de stora städerna, men de är nu allt vanligare i hela landet. Lokalt är det faktiskt de norrbottniska kommunerna som toppar listan över det största tillskottet av kunder 2010–2015. I till exempel Gällivare ökade antalet kunder från 63 till 452.

Nu vill alltså minoritetsregeringen, även denna gång påhejad av Vänsterpartiet, halvera RUT, och inte bara det. Man avfyrrar en trestegsraket, där första steget är borttagande av avdrag för läxläsning. Det andra steget är att halvera RUT-avdraget för dem som är under 65 år, och sist men inte minst vill regeringen se över vilka ytterligare tjänster som kan exkluderas ur RUT-sektorn. Det här leder naturligtvis till oro bland de

befintliga företagen, som inte vet om de förs utveckla verksamheten och anställa fler. Det leder också till att de som funderar på att starta företag inom branschen tvekar. Dessutom är jag orolig över vilken påverkan regeringens åtgärder kommer att få på branschen i allmänhet. I Danmark gjorde regeringen liknande ingrepp, och det ledde till att branschen kollapsade.

Det är också anmärkningsvärt att en regering som utger sig för att vara feministisk ger sig på ytterligare en bransch som domineras av kvinnor. Det räcker inte med att vilja sätta stopp för välfärdsföretagen, där de flesta av företagarna och de anställda är kvinnor. Vilken ironi, återigen!

Minoritetsregeringen håller fast vid att man tänker ta bort de sänkta arbetsgivaravgifterna för unga. Många ungdomar har svårt att hitta ett jobb, och det lär knappast bli enklare om kostnaden för att anställa dem ökar kraftigt.

Det är motsägelsefullt när Socialdemokraterna å ena sidan säger sig vilja underlätta för nyanlända svenskar att komma i arbete men å andra sidan genomför åtgärder som gör det svårare för dem att hitta ett riktigt jobb. Många av dem som kommer hit är unga, och de blir sannerligen inte hjälpta av att det blir dyrare för arbetsgivare att anställa dem. Enligt Svenskt Näringsliv skulle Socialdemokraternas höjning av arbetsgivaravgifterna för unga leda till att minst 19 000 jobb försvinner. Att inte S ser att det här är fel väg att gå är obegripligt.

Avslutningsvis: Minoritetsregeringen lyfter i många sammanhang fram näringslivet och företagandets betydelse för Sverige. Men ändå vill ni höja skatterna för näringslivet med 25 miljarder, och ni drar i förslag efter förslag undan mattan för landets företagare. Detta är ett problem som ingen industrikansler i världen kan råda bot på.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Ahlgren (C) och Said Abdu (FP).

Anf. 8 BIRGER LAHTI (V):

Herr ålderspresident! När vi nu debatterar näringsutskottets betänkande NU10 om näringspolitik tänkte jag inleda med att säga hur överens vi är. Men nu inser jag att det är vi inte.

Man målar upp ett scenario när det gäller hur vi använder skattepengar. Det finns givetvis en skillnad i vår politik här. Det märker man ju. Det handlar om vilka vi subventionerar med skattepengar. Man blandar in allt från RUT, arbetstillfällen som man påstår har jättestor betydelse och som subventioneras med skattemedel, till vårdsektorn, där vi inte träffar rätt med pengarna.

Men oavsett parti lyfter man näringspolitiken som något viktigt för landets tillväxt och för landsbygdens förmåga till utveckling och överlevnad. För ett dynamiskt näringsliv är en välfungerande kapitalförsörjning av avgörande betydelse. Dock är kapitalförsörjningen ofta ett stort problem för småföretagare, och då särskilt vid nystart av företag. Detta märks särskilt för företag som startas på landsbygden. De statliga finansieringsinsatserna bör vara marknadskompletterande och nå företag i tidiga skeden.

Även om tanken är god är det tyvärr bara att konstatera, vilket också framkommit i Riksrevisionens granskning, att dessa insatser i dag består

av flera aktörer med delvis överlappande mandat och att kapitalet inte når företag i riktigt tidiga skeden.

Detta har lett fram till att regeringen har aviserat en översyn av de statliga finansieringsinsatserna, vilket jag och Vänsterpartiet välkomnar.

Samtidigt är det min och Vänsterpartiets mening att den problematik som företag möter skulle kunna lösas om alla resurser samlades i ett gemensamt bolag med uppgiften att stimulera kapitalförsörjningen i riktigt tidiga skeden. Det har Vänsterpartiet lyft i en kommittémotion som sätter fokus på ett viktigt problem som många företag får erfara i de tidiga faserna av företagsstart.

Näringspolitiken handlar bland annat om att ge driftiga människor förutsättningar och möjligheter att starta nya företag och expandera befintliga företag. Det handlar helt enkelt om rimliga förhållanden så att de kan överleva även vid konjunktursvängningar.

Hur stor betydelse turismen har för hela landet har nämnts även i andra anföranden. Branschen har vuxit under flera år och fått allt större betydelse för både land och stad. Landsbygden erbjuder särskilt goda förutsättningar för ekoturism. Detta är positivt, och vi kan med glädje se att nya nischade satsningar inom ekoturismen, till exempel att bo på lantgård, är framgångsrika och gynnar landsbygden samt att kopplingen till lokalproducerad mat ofta ingår som en del av konceptet.

Vänsterpartiet ser givetvis turismen som en del av tillväxtbranscherna som kan bidra till utvecklingen i landsbygden och i fjällnära orter. Men för att denna bransch ska lyckas med att bli den motor som den skulle kunna bli behövs infrastruktursatsningar. Dit räknar jag givetvis allt som dagens befolkning räknar som infrastruktur: bredband, vägar, flygförbindelser och tåg. Branschen behöver också uppvärderas. Turistnäringen behöver uppvärderas som näringsgren, och ur ett regionalpolitiskt perspektiv behöver den få en uppgradering.

Staten bör i samarbete med kommuner, föreningar och företag ta ett ökat ansvar för att locka besökare till hela Sverige. Regeringen bör därför lägga fram ett förslag till samverkansprogram för turistnäringen, så att den uppnår samma status som andra branscher.

Vi har pratat om industrin i utskottet, och det har även kommit fram här hur viktig den är för Sverige. Det håller Vänsterpartiet med om. Basindustrin är en stomme som ett exporterande land som Sverige måste värna. Att industrin är viktig för Sverige behöver väl ingen tveka om. Att skogen är en ekonomisk och ekologisk resurs som även bidrar till klimatnytta är lika självklart.

Skogsindustrin spelar fortfarande en central roll för landets ekonomiska utveckling. Men här bör man titta på vad som håller på att hända. Nästan varje månad kan man läsa om neddragningar i massaindustrin och framför allt i pappersbruken. Arbetstillfällena blir färre i skogsnäringen samtidigt som alla partier pratar om de gröna näringarna.

Här bör regeringen verkligen visa handlingskraft och visa stöd för skogsnäringens potential när det gäller vidareförädlingens möjligheter, inte minst med tanke på fördelarna med träbyggen i bostadsbyggandet. Jag observerade en motion som var S-märkt, en enskild motion. I den lyftes viktiga aspekter upp som skulle kunna lyfta det fantastiska material som trä faktiskt är.

Här skulle det behövas en strategisk samverkan mellan en bred grupp av aktörer inom träförädlningen och aktörer som vill utveckla industriellt bostadsbyggande av flerfamiljshus. Detta skulle verkligen driva på en utveckling av de gröna näringarna i de län där skogen finns men där det tyvärr saknas arbetstillfällen i dag.

Här finns verkligen möjligheterna för glesbygden att bidra till städernas och Sveriges utveckling. Tänk er ett byggmaterial som binder koldioxid när det växer och som bidrar positivt till klimatomställningen. När det gäller bostäder har råvaran vuxit till sig när avskrivningen är fullbordad.

Jag skulle kunna debattera länge om träets fördelar men stannar här och hoppas, herr ålderspresident, att de ledamöter som är valda för att se till Sveriges bästa verkligen sätter sig in i ämnet och stöder den reservation som skulle innebära ett litet steg i rätt riktning.

Med detta sagt yrkar jag bifall till reservation 1, under beslutspunkt 1, samt reservation 10, under beslutspunkt 8.

Anf. 9 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr ålderspresident! Sverige är ett väldigt exportberoende land. Ungefär hälften av vår ekonomi är kopplad till import och export. Det vanliga för många svenska företag är att den inhemska marknaden ganska snart inte räcker till för de produkter eller tjänster de erbjuder till kunder. Då går de till andra marknader i vårt närområde eller längre bort. Handelspolitiken är naturligtvis utomordentligt viktig för både de stora företag vi har i dag och de företag vi hoppas ska kunna växa till.

Nu har vi en regering som har haft en ganska valhant hantering av den så kallade Saudifrågan. De har kommit till en diplomatisk kris med hela Mellanöstern, med eventuella effekter som kommer med det.

I anslutning till detta sa partiordföranden för Vänsterpartiet, Jonas Sjöstedt, på Twitter:

”Fin seger med det uppsagda Saudiavtalet. Nu stoppar vi TTIP också när vi ändå är igång.”

TTIP är, ska vi säga för protokollet, diskussionen om ett frihandelsavtal mellan Europa och USA. Då vill jag, herr ålderspresident, fråga Birger Lahti om det är Vänsterpartiets uppfattning att Europa och Sverige inte ska ha något frihandelsavtal med USA. Vilka effekter tror Birger Lahti i så fall att avsaknaden av ett sådant handelsavtal skulle få för svenska företag och svenska jobb?

Anf. 10 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Lars, för frågan och dina observationer!

Nej, jag tycker att det vore synd om vi inte skulle ha ett handelsavtal med något av länderna – vi kan ta Kanada och USA. Däremot har det stor betydelse hur handelsavtalet ser ut. Då pratar jag lite grann om investerarskyddet. Men handelsavtalet som sådant är vi inte emot. Det är klart att vi inte kan isolera oss. Vi vet redan i dag att vi exporterar till många länder som är utanför Europa. Det gäller skogsindustrin, till exempel.

Jag tycker alltså att det ska vara ett handelsavtal. Men vi har, helt enkelt, synpunkter på hur innehållet ser ut.

Den andra frågan var: Hur skulle det se ut utan ett handelsavtal? Jag tror att det skulle vara synd att inte ha ett handelsavtal.

Anf. 11 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag tror att gränsen på Twitter ligger vid 140 tecken, vilket gör att man inte får med hela partiprogrammet där. Men Jonas Sjöstedts uttalande ”Nu stoppar vi TTIP också när vi ändå är igång.” väcker en hel del frågor hos mig som läsare.

Jag kommer tillbaka till att Sverige är ett väldigt exportberoende land. Det är viktigt för Volvo, Scania, SKF och hundratals, kanske tusentals, andra svenska företag att de kan exportera produkter och tjänster till andra länder. Vi kan se att den amerikanska kontinenten, Nordamerika, är otroligt viktig för många svenska företag.

Många av oss har en förhoppning om att vi ska kunna få ett viktigt handelsavtal på plats. Det kan påverka inte bara tullnivåer. Även standarder på produkter kan ändras, vilket kan underlätta för företag.

Nu säger Birger Lahti: Jo, men vi kanske är lite mer positiva till att ett avtal ska finnas. Jonas Sjöstedt säger tydligt: Nu ska vi stoppa det här avtalet. Är uppfattningen då att man ska ha ett handelsavtal med USA? Eller är uppfattningen från Vänsterpartiet att man inte ska ha ett handelsavtal?

Jag förstår att man kan ha synpunkter i detalj. Men Jonas Sjöstedts uttalande, åtminstone på Twitter, lät i alla fall som att den principiella uppfattningen från Vänsterpartiet är: Man ska inte ha ett handelsavtal mellan Sverige och USA.

Det väcker en hel del oro.

Anf. 12 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr ålderspresident! Som jag sa är handelsavtalet inte bra som det ser ut nu när det ligger på bordet. Det finns nämligen incitament som gör att stater är överordnade beslut som tas på nivåer där politiken bestämmer. Det är vi emot.

Som det ser ut i dag är det alltså inte bra, men vi är som sagt positiva till handelsavtal. Vi vet att vi kommer att ha handel med många länder, inte bara USA utan säkert även många andra länder. Som handelsavtalet ser ut i dag finns det dåliga saker i det som vi är emot, men vi förstår att handelsavtal alltid kommer att finnas. Vi hoppas att vi får ett annorlunda handelsavtal som TTIP.

Anf. 13 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr ålderspresident! Vänsterpartiet utger sig för att vara ett feministiskt parti. Därför känns det väldigt märkligt att ni tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet ger er på både RUT-branschen och välfärdsföretagarna. Det är branscher som domineras av kvinnor när det gäller både företagandet och de anställda.

Min fråga till Birger Lahti är om det är feministiskt och företagsvänligt att kapa mindre företag som ägs av kvinnor och har många kvinnor anställda vid fotknölna.

Anf. 14 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Helena för frågan. Kvinnorna får starta vilka företag de vill. De får utföra tjänster åt vem de vill, oavsett om det är någon med låg inkomst eller någon med hög inkomst. Men när vi sätter in statliga skattepengar som skulle kunna användas på ett bättre sätt för vår

välfärd och till våra gemensamma resurser, som vi vill ha i mycket annat, tycker vi att vi träffar fel med pengarna.

Jag är inte emot att någon startar ett företag, men när det handlar om att de mest välbärgade kan köpa tjänsterna – oavsett om det är en kvinna eller en man som har företaget – tycker vi att skattepengarna inte träffar rätt. När du blandar in att vi skulle vara emot kvinnligt företagande tycker jag att du hamnar fel, Helena Lindahl. Det handlar inte om det, utan vi tycker att skattepengarna används på fel sätt.

Anf. 15 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Birger Lahti för svaret. Konjunkturinstitutet har visat att till exempel RUT-avdraget i slutändan innebär ett plus för statskassan. Det kostar alltså ingenting för landet Sverige att ha RUT-tjänsterna, för det har gett så många nya jobb – för många nysvenskar, för ungdomar och för många människor som har stått långt ifrån arbetsmarknaden.

Min fråga är varför det är okej för byggföretag och lokalvård att göra vinster på skattebetalarnas pengar men inte okej för företag i kvinnodominerade branscher, som till exempel välfärdsföretag vars brukare – dem det berör – är nöjda. Det är för mig helt obegripligt. Är inte det viktigaste att kvaliteten är god och att brukarna är nöjda? Varför jagar man vinster i kvinnodominerade branscher men inte i mansdominerade branscher? Vem av er har till exempel sagt att det är fullt för byggföretag som går in och jobbar åt kommunen att tjäna pengar, Birger Lahti?

Anf. 16 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr ålderspresident! Först och främst tycker jag att det är synd om Helena inte kan se att det är en skillnad mellan att sätta in vinsterna hos en som bygger och att sätta in dem hos en som sköter åldringar eller har en skola med skattefinansierade pengar. Vi vill att pengarna ska hamna där vi säger, det vill säga för att vårda gamla eller utbilda unga. Om du inte ser skillnad på de två branscherna tycker jag att det är synd, Helena Lindahl.

Det finns nämligen en väsentlig skillnad i att företaget gör vinst när vi sätter ut ett bygge på anbud. När vi sätter in pengar för att vårda gamla tycker vi att pengarna ska hamna där. Jag tycker att det är synd om du inte ser skillnaden.

Anf. 17 SAID ABDU (FP):

Herr ålderspresident och ärade ledamöter! Det här handlar om företagen och företagandets framtid i Sverige. De beslut vi fattar i kammaren påverkar människor av kött och blod i vårt land, från företagaren som tack vare Alliansens regelförenklingar har kunnat expandera sitt företag till den anställda som fått ny framtidstro genom en anställning på just det företaget. Vi står nu inför ett skifte där vänstermajoriteten i riksdagen gör sitt bästa för att stoppa den här utvecklingen, vilket är just vad vårt land *inte* behöver.

Herr ålderspresident! Som man sår får man skörda. Alliansregeringen gav Sverige en näringsrik jordmån. I den grodde framtidstro och tillväxt skapad i ett näringsklimat med mindre krångel, sänkta arbetsgivaravgifter för ungdomar och sänkta skatter på jobb. Det spirande livet omhulldades av företagsfrämjande insatser som ökade stödet just till dem som arbetade

för att främja entreprenörskapet. Med osäkerhetsregeringens politik riskerar vi nu en annan typ av utsäde – salt och draksädd där plogen dragit fram.

Jag tänker inte stillasittande se på när Folkpartiets och alliansregeringens reformer dras tillbaka. Som jobbskapande företagare vet jag hur mycket reformerna har betytt för mig själv och för mina gelikar. Jag är ett resultat av den politik som fördes fram, och jag kommer att stå upp för att försvara den. Folkpartiet och våra kolleger i Alliansen är tydliga i våra gemensamma motioner. Vi vill förkorta tiden det tar att starta företag, och vi vill inte att man ska stänga den dörr vi har initierat som En dörr in. Vi har även aviserat mindre byråkrati, kortare handläggningstider och mycket mer.

Mot oss står osäkerhetsregeringens handfallenhet och plakatpolitik, som stjälper i stället för hjälper företagen. På plakatpolitikens skyltar har vi kunnat läsa om industrikansler, innovationskatapulter och innovationsråd – samtidigt som man har ropat efter stoppultimatum gällande vitala infrastrukturer och energipolitiken innan man över huvud taget har gjort konsekvensanalyser. Det må vara stora ord som är riktade mot stora företag, men man glömmer de små företag som påverkas av dessa ord.

Jag, Folkpartiet och Alliansen tänker inte glömma de små företagen. Vi vet att grunden för vår tillväxt står att finna i de små företagen och att alla stora företag en gång i tiden var små. Vi vet också att den här näringsfientliga politiken märks tydligast i just dessa små företag.

Herr ålderspresident! Jag säger det igen: Alla företag har en gång varit små. Det är således där våra företagsfrämjande insatser bör sättas in. Genom att främja entreprenörskap i skolan, högskolan och yrkeshögskolan och genom Ung Företagsamhet och Drivhuset planterar vi livgivande drömmar som en dag blommar ut i jobbskapande företag. Det spirar från Kiruna till Kristianstad och från Vänersborg till Västervik. Givetvis ska vi göra allt för att stötta arbetet så mycket vi bara kan, från UF-läraren som är en hjälte till varje UF-företag som är en inspirationskälla för sina gelikar. Med vår motion ger vi entreprenörer möjligheten att drömma lite, lite större.

Jag vill ta tillfället i akt att vid sidan av Drivhuset och Ung Företagsamhet lyfta fram IFS goda arbete. Sedan 1996 har IFS arbetat för att främja invandrades företagande, och sedan dess har 20 000 nya företag kommit till just genom denna stiftelse. Nu hotas den dock av budgetnedskärningar på hela 40 procent på grund av en dålig hantering av Tillväxtverket, vilket vi tillsammans får återkomma till i kommande regleringsbrev. Det är intellektuella resurser som finns hos våra nysvenskar och som omgående behöver understödjas i entreprenörskap och transnationell handel. Det är bråttom.

Herr ålderspresident! Folkpartiet har sedan Bertil Ohlins dagar arbetat under parollen fri ekonomi och socialt ansvar. Tillsammans med våra allianskolleger har vi under de senaste åtta åren tagit ansvar just för en näringsrik näringslivspolitik för landets företagare. Det kommer vi att fortsätta göra. Osäkerhetsregeringen kan fortsätta sin politik, som hittills endast lett till ökade kostnader för de jobbskapande företagarna – eller så skulle man kunna lämna över till oss i Alliansen att sköta näringslivspolitik. För oss är det nämligen ingen läpparnas bekännelse.

Vi brinner för en näringslivspolitik värdig namnet, skapad av företagare som jag själv och till nytta för landets alla företag.

Jag yrkar bifall till reservationerna 2, 5 och 8.
(Applåder)

I detta anförande instämde Hans Rothenberg (M) och Helena Lindahl (C).

Anf. 18 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr ålderspresident! Jag kan inte låta bli att säga att i dag är det min talman. Det känns bra.

Sverige är sig inte riktigt likt. Det hände många saker under de åtta åren med alliansregeringen vid makten som ändrade människors synsätt och deras sätt att tänka och vara. Det är så politiken ska fungera när det är som mest positivt. Vi får människor att blomma upp, komma till sin rätt och hitta möjligheter att starta och driva företag och att göra ett jobb som de har längtat efter att få göra.

För min del handlar det jättemycket om etableringsfriheten i välfärden. Hur många kvinnor är det inte som under årens lopp jobbat som biträden, sjuksköterskor och undersköterskor och vetat bättre hur jobbet ska göras men inte haft möjlighet i en stelbent organisation att göra något åt det? Tänk att då få möjligheten att starta ett företag som man får driva efter eget huvud. Att sedan se att människor mår bättre måste vara något av den största tillfredsställelse man kan få som företagare.

Därför är det anmärkningsvärt att regeringen och Vänsterpartiet inte vill fortsätta på den inslagna vägen och se att det faktiskt fungerar.

Jag är också förvånad över att man hänger upp sig på vilken associationsform ett företag har. Ska inte alla former få finnas och driva företag i omsorgssektorn?

Det finns tre branschorganisationer för vårdföretag. Det är Almega Vårdföretagarna, Svenska Vård och Famna. Dessa organisationers gemensamma syfte är att erbjuda vård och omsorg på olika fronter för den enskildes bästa.

Av ungefär 11 000 företag inom denna nisch är 10 500 riktigt små företag som drivs av engagerade människor som inte i första hand tänker att de ska tjäna pengar på det offentliga. De flesta av företagen drivs med offentliga medel på uppdrag av det offentliga. Dessa företagare drivs av en önskan att göra ett bra jobb för dem de jobbar med.

Denna bransch sysselsätter nästan lika många som besöksnäringen. 160 000 personer har sitt jobb i dessa företag. Det är något vi måste värna.

Som en av mina kolleger nämnde tidigare kan vi tala massor om behovet av innovationsråd, industrikansler och vad det nu kan heta. Men det är bara kosmetiska råd för hur man ska komma framåt. Vad ska ett innovationsråd uppfinna om man har tänkt sig att ta bort fungerande branscher? Vad är det för ytterligare innovationer som ska komma och inom vilka branscher? Hur ska man komma framåt när man samtidigt inte tänker låta fungerande branscher fortsätta? Antalet företag kommer ju att minska som en effekt av de åtgärder som regeringen föreslår.

Jag är helt förstummad över Vänsterpartiets och Birger Lahtis inställning till RUT. Birger Lahti och jag har tidigare diskuterat inställningen att det bara är rika människor som kan köpa dessa tjänster.

Min mamma är 83 år. Hon har flera gånger sagt till mig att jag måste jobba för att RUT-avdraget ska finnas kvar. Man kan lugnt säga att hon i övrigt inte är särskilt politiskt engagerad.

Min mamma har den lägsta pensionen för att hon var hemma med sina barn under många år och av andra orsaker. Men hon har möjlighet att välja hemtjänstföretag. Hon har råd att köpa en sådan tjänst. Varför ska vi ta ifrån en kvinna som har slitit och släpat i sitt liv och haft olika bekymmer den glädje hon känner över att kunna välja vilka som sköter städningen i hennes hem?

Ska vi missunna dessa kvinnor det? Det är många kvinnor i hennes ålder och äldre som väljer sin hemtjänst. Är det så vi ska gå till väga? Ska vi missunna människor att köpa den tjänst de vill ha?

Tycker man att kommunalt anställda är mycket bättre och mer värda? Då behöver vi se över människosynen i både anställningsformer och när det gäller människor som jobbar med detta.

När det gäller RUT-företagen kan jag inte låta bli att nämna vikten av RUT-avdraget för arbetsintegrerande sociala företag. Mer än en tredjedel av ASF-företagen i Sverige sysslar med RUT-tjänster. Det skulle innebära ett avbräck för tusentals personer om de inte får behålla sina jobb i dessa små företag. Vi talar om människor som har stått utanför ordinarie arbetsmarknad i ett antal år innan de kommit i arbete igen. Är det så vi vill göra? Är det den vägen vi ska gå i Sverige, att regeringen inte ger utan bara tar?

I stället hittar man på nya sätt att anställa människor. Häromdagen kom det ett förslag om matchningsanställningar. Då var plötsligt bemanningsföretagen jättebra. Dem har ju regeringens företrädare skällt på något oerhört och sagt att de bara suger ut och inte förmedlar några riktiga jobb som håller över tid. Men i detta avseende kan bemanningsföretag tydligen användas för att underlätta matchning för företag och andra verksamheter utan att behöva anställa.

Det finns nya namn för allt också, vilket är spännande.

Herr ålderspresident! Jag önskar att vi skulle få en näringspolitik i detta land som gör att människor fortfarande vågar starta och driva företag, oavsett om man har stått länge utanför arbetsmarknaden eller inte. Vi borde tycka att alla jobb är lika värda och att alla företag har lika värde, oavsett om det är ett litet arbetsintegrerande socialt företag eller ett stort industriföretag. Vi behöver alla typer av företag i vårt land.

Jag ska avsluta med att nämna någonting om den viktiga besöksnäringen, som just i dag och i morgon har sin stora branschkongress i Göteborg. Jag beklagar att det är likadant varje år – vi kan aldrig komma dit eftersom vi debatterar det området här i kammaren samtidigt.

Denna bransch är rädd för att satsa i dag. Man är rädd för de höjda arbetsgivaravgifterna för både unga och äldre. Det handlar inte bara om unga människor som får sitt första jobb inom besöksnäringen utan också om äldre som har fått en chans att fortsätta att jobba men nu är rädda att inte få göra det.

Det handlar också om en rädsla för höjning av matmomsen. Man är rädd att man ska få ett sådant förslag på sig igen från regeringen för att det ska komma in mer pengar till statskassan.

Oavsett vilka branscher vi pratar om i Sverige i dag finns det en osäkerhet inom näringslivet som regeringen tyvärr har skapat. Det är inte bra för Sverige, och det är inte bra för vårt exportberoende.

Herr ålderspresident! Jag yrkar bifall till reservationerna 2, 5 och 8.
(Applåder)

I detta anförande instämde Said Abdu (FP).

Anf. 19 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr ålderspresident! Penilla Gunther frågade varför Vänsterpartiet är emot att hennes mamma kan välja hemtjänst. Det har vi ingenting emot. Vi har aldrig sagt att vi är emot att det finns andra utförare än kommuner.

Jag tror säkert att de siffror och småföretag som Penilla Gunther nämnde inte innebär de problem som vi är ute efter. Om vi sätter in statliga pengar tycker vi att de ska träffa det vi vill. De ska användas för att sköta din mamma, Penilla Gunther, och många andra. De ska inte tas ut i världen till länder som har bra skatteregler och till stor del försvinna där. Det är vad vi pratar om, inte att man inte ska kunna välja hemtjänst.

Jag måste fråga Penilla Gunther: Tycker du att vi träffar rätt med skattepengar när till exempel en välbärgad person som har en pool hemma kan ha någon som kommer och rensar poolen och sedan får skattesubvention för det?

Tycker du att pengarna träffar rätt när man kan beställa hem läxhjälp samtidigt som en familj med tre fyra ungar, varav en har lite problem i skolan, inte får läxhjälp och annat till sitt barn därför att skolan inte har tillräckligt med resurser på grund av att vi har ett system där att alla försöker kringgå skatter? Tycker du inte att det är ett problem?

Anf. 20 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr ålderspresident! När det gäller RUT-företag och vinster måste jag tyvärr säga att Birger Lahti har fullständigt fel.

Kan du hitta någon siffra någonstans i detta land, Birger Lahti, där ett RUT-företag har hittat sådana möjligheter att tjäna pengar och få sådana vinster att man investerar i en bank utomlands? Det vore verkligen jätteintressant att få ta del av den statistiken.

RUT-företag är oftast väldigt små. Det handlar om att starta och driva företag även på landsbygden, vilket Birger Lahti och jag har debatterat tidigare, och om att ha företag i hela landet. Inte minst utlandsfödda har fått möjligheter att komma in i en bransch där mycket svartjobb förekommit tidigare. Svarta jobb har blivit vita. Det tycker jag är en viktig åtgärd.

När det gäller läxhjälp, poolrengöring och sådant är det ytterst få, i alla fall som jag känner, som har pooler att rengöra. Men jag kan också ifrågasätta det, och man kan strama åt det. Men se då till att RUT-avdraget hjälper dem som behöver ha hjälp!

Vad gäller läxhjälp tycker jag att alla barn ska kunna få det, men det har funnits möjlighet att köpa det i alla år. Det fanns även när jag var liten. Tyvärr fick inte jag del av det, men det kommer alltid att finnas tjänster som alla inte kan välja.

Anf. 21 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr ålderspresident! Jag tror att vi blandade ihop det när du pratade om din mamma, Penilla Gunther. Jag menade valfriheten att det ska finnas flera företag som sköter hemtjänst, och du pratade om RUT-tjänsterna. Vi pratade kanske om två olika saker, men jag menar att din mamma ska kunna ha möjlighet att välja hemtjänst från ett företag i stället för från kommunen.

Jag är inte emot sådana företag. Det jag sa var att vi är emot de största bovarna, som tar ut vinster. Vi ska träffa rätt med pengarna. Penilla Gunther tog upp RUT-företagen, men det var kanske för att jag blandade ihop två saker.

När det gäller läxhjälp har jag ingenting emot att det finns företag som erbjuder det – absolut inte. Men om vi sätter det i paritet med att subventionera dem med skattemedel när vi sedan får barn som far illa i skolan därför att det inte finns tillräckligt med resurser tycker jag att pengarna träffar fel. Tycker inte du det, Penilla Gunther?

En sak till, när det gäller till exempel ROT-avdrag: Tycker du att vi träffar rätt med pengarna när en person som äger en villa kan få ett par tusen spänn i subventioner för att byta kök vart femte år? Det kan man få för statligt subventionerade pengar samtidigt som vi har massor av hyresrätter i det här landet som man inte har råd att renovera. Tycker du att pengarna träffar rätt där, Penilla Gunther?

Anf. 22 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr ålderspresident! Jag kan ställa frågan tillbaka till Birger Lahti. När det handlar om att upphandla tjänster med offentliga medel är det aldrig någon som frågar om ett byggföretag, ett anläggningsföretag eller något annat som upphandlas av det offentliga har rätt sätta priser, används rätt och så vidare.

Men när det handlar om RUT-företag och vårdföretag är det en helt annan typ av resonemang. Jag förstår fortfarande inte det. Under alla de år vi har diskuterat vinster i välfärden, RUT-företag som satsar på hemtjänst och så vidare, inte minst inom LOV, har jag verkligen inte förstått Vänsterpartiets motstånd.

När det handlar om ROT-avdraget kan man naturligtvis ställa frågan: Hur länge ska det finnas? Är det också värt att pröva, om man nu håller på att se över RUT-avdraget? Jag har inget bra svar på det. Men jag kan ställa dem jämsides och titta på om den enes jobb – att sätta in fönster – är mer värt än den andres – att putsa dem. Den diskussionen kan absolut behövas.

Vi ska se till att de offentliga medlen går till dem som verkligen behöver dem. Där tror jag att vi är ense.

Anf. 23 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Herr ålderspresident! Göran Hägglund kan få vara min talman också.

Det finns mycket som vi politiker är överens om i näringsutskottets betänkande när det gäller vad vi vill göra för ett förbättrat näringsliv. Det tycker jag är en styrka. Jag kan dock konstatera att vi har lite olika ambitionsnivåer när det gäller resurser till vårt utskottsområde. Jag hör i debatten hur nöjd Alliansen är över dagens tillstånd i Sverige.

Herr ålderspresident! Vi har satt upp målet att ha EU:s lägsta arbetslöshet år 2020. Jag har inte hört Alliansen tala om arbetslösheten i

dag. Det mål vi har satt upp kan och ska hela Sverige bidra till. Det är viktigt på riktigt.

Den stora arbetslösheten och inte minst ungdomsarbetslösheten är fylld av människor som inte vill något annat än att kunna gå till ett arbete. Vi känner alla någon, eller åtminstone gör jag det.

Herr ålderspresident! Allt hänger ihop. Näringspolitiken är beroende av i stort sett alla andra politikområden. Utan utbildningsinsatser finns inte kompetenta medarbetare att anställa. Utan infrastruktur kan inte varor och tjänster transporteras. Utan fungerande bredband kan inte näringen och civilsamhället fungera. Utan många fler bostäder kan inte de befintliga jobben tas eller nya företag starta. Utan en fungerande välfärd med tillgängliga förskolor, äldreboenden, skolor och sjukvård går det inte heller att starta företag eller hitta personal. Utan en regionalpolitik tar vi inte till vara hela Sveriges möjligheter att utvecklas.

Tillsammans har vi byggt upp välfärdsmodeller där kvinnor och män arbetar och där samhället hjälps åt när vi blir sjuka eller arbetslösa. Det tänker jag mycket på nu, när stora varsel har lagts på fler orter i Sverige. Jag tänker på alla som oroar sig för sin försörjning. Hur ska det bli för familjen? Hur det ska gå för arbetskamraterna? Och jag tänker på alla som söker arbete.

Herr ålderspresident! Målet för näringspolitiken är att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag. Sverige har vuxit sig starkt och skapat tillväxt genom att produktionen, kunskapsförädlingen, forskningen och innovationerna har upprätthållit en betydande internationell konkurrenskraft.

Det vill vi förstärka, och vi gläds, till skillnad från andra, åt att statsminister Löfven leder ett mycket kompetent innovationsråd som på sitt första möte diskuterade riskkapital. Att det statliga, marknadskompletterande riskkapitalet inte arbetar fullt ut är en sak som jag tror att vi alla är överens om.

Den översyn som regeringen nu gör av den statliga kapitalförsörjningen behövs. Det finns pengar. Men det behöver bli mer pang för pengarna, som man brukar säga här i kammaren. Detta behöver komma in i ett tidigt skede, och i vissa branscher behöver det vara än mer uthålligt.

Herr ålderspresident! Sverige behöver vara offensivt när vi vill att fler företag ska börja exportera och stärka svenska företags närvaro på tillväxtmarknaderna. Därför jobbar regeringen nu fram en exportstrategi.

Om man tittar på andelen småföretag som anser att tillgången till lån och krediter är ett stort hinder för tillväxt ser man hur det har ökat. Det har blivit svårare att få lån sedan finanskrisen. Om företag avstår från viktiga investeringar i dag blir priset för Sverige uteblivna jobb och lägre ekonomisk tillväxt.

Som ett led i detta lanserade Almi i januari ett nytt lån med 1,2 miljarder i budget. Det lånet har lägre ränta, längre löptid och möjlighet till amorteringsfrihet de första åren. Hittills har 39 lån beviljats om ca 58 miljoner, och Almi ser en fortsatt stor efterfrågan på det här tillväxtlånet.

I vår budget fanns en förstärkning av Almis anslag, som med Sverigedemokraternas stöd till Alliansen blev 62 miljoner lägre. Almi är en viktig part. Man arbetar i hela Sverige med små och medelstora företag, och det ger regional utveckling.

Regelförenklingar är en viktig fråga som engagerar många. Naturligtvis finns det olika utgångspunkter beroende på vilket företag det är och i vilken bransch man verkar. Att starta, driva och äga företag i Sverige måste vara enkelt, för det skapar förutsättningar för fler jobb och ökad välfärd. Man kan, som Riksrevisionen har gjort, konstatera att vi ännu inte har nått alla mål och att det krävs fortsatt fokus på området. Men det finns ljusglimtar. Exempelvis var under perioden 26–30 januari leveranstiden från Bolagsverket en enda arbetsdag för att registrera ett nybildat aktiebolag.

Herr ålderspresident! I helgen var jag hemma i Åre, och där var det alpina världscuptävlingar. Vi vet vilken bra marknadsföring det är när det blir stora evenemang i Sverige. Det blir marknadsföring av orten, regionen och nationen. Vi har en nationell strategi för internationella evenemang som besöksnäringen tillsammans med Riksidrottsförbundet har tagit fram. Där måste nu staten ta sin roll och titta på vad vi ska medverka i.

Den utveckling som Åre har haft beror på samarbete mellan företagen, det offentliga, frivilligorganisationer som idrottsrörelsen, forskningen och inte minst eldsjälarna. Jag vet av erfarenhet att samverkan och samarbete ger resultat.

Besöksnäringen är en viktig bransch. Den sträcker sig från Abisko till Österlen och är en sysselsättningsintensiv bransch. Jobben kan inte heller flyttas: Fjällen står där de står, Stockholms skärgård har vi här utanför och Gotland och Visby är en reseanledning.

Vi har i hela vårt land fantastiska möjligheter till upplevelser av olika slag. Vi måste bara i konkurrens med faktiskt hela världen nå ut med det som gör Sverige fantastiskt. Därför satsar staten och äger tillsammans med näringen Visit Sweden, för att marknadsföra Sverige. I landsbygdsprogrammet aviserar regeringen också en satsning på marknadsföring av landsbygdsturism.

Herr ålderspresident! Vi vill se en utveckling av de kreativa och kulturella näringarna, precis som vi vill se en utveckling av den svenska skogsnäringen. Skogsnäringen är en viktig basnäring som skapar sysselsättning i hela landet och spelar en mycket stor och viktig roll när det gäller utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Där kommer fortsättningen med det nationella skogsprogrammet att vara otroligt viktigt, liksom det regeringen aviserar om klimatinnovationer.

Jag måste även nämna industrin. Naturligtvis står vi upp för att industrin har en framtid i Sverige. Man kan raljera och tala om plakatpolitik. Men jag tycker att det ger en tydlig signal. Antingen säger man att man ser att en nyindustrialisering ska kunna ske eller också säger man att industrin är basically gone. Det finns olika synsätt. Vi tror på det ena.

Herr ålderspresident! Vilka företag jag än möter talar de om sitt behov av kompetent personal, om att företaget trots den stora arbetslösheten inte har kunnat hitta en person med den utbildning som krävs. De talar om att det måste finnas bredband, kollektivtrafik och förskola. Utbildning, forskning, infrastruktur och välfärd – allt måste fungera för att näringspolitiken ska fungera. Allt hänger ihop.

Nästan 400 000 svenskar var arbetslösa i januari. Det är över 8 procent. Därför är det viktigt på riktigt att nå regeringens mål om att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet år 2020.

Med det yrkar jag bifall till näringsutskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 24 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr ålderspresident! Sverige möter en serie stora utmaningar, med en tilltagande konkurrens som en effekt av globaliseringen, behov av fler företag som växer till, behov av fler jobb som kommer fler människor till del. Listan kan fortsätta.

Då har vi en regering som väljer linjen att prata. Jag har inga direkta invändningar mot att man har ett innovationsråd, att man mellan regering och industri eller andra näringar samtalar. Min huvudsakliga kritik är att ord och handling inte går ihop.

Man pratar om innovation och entreprenörskap, och man pratar om innovationsråd och industrikansler. Men tittar vi på konkret handling ser vi att det ofta går i direkt motsatt riktning – som med lastbilsskatten, som att man inte lägger fram förslaget om längre och tyngre lastbilar, som att man trycker bort privat företagande inom välfärdsområdet, som att det skapas en osäkerhet i handelspolitiken efter detta med Saudiarabien och vad som ska hända med det amerikanska avtalet, som med det övergivna överskottsmålet, som med nedläggningen av Bromma flygplats.

Det är ett konsekvent ifrågasättande av det som egentligen är viktigt och som vi alla kan enas kring, nämligen att ha mer av företagsamhet här i landet.

Därför vill jag, herr ålderspresident, fråga Anna-Caren Säterberg: Hur kan ni med allt det ni gör – med lastbilsskatt, övergivet överskottsmål, nedläggning av Bromma etcetera – få fler jobb och fler företag i Sverige med den typen av initiativ från regeringen? Och hur gör de initiativen att vi stärker konkurrenskraften för svenska företag?

Anf. 25 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Lars Hjalmered för frågan. Den handlade om vägslitageavgiften och överskottsmålet, om jag förstod den rätt.

När det gäller vägslitageavgiften tror jag att vi ibland måste lyfta blicken och på allvar diskutera transportslagen. Jag tror att vi kan vara eniga om att det vore bättre om transporterna gick på räls. Jag tror att vi även kan vara överens om att den kapaciteten inte finns i hela Sverige. Därför har bland annat Norrbotniabanan skrivits in i regeringens budget. Men jag kan inte se att den över huvud taget finns med i Alliansens budget. Man har varit mycket rädd för den satsningen, som skulle vara så otroligt viktig för norra Sverige.

Överskottsmålet når vi inte. Det vet jag att Lars Hjalmered är lika medveten om som jag. Men jag tror att det bara är Moderaterna som säger att de inte vill utreda om vi ska ha ett balansmål i stället. Skulle vi inte ha det är det 40 miljarder som Lars Hjalmered nu ska presentera var någonstans de ska skäras ned om vi ska nå överskottsmålet. Jag tror inte att man får Sverige att växa sig starkare genom att i detta läge skära ned statens budget med 40 miljarder.

Anf. 26 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr ålderspresident! Det enkla i politiken är att måla upp en vision och säga att någonting ska dubblas, ökas eller kanske minskas. Den svåra utmaningen är att koppla ihop ord och handling.

Min kritik mot denna passiva regering är att man landar i det enkla. Man talar om visionerna – Europas lägsta arbetslöshet, kanslern och Innovationsrådet. Men tittar vi på vad regeringen gör konkret går det ofta i direkt motsatt riktning. Man talar om företagsamheten, men de konkreta förslagen slår mot just konkurrenskraften och jobbmöjligheterna.

Det som jag lyfte fram var en serie exempel. Jag tycker gott att man kan diskutera överskottsmålets utformning. Men min poäng är att om man före ett val lovar att hålla fast vid detta, just givet att en sund ekonomi är så viktig för både hushåll och företag, och regeringen knappt sex månader senare säger att man överger det överskottsmål som har tjänat Sverige väl, då sänder det en osäkerhetssignal. Om vi har en regering som säger att vi ska införa en skatt på avstånd och som säger att man inte kan lägga fram förslag om längre och tyngre fordon, vilket skulle stärka konkurrenskraften för många företag utanför de större städerna, är det problematiskt.

Trycker man undan privat företagande i välfärdsverksamheter genom pågående utredningar och skapar en osäkerhet slår det mot företagsamheten.

Försätter man Sverige i en diplomatisk kris med hela Mellanöstern och har en osäkerhet när det gäller den samlade inställningen mellan S, MP och V om den viktiga handelspolitiken mellan Europa och USA skapar det en osäkerhet för många företag.

Det är därför som jag tycker att det är så viktigt att ord och handling går ihop, det vill säga att om vi säger att företagsamhet är viktig måste det paras med konkreta reformer som stärker företagsamheten. Jag tycker inte, herr ålderspresident, att det som regeringen hittills har gjort är särskilt imponerande utan tvärtom har slagit mycket mot företagsamhet och jobb.

Anf. 27 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag försökte i mitt anförande beskriva helheten och hoppas att Lars Hjälmered lyssnade. Det handlar om yrkeshögskoleplatser och om fler universitetsplatser. Det handlar om att få ungar att klara sig igenom gymnasiet. Det handlar på utbildningsområdet om mindre klasser i skolan. Det handlar om mindre grupper i förskolorna. Det handlar alltså om väldigt mycket för att företags- och näringspolitiken ska lyckas.

Det som vi ser just nu är att vi har 400 000 arbetslösa. Vilka reformer alliansregeringen än genomförde och vilka förslag den än lade fram har vi ändå 400 000 arbetslösa, varav ca 15 procent är ungdomar.

Jag förstår inte vad du menar, Lars Hjälmered, när du säger att det inte kommer några förslag. Det kom en hel budget, som i och för sig blev nedröstad. Men i den borde du ha sett förslagen om hur man stärker Sverige framöver.

Anf. 28 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr ålderspresident! Socialdemokraterna lyfter, precis som Anna-Caren Säterberg sa i sitt anförande, fram näringslivets och företagandets

betydelse för Sverige. Men samtidigt föreslår ni merkostnader på 25 miljarder för det svenska näringslivet. Det handlar om en skatt på avstånd, en kilometerskatt för lastbilar på 4 miljarder per år. Ni vill öka kostnaderna för att anställa unga med 19 miljarder. Ni vill införa en särskild löneskatt för personer som har fyllt 65 år, vilket innebär att verksamheter där många har valt att jobba just efter 65 år drabbas hårt. Ni vill halvera RUT-avdraget, vilket drabbar många mindre företag som har skapats på grund av RUT-avdraget och inte minst av kvinnor. Ni vill sätta käppar i hjulen för välfärdsföretagarna, där majoriteten är små företag som också ofta drivs av kvinnor. Ni flaggar även för nedläggning av Bromma flygplats, vilket naturligtvis skulle lamslå stora delar av inrikesflyget.

Min fråga är: Hur bidrar alla dessa kostnadsökningar till att utveckla näringslivet och företagandet i Sverige?

Anf. 29 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr ålderspresident! Helena Lindahl tar upp till exempel ungdomsarbetsgivaravgiften. Om du lyssnade på mitt anförande, Helena Lindahl, hörde du att en knäckfråga att lösa är att få 400 000 personer i arbete, de som nu är arbetslösa. Det är så vi håller ihop Sverige. Människor mår bra när de har en tillhörighet och när de har ett arbete att gå till. Ungdomsarbetsgivaravgiften har inte skapat dessa arbetstillfällen.

Jag vet att alla säger att ett borttagande av ungdomsarbetsgivaravgiften kommer att slå hårt mot besöksnäringen. Jag har jobbat i den branschen i hela mitt liv, och det är min bransch. Jag har jobbat i många delar av Sverige och utomlands. Men jag har aldrig haft någon sänkt arbetsgivaravgift för mig. Däremot har jag varit otroligt efterfrågad på grund av min kompetens. Jag jobbade även fortsättningsvis när jag konkurrerade med ungdomar som hade sänkt arbetsgivaravgift. Men man anställde ändå mig på grund av min kompetens.

Ungdomsarbetsgivaravgiften har alltså inte skapat dessa arbetstillfällen. Det skulle ha blivit dyra jobb. Vi skulle ha kunnat skapa fyra jobb till kostnaden för ett sådant jobb.

Min fråga till Helena Lindahl är: Hur ser du på att ungdomsarbetslösheten är skyhögt – 15 procent? Hur ser du på att våra ungdomars gymnasieresultat sjunker? Till och med EU-kommissionen skickar stöd på grund av alliansregeringens misslyckande med ungdomsarbetslösheten. Jag tror att du bor i en region som har fått stöd, och jag vet att Jämtland har fått stöd. Tyvärr började dessa pengar inte jobba när man fick stödet, utan det skedde när det blev ett regeringsskifte.

Är det inte dags att lämna det som inte fungerar och ta fram nya vägar, speciellt för de 15 procent av ungdomarna som inte har kommit in på arbetsmarknaden?

Anf. 30 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr ålderspresident! Löser man problemen för ungdomar, Anna-Caren Säterberg, genom att göra det dyrare att anställa just ungdomar? Jag tror inte det.

Anna-Caren Säterberg talar om att vi måste ta fram nya vägar. Innebär dessa nya vägar en ökning av kostnaderna för företagen i Sverige med 25 miljarder? Utvecklar det verkligen näringslivet? Jag tyckte inte att Anna-Caren Säterberg svarade på min fråga. Hon valde att välja ut en del av

detta. Detta var exemplifieringar som fanns bland de 25 miljarder i skatteökningar som ni aviserar för svenska företag.

Jag försöker en gång till. Hur bidrar 25 miljarder i skattekostnadsökningar för företagen till att utveckla näringslivet i Sverige, och vad är det för nya vägar för företagen?

Anf. 31 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr ålderspresident! Du tog upp den avståndsbaserade vägslitageavgiften som exempel, Helena Lindahl. Som du mycket väl är medveten om är den under utredning. Utredningen är ännu inte klar, så vi vet ju inte hur vägslitageavgiften ska se ut.

Hur man ska lyckas få folk i arbete handlar ju om rätt kompetens. Företagen sökte 80 000 personer att anställa, men det gick inte att hitta rätt kompetens. Helena Lindahl, tycker inte du som jag att det borde ha satsats pengar på att höja kompetensen hos unga och äldre så att de kan ta de jobb som finns på arbetsmarknaden?

När du är ute och besöker företag, får inte du samma budskap som jag hela tiden får, nämligen att det behövs kompetens? Det är det som vi ska erbjuda, det är det som vi ska utbilda både ungdomar och äldre till. Det är det budskap som jag får. Vi har olika synsätt. Jag anser att man ska lyfta hela vägen så att företagen hittar dem som de vill anställa. Ni har ju gjort precis tvärtom genom att till exempel skära ned på antalet yrkeshögskoleplatser och på universitetsplatser. Ni minskade anslaget till gymnasieskolan. Det är inte rätt väg att gå, Helena Lindahl.

Anf. 32 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr ålderspresident! Jag fokuserade ganska mycket på industrins förutsättningar i mitt anförande. En av basförutsättningarna för inte minst den tunga industrin är en god försörjning av energi. Att Sverige genom årtiondena har haft ett välfungerande energisystem med relativt låga priser har tjänat Sverige mycket väl.

Men energipolitiken har kommit att bli något slags ideologisk lekstuga för ett antal ytterlighetspartier här i riksdagen. Det verkar som att vissa partier vill slå sönder vårt fungerande energisystem och ersätta baskraften med dyrare och väderberoende energislag. Deras problem framstår ofta som att man inte kan förstöra tillräckligt mycket snabbt nog. Därför är det väldigt välkommet att regeringen har sjösatt Energikommisionen.

Det som är högst anmärkningsvärt är att regeringen vid sidan av detta har tecknat nya avtal med Norge om att höja ambitionen för förnybar energi via högre elcertifikat – detta i ett läge när vi har väldigt stora energiöverskott och goda energibalanser. Vi exporterar faktiskt lika mycket, om inte mer, energi än vad som produceras från det förnybara.

Så min fråga är: Hur kan det ligga i svenskarnas och svensk industris intresse att subventionera ännu mer el som i praktiken sedan bara ska gå på export? Vad har svenska folket för intresse i att betala in ännu mer pengar för att producera ännu mer energi som sedan bara ska exporteras från Sverige?

Anf. 33 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag lyssnade på den energipolitiska debatten för ett tag sedan. Många i den här kammaren delar nog uppfattningen att förnybart är vägen att gå framåt, att vi behöver satsa mer på dessa energislag.

När det gäller Norge handlar det om långsiktighet.

I Energikommisionen ska alla partier tillsammans se på hur den framtida energiförsörjningen ska se ut, och den måste få ha sin gång, Josef Fransson.

Anf. 34 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr ålderspresident! Säterbergs specialitet kanske inte är energipolitiken, så jag ber om ursäkt.

Det är ganska anmärkningsvärt att man springer i väg och gör detta innan man ens har sjösatt Energikommisionen där man kan få upp diskussionen om vad vi vill långsiktigt. De installationer som vi gör i dag kommer förmodligen att behöva fasas ut ungefär samtidigt med dagens baskraft i form av kärnkraft från de äldsta kärnkraftverken. I samband med att dessa fasas ut behöver man fasa ut den vindkraft som vi hittills har byggt upp. Något slags plan bör vi ha innan vi förstör energisystemet ännu mer.

Problemet är att när vi satsar ytterligare subventioner i systemet blir underhållet eftersatt i befintliga energiproduktionsanläggningar som är helt nödvändiga i vår baskraft och för våra energibalanser.

Elpriserna är i dag så pass låga att man inte kan få lönsamhet i återinvesteringar eller underhåll. Det gäller alla produktionsanläggningar utom naturligtvis de energisystem som bär upp stora subventioner och skattelättnader.

Faktum kvarstår: Svensk industri kan inte bara producera när det blåser. Svensk basindustri måste producera hela tiden, annars kan vi inte ha den kvar i Sverige.

Anf. 35 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr ålderspresident! Det vore väl härligt om det kunde blåsa tillräckligt och solen kunde skina så att vi får igång solenergin och vattenkraften.

Sedan kommer det säkert att komma mer förnybart under tiden som vi inte ens vet om än. Men min vision om framtiden är naturligtvis att vi enbart ska kunna ha förnybar energi. Det tycker jag vore fantastiskt.

I övrigt, Josef Fransson, får jag tacka dig för den energipolitiska informationen som jag precis har fått.

Anf. 36 SAID ABDU (FP) replik:

Herr ålderspresident! Sverige behöver fler jobb, och de skapas av företag som växer och anställer. Ett jobb betyder egen försörjning som inte bara skapar stolthet och trygghet utan även frihet och makt över vardagen. En politik för fler i arbete är en politik för frihet. Jobb skapas ju, som sagt, av företag som växer och anställer, och inte av människor som placeras i olika sysselsättningsåtgärder – åtgärder som i sig är viktiga, men de kan aldrig utgöra kärnan i en jobbpolitik.

Alliansen är väldigt tydlig och anser att det behövs en ambitiös politik för företagen och för entreprenörskap för att nå vårt jobb mål, 5 miljoner i arbete 2020.

Regeringen har ett arbetslöshetsmål, som du, Anna-Caren Säterberg, nämnde i ditt anförande, om att vi ska ha EU:s lägsta arbetslöshet till 2020. Man säger dock ingenting om hur dessa jobb ska skapas, det vill säga hur sysselsättningsgraden ska höjas.

Jag vill återkomma till frågan hur vi ska få fler människor i arbete. Man har avisat skatthöjningar som är 40 gånger större än de satsningar som görs på företag. Hur kommer den politik som man tänker föra att påverka sysselsättningsgraden?

Anf. 37 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr ålderspresident! I mitt anförande nämnde jag en exportstrategi, att fler företag måste våga att gå ut på andra marknader och att vi måste stötta de nya tillväxtmarknaderna. Den budget som vi har nu innehåller mindre pengar till bland annat Business Sweden, vars uppdrag är att föra ut svenska produkter på export. Jag vet inte om vi har fått svar på frågan vad vi skulle spara på: Var det på de små och medelstora företagens export eller var det kontoren på de nya tillväxtmarknaderna? Vi fick aldrig det svaret. Men det får väl ordna sig.

Jag vet inte hur du själv ser på den exporttanken, Said Abdu, men Business Sweden skulle kanske inte ha mindre pengar i dagens läge.

Vi satsar på export, på nyindustrialisering och på besöksnäringen. Det införs en mängd regelförenklningar. I betänkandet kan man läsa om regeringens politik, vilket jag hoppas att du har gjort.

I övrigt vill jag fråga dig hur du ser på om den förra regeringen lyckades med näringspolitiken när det nu är 400 000 arbetslösa, varav 15 procent är ungdomar.

Anf. 38 SAID ABDU (FP) replik:

Herr ålderspresident! Det är viktigt att komma ihåg att vi under de åtta år som Alliansen regerade genomgick en av de tuffaste finanskriserna i modern tid. Om man jämför sysselsättningsgraden 2006 med den i dag ser man att det är 300 000 fler i arbete. Frågan är vad som skulle ha hänt om vi inte hade gjort de reformer vi gjorde 2006 och framåt.

Det som gör mig bekymrad är att det i motionen, och enligt det som regeringen avisat, medges att den politik man tänker föra kommer att ha negativ påverkan på sysselsättning och ekonomi. Det gör mig bekymrad, och jag vill därför fråga Anna-Caren Säterberg ytterligare en gång hur man tänkt öka sysselsättningsgraden och få fler människor i arbete. Tänker man fortsätta med den aviserade politiken där man medger att den kommer att ha en negativ inverkan på sysselsättningsgraden, eller tänker man sig helt enkelt andra åtgärder?

Anf. 39 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack för frågan, Said! Jag tror att du får slå upp den sidan där det står om negativ effekt. Den här debatten har jag från och till haft i kammaren, och jag har alltid samma svar, att det är en svag positiv effekt. Det är alltså ingen negativ effekt.

Det handlar om skogsindustrin, det gröna guldets, om life science, om klimatinnovationer. Jag tror att Sverige har en mängd möjligheter, och då menar jag hela Sverige, men då måste det också synas i till exempel infrastruktursatsningar som Norrbotniabanan. Vi måste nå hela Sverige. Sverige är ett avlångt land, och varor och tjänster ska ut i landet.

Vi är en kunskapsintensiv nation, men vi behöver komma upp ett snäpp. Vi exporterar 70 procent till Europa och behöver komma ut även på andra marknader så att vi inte är lika känsliga som i dag.

Det finns mycket vi ska göra, och jag upplever att det finns mycket där vi faktiskt är ganska eniga om vad vi vill göra.

Anf. 40 ELISABET KNUTSSON (MP):

Herr ålderspresident! Vi har hela förmiddagen i dag debatterat näringspolitik med utgångspunkt från de motioner som kommit till näringsutskottet för behandling. En aktiv näringspolitik som omfattar hela landet är en nödvändighet för att komma ur den höga arbetslöshet som grasserar i vårt land. Vi ser hur människor i bland annat Katrineholm, Karlskrona, Kumla och Borås drabbas av Ericssons varsel och människor i Lund av det varsel som Sony Mobile har lagt. Utöver detta visar statistiken att det finns en redan existerande arbetslöshet.

Vi vill utveckla näringslivsklimatet och ge nya företag möjlighet att komma igång med hjälp av bättre tillgång till riskkapital, i synnerhet i företagens initiala skede. För att göra det statliga riskkapitalet mer tillgängligt bör det därför vara effektivt, lättförståeligt och marknadskompletterande. Vi får heller inte glömma dem som redan är etablerade. De måste ges möjlighet att växa för att på så sätt öka tillgången till arbetstillfällen och därmed ge fler chansen till nytt jobb.

En annan viktig faktor för företagens möjlighet att etablera sig och utvecklas är tillgången på personer med rätt utbildning. Det räcker inte med att det finns människor som är tillgängliga att söka jobb. Vi måste också se till att det finns möjligheter för människor som står mellan två jobb att vidareutbilda sig och skaffa sig en helt ny utbildning för att vara anställbara. Utbildning är därför en av nycklarna till att öka sysselsättningen. En del av alla dem som hamnar i arbetslöshet har kanske en längtan att starta eget. Då måste det finnas möjlighet för dem att ta det steget och få råd och stöd en bit in i uppbyggnadsskedet. Det tar flera år innan ett företag bär sig.

Det är oerhört viktigt att de regler som företagen omfattas av är enkla och ändamålsenliga så att den administration som krävs för att följa regelverken hålls till ett minimum, detta för att fler ska vilja och våga starta eget och för att göra det enklare att driva företag. Syftet med regelförenklingsarbetet är att bidra till sysselsättningen och tillväxten. För att det ska kunna ske bör regelförenklingsarbetet utgå från de mindre företagens behov. Att förenkla för företagen är viktigt också ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Herr ålderspresident! Turismen är den del av näringslivet som har en stor del av sin verksamhet i de regioner som ligger utanför storstadsregionerna, och turismen har därför en viktig roll som motor i lokalsamhällena. Jag vill se en ökad satsning på inhemsk turism – naturturism, fisketurism och ekoturism. Landets företag inom naturturism omsätter 3,6 miljarder kronor. Det visar den nationella kartläggningen av de företag som helt eller delvis lever på turism med inriktning på naturupplevelser.

Vart tredje företag bedömer att det är i en tillväxtfas. Guidade aktiviteter i naturen och boende anses vara de viktigaste affärsverksamheterna, medan fiske, kajak- och kanotpaddling och kanske även forsränning är de viktigaste friluftaktiviteterna som erbjuds. Det säger Peter Fredman, professor vid turismforskningsinstitutet Etour vid Mittuniversitetet. Han har genomfört undersökningen tillsammans med doktoranden Lusine Margaryan.

Naturen har mycket att erbjuda, och det är av stor vikt att vi tar hand om och vårdar den på ett ansvarsfullt sätt. En naturtillgång som vi har gott om är skogen. Skogen spelar en betydande roll för många näringar. Jag vill här lyfta fram en som jag tycker bör få större uppmärksamhet än andra. Jag tänker på husbyggen i trä, närmare bestämt hyreshus. All tillverkning av hyreshus i trä ger stora vinster för både människor och miljö. Många stora projekt inom byggsektorn är satta i verket i städer som Skellefteå, Borås och Växjö.

Vi vill modernisera skogsindustrin. Svenska skogsråvaror kan förädlas till alltmer värdeskapande produkter, såsom råmaterial till biokemiföretag, fiber till textilindustrin och mer trä i byggnader. Naturligtvis vill vi att skogsråvaran även används som förnybart drivmedel i våra bilar och lastbilar. Samtidigt får vi inte glömma att skogsbruket måste bedrivas på ett långsiktigt hållbart sätt.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på alla motioner.

Anf. 41 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Genomgående för det som Elisabet Knutsson tar upp är transporter. Hon talar om olika branscher och om olika delar av landet, och genomgående i det som sägs är behovet av transporter. Det gäller transport av gods och transport av människor som ska ta sig till och från arbetsplatsen.

Min erfarenhet efter att ha talat med företag är att de tittar på olika transportmöjligheter. Normalt är det kanske en kombination av lastbil och tåg för att få godset till Göteborgs hamn där det läggs på en båt och körs ut i världen. Just transporter är helt avgörande för ett handelsberoende land som Sverige. Om hälften av vår ekonomi är kopplad till import och export kan transporter och infrastrukturen kanske ses som blodomloppet.

Därför vill jag, fru talman, ställa en ganska konkret fråga till Elisabet Knutsson. De senaste åren har man gjort försök med längre och tyngre lastbilsekipage. Inom skogsindustrin, som Elisabet Knutsson tog upp, har man haft ett projekt kallat ETT, En Trave Till, där man på samma lastbilsekipage har kunnat få med fler trästockar.

Man har i den typen av undersökningar visat att man i dessa försök kunnat minska utsläppen av växthusgaser med ungefär 25 procent. Man har minskat bränsleförbrukningen för dem som kör transporter, så att det blir billigare för företagen och därigenom för de kunder som beställer transporter. En annan viktig sak är att man i försöken har kunnat konstatera att detta inte ökar slitaget på vägarna.

Vi pratar om en reform som är framtagen och ligger färdig för genomförande i Regeringskansliet. Den skulle minska miljöbelastningen och samtidigt säkra konkurrenskraften och ekonomin för svenska företag. Jag vill fråga Elisabet Knutsson, fru talman: Varför vill inte Miljöpartiet

Anf. 42 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Lars Hjalmered för frågan.

När man kommer som ny regering ligger det säkert väldigt mycket i byråldorna som är klart och färdigt, som den gamla regeringen ser det. Men hur som helst måste varje regering som får en ny fråga att ta ställning till titta igenom den ordentligt och jämföra med andra typer av incitament, vilka till exempel kan syfta till att minska utsläppen av koldioxid.

Som jag ser det har vi inte tagit ställning vare sig för eller emot den här typen av transporter. Det vi gör nu är att titta igenom den totala transportsektorn för att se hur vi ska gå till väga i fortsättningen. Man kan inte bara som en quick fix säga att man tar det och att det ser bra ut för att efteråt komma underfund med att det kanske inte var så bra och att man nog får ta ett steg tillbaka. Detta har vi sett tidigare, och vi vill inte hamna i den fällan.

Anf. 43 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Alldeles övergripande tror jag att vi är helt överens om hur viktigt det är med transporter, till exempel när vi ska åka till och från ett arbete eller när ett företag ska få gods till sin fabrik eller färdiga saker ut till sina kunder. Då är det kombinationen av olika transportslag som är nyckeln. Ibland är det tåg, ibland lastbil, ibland båt, ibland flyg. Man måste få kombinationen att funka. Det är klart att det finns många delar i detta.

Men jag kan också konstatera att vi här har ett väldigt konkret och handfast förslag. Man har haft ett försök inom skogsindustrin. Branschen säger att man genom att införa detta skulle förbättra konkurrenskraften för den viktiga skogsindustrin stadigt, minska utsläppen av växthusgaser och förbättra ekonomin för företag som levererar olika typer av produkter ut på internationella marknader. Jag har svårt att se vilka hindren och svårigheterna skulle vara.

Ett annat exempel är företaget Julia, som har sitt centrallager i Skara. De kör tåg till Skövde. Från Skövde till Skara kör man 32 meter långa lastbilar. Det är ganska detaljerat. Men i praktiken handlar det om att på det sättet minska antalet lastbilstransporter i Skaraborg, förbättra ekonomin och minska utsläppen av växthusgaser.

När riksdagen tidigare behandlat frågan har uppdelningen av synpunkterna grovt sett varit den att allianspartierna och Socialdemokraterna varit mer öppna för längre och tyngre lastbilsekipage, medan V och MP rent av ansett att man ska ha kortare lastbilar, någonting som skulle slå mot viktiga basnäringar utanför de större orterna i Sverige.

Därför vill jag upprepa frågan. Vad har Miljöpartiet emot att göra en miljöbesparing genom den här typen av åtgärder och samtidigt stärka konkurrenskraften för viktiga svenska företag? Vad är egentligen problemet?

Anf. 44 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Fru talman! Det är inte alls säkert att det finns något problem i sig. Men man måste titta på helheten. Innan man har tittat på helheten kan man inte lämna några besked.

Anf. 45 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Den svenska besöksnäringen sysselsätter mer än 50 000 ungdomar i åldern 15–26 år. Det är en siffra som enligt branschorganisationen Visita har ökat med ungefär 10 000 sedan arbetsgivaravgiften för ungdomar sänktes 2007. Förra året skapades 5 000 heltidsjobb inom besöksnäringen. Många utrikesfödda och ungdomar får sina första jobb på restauranger, hotell, skidanläggningar, campingplatser och så vidare. Många av jobben är ganska enkla och fungerar därför också som entrébiljetter in på arbetsmarknaden.

De här företagen har ganska små marginaler. En stor del av deras kostnader står lönerna för. Det tror jag att Elisabet Knutsson vet; hon har drivit företag själv. Regeringens genomförande av höjda arbetsgivaravgifter för unga kommer att tvinga många företag att säga upp personal och dra ned på nyanställningar. Är det detta Miljöpartiet vill, Elisabet Knutsson?

Anf. 46 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Helena Lindahl för frågan.

Det här är en rätt så känslomässig fråga. Man kan säga att det är synd om de företag som kommer att mista arbetsgivaravgiftssänkningen. Det tycker jag med. Visst är det så. Men när man sitter och ska handha statens pengar för att få ungdomar i arbete kan man tyvärr inte titta bara på de arbeten som skapas i dessa företag, när man ser att kostnaden per arbete är så hög för staten. Om det är arbetslösheten för ungdomar man vill sänka måste man göra andra intryck, så att säga.

Företagen säger att de saknar människor med rätt utbildning. När vi var hos Teknikföretagen och hälsade på för ett par månader sedan sa de att det finns många ungdomar och andra personer som är arbetslösa men saknar rätt utbildning. De går till och med själva in på universitet och gymnasier och lägger pengar för att öka möjligheten att få rätt utbildning till ungdomarna. Det är där vi måste lägga huvuddelen av pengarna.

Sedan måste vi göra andra saker för att underlätta för företagen att växa. Men det ska inte ske genom att pengar ämnade för bekämpning av ungdomsarbetslöshet används för att se till att företag kan överleva.

Anf. 47 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag skulle nog vilja vända mig mot Elisabet Knutssons påstående att de sänkta arbetsgivaravgifterna enbart är till för att ge företag lägre kostnader. Den här åtgärden kom till på grund av den höga ungdomsarbetslösheten. Ungdomar står väldigt långt från arbetsmarknaden. Ska en arbetsgivare välja mellan någon som har erfarenhet och någon som inte har erfarenhet och det kostar lika mycket är det rätt naturligt att man väljer den som har erfarenhet.

IFAU, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, ett institut som statsministern gärna och ofta hänvisar till, har sagt att de nästan tycker att effekten av sänkta ungdomsarbetsgivaravgifter skulle bli större om man sänkte dem ytterligare. Och det är precis det vi i Alliansen gör. Men regeringen vill ta bort sänkningen.

I stället vill ni tillsammans med Socialdemokraterna tvinga in tusentals arbetslösa under 26 år i så kallade traineejobb inom vård, fritid och omsorg. Är det verkligen så att alla ungdomar vill jobba inom de här sektorerna?

Har ni frågat de anställda om de har tid och möjlighet att ta emot de här ungdomarna på ett bra sätt?

Dessutom tycker jag att detta är lite orättvist. Jag tror knappast att alla ungdomar som tvingas in i dessa tre olika sektorer är intresserade av att vara just där. Det är rätt orättvist mot både elever och brukare. För mig känns det här i ärlighetens namn mer som ännu ett socialistiskt experiment. Ungdomar har det nog svårt som de redan har det på arbetsmarknaden. Varför inte göra det enklare för fler branscher att öppna sina dörrar? Varför inte uppmuntra företagen att anställa unga genom att i stället sänka avgifterna ännu mer?

Anf. 48 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Fru talman! Nu får de tre olika genrer att välja på. Innan har vi talat om besöksnäringen som den stora, och då har de bara haft en. Det har varit restaurang- och besöksnäringen. Det ökar i varje fall med två, skola och vård. Jag kommer inte ihåg vad du sa mer, Helena Lindahl.

Traineejobben är viktiga. Man har sett att den typen av insats för ungdomar har fungerat i andra länder, och det kan säkert också fungera i Sverige. Att sänka avgifterna ännu mer är att ta bort dem från utbildningen. Så ser jag det.

Ungdomar behöver få en chans till en bra utbildning. En bra utbildning ger möjlighet att få ett annorlunda jobb, och de kan själva välja var de vill gå i resten av sitt liv.

Anf. 49 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Jobb skapas som bekant av företag som startar, växer och därmed anställer. Det skapar också grunden för fler jobb i offentlig sektor. Det var därför som alliansregeringen gjorde det mer lönsamt att driva företag och minskade krångel för företagare och entreprenörer.

Sverige byggs starkt genom fler i arbete. När vi är många som hjälps åt att skapa mer resurser till det som är gemensamt blir Sverige också ett bättre land. På så sätt skapar vi förutsättningar för ett mer jämlikt och jämställt samhälle, och det stärker också sammanhållningen i Sverige.

Det är genom öppenhet och handel som vi bygger vårt välstånd. Samtidigt utmanas företag och jobb i Sverige ständigt av entreprenörer och innovationer från resten av världen.

Sverige rankas högt i internationella jämförelser när det gäller företagsklimatet. Men vi kan fortfarande bli bättre. Därför måste vi använda oss av de resurser som vi har på ett bättre sätt. För att kunna konkurrera på den globala marknaden behöver vi också förbättra villkoren för företagsamhet och entreprenörskap.

Fru talman! Det har hittills i dag inte talats om den blå tillväxten. Den blå tillväxten är vattnet, våra vattendrag, sjöar och hav. Det är helt enkelt en unik, fantastisk resurs för Sverige. För näringspolitiken gäller det att se vattnet som så mycket mer än bara färdvägar eller något vackert att se på eller att bada i.

I den maritima sektorn finns en stor potential för växande företag och nya jobb. Sverige behöver en maritim strategi med fokus på nya affärsmöjligheter och därmed nya jobb i hela landet. I en sådan ingår alla näringar som har en koppling till haven och kustområdena liksom våra sjöar och vattendrag.

En förutsättning för blå tillväxt är att de aktuella branscherna utvecklas på ett hållbart sätt så att havet som resurs inte äventyras. Sverige har en av de allra längsta kusterna i EU och många attraktiva kust- och skärgårdsområden med många goda möjligheter till ökad turism och ett aktivt friluftsliv.

Sverige har en lång tradition och en gedigen kompetens inom sjösäkerhet och marinteknik. Våra havsforskningslaboratorier och forskningsfartyg bidrar till viktig forskning om våra maritima resurser. Sverige ligger långt fram inom miljö- och energiteknikområdet. Där är vi kända för vårt innovativa näringsliv med havsbaserad vindkraft och vågenergi.

Fru talman! Dessa styrkor måste vi ta till vara. De måste också användas på bästa möjliga sätt. För det behövs en maritim strategi för Sverige som kan ge en bättre samordning mellan olika sektorer. Den kan också synliggöra och bygga vidare på styrkorna och i förlängningen också bidra till att skapa fler jobb, förbättra havsmiljön och öka tillväxten i hela landet.

Alliansregeringen tog år 2013 ett samlat grepp för att stärka den svenska sjöfartsnärings konkurrenskraft. Det var första gången som en regering tog fram en handlingsplan för det ändamålet. Man såg också sjöfarten inte bara som ett transportslag utan som en näring.

Handlingsplanen innehöll en lång rad åtgärder och insatser som under året också genomfördes vartefter. Som en del av den handlingsplanen efterlystes samtidigt ett bredare perspektiv. Det handlar om att branscher som är starkt kopplade till sjöfartsnäringen men också andra näringar som besöksnäringen, hälsa och rekreation, marin livsmedelsproduktion och energisektor också ska få ljuset på sig. Det är viktigt att tydliggöra arbetet med svensk havspolitik och hur den ska kunna bidra till att skapa tillväxt, välfärd och också god havsmiljö.

Fru talman! På samma sätt som handlingsplanen för stärkt konkurrenskraft för svensk sjöfart bör den maritima strategin ta sikte på konkreta och operativa åtgärder. Det bör handla om insatser som utvecklar och skapar bättre förutsättningar för företag inom de maritima näringarna men samtidigt säkerställer och bevarar våra havs- och kustområden.

Hittills har regeringen inte nämnt någonting om ambitioner för den blå näringen och den blå tillväxten. Är tystnaden möjligen lugnet före stormen, eller är man upptagen med interna slitningar och konflikter med omvärlden?

I de samtal som alliansregeringen förde med branschföreträdare identifierade man några handlingslinjer för en maritim strategi. Det var effektiv planering, funktionella regelverk, enkla tillståndsprocesser, god kunskap om havet men också rätt forskning och kompetens för näringarna.

Fru talman! Från Alliansens sida vill vi se att villkoren för företagsamhet och entreprenörskap förbättras så att vi har de bästa förutsättningarna för att kunna konkurrera på den globala marknaden där inte minst den maritima marknaden är väldigt betydelsefull.

Vi vill se att en maritim strategi med fokus på jobb och nya affärsmöjligheter tas fram.

Vi vill se att det tas fram en plan med förutsättningar för det regionala samarbetet och att det utvecklas så att en hållbar, miljödriven

näringsutveckling kopplad till havs- och kustområdena kan ske på ett innovativt sätt.

Vi vill också se att arbetet med svensk politik och hur den ska kunna bidra till att skapa tillväxt, välfärd och god havsmiljö tydliggörs i en maritim strategi.

Fru talman! Med hänvisning till detta yrkar jag bifall till reservationerna 2, 5 och 8.

(Applåder)

Anf. 50 ANNA WALLÉN (S):

Fru talman! Viljan till arbete är Sveriges största tillgång. Arbete ger inkomst och utveckling för den enskilde samtidigt som det bygger samhället starkt och skapar grunden för vår gemensamma välfärd. Ökad samverkan mellan offentliga aktörer, näringsliv och universitet kan bidra till utvecklingen av nya varor, tjänster och produktionslösningar som bygger Sverige starkt och konkurrenskraftigt och skapar nya jobb. Det är viktigt för ett litet land i en globaliserad värld.

Globaliseringen innebär att ekonomierna i världens länder blir alltmer sammanflätade. För ett litet exportberoende land som Sverige skapar det enorma möjligheter. Exporten är en grundbult i vår ekonomi och skapar tillväxt, sysselsättning och ökat välstånd. För att nå den lägsta arbetslösheten i EU till år 2020 spelar Sveriges export av varor och tjänster en nyckelroll.

I dag uppgår Sveriges export till nästan hälften av bnp. Jag kommer från Västmanland, som är Sveriges mest exportintensiva län. Under 2014 exporterade Västmanland varor för över 41 miljarder kronor framför allt inom den högteknologiska tillverkningsindustrin och styrkeområdena automation, energi och järnväg.

En stor andel av varorna som produceras i Västmanland går på export. Sett till allt som produceras i länet står varuexporten för mer än hälften. Även fördelat per invånare är varuexporten i Västmanland mycket stark. Förra året exporterade varje västmanlänning varor för 156 000 kronor. Det är mest de stora företagen i Västmanland som står för den stora delen av exporten.

Med tanke på att handeln är så viktig för den svenska välfärden är det oroväckande att den har utvecklats så svagt de senaste åren.

En stor utmaning är att få fler små och medelstora företag att exportera. Möjligheterna är stora, men det krävs insatser. Tack vare den tekniska utvecklingen och internationaliseringen kan även ett litet företag med rätt produkt sälja sin vara eller tjänst på den internationella marknaden.

Eftersom många av de nya jobben kommer i små och medelstora företag är det oerhört viktigt att de också ökar sin export. Studier pekar på att små och medelstora företag som börjar exportera också ökar antalet anställda.

Det finns en rad statliga aktörer som på olika sätt arbetar med att stärka företags internationalisering och exportförutsättningar. Men det är viktigt att dessa aktörer agerar mycket mer samordnat än de gör i dag. Flera undersökningar visar att många företag inte vet vart man ska vända sig för att påbörja en internationalisering.

Vi i regeringen vill underlätta genom att utveckla en dörr in till olika typer av rådgivning, information och finansiellt stöd. Vi vill ha regionala

exportcenter. Till de regionala exportcentren kan företagen vända sig för att ta del av ett samlat utbud av insatser och få rådgivning och information om det som rör företagens exportplaner och internationalisering.

Jag var tvungen att kika här för att se om det är några repliker på gång så att jag vet om jag ska drämma till nu eller senare. Nej, jag skojar bara, men ett tips är att man skulle kunna se det här i talarstolen.

Avslutningsvis, fru talman: Regeringen har nu påbörjat arbetet med en ny exportstrategi som utformas tillsammans med landets företagare och andra aktörer. Regeringen har bjudit in och kommer att bjuda in företrädare för näringslivets olika delar för att ta fram den exportstrategi som ska fungera som den vitamininjektion som den svenska exporten så väl behöver.

(Applåder)

Anf. 51 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Anna Wallén sa tidigt i sitt anförande någonting i stil med att viljan att arbeta är en av våra största tillgångar. Och så är det verkligen.

Vi kan också konstatera att en stor utmaning för vårt samhälle är demografin och den demografiska utvecklingen. Man brukar ibland säga att en person som föds i dag kanske kommer att leva tills han eller hon är 100 år. Det är egentligen alldeles fantastiskt! Men med detta kommer ett antal utmaningar när det gäller hur vi ska klara finansieringen av viktig välfärdsverksamhet – hur vi ska få fler människor i arbete och fler som är med och bidrar.

En av de saker som vi har funderat på mycket från mitt parti och kollegerna i Alliansen är helt enkelt att få fler äldre att stanna kvar på arbetsmarknaden. Reinfeldt sa någon gång att man skulle jobba tills man är 75 år. Det betyder inte att alla ska göra det. Men det finns egentligen en viktig underton i uttalandet: Det är klokt om man kan ställa om yrkeslivet. Det är klokt om man kan jobba ett tag till, något år till eller ett par år till – kanske på deltid. Vi ser också brett, inte minst på grund av att Alliansen valde att sänka skatten på äldre medarbetare, att det både var mer lönsamt för företag att anställa äldre efter 65 och mer lönsamt att stanna kvar som medarbetare och jobba ett tag till.

Nu kan jag dock konstatera att Socialdemokraterna vill göra det mindre lönsamt för äldre människor att stanna kvar på arbetsmarknaden. Jag vill ställa en fråga till Anna Wallén. Om man nu anser att viljan att arbeta är en av våra största tillgångar – hur rimmar det med det förslag som så tydligt slår mot äldres möjligheter och just vilja att stanna kvar genom att kraftigt höja skatten på äldre medarbetare på arbetsmarknaden?

Anf. 52 ANNA WALLÉN (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Lars Hjälmered för frågan. Vi har haft en alliansregering de senaste åtta åren. I september sa väljarna att de hade fått nog. De ville se någonting nytt. Det tycker jag känns väldigt spännande och utmanande.

Man måste dock se på minnesstenen över alliansregeringen. Vi har 400 000 människor som är arbetslösa i dag. Trots massiva skattesänkningar som skulle vara lösningen på detta problem och få fler i arbete har man inte lyckats bekämpa den höga arbetslösheten med skattesänkningar.

Sedan har vi ungdomsarbetslösheten, som är en skam för Sverige. Sverige ligger nästan sämst till i EU. Det finns många alliansföreträdare som säger att LAS är ett problem när det gäller att komma in på arbetsmarknaden för unga. Vi har inte hört mycket från talarstolen om vad Alliansen har för förslag för att bekämpa arbetslösheten.

Nu talar man om att vi vill göra det dyrare att anställa dem som är äldre. Men målet måste vara att få in också alla nya på arbetsmarknaden. När ni då hänvisar till LAS som det största problemet tycker jag att det är märkligt.

Jag skulle vilja fråga Lars Hjälmered: Vad har Alliansen, eller Moderaterna – som kanske är mer av ett eget parti i dag – för förslag förutom massiva skattesänkningar för att komma till rätta med de personer som är arbetslösa i dag? Det handlar om de unga som inte har ett jobb att gå till – de unga som inte kan starta ett liv.

Anf. 53 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Vi ser att demografin är en av våra riktigt stora utmaningar framåt, med allt det positiva det innebär. En människa som går i pension i dag, låt oss säga vid 65 år, kan leva i ett par decennier framåt med en aktiv ålderdom. Man kan resa, umgås med barnbarn eller vad det nu kan vara för någonting. Det är en alldeles fantastisk utveckling. Men långsiktigt innebär det en stor utmaning för samhället och välfärdens finansiering.

Jag skulle säga att slutsatsen för mig, och jag tror också för kollegerna i Alliansen, är att se till hur vi kan göra reformer som får fler äldre att stanna kvar på arbetsmarknaden och arbeta längre. Jag tror att en del av svaret hamnar i pensionsuppgörelsen, där man får fundera på vilka regler det är som gäller i lagen om anställningsskydd, hur länge man har rätt att arbeta kvar och hur man med denna typ av system kan uppmuntra människor att stanna längre. Det handlar om att fundera mer på omställning. Vi hade från mitt parti nyligen förslag till exempel på att höja åldern till 60 år när det gäller rätten att ansöka om studiemedel via CSN. Det är ett svar bland flera för att kunna göra en omställning mitt i livet.

Vi kommer också tillbaka till detta att det ska vara lönsamt att arbeta. I det fallet har vi infört en sänkning av löneskatten. Om ett företag anställer en ålderspensionär är det mycket mer lönsamt att ha kvar denna person. Likadant är det tydligt att man som medarbetare inte får ett utan till och med två jobbskatteavdrag när man fortsätter att jobba efter 65. Vi kan se i statistiken att det aldrig någonsin har jobbat så många äldre som det gör i dagsläget.

Min slutsats är snarast att vi ska hålla fast vid den typ av reformer som främjar arbete och får fler äldre, duktiga personer att finnas kvar på arbetsplatsen. Inte sällan handlar det om att man kan fundera på att de kan hjälpa yngre medarbetare att komma in i arbetet. Om man har jobbat på ett bolag eller i en bransch kanske i decennier kan man fostra in nya kolleger i arbetet.

Med viss förvåning kan jag se att Socialdemokraterna konsekvent vill göra det dyrare och svårare för äldre genom den typ av reform där man

säger att det ska vara mindre lönsamt för äldre att stanna kvar på arbetsmarknaden. Jag undrar varför.

Anf. 54 ANNA WALLÉN (S) replik:

Fru talman! Det finns många äldre på arbetsmarknaden i dag som besitter en enorm kompetens, kunskap och erfarenhet som vi självklart måste ta till vara så att den inte bara försvinner. Vi har också många äldre som vill gå i pension. De vill använda den stora del av livet de har kvar till att göra andra saker än att arbeta.

Vi socialdemokrater och miljöpartister i samarbetsregeringen har ett tydligt förslag när det handlar om en generationsväxling. Vi vill använda dem som är äldre och som har stor erfarenhet och kompetens till att hjälpa yngre personer in på arbetsmarknaden. Det tror vi är ett jätteviktigt förslag, där man sätter ihop två och två. Man har äldre som med sin kompetens hjälper unga som har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Det är en del av vad vi vill använda det vi får in genom att ta bort sänkningen av arbetsgivaravgiften för unga.

Lars Hjalmered svarade inte på min fråga. Vad vill ni göra med de misslyckade åtta år som alliansregeringen har bakom sig? Vi ser hur ungdomsarbetslösheten har ökat, att unga har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden och att unga har svårt att flytta hemifrån. Vi har unga personer som bor hemma tills de är 30 år.

Nu får inte jag ställa någon fråga, för det här är min sista replik. Jag har inte riktigt lärt mig att vi är i regeringsställning och att vi har den sista slutrepliken, och det ber jag om ursäkt för. Men jag och Lars Hjalmered kanske kan ta en diskussion om detta senare.

Anf. 55 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Anna Wallén, för att du tog upp handelsfrågorna! Det hör inte till vardagsmat i svensk politik att handeln är något politiskt kontroversiellt. Men det har det blivit på sistone. Det har mycket att göra med diskussionen om det transatlantiska handelsavtalet, som diskuterades i några replikskiften tidigare i dag.

Det har också kommit upp, om än inte fullt så proaktivt, under de senaste veckorna med anledning av regeringens hantering av Mellanöstern och våra handelsförbindelser där. Det är bra att handelspolitiken kommer upp. Men det är inte bra att den kommer upp av den anledningen, på grund av att det råder oreda hos regeringen om hur handelspolitiken ska skötas.

När regeringen nu ska ta fram en exportstrategi måste en av de viktiga punkterna bli att svara på hur regeringen ska kunna påverka mindre demokratiska länders möjligheter att utveckla mänskliga rättigheter om handeln uteblir – det ska bli intressant att höra. Det är faktiskt det som har varit signalen från Arabförbundet. Ett stort antal länder vänder sig emot Sverige, och regeringen kallar dessutom till ett krismöte med 40 företagsledare för att diskutera hur vi ska kunna klara av situationen.

Hur kommer exportstrategin att påverkas av den turbulensen? Och hur ser Anna Wallén, som i egenskap av socialdemokrat är frihandelsvän, på

att det i den samarbetsregering som man säger sig ha finns ett parti som inte alls är glada för att utveckla det transatlantiska handelsavtalet TTIP? Det är inte heller stödpartiet i riksdagen, Vänsterpartiet. Både Carl Schlyter och Jonas Sjöstedt är aktiva motståndare. Hur ska ni få ihop detta?

Anf. 56 ANNA WALLÉN (S) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Hans Rothenberg för frågorna. Jag och Hans pratade i går om ett annat tillfälle då Hans var ensam i kammaren då frihandelsavtalet med Sydkorea skulle diskuteras. Det är kul att vi är lite fler i dag. Jag tycker också att det är roligt att handelsfrågorna har fått större utrymme i den svenska debatten.

Hans Rothenberg antyder att det är oreda i den svenska regeringen. Vi håller på att ta fram en exportstrategi där vi kan peka ut olika tillväxtmarknader där det är viktigt att Sverige finns med och kan etablera sig på sikt. Vi i Sverige ser handel som ett viktigt verktyg för att kunna kämpa för demokrati i stater som kanske inte är särskilt demokratiska. Handeln har också en viktig funktion när det gäller att kunna lyfta fram brott mot mänskliga rättigheter. Och det är just det vi har använt den till.

Det som den svenska regeringen har sagt nej till är att ha ett militärt samarbetsavtal med Saudiarabien. Vi tycker inte att det är rimligt. Vi vill gärna jobba med Saudiarabien och dess grannländer på andra sätt för att främja handel. Men vi kan inte fortsätta med att ha det militära avtal som vi har haft. Det finns också en stor majoritet i Sveriges riksdag för att bryta det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien. Moderaterna verkar vara ganska ensamma om att värna det.

Det är klart att det här kan få konsekvenser för svenska relationer och svensk handel i regionen. Men vi tycker att mänskliga rättigheter på något sätt måste stå över de diskussionerna just nu. Den svenska regeringen gör allt för att reparera, utveckla och fortsätta ha de relationerna, som är så pass viktiga.

När det gäller TTIP är det ett viktigt frihandelsavtal som kan få väldigt goda konsekvenser för Sverige och svenska arbetstillfällen. Ett förhandlingsmandat är antaget av Sveriges riksdag i maj 2013. En enig riksdag har gett EU det mandatet.

Anf. 57 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! Jag vill tacka för svaret.

Det finns många olika röster om hur Sveriges handelspolitik ska utvecklas. Det finns protektionistiska strömningar. Det finns strömningar som säger att vi bara ska handla med vissa länder, utifrån vissa värderingar, och det finns strömningar som säger att vi ska handla med så många som möjligt eftersom handeln är världens universella språk. Det är med handel vi kan komma till tals med andra länder, som är mindre demokratiska, och sprida mänskliga rättigheter.

Nu står vi i en beklaglig situation när Sverige genom en klantig hantering har sagt upp avtalet med Saudiarabien. Vi talar inte om innehållet i avtalet. Jag tror att vi är ganska överens om att den militära

delen i det kanske inte var den absolut bästa. Men hanteringen av uppsägningen innebär att vi får Arabförbundet emot oss, och vi vet konsekvenserna av det från när Danmark hade motsvarande handelsproblem.

Hanteringen är bedrövlig. Och jag undrar vem det är som sköter handelspolitiken i regeringen egentligen. Den förra regeringen hade en handelsminister och en näringsminister. I dag sköter näringsministern handelspolitiken på en tredjedels tid. Men samtidigt är utrikesministern inne och stökar till det i handelspolitiken och skapar de här situationerna. Och Miljöpartiet drar åt ett helt annat håll. Det är de indikationerna man får när man talar med personal på handelsenheten på UD.

Det sägs att det råder enighet om att bryta avtalet. Men det beror på när. Stefan Löfven har i olika sammanhang sagt att det är viktigt att fortsätta med det militära samarbetsavtalet, men sedan någon vecka tillbaka är det mindre viktigt.

Det här var många frågor som kanske inte får plats i ett replikskifte. Men Socialdemokraterna bör tala om hur ni ska kunna tala med de länder som nu har sagt upp vänskapen med Sverige, om ni inte får möjlighet att tala med dem genom handel. Handeln är ju nyckeln till att kunna tala med varandra.

Anf. 58 ANNA WALLÉN (S) replik:

Fru talman! Först måste jag reagera på att Hans Rothenberg säger att vår utrikesminister Margot Wallström har stökat till handelsfrågorna. Jag är stolt över vår utrikesminister som har gjort en viktig markering om att vi inte tolererar att de mänskliga rättigheterna kränks. Det borde alla medborgare i Sverige vara stolta över.

När det gäller att den nya samarbetsregeringen inte har någon handelsminister ser vi handeln som oerhört viktig. Vi tycker därför att den ska vara en del av alla statsrådets portföljer. När man pratar om en viss bransch kanske ministern som är ute kan saluföra relationerna med Sverige. Vi tror att det är en rimlig väg att gå, att inte bara isolera frågan. Tidigare handelsministern, Ewa Björling, gjorde ett stort arbete och hade väldigt många resdagar. Men hon var ganska ensam. Vi vill bredda handelsfrågorna så att det blir viktigt för alla i regeringen att vara ute och marknadsföra Sverige.

Anledningen till att Margot Wallström, vår utrikesminister, inte fick tala hos Arabförbundet sägs vara att hon har kallat Saudiarabien för medeltida i samband med att de har piskat en bloggare som hade använt sin yttrandefrihet. Yttrandefriheten tar vi här i Sverige för självklar. Ska vi vara tysta när sådana saker sker för att vi inte ska skada svensk ekonomi? Det finns ett pris för allt, och mänskliga rättigheter går inte att mäta i pengar.

Jag vet att den förre utrikesministern, Carl Bildt, hade varit tyst. Moderaterna tycker att vi ska vara tysta. Men socialdemokrater och miljöpartister tycker inte att vi kan vara tysta när mänskliga rättigheter kränks.

En del säger att de saknar Carl Bildts twittrande. De tycker att han var ganska underhållande på Twitter och vill ha en utrikesminister som twittrar. Men jag vill ha en utrikesminister som gör skillnad och som står upp för mänskliga rättigheter.
(Applåder)

Anf. 59 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra Anna Wallén tala, på många sätt. Hon talar om exportmöjligheter, om Västmanland – hennes valkrets – och om de tusentals kronor som varje västmanlänning kan generera i exportintäkter till Sverige. Jag vill gärna komma in på just det som Anna Wallén avslutade det förra replikskiftet med, mänskliga rättigheter.

Jag är också av den åsikten att vi ska värna mänskliga rättigheter och vara en föregångare när det gäller att främja mänskliga rättigheter och demokrati i världen. Men detta har ett pris – i allra högsta grad. Kina har vi förmodligen ett antal avtal med. Det bedöms vara på det sättet att vissa fångar i Kina blir ofrivilliga organdonatorer. Vad tycker vi om det? Ska vi avsluta alla handelsförbindelser med Kina med anledning av det?

Det finns ett antal länder där vi kan hitta saker som vi svenskar tycker är helt orimliga utifrån mänskliga rättigheter. Ska vi avsluta alla handelsavtal med alla? Jag har inget bra svar, men jag skickar gärna frågan vidare till Anna Wallén.

Jag skickar också vidare frågan om exportmöjligheter för våra svenska företag när den svenska regeringen ger dubbla budskap. Vård och omsorg är inte något värt när det gäller företagande. Men ett samtidigt svek är att regeringen jobbar för att hitta ännu fler möjligheter att exportera just den goda svenska vården och omsorgen eftersom andra länder efterfrågar kunskap om detta, inte minst äldreomsorg.

Anf. 60 ANNA WALLÉN (S) replik:

Fru talman! Tack, Penilla Gunther! Det jag pratade om i replikskiftet med Hans Rothenberg, när det gällde det militära samarbetsavtal med Saudiarabien som jag sa att vi inte kan ha kvar, gäller inte andra handelsavtal. Vi har många andra civila samarbeten med Saudiarabien.

Jag och regeringen är av den uppfattningen att vi ska handla med i princip alla länder så länge de inte finns på någon FN-sanktionslista. Vi handlar ju med länder som inte är demokratiska stater och där det händer saker. Men då ser vi handelsfrämjande som ett sätt att påverka.

Vi tror att om svenska företag finns i till exempel Kina och andra delar av världen kanske de bidrar till att sätta en annan form av kultur för de personer som kanske arbetar på det företaget.

Vi tror därför att handelsfrämjande är oerhört viktigt för att kunna ha relationer med alla världens stater. Vi vill inte begränsa oss och säga att vi inte ska handla med vissa länder, så länge det inte finns någon FN-sanktion.

När det gäller Saudiarabien vill inte vi ha ett militärt samarbetsavtal, och det är det som är skillnaden. Annars tror jag att handel kan främja många olika typer av relationer.

Jag förstod inte riktigt Penilla Gunthers andra fråga om att vård och omsorg inte är någonting värt. Hon får gärna förtydliga den i nästa inlägg.

Anf. 61 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Fru talman! Det Anna Wallén framför här är ju jätteintressant. Jag hoppas att alla lyssnar noga, därför att handelsfrämjande kan i så fall ske till vilket pris som helst. Oavsett om mänskliga rättigheter kränks på de mest vedervärdiga sätt är det alltså så att främjandet av den svenska handeln och exporten tydligen är mer värt, om det inte handlar om vapenexport.

Är det så jag ska tolka Anna Wallén är det värt att uppmärksamma på alla fronter, för det är i så fall någonting som man måste diskutera politiskt: Hur ska man hantera detta om människovärdet blir mindre än penningvärdet?

Frågan om vård- och omsorgsföretag handlar om samma sak som vi nyss talade om i debatten, det vill säga att få människor att våga starta och driva en verksamhet med vård och omsorg som också kan föras ut i resten av världen med de goda, som jag anser, och demokratiska rättigheter och värderingar som svensk vård och omsorg har i grunden.

Det finns många länder som är intresserade av den svenska vården. Swecare är det forum där akademi, offentligt och privat inom vård och omsorg jobbar tillsammans för att föra ut detta, och det har ett ganska högt exportvärde och intresse världen över.

Men när den svenska regeringen bidrar till en osäkerhet för dessa företag finns det heller ingen anledning för dem att vara kvar i Sverige så att vi får en export. Så småningom kan vi snarare hamna i en situation där vi behöver en import av den här typen av tjänster. Då kommer vi också in på life science som hanterar medicinteknik och läkemedel inte minst. Hela denna sektor har ett otroligt stort exportvärde.

Anf. 62 ANNA WALLÉN (S) replik:

Fru talman! Det känns lite märkligt att Penilla Gunther och Kristdemokraterna skulle anklaga mig som socialdemokrat för att sätta kapitalet före mänskliga rättigheter, när de har suttit i åtta år i en alliansregering som inte riktigt har stått upp för mänskliga rättigheter alla gånger.

Det jag säger är att jag tycker att det är viktigt att vi i Sverige är en röst i världen och att vi har goda relationer även med länder vars demokratiska utveckling eller bakåtgående vi inte sympatiserar med. Det jag säger är att vi måste finnas på plats och prata med länder, även om de begår brott mot mänskliga rättigheter, för att kunna förändra.

I vilken form vi sedan ska ha handel med olika länder är något som vår nya exportstrategi kommer att arbeta med. Vi har pekat ut en del tillväxtområden i världen för att se var möjligheter finns och var Sverige kan göra en insats.

Det handlar inte om att vi ska komma dit och blodtörstigt ta en massa pengar. Det är inte så vi ser på svensk handel, utan vi ser också möjligheter. Det finns till exempel olika typer av biståndsprojekt som Sida driver i Mellanafrika – hur kan vi bygga vidare på det och ta in svenska företag i den processen för att skapa ett mervärde i de länderna? Det tycker jag är viktigt.

Jag glömde att kommentera en grej, och jag hoppas att jag får göra det innan vi avslutar här. I ett replikskifte med Hans Rothenberg sa man att regeringen nu ska bjuda in 40 företagare eftersom det är en diplomatisk kris, och hur ska den lösas?

Det handlar inte alls om det. Det handlar om att vi har en ny samarbetsregering som vill prata med olika aktörer. Det är väl ytterst naturligt när något sådant här händer som har skapat en stor debatt i Sverige och världen att vi träffar företagare som finns verksamma i Mellanösternområdet för att föra en dialog och se hur vi kan jobba vidare.

Jag tycker snarare att den svenska regeringen ska ha en eloge för att man är så pass handlingskraftig.
(Applåder)

Anf. 63 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Jag hade gärna velat begära replik på Anna Wallén, men jag hann inte innan tiden gått ut, och därför gör jag så här i stället.

Anna Wallén säger att hon vill ha en utrikesminister som gör skillnad och som står upp för mänskliga rättigheter genom att kritisera bland annat Saudiarabien.

Då har jag en fråga till Anna Wallén angående Västsahara. Ni, liksom Vänsterpartiet och Miljöpartiet, hade ett vallöfte om att erkänna Västsahara. Nu vill inte Stefan Löfven stöta sig med Marocko – ytterligare en medlem i Arabförbundet – utan säger att han inte ska erkänna Västsahara. Det var på nyheterna i dag.

Om ni pratar om att göra skillnad för människors fri- och rättigheter, varför struntar ni då i Västsaharas invånare? Ni erkänner Palestina och kritiserar Israel, men trots att ni tidigare stått upp för ett erkännande av Västsahara vänder ni nu kappan efter vinden och är tysta. Det kommer inget erkännande av Västsahara och ingen kritik av Marocko.

Mänskliga rättigheter ska gå före handel. Var det det ni sa – i förra veckan?
(Applåder)

I detta anförande instämde Hans Rothenberg och Cecilie Tenfjord-Toftby (båda M).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

*Riksrevisionens
rapport om förvalt-
ningen av regionala
projektmedel*

§ 5 Riksrevisionens rapport om förvaltningen av regionala projektmedel

Näringsutskottets betänkande 2014/15:NU8

Riksrevisionens rapport om förvaltningen av regionala projektmedel (skr. 2014/15:12)

föredrogs.

Anf. 64 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Riksrevisionen konstaterar i sin rapport om förvaltningen av regionala projektmedel att regeringens styrning och uppföljning av de regionala projektmedlen inte är utformad på ett sådant sätt att den svarar upp mot riksdagens grundläggande krav på offentlig förvaltning.

Myndighetens granskning har resulterat i ett antal rekommendationer till både regeringen och Tillväxtverket. Vi noterar att regeringen i skrivelsen framhåller att man delvis instämmer i Riksrevisionens slutsatser

och vidare att regeringen har aviserat och vidtagit åtgärder som ligger i linje med myndighetens rekommendationer.

Vi ser positivt på att regeringen vidtar övergripande åtgärder, men vår och Riksrevisionens rekommendation om att regeringen bör överväga att återinföra ett automatiskt anslagssparande inom anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder står fast.

Vi kan även konstatera att regeringen i skrivelsen endast mycket kort bemöter detta genom att anföra att man inte finner någon anledning att ompröva den ordning som tillämpas i fråga om disposition av anslagssparande.

Faktum kvarstår dock att de indikationer som Riksrevisionen fått var att det borttagna anslagssparandet medförde oönskade effekter för de regionalt beslutande aktörerna.

I rapporten kan vi se att 33 av 36 aktörer svarar att en större press har skapats att betala ut de medel som ska ut varje år, något som har medfört att mer arbete läggs ned på att hämta in underlag för utbetalningar och tätare kontakter med projekten för att undvika överraskningar gällande kostnader som inte arbetats upp. Detta är något som sammantaget sannolikt har lett till att administrationen har ökat, vilket även 22 av dessa 36 aktörer anger.

Fru talman! Vi anser att Riksrevisionens rapport ger en tydlig bild av att den borttagna möjligheten till anslagssparande kan påverka de regionala aktörerna i negativ bemärkelse. Vi ser i vissa fall att det har skapats en större press att betala ut de pengar som det beslutas om varje år.

Riksrevisionen är heller inte ensamma om att teckna den här bilden, utan den rådande situationen har även problematiserats i en rapport från Ekonomistyrningsverket. I rapporten framkommer att många myndigheter och självstyrelseorgan framhållit att mycket tid läggs ned på att få in underlag för att kunna betala ut bidragen innan årsskiftet, vilket även bekräftas av att stora utbetalningar görs under det fjärde kvartalet.

Mot denna bakgrund anser Ekonomistyrningsverket att regeringen bör överväga att återinföra anslagssparande på poster under anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder. Sverigedemokraterna ser därför en relevans i att faktiskt överväga att återinföra det automatiska anslagssparandet.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 1 i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Johan Nissinen (SD).

Anf. 65 MATTIAS JONSSON (S):

Fru talman! Vi har att behandla betänkandet *Riksrevisionens rapport om förvaltningen av regionala projektmedel*. Det kan vara bra att beskriva syftet med granskningen, nämligen att utifrån beskrivna riskområden analysera om regeringens förvaltning av regionala projektmedel svarar mot riksdagens grundläggande krav på offentlig förvaltning.

Utskottet välkomnar Riksrevisionens granskning, som lämnades över den 7 mars 2014, och kommenterar särskilt några av iakttagelserna som rör just anslagssparande, som vi har hört tidigare, uppföljning av regionala projektmedel och ansvarsfördelning inom förvaltning.

När det gäller anslagssparande gör utskottet i nuläget ingen annan bedömning än den bedömning som regeringen gör. Regeringen instämmer delvis i Riksrevisionens slutsatser, men regeringen framhåller samtidigt att

man i det pågående utvecklingsarbetet har aviserat och vidtagit åtgärder som går just i Riksrevisionens rekommendationers riktning, bland annat inom ramen för regeringens översyn av anslaget och i budgetpropositionen.

Fru talman! Flera förvaltningsnivåer kräver olika typer av styrdokument och regleringar för att åstadkomma en tydlig, anpassad och effektiv styrning. I stor utsträckning används samma typer av styrdokument inom den regionala tillväxtpolitiken som används inom andra politikområden, bland annat lagar, förordningar, strategier och regleringsbrev.

I skrivelsen redovisar regeringen vilka åtgärder den avser att vidta för att stärka styrningen och uppföljningen av den regionala projektverksamheten. Regeringen framhåller att dess åtgärder är i linje med Riksrevisionens slutsatser och rekommendationer samt regeringens analys- och utvecklingsarbete.

Näringsutskottet delar Riksrevisionens uppfattning att det är viktigt att uppmärksamma de risker som är kopplade till en långtgående decentralisering av ansvaret. Utskottet välkomnar därför Riksrevisionens granskning av förvaltningen av regionala projektmedel. Granskningen har visat på en oklar ansvarsfördelning mellan staten och de kommunala aktörerna. Dagens organisation leder till brister inom tillsyn och kontroll. Granskningen har också lett till ett antal rekommendationer till regeringen och till Tillväxtverket.

Jag vill som en parentes påpeka att det är viktigt att det är möjligt att lokalt ute i olika regioner fatta beslut så att medlen kommer till största nytta.

Näringsutskottet vill anföra att samtliga rekommendationer har noterats, vidare den bedömning som regeringen har lämnat samt de åtgärder som regeringen har aviserat och vidtagit med anledning av rekommendationerna. Utskottet vill i det följande särskilt kommentera några iakttagelser som rör anslagssparande, uppföljning av regionala projektmedel och ansvarsfördelning inom förvaltningen.

Fru talman! Jag delar uppfattningen att det är viktigt med god hushållning av statens medel. Enligt anslagsförordningen kan regeringen särskilt ange i regleringsbrev för det aktuella året att myndigheter får disponera ett anslagssparande. Det finns alltså en möjlighet för regeringen att medge att sparandet får disponeras vid behov. Regeringen uppger att man inte ser någon anledning att ompröva den ordningen. Det är något som utskottet instämmer i. Jag vill betona att regeringen har aviserat en utredning om förutsättningar för stärkt resultatfokus i uppföljningen av medlen.

Regeringen föreslår åtgärder som ska lösa problem som Riksrevisionen har tagit upp i sin granskning. Utskottet konstaterar i betänkandet att regeringen alltid i regleringsbrev kan låta myndigheter disponera ett anslagssparande. Den möjligheten har alltså inte utelämnats i och med betänkandet. Jag vill först invänta och se vilka effekter regeringens förslag får innan några andra åtgärder vidtas i dagsläget.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 66 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Mitt anförande kommer till stora delar att likna det som Mattias Jonsson precis har föredragit. Riksrevisionen har överlämnat en granskningsrapport med rubriken ”Förvaltning av regionala projektmedel”. Den förra regeringen lämnade sina svar på skrivelsen till riksdagen med anledning av rapporten, och nu i dag är rapporten uppe för behandling här i kammaren under den nuvarande regeringen.

I rapporten tar Riksrevisionen bland annat upp att det statliga bidraget till regional projektverksamhet hanteras inom ett starkt decentraliserat system. Man skriver att ett delat ansvar kan leda till otydligheter av styrning, ansvar och transparens. Man syftar på det stora antal aktörer som agerar på de olika nivåerna, precis som tidigare har sagts.

Riksrevisionen menar också att det kan finnas en risk för fragmentering av uppgifter och ansvar, vilket kan göra det svåröverskådligt, samt att medel inte används ändamålsenligt och försämrar möjligheter till ansvarsutkrävande. Man tar också upp att det kan innebära att det blir svårt att få en helhetsbild av insatsernas resultat i förhållande till uppsatta mål, vilket innebär försämrade möjligheter till styrning.

På detta har den förra regeringen svarat att i stor utsträckning används samma typer av styrdokument inom den regionala tillväxtpolitiken som används inom andra politikområden såsom lagar, förordningar, strategier och regleringsbrev. Man menar också för det första att överföringen av ansvaret från statlig till regional nivå bidragit till att insatserna är bättre lokalt och regionalt anpassade samt för det andra att medborgare och företag får bättre förutsättningar att påverka utvecklingen i sin egen region.

Ambitionen är tydlig ansvarsfördelning och styrning samt att de regionalt beslutande aktörerna har kunskap om aktuella styrdokument och regleringar. Detta har man också tagit fasta på. Tillväxtverket har förändrat och övergått från att göra överenskommelser till att fatta rambeslut om innehåll. Det pågår ytterligare arbete med att vässa uppföljningen av de regionala projektmedlen och hur den ska redovisas i årsredovisningen framöver.

Varje år görs inom ramen för regional tillväxtpolitik återsrapporteringar om verksamheten inom det regionala tillväxtarbetet. Återsrapporteringarna utgör även underlag för regeringens styrning och för dialog med de regionala aktörerna om genomförande, resultat och utveckling av det regionala tillväxtarbetet.

Självklart är i detta arbete Riksrevisionens rapport en del av att titta på arbetet som görs. Det finns alltid i alla sammanhang lärdomar att göra, och kvalitetsarbete avstannar aldrig.

Med detta sagt är det viktigt att understryka att det inte med nödvändighet finns någon motsättning mellan generellt näringspolitiskt

motiverade insatser och sektors- och regionalpolitiska insatser för att stärka resultatfokus i uppföljningen av det aktuella anslaget.

Inom ramen för EU:s strukturfondsprogram för målet Investeringar för tillväxt och sysselsättning under perioden 2014–2020 ska en utvärdering undersöka effekter på framväxten av investeringar i tidiga skeden och påverkan på utvecklingen av kapitalförsörjning.

Utvecklingsarbetet ska genomföras i samverkan med Tillväxtverket och efter samråd med Statens energimyndighet och Almi Företagspartner AB. Det ska vara en integrerad del av lärandet under genomförandet av respektive satsning.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag ta upp följande: Riksrevisionen anser att regeringen bör överväga att återinföra ett automatiskt anslagssparande inom anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, en uppfattning som delas av Sverigedemokraterna.

Svaret på detta är att regeringen enligt anslagsförordningen särskilt kan ange i ett regleringsbrev för det aktuella året att myndigheten får disponera ett anslagssparande. Det finns alltså en möjlighet för regeringen att medge att ett sådant sparande får disponeras vid behov.

Regeringen uppger att den inte har någon anledning att ompröva den ordningen. Det pågår ju ett utredningsarbete, precis som vi hörde. Därför gör utskottet i nuläget inte någon annan bedömning.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

I detta anförande instämde Hans Rothenberg (M).

Anf. 67 ANDERS AHLGREN (C):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionerna.

Hela idén med den moderna regionalpolitiken är att det ser olika ut i olika delar av vårt land. Man får ett starkare genomslag om man anpassar insatserna efter hur det ser ut regionalt. Men det förutsätter att man äger bedömningen och valet av insatser.

Det regionala utvecklingsansvaret innehåller många beståndsdelar, och 1:1-anslaget är en viktig sådan. Skulle den delen likriktas och centralstyras skulle utvecklingen i respektive region vara förloraren.

Det regionala utvecklingsansvaret innehåller det statliga uppdraget som ingår i lagstiftningen – länstransportplanen, 1:1-anslaget och som sammanbindande och grundläggande del ansvaret för att ta fram och fastställa den regionala utvecklingsstrategin.

Andra mycket viktiga beståndsdelar för helheten är ansvaret för den regionala kompetensförsörjningen.

I helheten ligger också ansvaret för att skriva de regionala programmen för EU:s regionalfond och EU:s gränsregionala program Interreg samt de regionala handlingsplanerna för EU:s socialfond.

Lika viktiga är de lokala besluten om prioriteringar inom det regionala utvecklingsansvaret. I min egen hemregion Dalarna utpekas näringslivsutveckling – med ett prioriterat ansvar för besöksnäring – med

bland annat innovationspolitik och klusterutveckling. Andra ansvarsområden är bredbandsutbyggnad, bostadsbyggande, koppling mellan fysisk planering och regionala utvecklingsinsatser samt ungdomars inflytande och möjligheter.

Denna helhet är beroende av att det finns ekonomiska resurser som kan kopplas samman med ansvarsområdena. På så sätt stärks utvecklingskraften i våra län.

Den viktigaste källan för detta är 1:1-anslaget och pengarna i EU:s struktur- och investeringsfonder. En viktig del i prioriteringen av 1:1-anslagets användning är att medfinansiera ansökningar till EU:s fonder så att Sverige kan ta del av dessa EU-medel fullt ut. På så sätt finns det en tydlig koppling mellan de regionala utvecklingsstrategierna och de regionala EU-programmen.

På samma sätt finns det en stark koppling i nyttjandet mellan EU-pengarna i dessa program och 1:1-anslaget hos de regionalt utvecklingsansvariga. Oftast är detta den huvudsakliga användningen av 1:1-anslaget. Medlen blir på detta sätt en viktig beståndsdel i den regionala utvecklingspolitiken.

Enkelt uttryckt är det så att om man skulle ta ifrån de regionalt utvecklingsansvariga möjligheten att disponera 1:1-anslagen skulle det innebära ett dråpslag mot helheten i den regionala utvecklingspolitiken. Det skulle vara ett tydligt steg tillbaka till den likriktade och centraliserade regionalpolitik som bedrevs i gångna tider och som inte är anpassad till den regionala verkligheten.

Därför är jag väldigt glad att utskottets majoritet står upp mot Riksrevisionens ensidiga förespråkande av ökad central styrning av det regionala utvecklingsanslaget. Låt mig citera ur utskottets betänkande:

”Samtidigt kan ett decentraliserat beslutsfattande innebära större demokratiskt inflytande och större möjligheter för de lokala och regionala aktörerna att anpassa politiken efter de olika lokala och regionala förutsättningarna, vilket i sin tur kan medföra en ökad effektivitet i utnyttjandet av tillgängliga resurser.”

I Riksrevisionens rapport sägs också att man bör samla de uppgifter som ingår i det regionala utvecklingsansvaret hos en aktör i länet. Vi är på god väg att lyckas med detta. Av våra 21 län har nu 17 län det regionala utvecklingsansvaret lagt på politiskt styrda aktörer såsom regioner och kommunala samverkansorgan. Av de fyra som har länsstyrelser som regionalt utvecklingsansvariga kommer tre att ansöka om att få bilda region senast under 2017. Troligen kommer därtill län med samverkansorgan att i samtliga fall gå över till region 2019. Som det ser ut nu kommer sannolikt den regionala olikheten 2019 enbart att bestå av högst ett län med avvikande ansvarsfördelning. Det handlar om Stockholms län.

Fru talman! Jag skulle avslutningsvis vilja kommentera en formulering i Sverigedemokraternas skrivning i alternativ 2 i utskottets betänkande: ”... att den borttagna möjligheten till automatiskt anslagssparande kan leda till ökade administrativa kostnader och i vissa fall till att projektmedel betalas ut i blindo.”

För det första är det redan i dag fullt möjligt att anslagsspara. För det andra är detta ett uttryck för en nonchalant och okunnig inställning till den kompetens och seriositet som jag vet finns ute i våra regioner. Att påstå att projektmedel skulle betalas ut i blindo är ett gravt övertramp från Sverigedemokraternas sida.

(Applåder)

I detta anförande instämde Helena Lindahl (C).

Anf. 68 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Utifrån Riksrevisionens rapport kan man konstatera att hanteringen av projektmedel är en viktig fråga. Det handlar dels om stora belopp, dels om en väsentlig del av statens resurser till regional utveckling. Man kan därför inte annat än välkomna Riksrevisionens rapport.

Jag har själv arbetat med projektmedel under lång tid, då främst inom landsbygdsprogrammet, som vi inte diskuterar nu. Det är viktigt att man har koll på att pengarna går till det som de är avsedda för, men det är också viktigt att man har en effektiv hantering så att inte resurserna äts upp av överdriven administration. Detta kan vara två delvis motstående målsättningar. För mig är det viktigaste att man i det läget alltid antar medborgarens perspektiv.

Decentralisering av projektmedel är bra, då man får en bättre regional anpassning utifrån regionens egna förutsättningar. Men ansvarsutkrävande är ändå viktigt. Sverige har en alltmer asymmetrisk organisation, där det offentliga Sverige ser lite olika ut på olika håll. Då är det viktigt att bevaka ansvarsutkrävandet så att demokratin kan säkerställas och att få bort så många led som möjligt mellan medborgarna och dem som fattar besluten. Därför är det positivt att mer projektmedel nu underställs landsting som har omvandlat sig till regioner och därmed har kommit att närmare likna direktvalda parlament.

Jag ser med oro på de exempel som man har hittat på dubbelarbete eller dubbelrapportering. Av egen erfarenhet vet jag att det är väldigt tidsödande och stjälar resurser när man behöver göra nästan samma sak flera gånger. Ska vi få en effektiv förvaltning av projektmedel måste dubbelarbetet bekämpas. Det gör man bäst genom att ha en stor lyhördhet gentemot dem som administrerar och arbetar med projektmedlen.

Även om inte Riksrevisionen berör det i sin granskning skulle jag vilja lyfta fram jämställdhetsaspekten. I budgetpropositionen i höstas redovisades tydligt att projektmedel i dag inte används på ett jämställt sätt i den utsträckning som de borde. Tyvärr har stöden historiskt sett gynnat män i högre utsträckning än kvinnor. Även om tendensen nu är bruten och det går i rätt riktning finns skillnaderna fortfarande kvar. Det här är en fråga som vi från politiskt håll behöver bevaka och följa upp.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionerna.

Anf. 69 PENILLA GUNTHER (KD):

Fru talman! Det här med regionala projektmedel är intressant, tycker vi som kristdemokrater. Det är faktiskt ett inflytande från den kommunala och regionala nivån när det gäller vad de här medlen ska åstadkomma.

Självklart är det precis som Riksrevisionen skriver, att aktörer på flera förvaltningsnivåer skapar ett större behov av tydlig ansvarsfördelning. Det kan vi inte neka till. Det är alltid bra, i vilken organisation eller förvaltning som helst, att varje nivå har en tydlighet när det gäller vad den nivån ska göra, kunna utvärdera och så vidare. Detta är något som säkert går att förbättra.

Något som också är intressant är vad som sägs om medfinansiering i dokumentet. Man säger att det är svårt att separera effekter av regionala projektmedel som är insatta som medfinansiering från effekter av strukturfondsmedlen. För oss som har jobbat på den nivån är det dock inte så svårt. Det handlar ju om att medfinansieringen ska tillgodose det gemensamma resultatet. Jag tycker inte att detta är särskilt konstigt, till skillnad från Riksrevisionen. Men för oss som har jobbat på den här nivån – min kollega från Centern och region Dalarna, Anders Ahlgren, påpekade också detta – handlar detta om att man sätter in pengar gemensamt för att nå det uppsatta målet, om det är besöksnäring, bredbandsutbyggnad eller vad det nu kan handla om. Därför håller jag inte med Riksrevisionen i den delen.

Skulle man separera effekterna, vad har man då för användning av medlen för medfinansiering? Om man ska separera medlen och utvärdera dem för sig uppnår de inte gemensam större nytta.

Vad jag vill poängtera är just det demokratiska inflytandet från de lokala och regionala aktörerna. Det är en möjlighet för kommuner, landsting och regioner att få de projektmedel som de är i behov av. Det kan inte någon annan tycka något om på EU-nivå eller nationell nivå. Det måste man flytta ned på de nivåerna enligt subsidiaritetsprincipen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 6 Immaterialrättsliga frågor

Näringsutskottets betänkande 2014/15:NU11
Immaterialrättsliga frågor
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 7 Straffrättsliga frågor

Straffrättsliga frågor

Justitieutskottets betänkande 2014/15:JuU14
Straffrättsliga frågor
föredrogs.

Anf. 70 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Vi lever i en värld av snabb förändring. Stora politiska, sociala, ekonomiska och teknologiska omvälvningar har ägt rum nationellt och internationellt. Det här påverkar både brottsutvecklingen och samhällets möjligheter att förebygga och bekämpa brott.

På straffrättens område behöver vi beakta de utvecklingsmönster vi ser i samhället. Det är

- de stegrade sociala klyftorna och den permanenta massarbetslösheten
- den markanta ökningen av kriminella grupperingar och individer aktiva i organiserad brottslighet
- globaliseringen, som helt övervägande fört med sig gott men som på ont möjliggjort gränsöverskridande brottslighet som vapen- och narkotikahandel, smuggling och trafficking
- teknikutvecklingen och informationssamhället, som inneburit en rejäl omdaning i hur vi kommunicerar, handlar, producerar tjänster, tar in kunskaper och kulturupplevelser men som också öppnat upp en ny arena för kriminalitet – det kan gälla till exempel spridning av barnpornografi, grooming, illegal handel, pengatvätt, spridning av integritetskränkande bilder och videofilmer samt hatiska och rasistiska hot via mejl och sociala medier
- kampen för det öppna demokratiska samhället mot all form av våld, extremism och terror, nationellt och internationellt.

För det svenska rättsväsendet ställer det här krav på rättssäkerhet för den enskilde individen, men för politiken handlar det om en kamp för mer demokrati och öppenhet, värnandet av mänskliga fri- och rättigheter, tydlig prioritering av det förebyggande arbetet, att bistå vår rättsstat med de verktyg som efterfrågas och att utreda och snabbt lagstifta om kriminalisering på området.

Alla dessa utvecklingsmönster måste vi beakta i vårt arbete, vilket kommer att integreras med straffrätten under kommande mandatperiod.

Fru talman! Justitieutskottets betänkande *Straffrättsliga frågor* behandlar drygt 150 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden och rör bland annat frågor om brott, straffmätning och påföljder. Utifrån det parlamentariska läget föreslås nu 17 tillkännagivanden till regeringen, vilket av oppositionens företrädare i medierna har kommit att kallas riksdagshistoria. Och det stämmer, det har inte funnits så här många tillkännagivanden i ett och samma betänkande sedan 1988. Men att behandla ärenden på det här sättet är inte något att slå sig för bröstet för.

Fru talman! Tillkännagivandeinstitutet är ett formellt beslut där riksdagen meddelar regeringen ett råd och som ställer krav på regeringen

att rapportera tillbaka till riksdagen hur man förvaltar det rådet. Det kan avse en utredning eller krav på lagstiftning. Institutet visar på riksdagens makt gentemot regeringen. Därför är det ett seriöst institut som ska användas varsamt.

Att gå till överdrift tjänar varken sakfrågan eller konstruktiviteten i utskottets gemensamma arbete. Att dessutom behandla ett känsligt och tekniskt område som straffrätten på det här sättet är olyckligt. Området förtjänar rationalitet och långsiktighet, då erfarenhet visar på att det är betydligt svårare att upphäva kriminalisering än att nykriminalisera.

Utgångspunkten bör i stället vara konstruktiva diskussioner om vad vi anser är brottsligt mot bakgrund av de utvecklingsmönster vi ser i samhället samt vilken påföljd som ska bestämmas för ett brott i syfte att åstadkomma effektivitet men framför allt rättvisa.

Prioriteringen med ett tiotal krav på skärpta straff och flera nya brottsrubriceringar från allianspartierna och Sverigedemokraterna blir svår att förstå när det som verkligen behövs nu är redogörelser för hur straffrätten ska moderniseras och aktualiseras mot bakgrund av nyuppkomna utvecklingsmönster, noga övervägda tekniska lösningar och framför allt prioritering av arbetet med att utreda och klara upp de brott som anmäls så att gärningspersonerna lagförs.

Detta är en prioritering vi socialdemokrater länge efterfrågat i opposition och som vi nu tänker ta oss an.

Fru talman! När vi socialdemokrater har gått igenom betänkandet har vi analyserat varje motionsyrkande för sig. Jag tänkte först redogöra för våra reservationer.

Punkt 6, om skärpta straff för människohandel och koppleri, är en fråga som för närvarande utreds. En särskild utredare ska undersöka om det finns ett behov av åtgärder i syfte att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn. Uppdraget ska redovisas senast den 9 mars 2016, och vår bedömning är att detta hänsynslösa och cyniska utnyttjande av andra människor är så allvarligt att vi inte får förbise utredningens noga övervägda förslag och hitta på egna lösningar. Behovet av att komma till rätta med den här typen av brottslighet är en prioriterad fråga för oss socialdemokrater.

Punkt 26, om att införa brottet inbrottsstöld i brottsbalken, har vi reserverat oss mot av en enkel anledning: I 8 kap. 4 § brottsbalken finns brottet grov stöld, som kan ge fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Paragrafen anger ordagrant att brottet är grovt om tillgreppet skett efter intrång i någons bostad, det vill säga vid inbrott. Alltså finns det inget behov av en nykriminalisering utan snarare ett behov av att stötta polisens arbete mot organiserad brottslighet samt att prioritera så att de som begår brottet lagförs.

Punkterna 30, 31, 33 och 65, om skärpning av straffet för bedrägeri, identitetsstöld, systematiska fakturabedrägerier och försök till häleri, har redan utretts av Egendomsskyddsutredningen, som redovisade sitt uppdrag i december 2013. Jag noterar att Alliansen hade nio månader på

sig att föreslå propositioner i enlighet med de förslag som lämnades men att så inte har skett.

Justitieministern har i varje fall deklarerat att särskild kriminalisering av systematiska fakturabedrägerier ska ske efter behandling av remissinstansernas synpunkter men att man redan i vår avser att lägga fram ett förslag om kriminalisering av identitetsstöld.

Beträffande försök till häleri menade utredaren att det inte fanns skäl att kriminalisera. Enligt utredaren var det tveksamt om ytterligare gärningar som i praktiken skulle kunna bestraffas som försöksbrott över huvud taget ska kriminaliseras.

Men för att på ett effektivt sätt bekämpa organiserad brottslighet har frågan väckts i nytt ljus, och ett betänkande bereds nu i Justitiedepartementet. Vi bör inte gå händelserna i förväg.

Punkterna 45 och 48 om skärpta straff för allvarliga våldsbrott samt straffvärdesbestämning vid flerfaldig brottslighet har redan behandlats i utredningen om skärpta straff vid allvarliga våldsbrott, som lämnade sitt betänkande i mars 2014. Det har remissbehandlats.

Påföljdsutredningen lämnade i maj 2012 sitt betänkande. Vi menar att behovet av straffskärpning föreligger men att den främsta prioriteringen på området är att lagföra brotten genom en tydlig satsning på polisens och övriga rättsväsendets arbete.

När det gäller punkt 63 om skärpt straffansvar vid underlåtenhet att avslöja och hindra brott reserverar vi oss, just mot bakgrund av att vi för mindre än några veckor sedan har lagstiftat om strafflindring vid medverkan till egen brottslighet. Det tror vi är en bättre väg att gå.

Fru talman! Som jag tidigare nämnde har vi socialdemokrater noga analyserat varje motionsyrkande för sig. Därför finns det i betänkandet även vissa tillkännagivanden som vi har valt att bifalla. Anledningen till det kan vara att det när det gäller det som yrkas redan är en proposition som är på väg till riksdagen. Det gäller exempelvis synnerligen grovt narkotikabrott, frågan om förverkande samt deltagande i väpnad konflikt utomlands. Det kan också vara en utredning som redan har satts igång i enlighet med motionsyrkandet. Exempel på det är punkt 14 om det straffrättsliga skyddet för enskildas personliga integritet. Där har vi nu en parlamentarisk utredning vars främsta syfte är att neutralisera brotten olaga hot, förtal och så vidare. Det handlar också om utredningen om punkterna 18, 19 och 20, som avser köp av sexuell handling av barn, köp av sexuell tjänst och kontakt med barn i sexuellt syfte – det som kallas gromning.

Avslutningsvis vill jag kort redogöra för våra egna ambitioner på det straffrättsliga området.

Vi vill vidta åtgärder mot den grova organiserade brottsligheten, satsa mot den ekonomiska brottsligheten, tillsätta en granskningskommission för våldtäktsärenden, där vi även har tillsatt en parlamentarisk utredning med nya direktiv för att utreda samtycke och oaksamhet, ta bort dubbel straffbarhet vid sexköp, kriminalisera sexköp utomlands, skärpa kampen mot sexuell exploatering av barn och unga, komma till rätta med

kränkningar, förtal och olaga hot på internet, komma till rätta med hatbrotten, bekämpa drogrelaterad brottslighet, skärpa åtgärderna mot alkohol i trafiken, öka stödet för brottsofferjouren, satsa på forskning och evidens i det brottsförebyggande arbetet, åstadkomma snabbare handläggning av ungdomsbrott och bekämpa terrorism.

Redan nu har vi lagstiftat om insatser mot idrottshuliganism, vilket var en prioriterad fråga för regeringen.

Mot bakgrund av det anförda yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande.

(Applåder)

I detta anförande instämde Arhe Hamednaca (S).

Anf. 71 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Fru talman! Straffrätten är ett viktigt och prioriterat område. Det är precis som den föregående talaren sa. Det är lite historiskt just nu i kammaren i Sveriges riksdag.

Inte sedan enkammarriksdagen infördes 1971 har ett utskott lämnat över så många tillkännagivanden till kammaren. År 1988 nämndes. Men då gjordes några ytterligare yrkanden i kammaren. Därför blev det i kammaren fler tillkännagivanden. Men detta är unikt.

Jag ska nu för tids vinnande yrka bifall endast till reservation 8, även om vi stöder våra övriga reservationer.

Vi kände ganska snabbt en viss oro när propositionslistan kom från regeringen. Man brukar kunna säga att man har en frånvarande regering, men jag skulle vilja säga att vi har en politik utan närvaro just nu på justitieområdet. Det är idéfattigt, och det är händelsefattigt. Propositionslistan är inte imponerande. Det har oroat oss. Nu känner vi att riksdagen måste börja ta initiativet, så att något händer.

I den här långa listan finns det nästan inget med politiskt innehåll över huvud taget. Det handlar om tekniska saker, som lantmäterisammanträden och regler. Det gäller internationell järnvägstrafik och den typen av ärenden och anpassning till beslut från Europeiska unionen.

De eventuella politiska beslut som har nämnts, som handlar om narkotikalagstiftning och identitetsstöld, ligger någonstans bortom hösten – kanske. Mer noggrant än så ligger inte propositionslistan. Därför måste vi från Alliansen ta ett ansvar. Riksdagen måste ta ett ansvar, så att inte det här området plötsligt blir ett område där ingen utveckling längre sker.

Vi ville sitta kvar vid regeringsmakten från Alliansens sida. Vi konstaterade att vi förlorade valet. Men vi hade förberett oss för nästa period. Vi förberedde också lagstiftning, som gör att det nu finns ett dukat bord för den sittande regeringen. Det är inget problem med dessa tillkännagivanden, för det grundläggande materialet är redan framtaget och i många fall remissbehandlat och färdigt. Det är bara att köra, om man vill.

Jag ska kort, så kort det går med 17 tillkännagivanden, nämna vad riksdagen nu kommer att besluta om.

Det första handlar om människohandel och koppleri. Vi vill titta på det och se hur vi kan skärpa straffskalorna. Det är hemska och allvarliga brott. Jag noterar att de rödgröna reserverar sig, men man har egentligen ingen inriktning som förklarar varför. Det är för mig ett mysterium.

I vissa lägen har regeringspartierna valt att inte reservera sig därför att det kommer en proposition. I andra fall har man valt att reservera sig därför att det kommer en proposition. Det känns inkonsekvent. I ytterligare andra fall nöjer man sig med ett yttrande, men man har samma motivering som när man reserverar sig. Jag vet inte om man måste utveckla ämnet kremlologi på något svenskt sätt för att försöka tolka vad det politiska innehållet i detta yttrande egentligen innebär. Konsekvent hänvisar man nämligen bara till beredning i Regeringskansliet eller eventuella utredningar som kommer senare. Men den politiska inriktningen finns inte.

Jag blev inte heller mycket klokare av den föregående talaren. Den politiska inställningen var nämligen att man skulle komma till rätta med saker. Ja, det är viktigt att komma till rätta med det som är problem. Men för att man ska komma till rätta med saker måste man göra någonting politiskt. Man måste förbereda sig. Man måste fatta beslut, och man måste ändra lagstiftning. Det räcker inte med tomma ord. Därför tar i dag riksdagen sitt ansvar och ser till att lagstiftning kommer på plats.

Jag nämnde människohandel. Vi vill öka det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten. Det är viktigt, för tekniken har förändrat villkoren just för människors personliga integritet. Det finns direktiv. För oss är det viktigt att ha en politisk signal om att direktiven nu också följs, så att vi får en politisk handling. När det gäller detta har S och MP yttrat sig. De hänvisar till en utredning. Det är inget ställningstagande.

Vi måste hantera sexualbrotten. Vi har här tre tillkännagivanden. Det första handlar om att se över straffskalorna. I vissa fall ser vi rent av stötande domar. Vi har en diskussion som sker alltför återkommande. Det är alltså tillfälle att se över straffskalorna. Vi har skärpt straffskalorna, men vi vill se konsekvenserna av det och göra den här översynen.

Det är dags att förändra straffminimum för den som köper sexuella tjänster av barn. Alldeles för ofta är det bötesstraff. Vi vill korrigera detta.

Alliansregeringen införde själv brottet som kallas grooming, när man försöker lura barn att göra detta. Vi vill själva se över konsekvensen av det och kanske skärpa reglerna och också straffen. När det gäller detta yttrar sig S, V och MP utan någon egentlig inriktning. De hänvisar till en

utredning. För oss är det viktigt att de direktiv som gavs följs och att det blir politisk handling.

Riksdagen kommer i dag att tala om för regeringen att det är dags att införa ett nytt brott: inbrottsstöld. Det är viktigt. Många människor ser sina hem tömda och förstörda. De känner sig kränkta. Många äldre vågar knappt bo kvar. Det är viktigt att vi ser detta, för det sker i organiserad form i allt större utsträckning, och det är faktiskt många människor som får stora problem efteråt. När det gäller detta reserverar sig Socialdemokraterna. De yttrar sig inte, men de hänvisar på samma sätt som i ett yttrande till en utredning. Någon inriktning finns inte på papper, men i dag fick vi höra att de är negativa till det.

Bedrägerier förekommer. Det är tre tillkännagivanden. Vi vill skärpa straffen när det börjar ske systematiskt. Vi måste anpassa oss till den moderna tekniken. Det är det första tillkännagivandet. Vi vill kriminalisera id-stöld. Det är glädjande att Socialdemokraterna också tycker att det är viktigt. Arbetet är ju så gott som färdigt. Vi vill få en översyn när det gäller de systematiska fakturabedrägerierna, och vi vill att det ska ske senast den 1 oktober. Vi har tidssatt det. Varför? Allt är färdigt. Det är bara att göra det. Tryck på knappen! Agera! Gör någonting! Riksdagen talar om för er att ni nu ska göra det. Här har man reserverat sig. Det är svårt att veta om man inte vill, om man kanske vill eller om man vill vänta, det vill säga samma sak som i alla andra yttranden.

När det gäller narkotika är logiken annorlunda hos Socialdemokraterna, eftersom de precis som med id-kapningen ska lägga fram en proposition och säger att man inte behöver reservera sig. Man tycker nämligen så ändå. Däremot var man tvungen att reservera sig för att man skulle lägga fram en annan proposition, så det är svårt att se konsekvensen. Det verkar som att det har suttit 17 olika personer och konsekvent gått igenom detta, men den sammanhållande handen verkar inte finnas i utskottet från Socialdemokraternas sida.

Här vill vi i alla fall – och det har vi arbetat med länge – se till att vi får en straffskärpning när det gäller grova narkotikabrott och grov narkotikasmuggling. Det är som en konsekvens av de tidigare domarna i Högsta domstolen.

Vi har två tillkännagivanden när det gäller straffmätning. Även där har vi tidssatt det till den 1 oktober. Det gäller straffskalorna för allvarliga våldsbrott, grova olaga hot, grovt tvång, grov misshandel, grov utpressning, grovt rån, synnerligen grov misshandel och dråp. Vad vi vill göra är att se över minimistrafen, som i dag är för låga. Här har den så kallade majoriteten reserverat sig, men det finns inget ställningstagande.

Vi vill se över straffmätning vid flercaldig brottslighet, det vill säga den så kallade straffrabatten. Här väljer man att reservera sig, men man gör inget ställningstagande.

När det gäller den grova organiserade brottsligheten finns det tre tillkännagivanden. Det första rör skärpta straff för de brott som sker inom ramen för den grova organiserade brottsligheten. Det andra handlar om att det ska bli lättare att förverka den kriminellas egendom, alltså den

egendom som egentligen är någon annans egendom. Det tredje gäller att man ska kunna skärpa och utvidga straffansvaret för den som underlåter att avslöja och förhindra brott. S och MP reserverar sig.

Vi har även försök till häleri – en logisk sak. Vi har i dag ett penningtvättsbrott, och där är försöksbrottet kriminaliserat. Det är rimligt att göra det även för häleri. Här är det tydligt att S inte vill.

När det slutligen gäller terrorism ska jag faktiskt ge regeringen kredit, för det här har det åtminstone pratats om. Vi vill nu se att vi snabbt får tilläggsdirektiv när det gäller det straffbara området för deltagande, och jag tror att regeringen är på rätt väg på det här stället. Vad gäller de övriga 16 tillkännagivandena har jag dock få förhoppningar.

Jag hade kunnat berätta vad vi vill göra mer – det blir ju fler riksdagsår – men min talartid har tagit slut. Jag vill dock säga att riksdagens arbetsformer inte är oseriösa. Ett tillkännagivande är någonting man ska ta väldigt seriöst. Jag tror att man ska vara försiktig med att skåpa ut riksdagens arbetssätt, och man bör som socialdemokrat tänka på om man ska ha olika praxis när man sitter i majoritet och när man sitter i opposition. Vår vana från Socialdemokraterna är nämligen att man hanterar tillkännagivanden genom att ge ett tillkännagivande om att man tidigare har gett ett tillkännagivande – utan något egentligt innehåll.

Fru talman! I dag skriver vi historia. Riksdagen visar sin makt. När en regering är svag ska riksdagen visa sin makt. Det betyder att svensk demokrati fungerar, och det kan vi vara stolta över. Nu ankommer det på regeringen att göra det som ska göras. Det, mina vänner, kommer vi att följa väldigt nog.

(Applåder)

I detta anförande instämde Pia Hallström (M).

Anf. 72 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Krister Hammarbergh för redogörelsen. Det finns ju många frågor där vi är överens med varandra, och det finns många prioriteringar som vi ser är våra gemensamma utmaningar för hela utskottet.

Min fråga avser idén om att nykriminalisera begreppet inbrottsstöld. Det är nämligen, som jag tidigare angav, inte med hänvisning till en utredning jag beskrev hur vi ser på frågan, utan det var med hänvisning till ett brott som redan finns i brottsbalken. I brottsbalkens 8 kap. 4 § har vi ett brott som heter grov stöld. Min fråga till Moderaterna är varför vi behöver en nykriminalisering på området när det redan är kriminaliserat. Är det inte bättre att prioritera resurserna till polisen och rättsväsendet så att vi kommer till rätta med den organiserade brottsligheten?

Anf. 73 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Vi har länge jobbat mot den grova organiserade brottsligheten, och vad som är viktigt att komma ihåg är att man inte kan jobba med enbart en sak. Vi har jobbat med polisens omorganisation, och

vi har fått polisen och andra myndigheter att börja samverka för att jobba mot den grova organiserade brottsligheten. Vi har satsat mer resurser, och vi har kommit med ny lagstiftning. Allt detta måste man göra.

Det här är dock en del som också är viktig. Vi har exempelvis – jag tar en annan punkt där ni är emot – snatteri, där utredningen föreslår ringa stöld. Varför? Jo, för att påföljderna inte riktigt fungerar som det är riggat i dag. Vi ser när det gäller inbrott att det inte fungerar riktigt som det är tänkt och som vi vill att det ska. Det är ett allvarligt brott som kränker människors integritet. Det gör att många människor får svårt att bo kvar och leder till att många människor får psykisk ohälsa efteråt, men straffmätningssystemet klarar inte av att fånga upp detta. Det är därför vi vill införa den här brottsrubriceringen.

Sedan skulle jag rekommendera Socialdemokraterna att redovisa era argument i de texter ni har. Det är nämligen en sak att säga det här i debatten, men det kan vara klokt att sätta det på pränt i de egna reservationerna och yttrandena.

Anf. 74 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Vi har ett brott som heter grov stöld, och det kännetecknas av att stölden inte enbart är neutraliserad utan att beteckningen grov stöld är inbegripen innan.

Vi menar att prioriteringen på området måste vara att komma till rätta med den organiserade brottslighet som just nu sköljer som en våg över Sverige och där vi ser många inbrottsstöld. I statistiken från Brå syns det förvärrade läget vad gäller inbrottsstöld sedan 2011. Då menar vi att det hade behövts ytterligare prioriteringar tidigare för att komma till rätta med problemet. Det görs inte genom en nykriminalisering, utan det görs genom att investera ännu mer i polisens resurser och genom att bejaka omorganiseringen.

Det handlar om att komma till rätta med det här problemet genom olika typer av insatser, men det är inte nödvändigt med en nykriminalisering.

Anf. 75 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Jag tror att debattören egentligen menar seriebrottslighet. Ibland kallas det även mängdbrottslighet; det finns en massa olika termer. Jag vill påpeka att satsningen gjordes för att försöka få myndigheterna att jobba ihop. Vi har dock sett brister i polisorganisationen, och det var därför vi efter förslag från den dåvarande regeringen fattade beslut om att se över polisens organisation.

Det är naturligtvis viktigt att vi får polisen att jobba effektivare över landet när det gäller att häva den här typen av brottslighet, men man måste jobba även med påföljdsdelen. Det har att göra med hur polisen prioriterar olika typer av brott, men det handlar också om att det faktiskt ska bli en påföljd som är någorlunda avskräckande eller åtminstone inkapaciterande under en tid. De människor som åker land och rike runt och tömmer människors hem ska få en påföljd som är kännbar, och där fungerar inte systemet fullt ut i dag.

Anf. 76 KENT EKEROTH (SD):

Fru talman! Betänkandet behandlar som vi vet i mångt och mycket strafflängd för olika sorters brott. Vad som står klart sedan förra veckan är att en majoritet i utskottet i dag kommer att rösta ned regeringen, inklusive Vänsterpartiet på sina håll, i hela 17 olika frågor. Det är som tidigare talare har varit inne på historiskt.

Anledningen till att det händer är att Sverigedemokraterna och allianspartierna gör gemensam sak rörande straff för bland annat allvarliga våldsbrott, köp av sexuell handling av barn, inbrottsstöld och flerfaldig brottslighet. Förutom det anmärkningsvärda att regeringen åker på så många nederlag i riksdagen finns det en annan intressant aspekt, nämligen det faktum att allianspartierna efter att ha förlorat makten närmar sig den politik och de förslag Sverigedemokraterna ivrigt försökte få igenom under Alliansens tid i regeringsställning.

Under de fyra år som vi satt i riksdagen före denna mandatperiod struntade Alliansen i att få igenom många av de förslag som de här i dag säger ja till. Så har det sett ut.

Tittar vi på några av de förslag Alliansen har lagt fram ser vi att det är förslag som de för inte så många månader sa nej till och dessutom i vissa fall argumenterade emot.

Till exempel föreslår Alliansen i dagens betänkande att straffet för människohandel ska skärpas. Det är jättebra, och jag menar det på allvar. Det är bra att Alliansen tar detta steg när de inte sitter i regeringen.

SD väckte en motion om detta i oktober 2011, för tre och ett halvt år sedan. Vi ville utdöma hårdare straff för människohandel. Vad gjorde allianspartierna vid detta tillfälle? De argumenterade emot och röstade nej.

När Alliansen satt vid makten och hade fyra år, eller till och med åtta år, på sig att göra något gjordes inte mycket. Visst, det blev vissa förbättringar vad gäller exempelvis sexbrott mot barn. Men det fattades uppenbarligen mycket, för en månad efter att Alliansen förlorade makten lade de fram ett förslag om att skärpa straffen för bland annat detta.

Varför gjordes inget när Alliansen satt i regeringen? Ni hade möjligheten. Ni skulle ha fått majoritet i kammaren om ni tagit hjälp av oss, men det gjorde ni inte.

Jag ska inte skälla för mycket, för det är positivt att Alliansen nu gör det SD velat göra hela tiden. Men det är kanske lite ineffektivt att inte göra det när man kan och göra det när man inte kan, alltså nu.

Ett annat exempel är det förslag om inbrottsstöld som Alliansen har väckt i en motion. Hör och häpna, det var ett av de första förslag vi lade fram i riksdagen. Den 27 oktober 2010 väckte vi en motion med innebörden att vi ville uppdraga åt alliansregeringen att se över straffskalorna för sådana brott som mord, våldtäkt, väpnat rån, misshandel, narkotikahandel och inbrott. Liknande motioner väckte vi 2011, 2012, 2013 och i höstas, vartenda år.

Då var det jättedåliga förslag, tyckte Alliansen. Det var inte intressant över huvud taget. Men nu är det intressant, och det är ett steg framåt.

Låt mig ta ett annat exempel. Enligt en alliansmotion vill allianspartierna ha strängare syn på återfall i likartad brottslighet när straffet ska bestämmas, det som i Sverige kallas straffrabatt.

Vad känner vi igen detta från? Jo, det är en av SD:s paradgrenar. Vi väckte en motion om det den 27 oktober 2010, och vi väckte motioner om det 2011, 2012, 2013 och 2014.

Jag kommer ihåg andra debatter i kammaren. När jag hade hållit mitt anförande gick allianspartierna upp och sa: Så där kan vi inte göra, för då blir det kombinationsprinciper och alldeles för långa straff.

Ett annat exempel, som inte behandlas i detta betänkande, var slopandet av tvåtredjedelsfrigivningen. Då sa Johan Linander från Centerpartiet: Det kan vi inte göra, för då blir tröskeeffekterna jättestora när man fyller 18 år. Men sedan sa Beatrice Ask: Det ska vi ändå göra.

Så har vi frågan om skärpta straff för vissa allvarliga våldsbrott. Här har Alliansen också svängt. Från dag ett har vi krävt ordentliga straff. Jag har i talarstolen gång på gång påpekat för alla andra partier det orimliga i att till exempel utdöma 130 timmars samhällstjänst för en misshandel som nära nog ledde till en sjukpensionärs död eller att den person som dödade en oskyldig 16-årig flicka fick tre år i svensk ungdomsvård och inte ens blev utvisad.

Jag hade till och med en interpellationsdebatt med Beatrice Ask om dessa låga straff. Den finns att beskåda på riksdagens hemsida och på Youtube. Beatrice Ask sa då att hon var nöjd med nivåerna på straffen.

När Alliansen inte längre sitter vid makten kryper de till korset och vill att de allvarligaste brotten ska straffas hårdare, vilket de skriver i sin motion. Jag kan bara säga: Grattis! Det tog lång tid, men bättre sent än aldrig.

Fru talman! De beslut vi fattar i dag är med andra ord ett steg framåt. I 17 fall får vi nu majoritet för förbättringar i svensk lag. Frågan är vad regeringen kommer att göra med dessa tillkännagivanden, men vi får hålla ögonen på dem och se till att det blir något av det.

Utöver dessa tillkännagivanden där vi gör gemensam sak med Alliansen – och trots min kritik gläder det mig att vi gör det – har vi i 19 frågor reserverat oss mot majoritetens beslut. Vi anser till exempel att straffen för mord bör skärpas och att man ska införa riktiga livstidsstraff. Det är de andra emot, inklusive Alliansen.

Vi anser att misshandel av gravida ska ses som våld mot två personer. Majoriteten nöjer sig med att det ska ses som försvårande omständighet.

Vi anser inte heller att brottslingar ska få rabatt på sitt straff bara för att polisen har gjort fel vid förundersökningen eller dylikt. I stället menar vi att polisen eller den som har gjort fel ska utredas. Bara för att polisen har använt fel metod eller gjort något annat fel ska inte en brottsling få mildare straff. Hans brott har knappast blivit mildare för att polisen har gjort fel.

Vi har många reservationer, och jag kommer inte att gå igenom alla i dag. Jag vill dock poängtera, trots min kritik, att det är positivt att vi gör gemensam sak. Jag tror att vi kommer att göra gemensam sak i många andra fall när det gäller kriminalpolitiska förslag. Det ser vi redan i

betänkanden som kommer. Kanske är det inte lika mycket som i detta betänkande, men det är på g.

Utöver de frågor jag har redogjort för i all korthet finns det frågor som SD står för som de andra inte står för. Men precis som allianspartierna har närmat sig Sverigedemokraterna i de förslag som de tidigare har sagt nej till tror jag att de även kommer att närma sig oss när det gäller kritiken mot kvotering till myndigheter inom rättsväsendet, vilket jag talat om innan, och de sänkta krav som har införts för att blidka vissa politiskt korrekta idéer.

Inte minst gäller det de politiskt korrekta påbuden från olika rättsvårdande myndigheter som gör att man inte vill eller vågar ta itu med problematiken med illegala invandrare, vilket man slutade helt med efter ett mediedrev, eller tiggeriproblematiken, vilket man också slutade med efter ett mediedrev, eller frågan om ordentlig gränskontroll. Det blir dock en senare debatt, fru talman.

Vi står bakom våra reservationer och de tillkännagivanden vi har varit delaktiga i, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 33 och 36.

Anf. 77 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Det finns aldrig någon anledning att drösa ett antal tillkännagivanden på en regering som gör något. Det hade varit konstigt om vi samtidigt som regeringen hade en klar inriktning, en klar politik och en klar förändring av straffrätten skulle ha gjort tillkännagivanden.

Låt mig ställa några faktafrågor, Kent Ekeröth. Hur många gånger förändrades straffet för mord under alliansregeringen? Du säger att inget hände. När infördes ”synnerligen grov misshandel”? När infördes den allmänna straffskärpningsregeln för våldsbrott? Hur många gånger har vi utvidgat det straffbara området vad gäller sexualbrott? Det är bara några exempel.

Jag kan ge Socialdemokraterna rätt i att det är viktigt att ha genomarbetade förslag. Vi måste ha en fungerande lagstiftning. Det är också viktigt att vi i riksdagen jobbar igenom våra motioner och förslag på ett bra sätt, inte bara hemställanspunkter utan även brödtexter. Det är viktigt att de är formulerade på ett bra sätt så att de kan utgöra underlag för fortsatt arbete.

Straffrabatten är en känd moderat ståndpunkt. Vi har tyckt detta länge, och nu är vi här. Vi har skärpt straffen för de allvarliga våldsbrotten.

Vi överprövar inte domstolarna, men vi förbereder lagstiftningen. Den förra regeringen har förberett så mycket lagstiftning att vi kan ställa krav på att den nuvarande regeringen ser till att det blir verklighet. Därav dagens tillkännagivanden.

Anf. 78 KENT EKERÖTH (SD) replik:

Fru talman! Jag hann inte skriva upp alla frågor jag fick, men det stämmer att Alliansen har gjort en del saker. Alliansen för en bättre kriminalpolitik än vad de rödgröna gör. Det är jag den första att tillstå.

Därför var det synd att ni inte fortsatte att regera med vårt stöd, vilket ni hade kunnat göra. Då hade ni kunnat åstadkomma de förändringar ni säger att ni vill göra, trots att ni inte gjorde dem under åtta år. Ni tog inte bort tvätredjedelsfrivivningen, som Beatrice Ask aviserade att ni ändå skulle ta bort till slut. Ni gjorde inte alla de saker som vi nu går igenom i betänkandet och som vi har bett er att göra tid efter annan.

Jag har fått kritik av Alliansen för att jag tar upp exempel från domar i svenska domstolar. Det sägs att jag har en förkärlek för att läsa domar. Det gör jag för att visa hur domstolarna praktiserar svensk lag.

Detta visar att vi har för låga straff inom alldeles för många områden, och ibland har rättsväsendet alltför dåliga befogenheter. Det har jag presenterat under fyra år här i kammaren, och ingenting har hänt.

Ni har utökat straffen på området, Krister Hammarbergh, och gjort om straffskalan för mord, men den är fortfarande för låg. Ni har fortfarande inte kommit till rätta med de extremt låga straffen för unga brottsutövare. En person som mördat en 16-årig flicka fick tre års ungdomsvård.

Ni kan inte stå här och vara stolta när vi har 130 timmars samhällstjänst för att nästan slå ihjäl en 61-årig sjukpensionär. Då kan man inte vara stolt. Då måste man vara självkritisk.

Alliansen har gjort en del bra saker, men tyvärr alltför lite och alltför sent. Det är därför som ni, en månad efter det att ni förlorade makten, kom med alla de ambitioner vi nu behandlar. Detta måste ändå visa att ni missade något under era åtta år.

Anf. 79 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Nu får du nog bestämma dig, Kent Ekeröth, för om något hänt eller inte. Det hände massor.

Den enda fråga jag ställde var: Hur många gånger har påföljden för mord ändrats? Du ska få en fråga till sedan. Det hände massor. Det är klart att det i retoriken är enkelt att säga ingenting hänt.

Det vi ser i dag är ett antal förberedda förslag som är färdiga att göra lagstiftning av. Det är väldigt viktigt att vi är noga med lagstiftningen, att vi förbereder, att vi har en god remissbehandling och att vi kan ta med alla aspekter. Det kommer vi att göra även fortsättningsvis.

Vi läser också domar. Det är en anledning till att vi tittar på och ser över lagstiftningen. Ibland får vi erkänna att lagstiftningen inte fick den effekt som vi själva hade tänkt. Då ser vi över den också och är självkritiska.

Jag ska ge dig en sista fråga, Kent Ekeröth. Den första var hur många gånger vi har ändrat straffet för mord. Den andra är: Vill du verkligen slarva igenom lagstiftning på det straffrättsliga området, eller vill du göra det på ett noggrant sätt?

Anf. 80 KENT EKERÖTH (SD) replik:

Fru talman! Hur många gånger straffet för mord görs om spelar väl ingen roll när det är för lågt? Det är fortfarande för lågt i dag.

När ni lämnade makten var straffskalan för mord fortfarande för låg. Vi vill ha ett riktigt livstidsstraff där nycklarna slängs iväg och där man får stanna kvar. Straffskalan är för låg. Vi har en motion i det här betänkandet om att höja den tidsbestämda varianten av straffet för mord till livstid.

Vill vi slarva igenom lagstiftning? Nej. Vad är det för fråga? Det är klart att vi inte vill. Vi har haft de här förslagen hur länge som helst. Vi har pratat med folk inom de rättsvårdande myndigheterna, polisen, domstolar och åklagare. Jag pratade till exempel med en åklagare inom organiserad brottslighet. Han sa: Vet du vad Sverige brukar göra? Jo, för lite, för sent.

Så är det. Det är därför vi står här och diskuterar om straffet för människohandel ska skärpas. Det är därför ni nu har lagt fram förslag om att straffen för inbrott ska skärpas. Ni har gjort för lite, för sent. Det är därför vi står här nu och pratar om att skärpa straffen för vissa allvarliga våldsbrott. Ni har gjort för lite, för sent.

När jag pratar om de här domarna gång efter annan i den här kammaren finns det väldigt få argument att dra fram. Det är svårt att argumentera mot den faktiska verklighet som blir resultatet av en alltför mesig kriminalpolitik. Det är därför vi står här med de löjeväckande låga straffen för såväl våldtäkt och mord som misshandel och organiserad brottslighet.

När det handlar om befogenheterna för polisen vid avlyssning och buggning har vi föreslagit att detta ska bli enklare, liksom att kameraövervaka. Allt sådant kommer så småningom. Där har gjorts för lite, för sent. Annars hade ni inte själva stått här och diskuterat det.

Det är den enklaste och mest logiska slutsatsen man kan dra efter åtta år av Alliansens maktinnehav.

Anf. 81 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Inledningsvis efterlyser jag mer fokus på kunskap i den här debatten.

Vi har nu haft en lång diskussion om vem som vill höja straffen mest för flest brott och vem som har höjt flest straff under hur lång tid. Jag önskar att svensk kriminalpolitik kunde gå tillbaka till ett fokus på att minska brottsligheten genom att förebygga brott och genom att se till att den kriminalvård vi har fokuserar på att de som har blivit dömda för brott inte återfaller snarare än att hemfalla till en missriktad populistisk diskussion om vilka straff som behöver höjas och vilka brott som behöver byta namn.

Faktum är att ju mer människor vet om omständigheterna när de tillfrågas om nivåerna för straff, desto närmare hamnar deras bedömning om vilket straffvärde en gärning ska ha det som domstolarna dömt ut. Ibland – ganska ofta, när de får riktigt mycket kunskap – lägger de sig lägre än det straff som domstolarna har lagt sig på. Jag tror att vi ska komma ihåg det när vi tävlar i den populistiska straffskärpningsretoriken.

Fru talman! Min förhoppning är att detta i stället blir en mandatperiod där vi för tillbaka straffrättspolitik från populism till kunskapsförankring och från ett ensidigt fokus på skärpta straff.

I dag kommer riksdagen att rösta för 17 tillkännagivanden. Krister Hammarbergh efterfrågar logik. Jag måste instämma i den efterfrågan. Vad är logiken i att tillkännage för regeringen att regeringen ska fortsätta med det som regeringen håller på med?

Trots allt är vi i flera fall överens, och det vet Krister Hammarbergh och Moderaterna mycket väl. Justitieministern har själv stått här i kammaren och aviserat en proposition som handlar om identitetsstöld. Krister Hammarbergh vet att den också finns i listan över propositioner.

Många av de tillkännagivanden som läggs fram handlar om utredningar som pågår och där vi i sak är överens. Men, fru talman, en stor, avgörande skillnad mellan regeringspartierna och oppositionspartierna tror jag är att vi från regeringspartierna föredrar att invänta den beredning och de utredningar som pågår.

Man får därför erkänna att vissa av tillkännagivandena framstår som tämligen onödiga. Vi har till exempel precis satt igång den utredning som ska se över moderniserat straffrättsligt skydd för den personliga integriteten. Där har alla partier fått utse representanter.

Det framstår trots allt som lite onödigt att ge ett tillkännagivande i en fråga där vi är överens och där vi har stort inflytande på processen. Jag hoppas att vi framöver kan jobba i en mer samarbetsinriktad anda där vi tar vara på den tillgång det är att vi har en bred enighet i många frågor mellan regeringspartierna och oppositionspartierna.

Sedan ska vi vara ärliga med att det finns många frågor där vi inte är överens. En av dem har debatterats i dag, nämligen namnbytet på grov stöld. Det tycker vi framstår som något som är helt onödigt att lägga en massa tid, pengar och resurser på.

Låt oss påminna oss, fru talman, om att vi har en situation där väldigt få brott klaras upp. Det gäller inte minst inbrotten; där pratar vi om några få procent – 3, 4 eller 5. Det är där vi måste lägga krutet. Vi måste se till att vi lagför dem som begår dessa brott snarare än att tro att lösningen är att byta namn på vad vi kallar dem som åker fast. De är mycket få.

Man kan fråga sig om människor kommer att känna sig mer trygga om vi kallar det de har utsatts för för inbrottsstöld snarare än grov stöld. Jag ställer mig tvekan till det, fru talman.

Fru talman! Under åtta år av alliansstyre har det funnits många möjligheter att driva igenom viktiga förändringar. Då gjorde riksdagen ett tillkännagivande kring sexualbrotten på grund av att regeringen inte tog tag i frågan. Nu pågår den utredningen.

Även om jag i grunden erkänner att skärpta straff inte på någon allmänpreventiv nivå i största allmänhet minskar brottsligheten tror jag att det när det gäller sexualbrotten finns mycket att göra. Därför ser jag mycket fram emot den här regeringens höga ambitionsnivå när det kommer till sexualbrotten, vad gäller att arbeta förebyggande och

normkritiskt samt ge resurser till skolorna så att eleverna får tid med sina lärare för att resonera om de här viktiga frågorna.

Men det gäller naturligtvis också att se till att det vi tycker ska vara kriminaliserat också är det. Därför, herr ålderspresident, tror jag att det är viktigt att vi lägger fokus där det behöver göras lagändringar och därutöver fokuserar på att faktiskt bekämpa och förebygga brott.
(Applåder)

I detta anförande instämde Lawen Redar (S).

Anf. 82 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag tror att man ska vara försiktig med att använda ord som ”kunskap” och ”faktum”. Det är bra att man kan hänvisa till saker. Men det kan vara farligt att hänvisa till en mycket gammal undersökning med få recipienter, till exempel. Åtminstone bör man veta när den gjordes och vem som gjorde den för att sedan försöka dra slutsatser om det straffrättsliga systemet.

Att vi pratar straff i dag, Annika, beror på att betänkandet heter *Straffrättsliga frågor*. Då blir det lätt fokus just på straff. Men jag kan mycket väl hålla med om att det är viktigt att arbeta för att förebygga brott. Vi återkommer även där med tillkännagivanden. Vi tycker att det är viktigt att förhindra återfall och upplever nog att kriminalvården har blivit bättre efter de åtgärder som vi har vidtagit, men det finns säkert ytterligare förbättringspunkter.

Vi har uppenbarligen en helt annan syn när det gäller straff. Jag har lyssnat på ett antal anföranden från Annika. Det har varit långa brandtal mot påföljder och straff. Samtidigt varierar det lite grann. När det gäller till exempel köp av sexuell tjänst av barn, som vi tycker är vidrigt, tycker uppenbarligen även Annika Hirvonen att straffen är för låga. Där håller hon med. När det gäller andra typer av sexuella brott håller Miljöpartiet också med om att straffen nog har betydelse.

Det vore bra om vi kunde reda ut för riksdagen när straff är bra och när straff inte är bra. Det är lite svårt att hänga med i resonemanget.

Anf. 83 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Inledningsvis gläds jag åt att också Krister Hammarbergh pratar om vikten av återfallsförebyggande och brottsförebyggande arbete. Jag hoppas att vi kan nå en bred enighet om att fokusera på de här områdena, som jag åtminstone tycker har varit för eftersatta under de åtta år som Krister Hammarberghs parti ledde arbetet.

Jag tycker att vi ska ha straff för straffvärda gärningar, och nivån på straff behöver diskuteras. Att generellt höja straffen för än det ena, än det andra, vilket inte minst Sverigedemokraterna driver men som även Moderaterna verkar ha anslutit sig till i högre grad, tror jag inte på. Det beror helt enkelt på att det inte finns vare sig vetenskapligt, utredningsmässigt eller annat stöd för att det skulle leda till minskad brottslighet.

På sexuallagstiftningens område, inte minst när det gäller våldtäkt, har vi ett problem med att inte allt som borde vara straffbart anses som brott. Att vi i dag inte har en samtyckeslagstiftning gör att det i praktiken finns en del fall som borde rubriceras som våldtäkt, om än inte jättemånga, men inte gör det. Jag tycker också att vi behöver överväga ett oaktksamhetsrekvisit, eftersom det i dag uppenbarligen begås gärningar som inte rubriceras som brott men som borde göra det. Det är där vi har en skillnad. När det behövs ska vi ha goda skäl för att höja straff eller nykriminalisera.

Anf. 84 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag är gärna väldigt enig med Miljöpartiet i många frågor – men inte för att vara enig, utan det ska vara rätt också. Det är resultatet som räknas. Vi kan nog inte räkna med att kunna samarbeta om ni inte har några ambitioner och inte heller är på väg åt rätt håll, utan vi kommer att stå för vad vi uppfattar som en viktig och bra politik.

När vi pratar om straffrättsliga frågor, som dagens betänkande gäller, tycker vi att det är viktigt att vi har påföljder som står i proportion till brottets allvar. Visst gör det mig lite bekymrad när Annika Hirvonen säger att man inte kan höja straffen för än det ena, än det andra och reserverar sig mot påföljdsskärpningar när det gäller allvarliga våldsbrott – som om det inte hade någon som helst betydelse.

Däremot håller hon med oss – vilket i och för sig hedrar henne, men då gäller det inte oaktsamhet – när det gäller köp av sexuella tjänster från barn. Det är inte bra att vi har ett straffminimum som bara är böter, utan hon tycker att straffet är för lågt. Men hon kan inte reda ut för vare sig mig eller sig själv varför det är bra med höjda påföljder i det ena fallet men inte i det andra.

Jag tror, herr ålderspresident, att det vore bra att ta sig en funderare på vad man egentligen vill. Det blir svårt att samarbeta om något som än slinker hit och än slinker dit och sällan går att ta på.

Anf. 85 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Inte heller jag söker enighet bara för sakens skull, när vi faktiskt inte är eniga om många saker. Ni vill till exempel att staten ska prioritera och lägga en massa tid och resurser på att byta namn på inbrott i människors hem. På den punkten är vi helt överens om att vi inte behöver vara eniga.

Krister Hammarbergh! Visst är det väl bra att man inte alltid säger att högre straff är lösningen på allt. Det måste ändå vara rimligt att vi gör det som vi från Socialdemokraterna och Miljöpartiet har varit tydliga med genom hela betänkandet, nämligen inväntar den beredning som pågår av de förslag som redan har utretts men också inte minst de utredningar som pågår. Det är genom den kunskapsinhämtande processen som vi kan komma fram till vad som är en bra idé inom straffrätten och inte.

Här känns det som om Moderaterna ganska snabbt har glömt bort hur man för en ansvarstagande politik i regeringsställning och snarare hemfaller åt att söka konflikter även på de områden där det inte finns.

Anf. 86 JOHAN HEDIN (C):

Herr ålderspresident! Betänkandet spänner över en lång rad områden, de flesta mycket viktiga. Jag väljer dock att lägga mitt fokus på det som jag upplever är allra viktigast just nu.

Efter valet blev jag utsedd till vårt partis rättspolitiska talesperson. Det var nya uppgifter för mig, så det första jag satte igång att göra var att försöka koppla ett grepp om ämnet för att styra in arbetet mot prioriteringar. Vilket ska man ta tag i allra först?

Det mesta som vi diskuterar och debatterar är naturligtvis oerhört angeläget. Men jag tyckte att det var viktigt att fundera på vem som är i störst behov av rättspolitikens intresse.

Brott som begås mot barn är särskilt allvarliga, och barn är personer som förtjänar vår allra största uppmärksamhet. I Centerpartiet har vi jobbat lite med idéer kring detta. Vi vill införa ett särskilt barnmisshandelsbrott i brottsbalken. Många tror att det redan finns, men det är bara till hälften sant. Misshandel är naturligtvis förbjuden i lag, och barn omfattas visserligen av det brottet, men vi vill göra den viktiga markeringen att barn är särskilt viktiga och att barn har ett värde, att barn har rätt till en så trygg uppväxt som möjligt och att samhället ser allvarligt på såväl fysisk som psykisk misshandel.

Av samma skäl vill vi också införa ett barnfridskränkingsbrott. Finessen med en sådan konstruktion är att ett större antal småbrott, som i sig har ett lågt straffvärde, tillsammans utgör en allvarlig kränkning mot barnen när barnen utsätts för dessa brott upprepat och systematiskt.

Herr ålderspresident! En ny typ av bedrägligt beteende plågar barn och unga sedan några år. Det kallas grooming och går ut på att vuxna på olika sätt försöker närma sig barn på nätet i sexuella syften. Det är naturligtvis helt oacceptabelt, och detta måste vi göra någonting åt.

Redan under alliansregeringens tid infördes en lag för att stävja dessa försök. Men sedan dess har det inte hänt så mycket som vi hade hoppats på. Det är nästan ingen som döms för dessa brott, trots att det är tydligt att de förekommer.

Alliansregeringen tog också initiativ till en utredning som ska titta på hur lagstiftningen kan bli mer slagkraftig. Det kan handla om strängare straff, och det kan också handla om att göra det lättare att döma.

Det är oerhört viktigt att vi nu ligger på regeringen och säkerställer att den fullföljer Alliansens linje om att groomingbrotten ska tas på stort allvar. Vi får inte hamna i ett läge där regeringen lägger ned utredningen och skyller på bristande resurser när frågan borde vara prioriterad. Vi får inte heller låta regeringen vila på lagarna och tänka att man gör detta sedan. Alla ska vara fullt medvetna om att onödigt saktfärdighet från regeringens sida i fråga om detta angelägna ämne inte är acceptabel. Sedan tror jag att vi behöver göra en hel del mer när det gäller just grooming och de brott som drabbar unga på och genom nätet.

Herr ålderspresident! Om jag skulle ge några handfasta råd till en ungdom eller ett barn som är ute på nätet och känner att han eller hon är i

närheten av att drabbas av någonting sådant är det några saker som man bör tänka på.

Det första är att avbryta kontakten så fort någonting börjar kännas obehagligt. Spara gärna sms eller annat som kan användas som bevis. Men avbryt kontakten. Det går inte att resonera med en gromare. Barnet och en gromare vill inte samma saker. Detta är en vuxen människa som försöker lura barnet att göra saker som barnet inte vill göra.

Det andra är att prata med en vuxen, gärna med en förälder, men om det inte känns bekvämt kanske det finns en lärare eller en fritidsledare att prata med. Om inte det heller finns kan man ringa till Bris. Det finns säkert många andra ställen som man kan vända sig till också.

Man ska också polisanmäla detta. Det är viktigt att detta kommer till polisens kännedom, så att de kan lägga ihop två och två och kanske kan se ett mönster. Polisen har kanske misstankar mot någon sedan tidigare. Man kan också anmäla detta till dem som tillhandahåller den nättjänst där denna kontakt äger rum.

Slutligen när det gäller dessa råd vill jag att dessa unga människor ska tänka på att det aldrig är deras fel. Som ung har man rätt att vara nyfiken och att ställa frågor och söka kontakt med alla typer av människor. Man har också rätt att göra misstag. Men en vuxen har aldrig rätt att försöka lura ett barn att göra saker som barnet inte vill.

Jag tänkte också lite grann haka på den debatt som har ägt rum tidigare om inbrottsstöld. Det har delvis varit märkliga resonemang.

Inbrott är någonting som inte bara drabbar materiellt utan som också drabbar den personliga integriteten. Att införa den nya brottsrubriceringen innebär att vi för upp nivån från att handla om bötesstraff till att handla om fängelsestraff. Det ökar seriositetsgraden för hela denna typ av brottslighet och visar att vi tar den på allvar. Jag tycker att resonemangen inte riktigt håller ihop. Jag är absolut för att vi ska införa brottsrubriceringen inbrottsstöld.

Alla de brott som man ibland avfärdar som mängdbrott är inte mindre viktiga för att de är många. Det är snarare tvärtom. Det är för att de är många som vi måste ta itu med dem.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till min reservation 9 som handlar om barnfridskränkingsbrott.

(Applåder)

Anf. 87 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill påpeka att minimistraffet för inbrottsstöld, det som i dag heter grov stöld, redan är fängelse. Grov stöld är det nämligen när det handlar om att till exempel begå stöld i någon annans bostad. Då är fängelsestraff ministraffet.

Jag ville bara påpeka det, eftersom det verkar finnas en missuppfattning om faktaläget i frågan.

Anf. 88 JOHAN HEDIN (C) replik:

Herr ålderspresident! Det verkar inte som om polisen håller med, och jag tror definitivt inte att alla som drabbas av inbrott och ser att ingenting händer – det utreds inte – håller med. Jag tror att det verkligen finns anledning att rikta uppmärksamhet mot inbrottsstölderna. Det är ett stort problem, och man upplever att problemet har ökat.

Jag har tittat lite i forskningen. Än så länge finns det inga tydliga forskningsstöd. Men folk kontaktar mig kanske varannan vecka och berättar om ligor som drar runt. Inte sällan är det dieseltankar som står på gårdsplaner som länsas. De som drabbas ringer till polisen, och i den mån polisen kommer gör de det alldeles för sent. Det finns all anledning att rikta mycket uppmärksamhet mot detta.

Jag tror fortfarande att en ändring av rubriceringen för detta brott till inbrottsstöld är ett bra sätt att höja straffvärdet för denna typ av brottslighet och kriminalitet. Det är vi i Sverige värda för att känna trygghet.

Anf. 89 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill verkligen instämma i det som Johan Hedin säger om att det är viktigt att vi fokuserar på att bekämpa inbrott i Sverige i dag. Det är alldeles för få som klaras upp. Vi talar om några enstaka procent. Det måste vi verkligen bli bättre på.

Jag är dock övertygad om att vi inte blir bättre på det genom att vi sätter oss och skriver om texten i alla lagböcker. Det handlar snarare om att polisens arbete ska bli effektivare. Det handlar om att polisen ska bli duktigare metodmässigt och att vi ska få ut fler poliser. Vi är helt eniga om att det är ambitionen med den omorganisation som vi har gjort.

Det är mycket skrämmande att höra beskrivningar av att människor upplever att polisen inte har tagit inbrotten eller stölderna på allvar. Så ska det naturligtvis inte gå till. Men, herr ålderspresident, att byta namn på detta brott, från grov stöld till inbrottsstöld, är tyvärr inte det som kommer att lösa detta problem. Men vi ska absolut rikta mer uppmärksamhet mot dessa brott.

Anf. 90 JOHAN HEDIN (C) replik:

Herr ålderspresident! Det är många kloka saker som Annika Hirvonen framför här. Det handlar bland annat om lagstiftning och kriminalisering. Men det handlar också, precis som Annika Hirvonen säger, om polisens arbete och effektivitet. Men mot bakgrund av det är det utomordentligt märkligt att regeringen väljer att lägga ned den utredning som skulle se över hur man kan renodla polisens uppgifter, så att polisen kan bli ännu effektivare.

Anf. 91 ROGER HADDAD (FP):

Herr ålderspresident! Jag vill först och främst yrka bifall till de reservationer där Folkpartiet finns med och inte minst vår reservation 21 om hot mot förtroendevalda.

Flera talare har varit inne på att detta är ett historiskt betänkande med så många tillkännagivanden och att det är en viktig signal från justitieutskottet om att många av de reformer och utredningar som påbörjades av alliansregeringen och Folkpartiet ska genomföras. Det är bara något av dessa ärenden som har påbörjats av den nya regeringen, nämligen direktivet om terrorism som kom i december förra året. Det finns naturliga förklaringar till det, eftersom regeringen bara har suttit drygt ett halvår vid makten.

Herr ålderspresident! Jag vill ta upp ett antal saker i betänkandet men inte allt. Betänkandet är nämligen mycket omfattande.

Kvinnofridskränkning diskuteras indirekt i detta betänkande. Det finns ett antal yrkanden under paraplyet av alliansmotioner, bland annat om att införa ett nytt brott när det gäller barn. Jag vet att kammaren har debatterat frågan om våldsbrott och kvinnofridskränkning. Men jag vill ändå nämna detta med överträdelse av kontaktförbud. Vi ser gärna en skärpt uppföljning av den här lagstiftningen. När vi satt i regering fick vi kritik för att vi inte gjorde någon uppföljning innan vi skärpte lagstiftningen. Det är alltså en punkt som vi förordar.

I går fick vi svar från justitieministern i kammaren på frågan om elektronisk fotboja. Regeringen öppnar nu upp för att se över kraven.

Vi noterar och välkomnar det arbete som alliansregeringen påbörjade om en översyn av frågan om kriminalisering av kränkningar på internet. Det arbetet fortsätter fram till 2016, så det är för tidigt att dra några slutsatser.

Jag vill särskilt kommentera bedrägeribrotten. Bedrägeribrotten i Sverige är ett stort och kraftigt växande problem. Det visar även underlag från Brottsförebyggande rådet som för ett år sedan fick ett uppdrag av alliansregeringen att analysera frågan och presentera förslag till förebyggande åtgärder.

Många enskilda drabbas. I dag är det väldigt enkelt att ta ett lån, beställa mobiltelefoner med abonnemang och göra inköp i någon annans namn. Detta är inget som vi ska acceptera. Helt klart måste banker och företag, men också vi lagstiftare, agera mycket tuffare mot identitetsstöld.

Därför är det positivt att en majoritet i justitieutskottet i dag vill att riksdagen ska göra tre tillkännagivanden till regeringen om skärpta krav och straff för bedrägeribrott. Att olovligt använda andra personers identitet och uppgifter måste kriminaliseras.

Herr ålderspresident! En annan fråga som Folkpartiet har uppmärksammat i det här betänkandet, genom vår reservation 21, är hoten mot de förtroendevalda. Vi fick under förra regeringen igenom tillsättandet av en utredning där överåklagaren Torsten Angervåg har tittat på brott mot politiskt förtroendevalda under åren 2000–2014.

Kartläggningen, som nyligen överlämnades till regeringen, visar tydligt att sådana gärningsmän sällan lagförs. Vi i Folkpartiet anser att hot och våld mot förtroendevalda är ett hot mot demokratin och att samhällets signal och därmed domstolarnas prioritering måste förbättras.

De som utsätts för trakasserier, hot och våld bara för att de är förtroendevalda måste känna tillit till rättsväsendet, så att de vågar och vill anmäla men också att de faktiskt känner att polis och rättsväsendet tar detta på allvar. Så är det inte i dag.

Mot den bakgrunden ser vi fram emot och hoppas på att den nya regeringen lägger fram konkreta förslag till Sveriges riksdag. I avvaktan på det och eftersom vi inte har fått stöd för de yrkanden som behandlas i betänkandet yrkar jag bifall till vår reservation 21.

Herr ålderspresident! Hatbrotten tas också upp i det här betänkandet. Folkpartiet har ställt ett antal skriftliga frågor till både justitieministern och inrikesministern för att bringa klarhet i vilka eventuella uppdrag regeringen avser att ge svensk polis, vilka resurser som kommer avsättas etcetera. I dag fick Folkpartiet ett svar från inrikesministern där han välkomnar polisens höjda ambition, men i övrigt innehöll svaret inga tydliga och konkreta besked.

Vi har också inhämtat information från regeringen att Åklagarmyndigheten snart planerar att genomföra en aktstudie om hatbrott. Vi är angelägna om att fler ärenden klaras upp, att fler ärenden faktiskt anmäls samt att förtroendet ökar hos berörda så att man vågar lämna information som kan vara av vikt för utredning, men också vid åtal och straffbestämmelse.

Herr ålderspresident! Avslutningsvis vill Folkpartiet lyfta fram och kommentera vårt särskilda yttrande i betänkandet om transpersoner.

Vi har under några år jobbat för att lagstiftningen kring hatbrott också ska inkludera transpersoner. Alliansen tillsatte i somras en utredning som bland annat ska se över om transpersoner ska inkluderas i lagen om hets mot folkgrupp och diskriminering, vilket inte sker i dag. Utredningen ska lämna sitt förslag i slutet av året. Mot bakgrund av detta vill vi i Folkpartiet ändå markera att vi bejakar och förordar en förändring för att stärka det straffrättsliga skyddet för transpersoner.

Anf. 92 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr ålderspresident! Hittills har tyngdpunkten i debatten om straffrättsliga frågor legat på de hela 17 tillkännagivanden som justitieutskottet föreslår till riksdagen för beslut i eftermiddag. Det är viktigt att straff står i proportion till brottets allvar. Brott måste få konsekvenser. Det handlar om rättvisa snarare än om en populistisk tävling om att få ihop högst antal tillkännagivanden, som tidigare debattörer har varit inne på och hävdad.

Rättvisa är ett grundvärde som förutsätter en balans mellan alla människors intressen, rättigheter och skyldigheter. Denna rättvisebalans rubbas när någon begår ett brott och handlar orätt. När en gärningsman låter sin handlingsfrihet gå ut över andras rättigheter ska det offentligas uppgift vara att skipa rättvisa och att återställa balansen så långt det är möjligt.

Ingen människa ska tillåtas att ostraffat utnyttja eller exploatera någon annan. Kränkningar och övergrepp måste få konsekvenser och ska aldrig löna sig. Den dag man accepterar att så sker har man i rättviserelationen

människor emellan lagt sig i fel vågskål och i realiteten ställt sig på förbrytarens sida. Samhället måste alltid stå på brottsoffrets sida. Övergrepp och kränkningar av medmänniskors integritet och egendom kan aldrig tolereras.

Därför är det viktigt att straff står i proportion till de brott som begåtts. Straff som utdöms för ett brott är också ett sätt för brottslingen att sona sin skuld både gentemot staten, som har till uppgift att värna rättvisan, och framför allt gentemot brottsoffret. Genom att avtjäna ett rättvist straff sonar brottslingen sin skuld och förtjänar därefter att behandlas som vilken annan medborgare som helst.

Detta vill jag säga som en inledning när vi diskuterar straffrättsliga frågor. Det är viktigt att ha dessa principer med sig när vi behandlar de 17 tillkännagivanden som justitieutskottet lägger fram inför riksdagen.

Många av dessa tillkännagivanden handlar om skärpta straff för människohandel och om köp av sexuella tjänster där barn många gånger utsätts för kränkningar. Jag instämmer i det som Johan Hedin från Centerpartiet var inne på tidigare. Det är också viktigt för oss som kristdemokrater att stå på dessa barns sida och att skräpa straffen för till exempel grooming.

Andra tillkännagivanden handlar om bedrägerier och ID-kapningar. Enskilda och företag som utsätts för bedrägerier måste få upprättelse. I takt med den tekniska utvecklingen har det blivit lättare att utföra omfattande bedrägerier.

Systematiska bedrägerier används nästan som en affärsidé i dag. Sådana bedrägerier måste få skärpta straff för att stå i proportion till allvarligheten i brotten. Att drabbas av en identitetsstöld är en allvarlig kränkning för den enskilda personen och innebär ett stort lidande.

Egendomsskyddsutredningen har presenterat förslag om att olovlig användning av någon annans identitetsuppgifter ska straffbeläggas som ett särskilt brott som benämns identitetsintrång. Det är hög tid att regeringen lägger fram förslag för att kriminalisera ID-kapningar.

Samma utredning tog också fram förslag för att ta krafttag mot systematiska fakturabedrägerier. Ett av tillkännagivandena som finns i det här betänkandet går ut på att regeringen ska komma tillbaka till riksdagen senast den 1 oktober i år med ett förslag. Det är angeläget för de enskilda personer som drabbas. Men det är också oerhört viktigt att företagen, inte minst de små företagen som står för fyra av fem nya jobb, får goda möjligheter att växa och anställa fler. Att utsättas för bedrägerier är kostsamt och tidsödande vid sidan av den kränkning som det innebär för de företagare som drabbas. Här behöver samhället och det offentliga tydligare ställa sig på deras sida som vill göra rätt för sig.

Vi har i debatten, herr ålderspresident, varit inne på frågan om inbrottsstöld. Att utsättas för inbrott i sin bostad är ett av de brott som flest människor i Sverige oroar sig över att drabbas av. Att någon bryter sig in hemma hos mig, rotar runt bland mina saker och roffar åt sig av ägodelar som kanske inte går att ersätta är oerhört allvarligt. Men den största stölden är att beröva människor deras trygghet i det egna hemmet. Mitt hem är inte

längre min borg. De som utsatts för bostadsinbrott flyttar inte sällan därifrån.

Här har riksdagen redan givit ett tillkännagivande till regeringen om att prioritera kampen mot bostadsinbrott, grundat på en motion av Kristdemokraterna som bland annat herr ålderspresidenten skrivit under.

Uppklaringsprocenten är på tok för låg. I betänkandet som vi i dag diskuterar finns ett ytterligare tillkännagivande, att straffet för denna typ av brott ska skärpas. Vi vill införa – och riksdagen kommer att ge regeringen i uppdrag att ta fram – en ny brottsrubricering, inbrottsstöld, med minimistraffet ett års fängelse. Straffet måste stå i proportion till den allvarliga kränkning det innebär att ha inbrott i sitt hem.

Det finns i betänkandet en rad andra tillkännagivanden, som mina allianskolleger varit inne på. Det gäller bland annat bekämpandet av terrorism och grov organiserad brottslighet. Jag står bakom de 17 tillkännagivandena och Alliansens reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 8.

(Applåder)

I detta anförande instämde Johan Hedin (C).

Anf. 93 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr ålderspresident! Jag kan inte låta bli att reflektera såväl över att min hem är min borg som över egendomsbrott och liknande. Jag tänkte dock fokusera på en annan viktig fråga, nämligen våldtäkter, rätten till den egna kroppen och begränsning av andras tillgång till den.

Det här är ett stort betänkande om straffrättsliga frågor. Många har talat om de olika delarna i betänkandet. Jag tänkte koncentrera mig enbart på den punkt som heter Våldtäktsbrottets utformning, och jag börjar med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation, det vill säga reservation nr 11.

Sedan i höstas pågår ett arbete med en översyn av våldtäktsbrottet. Sedan november bedrivs arbetet av en parlamentarisk kommitté som bland annat ska överväga om det bör införas en samtyckesbaserad regleringsmodell för våldtäkt, det vill säga om det ska krävas att alla inblandade parter har sagt ja till sex.

Det finns flera delar i den pågående utredningen som man absolut behöver göra en översyn av. Det är jättebra att det utreds. Men när det gäller samtyckeskravet finns det inget behov av ytterligare utredning. Den frågan har utretts, det finns förslag och det går bra att lägga fram dem för riksdagen. År 2015 borde det vara självklart att sex kräver samtycke av alla deltagande parter. Att inte kräva det visar på en unken inställning, mycket märklig och gammaldags.

Det är oftast kvinnor som utsätts för våldtäkt. Att kvinnan själv ska styra över sin kropp och sin sexualitet är ännu inte en självklarhet. Att vi fortfarande har en lagstiftning som inte utgår från att alla, även kvinnor, ska kunna säga nej eller ja till sex är helt galet. Jag kan inte se problemet. Jag kan inte förstå hur det kan vara på det sättet. Hur svårt kan det vara att ändra på det?

Utgångspunkten i våldtäktsmål är i dag hur tydligt kvinnans – det är som sagt oftast fråga om en kvinna – ovilja har visats. Hur tydligt har det varit att hon inte vill? Hur tydligt har hon gjort motstånd, och vilket motstånd har hon gjort? Att ens komma på tanken att en kvinna som inte agerar alls är fri att användas efter tycke och smak är för mig fullkomligt obegripligt. Det är obegripligt att ett sådant resonemang ens ska behöva föras.

En kvinna som är full, drogad eller bara rädd gör inte tillräckligt motstånd. Sex är något som alla deltagande parter samtycker till. Utgångspunkten måste därför i stället vara att varje människa rå och beslutar över sin egen kropp. Ingens kropp står någonsin till förfogande för någon annan. All form av sex kräver samtycke. Allt annat är ett övergrepp, alltifrån ofredande till våldtäkt. Det finns ingen anledning att utreda om samtyckesreglering ska in i lagen. Det är bara att ordna med det snarast.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 8 Processrättsliga frågor

Justitieutskottets betänkande 2014/15:JuU15
Processrättsliga frågor
föredrogs.

Anf. 94 ANDERS HANSSON (M):

Herr ålderspresident! I detta motionsbetänkande behandlar vi ett antal motioner från den allmänna motionstiden. Det handlar om frågor som ligger inom ramen för processrätt och andra domstolsrelaterade frågor samt en del annat.

Utskottet har två tillkännagivanden till regeringen. Det första gäller tydligare och skärpta regler för ordning och säkerhet vid våra domstolar. Det andra gäller möjligheten att införa undantag från tillståndsplikten för kameraövervakning av vilt. Jag kommer att beröra dessa två frågor var för sig.

Herr ålderspresident! För att vårt rättssystem ska fungera optimalt krävs det att hela rättskedjan fungerar, från det initiala gripandet av den misstänkte till huvudförhandling i domstol. Stor kraft har de senaste åren lagts på att öka det fysiska skyddet vid våra domstolar. Det arbetet har varit mycket framgångsrikt. Sex tingsrätter har den senaste tiden fått så kallad fast säkerhetskontroll med larmbågar, och på sina ställen har röntgenutrustning använts med gott resultat. De flesta övriga tingsrätter har ordningsvakter på plats. Antalet ordningsvakter har den senaste fyraårsperioden ökat från 80 till 125 personer. I dag saknas det ordningsvakter endast i totalt 16 domstolar i landet, varav 10 är tingsrätter.

Arbetet med att stärka det fysiska skyddet och därmed säkerheten i domstolarna fortsätter givetvis. En problematik har ännu inte kunnat

åtgärdas fullt ut, nämligen säkerheten och ordningen inne i själva rättssalen vid domstolsförhandling. Målsäganden och vittnen kan inne i rättssalen utsättas för verbala attacker av åhörare eller på annat sätt störas eller skrämmas till att inte medverka i rättegången.

Jag har själv som en gång varandes såväl nämndeman som notarie i domstol – dock inte samtidigt, kan jag meddela alla oroliga – sett hur åhörare medvetet försökt påverka deltagare i rättegångar med allt från synliga symboler på sina kläder till högljutt hänskrattande åt målsägande som utsatts för brott. Det är oacceptabelt.

För att försöka komma till rätta med det meddelade alliansregeringen i augusti 2014 att man avsåg att tillsätta en utredning som bland annat skulle överväga eller föreslå förbud mot att vid rättegång bära symboler som av dem som medverkar i rättegången kan uppfattas som hotfulla. Utredaren skulle även ta ställning till reglering av bruket av elektronisk utrustning, till exempel mobiltelefoner, ta ställning till om ordföranden i domstolen ska ges ökade befogenheter att upprätthålla ordningen i rättssalen samt lämna förslag till reglering av kameraövervakning i rättssalen vid huvudförhandling.

Detta arbete vill vi att regeringen fortsätter med och återkommer med lagförslag om hur säkerheten i rättssalarna vid domstolarna kan bli bättre, därav det första tillkännagivandet till regeringen.

Herr ålderspresident! Utskottets andra tillkännagivande till regeringen berör möjligheten till kameraövervakning av vilt. I juli 2014 redovisade Jaktutredningen sitt delbetänkande angående möjlighet att underlätta tillståndsgivningen för kameraövervakning av vildsvin. I åtskilliga delar av vårt land har stora vildsvinsflockar blivit ett bekymmer för lantbrukare, skogsägare och andra privatpersoner. Vildsvinen förstör planteringar och odlingar, vilket kostar ägarna stora belopp.

Om en möjlighet till kameraövervakning infördes vore detta till stor fördel för möjligheten att förhindra skadegörelse från dessa djur och effektivisera jakten, anser vi. I detta fall bör inte tillstånden för kameraövervakning begränsas till just vildsvin utan utsträcka sig även till annat vilt. Vi anser att regeringen snarast bör återkomma med lagförslag i frågan – därav det andra tillkännagivandet till regeringen.

Herr ålderspresident! I betänkandet har allianspartierna en gemensam reservation som berör handläggningstiderna i tvistemål i allmänhet och skiljeförfarandet i synnerhet. Ett aktivt näringsliv ställer höga krav på bra företagsklimat, goda villkor för företagande och – när omständigheterna så kräver – snabba och effektiva handläggningstider för uppkomna tvistemål.

Den tidigare alliansregeringen tillsatte i februari 2014 en särskild utredare som skulle se över lagen om skiljeförfarande i syfte att säkerställa att skiljeförfarandet i Sverige kan fortsätta att vara en modern, effektiv och attraktiv tvistlösningsform för svenska och utländska parter. Uppdraget ska redovisas senast den 15 augusti 2015, och det är vår förhoppning att nuvarande regering tar till sig utredningen och genomför erforderliga förändringar för att korta handläggningstiderna och stärka skiljeförfarandet.

Herr ålderspresident! I betänkandet tas också frågan om kameraövervakning på allmänna platser upp. Ett flertal välskrivna motioner återfinns kring möjligheten att på ett lättare sätt använda sig av kameraövervakning i brottsbekämpningen på våra gator och torg – allt i syfte att öka tryggheten för medborgarna och hjälpa till i polisarbetet med att öka upplärningen av brott.

Den 1 juli 2013 trädde den nya kameraövervakningslagen i kraft. Den ersatte då ett antal bestämmelser från olika lagar. Därmed var alla regler kring kameraövervakning samlade i en enda lag. I den nya lagen uttrycks särskilt att man vid tillståndsprövningen ska beakta om ändamålet med övervakningen är att avslöja och utreda brott. Detta välkomnade vi då, och det välkomnar vi fortfarande.

Vi lägger stor vikt vid att den bedömning som görs mellan möjligheten att avslöja eller utreda brott och skyddet av den personliga integriteten är noga och väl övervägd. Övervakningskameror kan vara ett mycket gott komplement till utredningsarbetet hos polisen och våra andra brottsbekämpande myndigheter. Från moderat håll kommer vi noggrant att följa hur tillståndsprövningen görs vid dessa avvägningar och i synnerhet notera om tolkningen enligt vår mening svänger alltför mycket åt något håll.

Herr ålderspresident! Jag gläds åt tillkännagivandena och yrkar bifall till vår reservation nr 8.
(Applåder)

Anf. 95 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr ålderspresident! I justitieutskottets betänkande *Processrättsliga frågor* har Sverigedemokraterna sju reservationer. Reservationerna berör bland annat frågor om utökade möjligheter till användning av kameraövervakning på allmän plats och vid skolor samt utökade möjligheter för polis att använda sig av avlyssning mot bland annat grov organiserad brottslighet. Vi står bakom alla våra reservationer, men jag väljer att begränsa mitt yrkande till reservation 1, som handlar om anonyma vittnen.

Till att börja med kan vi konstatera att Europarådet och Europadomstolen tillåter anonyma vittnen under vissa förutsättningar. Anonyma vittnesmål ska vara en exceptionell åtgärd. Den tilltalade bör få möjlighet att ifrågasätta vittnets behov av anonymitet, hans trovärdighet och källan till hans vetskap. Anonymitet bör endast beviljas då vittnets liv eller frihet är i fara eller när en undercoveragent riskerar att avslöjas. Andra åtgärder ska vidtas för att skydda vittnet. En fällande dom ska inte endast eller i avgörande grad grundas på anonyma vittnesmål.

Vidare kan vi konstatera att närliggande länder som Norge, Danmark, Storbritannien och Nederländerna i dag accepterar anonyma vittnen i domstolar. Utifrån de begränsande kriterierna och det faktum att flera länder tillämpar anonyma vittnesmål tror jag att det är väldigt få som tycker att det är orimligt att använda anonyma vittnen eller som frågar sig varför denna möjlighet i dag behövs. Men i den här kammaren är det tydligen så många att ett ifrågasättande av detta behov blivit regeringspolitik.

För er kan jag då berätta att jag är född och uppvuxen i en stad som i dag är starkt påverkad av det segregationssamhälle som nuvarande och tidigare regeringar bär ett tungt ansvar för. Den staden heter Eskilstuna. Egentligen är den tyvärr inte så olik många andra medelstora städer i vårt land. I Eskilstuna finns 4 av de omtalade 55 bostadsområden i Sverige där kriminella nätverk har ett påtagligt inflytande över lokalsamhället. Det kunde vi läsa om i en nationell rapport som kom i höstas. I dessa fyra bostadsområden i min hemkommun – Lagersberg, Nyfors, Skiftinge och Årby – har skottlossningar och mord skett på öppna gator med jämna mellanrum allt oftare under senare år.

Jag kan ge ett exempel på polisens uppgivenhet. Den 19 december 2014 lät det så här i lokaltidningen:

”Mångåriga och luttrade polisen Lars Franzell, chef för grova brottsroteln på länskriminalen skrader inte orden. Utan omsvep konstaterar han att polisen ofta jobbar i uppförsbacke. Och framför allt nu, efter den senaste skjutningen i Årby.

När den utpekade gängledaren sköts till döds på öppen gata i Skiftinge centrum i augusti förra året hade polisen klara problem med att få folk att höra av sig och berätta vad de sett och hört. Än i dag är Skiftingemordet inte löst och ingen misstänkt gärningsman har ställts inför rätta. Också den gången gick Lars Franzell ut i media och kritiserade människor för att de inte pratade med polisen.

Han gör samma sak nu, efter skjutningen av den 25-årige mannen i Årby i lördags kväll.

Franzell menar att det kan vara förståeligt om kriminella uppmanar andra kriminella att hålla tyst ... och att hålla polisen utanför.

– Men när vanligt folk uppmanar annat vanligt folk att inte prata med polisen... ja då är det illa ... säger han. – – –

– Det är bedrövligt att folk inte vågar eller inte har lärt sig det här. Hur ska man då kunna få bort kriminella från ett område, undrar Lars Franzell.

– – –

Hittills har polisen inte fått in ett enda tips.”

Denna artikel är inte unik. För bara tre dagar sedan, i söndags förmiddag, brann det av nya skott i närheten av en livsmedelsbutik nära Lagersberg i Eskilstuna. Polisen upplever samma sak över hela landet: Det är oerhört svårt att få in vittnesuppgifter, särskilt vid allvarliga brott, och än värre att få någon att vittna. Många gånger ställs rättegångar in då vittnen dragit sig ur på grund av sin utsatta situation.

Tyvärr är det inte så svårt att ha förståelse för att människor generellt, och särskilt människor som bor i segregerade och mångkulturella områden, drar sig för att ha med polisen att göra. Man anpassar sig såklart efter de förutsättningar som råder. Om kriminella nätverk kontrollerar ett bostadsområde anpassar sig de boende efter de premisserna. Man vill helt enkelt inte stöta sig med den som bestämmer. Och under de senaste regeringarnas maktinnehav har antalet bostadsområden där kriminella upplevs bestämma tyvärr ökat i antal.

Trots att samhället har förändrats och att det blivit allt svårare att få människor att vittna anser regeringen att det inte finns något behov av att tillåta anonyma vittnen. Det konstateras att frågan har prövats förut och att det har vidtagits lite andra åtgärder för att skydda befintliga vittnen från att utsättas för påtryckningar.

Problemet med att få in vittnesuppgifter kan dock inte begränsas till att utöka insatserna för befintliga utsatta vittnen. Den grova organiserade brottsligheten utgör ett så allvarligt hot att vissa vittnen bör kunna erbjudas anonymitet. Problemet är ju så påtagligt att polisen inte ens får in några vittnesuppgifter från början, trots att polisen i upprepade fall vet att människor befunnit sig i närheten av en brottsplats.

Herr ålderspresident! Det här handlar om unika situationer där samhällsutvecklingen nu kräver unika lösningar för att beivra allvarliga brott, brott som annars riskerar att stärka den grova organiserade brottslighetens varumärke med en förstärkt bild av dess våldskapital. Varför ska vi inte stödja skötsamma medborgare som vill vittna men som kanske bor i ett område där kriminella nätverk i dag sätter dagordningen och där det finns en rädsla för att bli angiven som en person som samarbetar med polisen?

Det är i mitt tycke inte för mycket begärt av en regering att visa på lite handlingskraft till förmån för vittnen och brottsutsatta. Det är trots allt ni som har skapat dessa områden, med segregationen, motsättningarna, utanförskapet, uppgivenheten och rädslan. Det finns människor där ute som behöver vårt stöd för att vi tillsammans ska kunna återta den kontroll som kriminella nu sitter på.

Herr ålderspresident! Min fråga är om det utifrån hur samhället nu utvecklas finns några vettiga skäl över huvud taget för att inte pröva möjligheten med anonyma vittnen. Den möjligheten finns i närliggande grannländer. Finns det verkligen något vettigt skäl att inte pröva anonyma vittnen när ingen ens vågar prata med polisen, när skottlossningar och mord sker i tätbefolkade bostadsområden? Tillåt mig att tvivla på att vår

befolkning delar regeringens uppfattning att det har gjort tillräckligt för att stödja vittnen och brottsoffer i det fallet.

Anf. 96 JOHAN HEDIN (C):

Herr ålderspresident! Jag har en bakgrund som företagare. Jag drev företag i elva år innan jag i den första vändan kom in i riksdagen som ersättare. Det var en fantastisk resa på många sätt. Jag ångrar inte en sekund att jag och min kompanjon fattade beslutet att starta företag.

Det var i många stycken en omtumlande resa. Som företagare bär man ansvar för precis allting som händer. Man är allting från städare till it-tekniker, säljare och verkställande direktör och ofta också styrelseledamot i det lilla företaget.

Vi hade nog en del tur. Det finns skräckhistorier där företagare vittnar om hur de ibland drabbas orätt när de får påhälsning från Skatteverket. Ibland är de konsekvenserna ganska allvarliga. Vi måste ställa oss frågan hur det egentligen står till med rättssäkerheten för företagare när de gäller just skattemål.

Detta har jag motionerat om. Många av de hemställanspunkterna hanteras i detta betänkande. Först och främst kan man konstatera att det är så himla onödigt. Det är Centerpartiets uppfattning att det ska vara enklare, roligare och mer lönsamt att driva företag. Jag vet att Alliansen är på samma linje, och jag tror att samtliga partier i Sveriges riksdag erkänner entreprenörskapets betydelse för ett välmående samhälle.

Skatteverket är en myndighet med två ansikten. Å ena sidan är det den myndighet som konsekvent toppar listor över företagares nöjdhet med bemötande och service. Å andra sidan kan myndigheten vara en mardröm för den företagare som, rätt eller orätt, misstänks för fel eller oegentligheter då det kommer till skatter.

Grundproblemet är sannolikt att svensk skattepolitik inte moderniserats i takt med att samhället utvecklats. Skattelagstiftningen utgår fortfarande från att så kallade riktiga företag är stora företag med specialistfunktioner för att hantera ekonomi, skatter och juridik. Småföretag betraktas i stället alltför ofta med misstro och förväntas efterleva lagstiftning som till och med andra myndigheter har svårt att förstå och tillämpa korrekt.

Följden blir att företagares rättssäkerhet lätt hamnar på undantag. Den enskilde företagaren har sällan möjligheter att processa framgångsrikt mot Skatteverket med dess utredningsresurser. Domstolar utan tillräcklig kompetens blir lätt beroende av Skatteverkets bedömningar och underlag.

Herr ålderspresident! Även i fall då företagaren till sist får rätt är skattelagstiftningen utformad så att företaget kan ha drivits i konkurs och företagaren försatts i personlig konkurs långt innan processen är avgjord, utan att någon kan ställas till svars för det. Mekanisk tillämpning av skatteregler och bristande förståelse för hederliga företagares möjligheter att förstå och tillämpa 20 000 sidor skatteregler bidrar till personliga och företagsmässiga tragedier och försämrar företagsklimatet i Sverige.

För Sverige som land innebär bristande rättssäkerhet inte bara att en mängd personer hamnar i olycka, utan det ökar den risk företagare tar då de startar företag, expanderar och anställer. I förlängningen påverkar det företagandet negativt, vilket i sin tur betyder färre nya jobb och mindre skatteintäkter för vår gemensamma välfärd.

Herr ålderspresident! Det är därför hög tid för en omfattande reform för ökad rättssäkerhet för företagare i skattepolitiken. Riksdagen antog i samband med vårpropositionen 2008 riktlinjer för skattepolitiken. Den fastställde att den ska ge goda förutsättningar för varaktigt hög sysselsättning, goda villkor för företagande och investeringar, generell och rättvist fördelad välfärd, effektiva ekonomiska styrmedel och ett legitimt och rättvist system.

Riktlinjerna ger en bra inriktning för skattepolitiken. Det är positivt att företags förutsättningar att investera lyfts upp som ett av de fem huvudmålen liksom frågan om skattesystemets legitimitet. Samtidigt är det talande att tonvikten i fråga om företags villkor läggs vid investeringar snarare än entreprenörskap, risktagande och lönsamhet, liksom att legitimitet uteslutande handlar om att minska skattefel, skattebrott och skattefusk. I det senare fallet är det värt att notera att legitimitet också handlar om att skatter tas ut på ett rimligt sätt, att risktagande premieras och att åtgärder vid fel upplevs som proportionerliga.

Herr ålderspresident! Om just detta har jag motionerat i en ganska omfattande motion, och en del av hemställanspunkterna behandlas här i detta betänkande och i denna debatt. Det är sällsynt att enskilda motioner går igenom. Inte heller i dag kommer riksdagen att bifalla min motion. Men min förhoppning, herr ålderspresident, är att vi i dag sår ett frö, ett tankesår att ta vidare.

(Applåder)

Anf. 97 ROGER HADDAD (FP):

Herr ålderspresident! Mina allianskolleger har på ett förtjänstfullt sätt kommenterat huvuddragen i detta betänkande. Folkpartiet vill kommentera Nämndemannautredningens förslag och kommentarer och inte minst frågan om kameraövervakning.

Nämndemannautredningens förslag har delvis genomförts i en ny lag i höstas. Det gäller till exempel högre krav på lämplighet vid tillsättningar men också att man förenklar processen när det gäller antal nämndemän för mål och sammansättning. Det är positivt. Men det finns flera delar som ännu bereds i Regeringskansliet. Det återstår att se hur långt den nya regeringen är beredd att reformera och modernisera denna nämndemannaorganisation.

Folkpartiets uppfattning är att det måste till fler förändringar i organisationen. Det gäller den partipolitiska processen hos oss internt vid nominering med hänsyn till exempelvis ålder. Men det gäller även de mer formella delarna, exempelvis det som också utredningen föreslog – att nämndemän ska slopas helt i högre instans, det vill säga hovrätt och

kammarrätt. Folkpartiet förordar en sådan förändring och hoppas att det kommer ett sådant förslag.

Herr ålderspresident! När det gäller kameraövervakning vill jag i denna debatt passa på att betona vikten av den nya lagstiftningen från 2013. Den betonar visserligen förhållandet mellan ändamål och personlig integritet. Men samtidigt innebär de ändringarna flera lättnader i regelverket när man ansöker om tillstånd att sätta upp kameror.

För Folkpartiets del är det viktigt att inslaget med skadeståndsinstitut finns kvar om en enskild upplever att den övervakats på ett felaktigt sätt. Vi har också vidhållit kravet på att tillämpa en tillståndsprocess i varje enskilt ärende.

Herr ålderspresident! Folkpartiet menar att den nya kameraövervakningslagen, även om vi inte förordar generella lättnader, också måste kunna användas i ett brottsförebyggande syfte. Det är inte rimligt som det är i dag i vissa kommuner, till exempel i min hemkommun Västerås. Där gör kommunen, eller ibland länsstyrelsen, bedömningen att det i princip krävs att området först ska ha utsatts för omfattande skadegörelse, återkommande brott och glaskrossning innan man över huvud taget får ett godkännande.

Ett annat väldigt aktuellt fall är länsstyrelsen i Skåne. Där har man avslagit den judiska församlingens ansökan om kameraövervakning av synagogan. Folkpartiet har i en interpellationsdebatt för snart två veckor sedan lyft upp detta med inrikesminister Anders Ygeman.

Det kan inte vara så att man, trots de lättnader alliansregeringen genomförde 2013, först måste få sin fastighet eller verksamhet sönderslagen innan man får sätta upp en kamera. I det aktuella fallet med synagogan i Malmö har man satt upp staket. Man har till och med investerat i dyra pansarglas för att skydda sin religiösa församling och sina medlemmar.

Herr ålderspresident! Det är inte rimligt att man i en sådan situation där individer och församlingar känner ett hot och ett behov av ytterligare skydd måste ges tillstånd att sätta upp kamera med en så byråkratisk process.

Med anledning av att kameraövervakningslagen kommenteras i betänkandet vill Folkpartiet öppna för ett eventuellt behov av en ny förändring av lagstiftningen. Det måste också gå att tillämpa en lag för att förebygga brott, inte bara i efterhand som en brandkårsuttryckning. Där kommer vi att sätta press på inrikesministern och den nya regeringen.
(Applåder)

Anf. 98 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr ålderspresident! Riksdagen kommer i dag att ge regeringen ett enigt tillkännagivande om att snarast lägga fram ett konkret lagförslag om att det inte ska behövas tillståndsprövning för att kameraövervaka exempelvis vildsvinsätlar.

Utskottet uttalade när den nya kameraövervakningslagen infördes att det finns ett samhälleligt intresse av att kunna använda

kameraövervakning för att bedriva en effektiv jakt. Det gäller i första hand när det handlar om arter som kan orsaka skador för jordbruket och den biologiska mångfalden, till exempel vildsvin och mårhund.

Varför är det här viktigt? Jag tänkte berätta hur det var när jag för vad som nu börjar bli ett antal år sedan arbetade på en tidning. Det kanske inte är den största tidningen – den heter Västgöta-Bladet och finns i Tidaholm eller Tiahölm, som man säger där.

Då fick jag förmånen att komma ut och träffa en lantbrukare som hade fått en hel åker mer eller mindre upplöjd av vildsvin. Det var inte svårt att ta bilder till artikeln. På mindre lokaltidningar, och även på större, ska man i dag fotografera, skriva och redigera själv. Det var samma sak här; det gällde att illustrera detta med bilder. Det var inte särskilt svårt, för det såg ut som om någon hade gått loss med en jordfräs på åkern. Lantbrukaren var helt förtvivlad. För honom var skadan stor.

Detta är inte den enda berättelsen om lantbrukare som redan i dag under ett hårt tryck ser att vildsvinspopulationen har ökat kraftigt och därmed också skadorna på deras jordbruk. Vi ser det i Jönköpings län, som jag kommer ifrån, och i de södra delarna av vårt land.

Lantbrukare har som sagt redan i dag tuffa förhållanden. De gröna näringarnas lönsamhet och utveckling får inte försvåras ytterligare av en kraftigt växande vildsvinspopulation. Ansvar för att begränsa skadeverkningarna ligger till stor del på markägare och jägare.

Jag inser att huvuddelen av den här frågan ligger på ett helt annat riksdagsutskotts beredningsområde. Men vi har i vårt betänkande i justitieutskottet i dag ett viktigt tillkännagivande att ta ställning till för att underlätta jakt på inte minst vildsvin.

Herr ålderspresident! För tv-tittare och åhörare kan det kännas som tvåra kast i diskussionen, men jag vill också nämna något om det andra eniga tillkännagivande som finns i betänkandet och som handlar om att tydliggöra och skärpa reglerna kring ordning och säkerhet i domstolarna.

Båda dessa tillkännagivanden bygger på alliansmotioner. I detta tillkännagivande lyfter man bland annat fram behovet av en utredning som ska titta på att överväga och föreslå ett förbud mot att vid rättegång bära symboler som kan uppfattas som hot mot personer som medverkar i rättegången eller mot domstolens personal. I tillkännagivandet finns också ett uppdrag om att göra en bred översyn av ordningsreglerna vid och kring huvudförhandlingar i domstolarna.

Den grova organiserade brottsligheten orsakar stort lidande och stor skada för både enskilda människor och företag, men också för samhället i stort. För att bekämpa den grova organiserade brottsligheten måste de brottsbekämpande myndigheterna ha tillgång till effektiva arbetsmetoder. Rättegångar måste kunna genomföras på ett effektivt och rättssäkert sätt.

Jag tillstyrker därför de båda tillkännagivandena och yrkar bifall till Alliansens reservation nr 8 i betänkandet. Jag står också bakom Kristdemokraternas reservation, men yrkar för tids vinnande inte bifall till motionen.

Motionen handlar om att vittnen ska kunna vittna anonymt under särskilda omständigheter. Allt fler människor i Sverige är rädda för att vittna. Ett återkommande skäl är att de hotas av kriminella personer och att de upplever att polisen inte kan skydda dem. Detta leder till inställda förhandlingar, vilket i sin tur innebär ett hot mot rättssäkerheten och stora kostnader för samhället.

För att komma till rätta med detta, herr ålderspresident, och för att skapa ett tryggare samhälle anser Kristdemokraterna att vittnen, efter en noggrann prövning av lämpligheten i vissa fall, ska tillåtas att vittna anonymt.

(Applåder)

Anf. 99 SUSANNE EBERSTEIN (S):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

2 902 motioner kom in 2014 i riksdagen. Så många väcktes. Det är olika typer av motioner. Det finns enskilda motioner med idéer från enskilda ledamöter. Partierna väcker motioner, och ibland är det också flera partier som gör det tillsammans. Bland andra har Alliansen väckt flera motioner.

Man kan säga att motionerna innehåller stort och smått och hytt och mytt. I detta motionsbetänkande behandlas 56 motioner, varav tre alliansmotioner. På två av dem blir det bifall helt eller delvis. Man kan fundera över varför vi hänger på dem. Det beror naturligtvis på att Sverigedemokraterna har hängt på Alliansens motioner. Som Kent Ekeröth tidigare sa är det många idéer från Sverigedemokraterna som Alliansen har. Men i det här fallet har vi från vår sida tyckt att det kan vara bra att påminna regeringen i de frågor som vi har.

Den första gäller kameraövervakningen när det handlar om vildsvin. Regeringen bör överväga att införa ett undantag från tillståndsplikten när det gäller kameraövervakning av vilt. Detta var en proposition; i många av de ärenden man motionerar om är arbete på gång. Här var det aviserat att det skulle komma en proposition den 17 mars. Det visar sig nu att man har fått bakläxa. Förarbetet har inte skötts ordentligt. Det saknas integritetsskydd, och därför har man nu varit tvungen att omarbete propositionen. Den kommer att komma i slutet av sommaren.

Alliansregeringen har haft åtta år på sig för detta. Ett slarvigt berett underlag från den förra regeringen har stoppat upp processen. Eftersom vi socialdemokrater och även Miljöpartiet, tror jag, menar allvar i sakfrågan vill vi för regeringen påpeka vikten av att vi får en proposition så fort som möjligt. Därför går vi med på tillkännagivandet.

Nästa tillkännagivande rör ordning och säkerhet i domstolarna. Detta att det blev besvärligt i domstolarna är inte precis någonting som har startat direkt efter regeringsskiftet, utan så här har det varit i minst åtta år. På denna tid hade regeringen kunnat ordna detta. Vi säger i tillkännagivandet att utskottet vill att regeringen utreder hur reglerna för ordning och säkerhet kan tydliggöras och skärpas.

I rapporten *Ordning i domstol – Förutsättningar och arbetsformer* som ligger till grund för detta identifierar Domstolsverket ett antal åtgärder som har betydelse för ordningen i domstol. Bland annat vill man ha fler ordningsvakter.

Man kan även här säga att alliansregeringen har haft ganska lång tid på sig att ordna detta. Det fanns en utredare, men han slutade och man brydde sig inte om att tillsätta någon ny. Det finns verkligen anledning att ordna detta.

Det finns ett neddraget anslag. Tyvärr är det ju så att Socialdemokraterna och Miljöpartiet i regeringen får regera med Alliansens budget, och det är bortdraget närmare 200 miljoner kronor från Regeringskansliet. Det gör att många utredningar har fått läggas ned även om de har varit angelägna. Vi tycker trots det att detta är en mycket angelägen fråga, och därför vill vi att utredningen ska komma igång.

Ett rättssamhälle som vårt måste värna ordning och säkerhet i domstolarna och att människor kan känna sig trygga. Efter åtta år av passivitet vill vi nu att regeringen genom ett snabbt arbete ser till att det kommer en utredare och sätter igång med detta.

Anf. 100 ANDERS HANSSON (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag kunde inte låta bli att begära replik när Susanne Eberstein talar om de åtta förlorade åren. Jag hade ju just i mitt anförande berättat hur mycket kraft som har lagts på att öka det fysiska skyddet vid våra domstolar. Jag kan ta det igen: fasta säkerhetskontroller, röntgenutrustning vid inpassage till domstolar och en ökning under de senaste fyra åren från 80 ordningsvakter vid domstolarna till 125 i dag. Och som jag nämnde är det alltså 16 domstolar i hela riket som inte har ordningsvakter i dag, varav 10 är tingsrätter.

Jag tar alltså lite illa vid mig när Susanne Eberstein säger att vi inte har gjort någonting för att stärka skyddet vid våra domstolar. Vi får ta tag i saker hela tiden. Vi har arbetat med det fysiska skyddet. Nu går vi även in i själva rättssalen, för att stärka skyddet för dem som vittnar och för dem som är målsägande. Det gör vi bland annat genom att vi exempelvis vill förbjuda att man sitter med symboler som kan verka stötande för dem som ska vittna eller kanske för brottsoffer som har utsatts för någonting.

Vi ser fram emot att regeringen tar ett krafttag, tar detta till sig och kommer att genomföra detta. Det ligger helt i linje med vad vi har försökt åstadkomma hela tiden när det gäller att öka säkerheten vid våra domstolar. Vi välkomnar att Susanne Eberstein tar på sig att se till att förbättringarna av säkerheten vid domstolarna genomförs.

Anf. 101 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik:

Herr ålderspresident! Eftersom det har blivit modernt att tillrättavisa varandra i riksdagens kammare vill jag påpeka att jag heter Eberstein, utan tyskt uttal.

År 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 och 2014 – varför gjordes det inte mer då? Och det hade varit fullständigt skandalöst om man inte hade gjort något alls. De åtgärder som ledamoten talar om är alltså ganska självklara. Men de räcker inte, eftersom vi till och med måste ha ett tillkännagivande.

Anf. 102 ANDERS HANSSON (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill tacka Susanne Eberstein för svaret. Jag ber om ursäkt för mitt uttal. Vi skåningar bor närmare Tyskland än de flesta och har därför det tyska uttalet.

Man kan alltid säga att man vill ha mer. Men vi har höjt anslagen just för att öka säkerheten vid våra domstolar så att domstolarna kan säga: Detta fungerar inte. Domstolarna sa bland annat att det allra största behovet gällde just att åhörare som kommer till domstolarna hade med sig olika tillhyggen för att komma in i rättegångssalen. Det var det mest akuta som domstolarna nämnde. Därav har vi infört larmbågar, röntgenutrustning och säkerhetssalar vid våra domstolar. Så visst har det gjorts saker vid våra domstolar.

Jag har själv sett vad man beslagtar från åhörare. Vi tror att det är ungefär som vid säkerhetskontrollen på planet, en nagelsax eller något liknande. Men det handlar om riktiga tillhyggen som tas med in i rättssalen. Domstolsverket sa att det var det akuta behovet. De var oroliga för säkerheten, såväl för andra åhörare, personal, vittnen och målsägande som för brottsoffer vid våra domstolar.

Återigen: Det fysiska skyddet har ökat. Det är framgångsrikt. Men nu går vi in i själva rättssalen för att genomföra förändringarna där. Det hoppas jag att vi alla kan vara överens om, även jag och Susanne Eberstein.

Anf. 103 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik:

Herr ålderspresident! Ledamoten berömmar sig för allt som har gjorts under de många åren. Men vi är överens om att det inte alls är tillräckligt. Inte sant, Anders Hansson? Annars skulle vi väl inte ha ett tillkännagivande.

Det är klart att ni skulle ha gjort mycket mer under de åtta åren för att ordna upp det. Det var det jag menade med att räkna upp alla årtal. Vad har ni gjort? Jo, ni har gjort enstaka saker. Och det har vi aldrig satt oss

emot. Det är alldeles utmärkt. Men det räcker inte. Och det borde ha gjorts mycket tidigare.

Det är det jag vill säga.

Anf. 104 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr ålderspresident! Kammaren debatterar i dag processrättsliga frågor. Det handlar alltså främst om domstolarnas arbete.

Att domstolarnas arbete är effektivt och rättssäkert är en av de viktigaste faktorerna för en fungerande rättsstat i ett demokratiskt samhälle. Rättegångar som drar ut på tiden i onödan innebär inte bara ett lidande när ett brottsoffer är inblandat, utan det kan också leda till långa häktningstider eller, när det handlar om tvistemål, stora ekonomiska förluster. Därför är det viktigt med effektivitet.

Just i straffprocessen är det centralt att vittnen och målsägande vågar ställa upp och berätta om det som de varit med om och sett. Därför är det, precis som Susanne Eberstein talade om tidigare, viktigt att vittnen och målsäganden känner sig trygga i rättssalen.

Den borgerliga regeringen har inte gjort tillräckligt på åtta år. Kanske prioriterade de höjda straff på än det ena än det andra, snarare än att säkerställa att de som är åtalade för brott blir dömda. Om vittnena inte vågar berätta kommer vi nämligen inte att komma dit. Vi talar alltså om själva kärnan i domstolsprocessen.

Herr ålderspresident! Även rättssäkerheten är av central betydelse. Processen ska gå till på ett förutsägbart sätt. Och den som är åtalad för ett brott ska också ha förutsättningar att försvara sig. Antagandet att man är oskyldig tills man är lagligen dömd är centralt. Därför är det också viktigt att vi inte naggar rättssäkerheten i kanten genom att exempelvis införa anonyma vittnen, vilket några av ledamöterna har förespråkat i dag.

Anonyma vittnen betyder att den som är åtalad inte vet vem som har sagt någonting om det som har hänt. Möjligheten att ifrågasätta den utsagan kan förminsкас eller gå förlorad. Om försvararen har tillgång till dessa uppgifter hamnar försvararen också i en svår position där man inte kan berätta allt man vet för sin klient. Jag tror att det tål att funderas på, även för dem som i dag förespråkar anonyma vittnen, att vi då är inne och tullar på ett av de mest centrala begreppen i processrätten: rättssäkerhet.

Ytterligare en viktig del av processrätten och det system som vi i Sverige har är den demokratiska insynen i form av nämndemän. Visst har det funnits många problem med hur nämndemannasystemet har fungerat, inte minst att det har varit en skev representation. Det har varit alltför många gamla och alltför få i arbetsför ålder. Det har varit alltför många som har vit hudfärg och alltför få med annan etnisk bakgrund. Det har gjorts en utredning som också har kommit med förslag för att förbättra nämndemannasystemet. Och det välkomnar Miljöpartiet. Däremot vänder vi oss emot de förslag om att slänga ut barnet med badvattnet och helt avskaffa den viktiga demokratiska insynen i högre rätt som det också har talats om här i dag.

Jag tror att det är viktigt att den nuvarande regeringen gör bättre ifrån sig än den förra när det gäller säkerhet i domstolarna. Men jag vänder mig emot att vi ska mäta framgången i det arbetet med hjälp av antalet ordningsvakter. Jag tror inte att tryggheten i ett samhälle kan avgöras av eller mätas med antalet ordningsvakter eller övervakningskameror. Det är väl snarare ett mått på otrygghet, ett mått på att vi inte har lyckats förebygga de hot som kommer.

Därmed är det inte sagt att vi inte ska sätta in åtgärder, till exempel ordningsvakter, där det behövs. Men låt oss påminna oss själva om att det idealiska naturligtvis vore noll i stället för över hundra.

Anf. 105 ANDERS HANSSON (M) replik:

Herr ålderspresident! Annika Hirvonen nämner att vi inte ska använda antalet ordningsvakter som ett mått på att vi har varit framgångsrika. Jag tycker att det ligger en del i det. Man kan naturligtvis säga att vi helst hade sett att det inte behövdes några ordningsvakter. Då finns det en liten risk att jag säger att vi inte heller behöver någon polis, för vi kan alla vara snälla mot varandra och leva i en trevlig värld tillsammans.

Men vi måste vara så pass verklighetsförankrade att vi förstår att världen ser ut som den gör, och då behöver vi faktiskt ha poliser, tulltjänstemän, ordningsvakter, larmbågar vid våra domstolar och röntgenutrustning så att vi kan ta personer som tyvärr inte har samma goda rättsmedvetande som Annika Hirvonen och jag har utan vill förstöra en rättegång.

Nej, vi kan inte mäta framgången i hur många ordningsvakter vi har i en domstol. Då vill jag fråga Annika Hirvonen om hon tycker att det är fel att vi har ökat antalet under en fyraårsperiod från 80 till 125, när Domstolsverket självt anser att säkerheten och tryggheten vid våra domstolar har ökat.

Jag är lite osäker på hur jag ska uppfatta det. Vill Annika Hirvonen minska antalet ordningsvakter, eller vad menas?

Anf. 106 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Anders Hansson, för frågan! Jag tycker att det är väldigt viktigt att resonera om vad det är vi ska mäta.

Jag tror, precis som Anders Hansson var inne på här, att vi ska mäta tryggheten. Exemplet om antalet poliser tycker jag också illustrerar de problem som kanske har funnits de senaste åtta åren med vilka mått man har valt för tryggheten i samhället. Det huvudsakliga och nästan enda målet har varit att man ska ha just 20 000 poliser. Jag hoppas att vi snarare skulle vilja mäta kvaliteten och andelen brott som klaras upp, att fokus ska läggas på det vi faktiskt vill uppnå och inte på medlet, det vill säga antalet ordningsvakter eller antalet poliser.

Jag tror nog, precis som diskussionen tidigare med Susanne Eberstein handlade om, att det hade behövts fler åtgärder än vad den tidigare regeringen måktade med att prioritera, snarare än mindre och färre.

Anf. 107 ANDERS HANSSON (M) replik:

Herr ålderspresident! Visst är det så. Vi ska naturligtvis mer ha ett mått på trygghet än på medel, men medel är ju också en väg till målet. Vi behöver därför ha poliser på våra gator och torg. Vi kan inte bara prata om att vi vill ha det på ett visst sätt och så hoppa över hur vi ska nå dit.

Jag tycker att reformen med fler poliser, där Alliansen ökade antalet poliser med 2 500, var synnerligen god. Sedan tycker jag inte att man ska slå sig till ro med det och säga att vi nu har 2 500 fler poliser. Där delar jag fullständigt Annika Hirvonsens uppfattning, och nu har vi också genomfört en förändring av polisen, som ska bli en enda myndighet i stället för dagens 21 och där man betonar vikten av lokala, närvarande poliser. Det var det som alliansregeringen sa tidigare: Fler poliser, så att vi får ut poliser på gator och torg!

Sedan är jag tyvärr den förste att erkänna att polisen kanske inte fullständigt maktade med att ta emot 2 500 poliser och få ut dem i yttre tjänst. Vi har haft kraftfulla samtal med rikspolischefen om detta och sagt att det är oacceptabelt. Fler poliser ska ut i verksamheten, ut på våra gator och torg, för att förebygga brott.

När vi är inne på förebyggande av brott: Annika Hirvonen nämnde tidigare att man inte skulle mäta framgången i antalet ordningsvakter och inte heller i antalet övervakningskameror. Men övervakningskameror är också ett medel för att nå målet. Rätt använda övervakningskameror kan vara en väldigt tillgång för polisen. Genom att sätta upp en kamera vid ett torg där man vet att det händer mycket hemskheter får polisen ytterligare ett komplement i sitt arbete för att kunna nå dit både Annika Hirvonen och jag vill, nämligen att klara upp brott.

Anf. 108 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Anders Hansson pratade om fler poliser på gatorna, och då skulle jag vilja betona *på gatorna*. Bara fler poliser, till exempel fler poliser i receptioner eller fler poliser som är föräldralediga, ökar ju inte tryggheten och säkerheten i samhället, även om det naturligtvis i och för sig är behjärtansvärt och mycket bra att poliser är föräldralediga när det finns skäl.

Även om den här debatten handlar om processrättsliga frågor engageras jag väldigt mycket av hur vi mäter och vilka mål vi sätter upp och vilka frågor vi ställer till våra myndigheter, för utefter detta får vi svar.

Jag tror att det är dags för regeringen att gå bort från new public management-tänket och börja mäta det som spelar roll, sätta de mål som leder i rätt riktning och slopa pinnjakten. Därför vill jag också betona att det är viktigt att vi här i riksdagen inte hemfaller åt att slå oss för bröstet över antalet ordningsvakter eller poliser, utan snarare sätter fokus just på det som är viktigt.

Som jag nämnde tror jag inte heller att antalet övervakningskameror är ett klokt mått för oss att styra efter. Det går säkert att analysera resultaten lite olika. Inte minst måste även integritetsaspekterna väga mycket tungt när det gäller just övervakningskameror.

Vi behöver helt klart styra våra myndigheter så att vi uppnår kvalitet och resultat snarare än fina siffror på papperet.

Anf. 109 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr ålderspresident! Först en liten reflexion: Det har talats här i debatten om säkerheten i våra domstolar. Domstolsverket kom 2012 med en rapport till Justitiedepartementet, där man efterlyste möjligheten att montera säkerhetskameror i rättssalarna som kunde sättas igång i samband med överfall. Det tillsattes en departementsutredning som skulle ha gått i mål i juni 2014, men det gjorde den inte.

Finns det möjligen någon företrädare här från S som kan förklara varför den nuvarande regeringen inte har tillsatt någon ny utredning på detta viktiga område? Det var det ena. Nu till det jag egentligen tänkte säga.

Ett resultat av höstens val är en kraftig ökning av antalet nämndemän från Sverigedemokraterna. Ett annat ytterkantsparti, Feministiskt initiativ, klarade inte riksdagsspärren men röstades in i 13 kommuner och fick därmed också mandat att nominera nämndemän. Av demokratiska skäl är det inte möjligt att på förhand sortera bort vissa partiers företrädare. Även extrempartier till höger och vänster måste med nuvarande system ha rätt att nominera nämndemän.

Klokt nog tog alliansregeringen till sig av den allt hårdare kritik som på senare år har framförts i samhällsdebatten mot just nämndemannasystemet. Genom ett av den förra riksdagens sista beslut skärptes kraven på nämndemännen. Sedan september kan domstolarna begära utdrag ur polisens belastningsregister. Nämndemän får inte längre ha gått i konkurs. Det har också blivit lättare att avsätta nämndemän som har begått brott eller som på annat sätt är olämpliga. Numera gäller också att nämndemän måste genomgå en obligatorisk introduktionsutbildning.

Allt detta, herr ålderspresident, är steg i rätt riktning, men de undanröjer inte grundproblemet med politiskt valda lekmän i våra domstolar. Varje gång nämndemän tvingas lämna sina uppdrag på grund av att de har gjort bort sig – och det händer ganska ofta – rubbas förtroendet för domstolarnas verksamhet. Statskontoret har nyligen redovisat sin analys av Nämndemannautredningens förslag om att införa en så kallad fri kvot så att minst 50 procent av nämndemannauppdraget ska kunna sökas av svenska medborgare utan politisk koppling, samtidigt som partierna fortfarande ska kunna nominera sina egna trojänare och sympatisörer till att vara domare.

Statskontoret skriver att den fria kvoten inte skulle påverka representationen av nämndemän med utländsk bakgrund men leda till en viss underrepresentation av kvinnliga nämndemän. Intresset för nämndemannauppdrag kommer fortfarande att vara störst i gruppen äldre, konstaterar man och hänvisar till en medborgarundersökning. Någon påtaglig föryngning av nämndemannakåren skulle det alltså inte bli.

Sammantaget bedömer Statskontoret att införandet av en fri kvot troligen inte skulle leda till en mer allsidigt sammansatt nämndemannakår. Men för att locka yngre personer till uppdrag föreslås i stället ändrade tjänstgöringsvillkor och en dubblering av heldagsersättningen från 500 kronor till 1 000 kronor. Det blir åtskilliga miljoner som jag inte har hört att regeringen är beredd att skjuta till. Kort sagt, herr ålderspresident: Jag tvivlar på att det är meningsfullt att gå vidare med förslaget om den fria kvoten.

Våren 2013 föreslog Straffprocessutredningen och Nämndemannautredningen att nämndemännen ska avskaffas i hovrätterna och kammarrätterna. Dessvärre valde alliansregeringen att inte genomföra utredningens förslag i dessa delar. Den formella motiveringen för att nämndemän ska delta även i överrätterna är att de precis som i underrätterna bidrar till ökad insyn och garanterar att domstolarnas dömande ligger i linje med allmänna värderingar i samhället.

Men närmare betraktat är det oklart på vilket sätt insynen blir bättre. Nämndemännen är i likhet med yrkesdomare förbjudna att yppa vad som sägs under domstolens överläggningar. Det högtidliga talet om medborgerliga värderingar och mångfald är väl egentligen rätt tomt prat. Det går aldrig att få en representativ sammansättning inom gruppen av två eller tre nämndemän.

I enlighet med de båda utredningarna menar jag – och som jag hörde Folkpartiet framhålla tidigare – att tiden är mogen för att avskaffa nämndemännen, åtminstone i överrätterna. Vi ska ha klart för oss att när den ordningen infördes 1975 av dåvarande justitieminister Lennart Geijer var tanken att hovrätterna skulle inrätta sig i det socialistiska ledet och bli mer mottagliga för signaler från progressivt politiskt håll. Det är så det står i förarbetena.

Förra höstens uppstramning av nämndemannasystemet markerar början på en omprövning i riktning mot minskat nämndemannainflytande. Jag hoppas såklart att denna omprövning fortsätter och på sikt kommer att leda fram till en ordning med enbart juridiskt utbildade domare i våra domstolar. Men innan vi är där kan ett naturligt andra steg vara att återgå till den ordning som gällde fram till 1982, nämligen att nämndemännen har kollektiv rösträtt i tingsrätt och länsrätt. Ett tredje steg är att avskaffa nämndemännen i överrätterna, precis som Straffprocessutredningen och Nämndemannautredningen föreslog.

I JuU15 behandlas också min motion om en försöksverksamhet med tv-sända rättegångar. För mig är det självklart att en offentlig rättegång ska kunna följas av alla som vill följa den, inte bara av ett begränsat antal åhörare som får plats i rättssalen.

Lika självklart är det att den personliga integriteten måste beaktas, liksom att närvaron av tv-kameror inte får gå ut över rättssäkerheten eller kvaliteten i den dömande verksamheten. Om en domstol i något fall bedömer att en tv-sändning av rättegången påtagligt skulle försvåra utredningen av saken ska det med mitt förslag alltid vara möjligt för domstolen att besluta att förhöret inte ska tv-sändas. Möjligheten att hålla förhandlingar bakom stängda dörrar ska också finnas kvar, även om det nu drygt 60 år gamla fotoförbudet uppmjukas något.

Med detta sagt hade jag inte väntat mig annat än att utskottet skulle avstyrka min motion. Jag tycker ändå att utskottet argumenterar lite väl svagt, inte minst när det gäller tv-sända rättegångar. Utskottet hänvisar till ett frågesvar från 2008 där justitieministern svarar att hon är tveksam till att det finns ett allmänintresse av att sända rättegångar i tv. Hon säger att det finns andra sätt att förbättra allmänhetens insyn i domstolsprocessen och att det för närvarande inte finns några planer på att ta initiativ i frågan. Jag vill verkligen inte gräla med utskottet, men jag konstaterar att det är sju år sedan frågesvaret levererades.

Debatten om tv-sända rättegångar har inte varit livlig – jag säger inte det – men positionerna har flyttats fram. Några exempel på det är att Svea hovrätts nuvarande och föregående president båda har bytt fot och nu uttalar sig för tv-sända rättegångar. Lagmannen och utredningsproffset K-

G Ekeberg konstaterade i samband med Svea hovrätts 400-årsjubileum att det utan tvivel finns mål som har stort allmänintresse och där den utvidgade offentligheten inte är till skada för parterna eller förhörspersonerna. I sådana mål kan han hålla med om att tiden kan vara mogen för att försiktigt öppna för tv-sända rättegångar.

Vi var rätt många som våren och sommaren 2012 satt bänkade framför tv:n och via SVT följde Oslo tingsrätts tv-sändningar av Breivikrättegången. Även i Finland och Danmark finns möjlighet att tv-sända rättegångar. I våra nära grannskap uppfattas tv-sända rättegångar som ett naturligt inslag i det demokratiska samhället. Krigsförbrytartribunalen i Haag tv-sänder förhandlingar mot misstänkta krigsförbrytare. Europadomstolens rättegångar kan följas på domstolens hemsida.

Herr ålderspresident! Jag tänker inte yrka på någonting, men jag är glad och nöjd att jag har kunnat bidra i debatten om hur riksdagen kan medverka till att stärka rättssäkerheten och insynen i våra domstolar.

(Applåder)

Anf. 110 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag fick en direkt fråga av Maria Abrahamsson. Utredaren slutade sitt uppdrag – och det fanns anledningar till det – i juni 2014. Om man hade tyckt att det var en mycket viktig utredning hade man dagen efter kunnat tillsätta en ny utredare. Det var ju fråga om en ensamutredare.

Bland det första en ny regering gör vid byte av majoritet är att gå igenom alla pågående utredningar. Vissa läggs ned och vissa fortsätter. Den här gången blev det extra besvärligt för min regering eftersom det blev minus 200 miljoner i budgeten. Därför måste man sortera extra. De uppgifter som jag har fått är att regeringen har en avsikt att tillsätta en utredare. Dessutom arbetar Domstolsverket hela tiden med att frågorna ska skötas ordentligt.

Anf. 111 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Herr ålderspresident! Vad gäller det första påståendet från Susanne Eberstein, att man dagen efter kunde ha tillsatt en ny intern departementsutredare: Det hade man kunnat göra, men jag tror inte att alliansregeringen var ensam om att ha gått in i en valrörelse då. Jag tror att även Socialdemokraterna hade tagit steget in i valrörelsen.

Det är väl också allmän kutym att man inte tillsätter så många utredningar bara några månader före ett val. Det har i alla fall jag för mig, men det kanske är en nyordning.

Jag tycker att det är lite anmärkningsvärt att man står här och anklagar den borgerliga alliansen för att inte bry sig om säkerheten i domstolarna när man själv nu har makten och möjligheten att på Justitiedepartementet damma av Domstolsverkets rapport, som visar att majoriteten av domare och även parter verkligen skulle uppskatta om det fanns en möjlighet att vara säkerhetsövervakade i den mån det behövs. Det är som sagt fritt fram

för Justitiedepartementet att ta initiativ där. Det gör man inte. Men det är ju lovande om Susanne Eberstein har rätt i att det är på gång. Det ska jag kontrollera.

Jag vill säga något om detta ständigt återkommande att regeringen nu får regera med Alliansens budget och att det innebär mindre anslag för att tillsätta utredningar. Regeringen tillsätter faktiskt utredningar som majoriteten i opposition inte ens vill ha. Jag tänker på Bromma flygplats. Jag tänker på att regeringen tillsätter en samordnare som ska utreda något som en majoritet i riksdagen har sagt att den inte vill ha utrett. Jag tycker att ni i så fall borde hushålla lite bättre med pengarna.

Anf. 112 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik:

Herr ålderspresident! Att hushålla med pengarna betyder inte att vi ska göra precis som de som numera är opposition vill. Jag har aldrig hört förut att man i en regering slutar att regera i juni valåret. Jag trodde tvärtom att man var skyldig att sköta landet ända fram till valdagen och kanske till och med efter valdagen fram tills en ny regering tillträder.

Det står i betänkandet – som Maria Abrahamsson kanske inte har läst, och det kan jag förstå – att regeringen ska tillsätta en ny utredare. Det kommer att komma.

Jag vill också kommentera det här med tv-sända rättegångar. Jag tycker att det är en jättesvår fråga. Blir vittnena mer villiga att vittna? Känner sig målsäganden uthängd eller är orolig för att medverka? Vad händer med den som blir dömd, som då har varit i varje människas hem i det här landet?

Jag tror att det krävs en ganska stor integritetsutredning av det här med tv-sända rättegångar. Men jag vill inte svara ja eller nej på det. Jag tycker bara att det är en mycket svår fråga.

Anf. 113 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Herr ålderspresident! Jo, jag har läst betänkandet. Annars hade jag inte noterat att utredningen i departementet inte gick i mål i juni 2014. Jag hade inte vetat det om jag inte hade läst betänkandet. Men jag är som sagt tacksam om den kommer att tillsättas igen.

Huruvida en regering slutar att regera i juni eller inte när det är val i september är väl inte riktigt vad det handlar om när man inte tillsätter en intern utredning. Det är väl inte detsamma som att sluta regera. Då har vi kanske lite olika syn på det.

Susanne Eberstein kom in på min motion om tv-sända rättegångar. Hade Eberstein läst min motion hade hon vetat under vilka förutsättningar som jag föreslår att man ska kunna inleda en försöksverksamhet med tv-sända rättegångar. Detta med integritet och annat är sådant som jag berör uttryckligen och förhållandevis omfattande i motionen. Är det så att Eberstein är tveksam till hur hon ska ställa sig till frågan får hon gärna läsa min motion, så kan vi ta en diskussion sedan.

Anf. 114 BEATRICE ASK (M):

Herr ålderspresident! Det är många som är nya i justitieutskottet och i riksdagen, och därför ska man väl ursäkta en viss historielöshet. Men jag tycker ändå att några saker bör påpekas.

Det har sagts ett flertal gånger i den här debatten att under åtta år har ingenting gjorts åt säkerheten i våra domstolar. Det är en ren oförsämndhet. Jag vill påminna om att vi genomförde en omfattande genomgång av tingsrättsorganisationen och gjorde stora förändringar i syfte att få bättre resurser för upprustning och renovering.

I dag har de flesta domstolar upprustats – också ur säkerhetssynpunkt. Vi har också byggt en hel del nya domstolslokaler, där säkerhetsfrågorna har stått i centrum. Det är en väsentlig sak som har varit möjlig tack vare alliansregeringens utomordentligt stora insatser för att höja anslagen också till rättsväsendet.

Omorganisationen har varit viktig, men därtill kommer att vi i omgångar har anslagit särskilda medel för säkerhetshöjande åtgärder, vilket Anders Hansson framhöll. Det har varit centralt.

I dag använder vi också ny teknik i våra domstolar. Vi har sett till att det finns möjlighet att vittna på distans och en rad andra möjligheter som inte fanns tidigare och som syftar till att höja säkerheten.

I inget av de här fallen har jag, vad jag kan erinra mig, fått något förslag om ökade resurser eller säkerhetshöjande åtgärder från kammarens partier under de här åren. Då tycker jag att det är oförsämligt att säga att ingenting har gjorts.

Det som vi nu diskuterar och som vi har ett tillkännagivande om kan jag berätta om bakgrunden till. Vi har naturligtvis utrett både det ena och det andra, men vi fick återkommande rapporter om bristande ordning och störningar i rättssalarna. Regeringen bad då Domstolsverket att komma med ett yttrande om hur det såg ut. Svaret var att det inte var några större bekymmer. Men vi fick fler rapporter om detta, inte minst mot bakgrund av rättegångar som rörde grov organiserad brottslighet där detta med symboler och aktiviteter var väldigt tungt.

Detta var skälet till förslaget som vi lade fram i vår motion och som vi också drev i regeringsställning – att vi måste sätta igång en utredning för att noga se över vilka verktyg domstolschefer ska ha för att de bättre än i dag ska kunna säkerställa ordningen och tryggheten i våra rättssalar. De har ansvaret i dag, och de kan vidta åtgärder. Men vi kände och bedömde att mer behöver göras eftersom detta sätts i system och oron bland en del som finns i rättssalen är påtaglig. Det var direkta berättelser från enskilda rättegångar som gjorde att den här frågan var relativt ny.

Jag vågar påstå att vi har jobbat med säkerhetsfrågorna under de här åtta åren. Men det finns mycket mer att göra. Det gör det alltid, för det är som Maria Abrahamsson säger: Frågor rör på sig. Det gäller också öppenheten i våra domstolar, frågor om nämndemannasituationen och mycket annat.

Maria Abrahamsson och jag har i många år haft lite olika uppfattning om just nämndemännen. Det är en fråga som stöts och blöts av och till.

Men när det gäller både den och frågan om vilken insyn vi ska ha i domstolarna måste vi ligga i takt med tiden och vända på de olika frågeställningar som finns.

Jag uppskattar att det väcks seriösa och väl genomarbetade motioner som tar tag i de här frågorna på ett seriöst sätt. Sedan kan vi bli bättre på att svara från utskottets sida. Så är det alltid.

(Applåder)

Anf. 115 SUSANNE EBERSTEIN (S):

Herr ålderspresident! Vem som har sagt att ingenting har gjorts vet inte jag, men det får vi väl läsa i protokollet i morgon.

Javisst, mer måste göras. Jag håller med. Mycket mer måste göras, och om man hade gjort tillräckligt under åren 2006–2014 för att domstolarna skulle vara en trygg plats för människor som tvingas dit eller måste vara där, då hade inte Alliansen så snart efter valet och avgången behövt göra en motion tillsammans.

Självklart har det gjorts saker under de här åren. Ingen har påstått något annat. Men jag har sagt att det inte har gjorts tillräckligt, och det är det jag saknar.

Anf. 116 BEATRICE ASK (M) replik:

Herr ålderspresident! Både Susanne Eberstein och jag är erfarna i politiken, och vi är båda väl insatta i att politiken inte stannar av.

Det är väl självklart att man kan väcka motioner även om regeringen har avgått. Det är väl självklart att det ständigt tillkommer nya saker som behöver göras.

Det var också skälet för alliansregeringen att i en rad olika frågor förbereda för den kommande mandatperioden, och det är delvis det underlaget vi har på vårt bord när vi lägger fram de förslag som vi nu får tillkännagivanden om.

Arbetet avslutas inte. Jag tror inte att man någonsin blir färdig när det gäller politik, och jag skäms inte ett ögonblick för att hävda att det behöver göras mer eller att man behöver motionera, komma med förslag eller ibland helt tänka om. Hela detta utvecklingsarbete måste göras inom politiken.

När det gäller säkerheten i domstol har vi inte lyft den här typen av frågor av det enkla skälet att vi frågat Domstolsverket om deras syn på ordningen i domstol och fått till svar att de inte tyckte att detta var ett stort problem. Men vi möter nu rader av exempel där man pekar på att det finns ett allvarligt problem. Då är det ganska naturligt att tycka att det finns skäl att utreda vad mer som kan göras. Det är en ståndpunkt som jag är glad över att utskottet i dag står för.

Det är alltid lätt att säga: Det där borde man ha tänkt på för tio år sedan. Men då hade i vart fall inte jag fått höra de berättelser om incidenter och annat som nu ligger till grund för Alliansens ställningstagande.

Anf. 117 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik:

Herr ålderspresident! Det här är ju inte nya problem. Vi har haft grov brottslighet i Sverige under många år. Det har handlat om att man har haft västar på sig i domstolarna och att vittnen känt sig hotade. Vi har pratat om de här problemen i många år. Att Domstolsverket skulle ha sagt att det inte är några problem känner jag inte alls igen.

Mycket behöver göras. En del har gjorts. Men jag säger fortfarande: 2006 tillträdde alliansregeringen med Beatrice Ask som justitieminister. Ni gjorde alldeles för lite, och nu ska vi se till att det blir bättre.

Anf. 118 BEATRICE ASK (M) replik:

Herr ålderspresident! Låt mig säga att ni har börjat väldigt dåligt, Susanne Eberstein, för när det har kommit så få förslag som hittills väntar jag med spänning på fortsättningen. Men vi kommer så småningom också att få utvärdera vad socialdemokrater och miljöpartister har gjort i regeringsställning. Jag är ganska trygg i att det kommer att bli en intressant diskussion om detta också.

Anf. 119 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik:

Herr ålderspresident! Det blir spännande om åtta år. Det kanske inte är före detta justitieministern och jag som står här då, men det finns anledning att utvärdera vad vi socialdemokrater kommer att kunna göra i den här frågan de närmaste åtta åren, för jag hoppas att vi kommer att ha förtroende så lång tid. Jag tycker att ni gjorde för lite.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 9 Offentlig upphandling

Finansutskottets betänkande 2014/15:FiU27
Offentlig upphandling
föredrogs.

Anf. 120 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr ålderspresident! Sverigedemokraterna vill införa den så kallade vita-jobb-modellen. Det är en upphandlingsmodell som kan appliceras på all offentlig upphandling och som ställer ett antal krav på det anbudsgivande företaget.

Kommuner är i dag anvisade att välja lägsta anbud vid upphandling enligt lagen om offentlig upphandling, vilket radikalt ökar risken för att oseriösa företag slinker igenom och vinner upphandlingar. Med vita-jobb-modellen minimerar man denna risk. Bland annat ska företagen erbjuda sina anställda kollektivsavtalsenliga villkor. Detta ska också tydligt specificeras i upphandlingsunderlagen och syftar ytterst till att motverka

lönedumpning och försäkra att även utstationerad arbetskraft åtnjuter adekvata villkor.

Kravet ska framgå klart och tydligt, så att det inte finns några oklarheter när ett företag brutit mot upphandlingsavtalet. Huvudentreprenörsansvar ska krävas, vilket medför att huvudentreprenören ansvarar för att även underentreprenörer följer de regler som ställs upp. Detta är direkt nödvändigt eftersom huvudentreprenören annars kan anlita underentreprenörer som i sin tur anlitar antingen svart arbetskraft eller ägnar sig åt lönedumpning genom att inte erbjuda kollektivsavtalsenliga villkor till utstationerad arbetskraft. De osunda konkurrensvillkoren tillåts i så fall fortleva. Brott mot reglerna ska kunna resultera i att avtalet rivs upp och i vissa fall även i skadeståndsanspråk.

Utöver detta ska det anbudsgivande företaget godta att kommunens kontrollanter har rätt att undersöka handlingar som kan vara relevanta för att försäkra sig om att villkoren uppfylls. Detta gäller även för eventuella underentreprenörer. Det kan röra sig om sådant som löne- och anställningslistor, skatteinbetalningar och motsvarande.

Det blir också relevant att kontrollera att företaget betalar skatt och arbetsgivaravgifter som står i paritet med reglerna så som de anges i relevant kollektivavtal. Att hindra kontrollanterna ska i det ljuset ses som ett uppenbart brott mot upphandlingsavtalet.

Vita-jobb-modellen har provats i Stockholm och har lett till flera positiva erfarenheter. Företag med oseriös verksamhet som tidigare vunnit upphandlingar lade inga anbud då de inte ville underordna sig de krav man satte upp, vilket alltså gjorde att dessa företag skrämdes bort. Samarbetet mellan kommunala tjänstemän och fackliga företrädare fungerade också bra. Även i Malmö användes vita-jobb-modellen i ett projekt 2013, och efter utvärdering 2014 beslutade man att införa modellen i kommunen fullt ut.

Den svarta marknaden omsätter i dag hisnande 66 miljarder kronor. Det är skattepengar som stat och kommun hade kunnat använda men som man nu går miste om. Ett införande av vita-jobb-modellen är en viktig del i arbetet mot lönedumpning, fiffel och osund konkurrens.

Herr ålderspresident! Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation 1. Vi står givetvis också bakom reservation 2, men för tids vinnande yrkar jag inte bifall till den.

Anf. 121 MONICA GREEN (S):

Herr ålderspresident! I dag ska vi debattera, diskutera och fatta beslut om offentlig upphandling. Upphandlingen kan både förändra och förbättra om man har bra lagar och bra kunskap. Det behövs ett upphandlingsansvar, när det gäller sjysta villkor för transporter, bra miljö, djurskydd och för den delen också öppna standarder för de datasystem som köps av kommuner, landsting och staten. Kort sagt: Upphandlingen kan faktiskt förändra förutsättningarna på väldigt många områden.

Förslagen i de motioner som dagens betänkande behandlar gäller bland annat kollektivavtalsenliga villkor, sociala kriterier, djurskydd och kompetens. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Utskottet vill genom bättre upphandlingsstöd bidra till att kommunerna kan ställa miljö- och hälsokrav i sin upphandling. Det är alldeles utmärkt att vi kan förtydliga regeringens ambitioner för stöd till upphandling av bland annat giftfri förskola.

Jag anar mig till en viss ökad förståelse av vikten av giftfri miljö från Moderaterna. Kanske är det bra att hamna i opposition ibland, vad vet jag?

Barn kommer dagligen i kontakt med olika typer av gifter, genom maten de äter, genom kläderna de har på sig eller genom medicin när barn och vuxna är sjuka. Det finns också i elektronikprodukter, hygienprodukter och flera andra varor som vi handlar med.

Man kan hantera kemikalier på ett riskfritt sätt, men man kan också hantera dem på sätt som är mindre bra. Vi vill ju garantera att vi hanterar kemikalier på ett bättre och tydligare sätt än vi har gjort hittills. Vi vet att barn, alltså små människor, är särskilt utsatta eftersom de smakar på allt de får i sina händer. Om leksaker innehåller kemikalier får de i sig dem. Barn äter och dricker mer än vuxna i förhållande till sin storlek, och därför är de också mer känsliga för kemikalier. De tuggar och biter i leksaker och i kläder som de har på sig.

Barn måste ha rätt till en giftfri miljö. Därför måste arbetet med en giftfri förskola påskyndas.

Arbetsmiljöfrågorna – det gäller både sociala och miljömässiga aspekter – är något som vi socialdemokrater brinner lite extra för. Där ingår också investeringar i giftfri miljö. När vi investerar i en giftfri miljö skapar vi förutsättningar för en bättre hälsa, med minskad förekomst av allergier, astma och annat.

När statsminister Stefan Löfven höll sin regeringsförklaring lyfte han särskilt upp arbetet med att göra förskolorna giftfria. För oss socialdemokrater är det därmed en prioriterad fråga att barnen ska få rätt att vara i en giftfri miljö.

I höstens budget, som tragiskt nog röstades ned av Centern, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna, fanns en miljardsatsning på just upprustning av skollokaler. I detta ingick arbetsmiljöfrågor, miljöfrågor och en giftfri förskola.

Från samarbetsregeringens sida har vi gett besked om att vi vill fortsätta med stöd till kommunerna i upphandlingsfrågorna genom att samla det i en myndighet som kan hjälpa till i arbetet med att göra bland annat förskolorna giftfria. Vi har också formulerat idén om det gröna, hållbara folkhemmet.

Jag anar mig till att en viss före detta statsminister sitter i kammaren just nu, som har uttryckt detta om det gröna folkhemmet. Det är trevligt att Göran Persson sitter i kammaren när vi pratar om just de här frågorna.

Men nu måste vi fortsätta det arbete som kom av sig för åtta år sedan. Upphandlingsmyndigheten ska ge stöd och hjälp till offentliga upphandlare. Det handlar om att ställa krav på sjysta villkor. Det handlar

om sociala krav, avtalsenliga villkor, transporter, varor och tjänster, giftfria produkter, giftfri mat och så vidare.

Jag har, som sagt, redan noterat det vaknade intresset från de borgerliga partierna. Därför behöver jag kanske inte kommentera det mer.

Betänkandet handlar om fler saker än giftfria förskolor. Det handlar också om så kallade vita jobb. Vi välkomnar ett påskyndat arbete och utredningen om de vita jobben. Det är oerhört viktigt att vi ställer krav på kollektivavtalsliknande villkor och på vita jobb. Vi förutsätter att utredningen kommer med skarpa förslag. Det går inte fortare om man gör ett tillkännagivande nu, när en utredning alldeles snart, inom ett par månader, ska presenteras. Därför tycker vi att det är ett slag i luften att föreslå ett tillkännagivande just nu när regeringen har varit så tydlig i de frågorna.

Vi bidrar alltså genom den offentliga upphandlingen till ett väl fungerande samhälle, till nytta för medborgarna och näringslivets utveckling, samtidigt som skattemedlen används på ett mer smart sätt. Och då kan vi se till att målen genomsyrar den nya nationella strategin.

Regeringen skriver i sin budgetproposition att strategins centrala perspektiv ska vara utveckling av offentlig verksamhet, ekologiska och sociala hänsyn samt innovationer. Enligt utskottet finns det skäl att invänta kommande förslag, som jag sa.

Det är oerhört viktigt att arbetstagare tillförsäkras skäligen arbetsvillkor och att vi motverkar social dumpning på arbetsmarknaden. Med andra ord, herr talman, har vi mycket att göra. Vi kan förändra mycket med den offentliga upphandlingen.

Vi ser fram emot utredningens förslag men också den nya myndigheten, som kommer att starta den 1 september.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 122 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Jag tror att vi alla är överens om att principerna bakom offentlig upphandling bör värnas. Vi vill främja konkurrens. Vi vill stävja svågerpolitik och korruption. Hela näringslivet ska få sjysta chanser att verka på någorlunda likartade villkor. Och medborgarnas pengar ska användas på ett effektivt sätt.

Men för att verkligen fungera måste systemet med offentlig upphandling hela tiden balansera mellan å ena sidan behovet av tydliga regler som underlättar konkurrensen och å andra sidan behovet av avsaknad av alltför knepiga regler. Om regelverket blir alldeles för svårt riskerar vi att de värden som vi vill skapa med offentlig upphandling helt går förlorade.

Så sent som förra året samlade alliansregeringen det övergripande ansvaret för offentlig upphandling till Konkurrensverket. Det var för att man såg ett stort behov av att stärka upphandlingskompetensen i hela den offentliga sektorn. Trots detta helt färskas beslut har regeringen nu gett en utredare i uppdrag att planera för en helt ny myndighet för upphandlingsstöd som ska dra igång sin verksamhet i höst.

Vi står inför fullbordat faktum. Jag tänker därför inte ägna min tid i talarstolen åt att debattera var det stöd, som vi är överens om ska finnas, rent organisatoriskt bör hamna. Men klart är att det så snart som möjligt måste komma på plats.

Vår svenska lagstiftning när det gäller offentlig upphandling är långtgående. Men i de upphandlande organisationerna finns ofta en rädsla för att tillämpa reglerna fullt ut och att verkligen ställa tydliga krav. Man ska naturligtvis inte ställa högre krav än vad som kan motiveras i det enskilda fallet, men kunskapen om vad som faktiskt är möjligt att göra behöver förbättras.

Behovet av stöd är stort, inte bara när det gäller statliga myndigheter, utan kanske i synnerhet hos kommuner. Inte minst för små kommuner är det svårt att rekrytera och bibehålla den kompetens som krävs.

Detta är bakgrunden till Alliansens yrkande om ett tydligt definierat upphandlingsstöd för kommunerna när det gäller att ställa miljö- och hälsokrav.

Så sent som i februari i år rapporterades det om att endast hälften av kommunerna har påbörjat arbetet med att fasa ut giftiga leksaker från förskolorna. I det arbetet är det naturligtvis alldeles avgörande att ytterligare produkter innehållande farliga ämnen inte köps in till förskolorna. Men då måste kommunerna också ha den kunskap som krävs för att kunna ställa tydliga krav på giftfria produkter i sina upphandlingar.

Därför är jag glad över att ett enigt utskott har valt att ställa sig bakom Alliansens yrkande om att upphandlingsstödet bör förbättras, så att kommunerna kan ställa tydligare miljö- och hälsokrav vid offentlig upphandling. Jag förväntar mig att ett tillkännagivande från riksdagen också kommer att leda till en tydligare roll för den nya myndigheten. Direktivet till den nya myndigheten är nämligen inte särskilt klart när det gäller stödet till kommunerna. Det står egentligen i det hänseendet bara att myndigheten bör verka i nära samarbete med den kommunala sektorn för att nå målet för den offentliga upphandlingen.

Det är inte ett tillräckligt tydligt uppdrag. Därför är det här tillkännagivandet viktigt. Ska vi nu ha en särskild myndighet ska det vara tydligt att den ska ha som uppdrag att förbättra kunskapen om offentlig upphandling även i kommunal sektor.

I det sammanhanget är det också viktigt att betona behovet av kompetenshöjning när det gäller uppföljning av redan genomförda upphandlingar. Hur kontrollerar vi till exempel att den kyckling som vi har upphandlat håller samma kvalitet under hela avtalsperioden?

Man behöver också bli bättre på att dela upp upphandlingarna i mindre delar för att kunna ge företag av olika storlekar möjlighet att vinna upphandlingar.

Det här är bitar som ibland inte mäktas med men som är avgörande för att konkurrensen inte ska snedvridas och för att syftet med upphandlingsförfarandet inte ska kunna kringgås.

Herr talman! Det är viktigt att varje skattekrona används på ett ansvarsfullt sätt. Därför ska vi också kunna ställa krav på miljöhänsyn och

sociala hänsyn när detta är motiverat. För att förtydliga detta infördes år 2010 den så kallade bör-regeln, som innebär att upphandlande myndigheter bör beakta miljöhänsyn och sociala hänsyn om upphandlingens art motiverar detta.

Möjligheterna att ställa både miljökrav och sociala krav är i dag betydande. Det slog man också fast i Genomförandeutredningen, som kom förra året. Samtidigt måste sådana krav vara förenliga med EU:s grundläggande principer och friheter. Det internationella regelverket har som främsta syfte att slå vakt om konkurrensen och att undvika att enskilda länder inför regler som ensidigt gynnar det egna landet. Men reglerna ger också möjlighet att använda de offentliga inköpen till att påverka utvecklingen i riktning mot en större andel miljöanpassade produkter och ökade sociala hänsyn. En viktig utgångspunkt när det gäller att öka konkurrensen är att man bör öka deltagandet av små och medelstora företag.

Regelverket innebär alltså en ständig avvägning mellan olika intressen. Vi måste hela tiden hålla i åtanke att alla ytterligare regleringar riskerar att försvåra för näringslivet, inte minst för små företag. Krångel och stora kontrakt är redan i dag de viktigaste konkreta orsakerna till att små företag avstår från att delta i offentlig upphandling. Med ytterligare regleringar blir det ännu knepigare för små företag utan ekonomiska och juridiska muskler att vara med och slåss om kontrakten. Upphandlingsförfarandet får då snarare en konkurrenshämmande effekt, och det är ju precis motsatsen till systemets primära syfte. Det är inte så jobben växer fram.

Herr talman! Såväl regeringen som Sverigedemokraterna strävar nu efter att kunna införa ytterligare regler genom att ställa krav på kollektivavtalsliknande villkor hos den som ska lämna anbud. Därmed gör man regelverket ännu snårigare. Man får nämligen inte ställa faktiska krav på kollektivavtalsanslutning. Där är EU-rätten tydlig, och vi får ju förutsätta att vi från svensk sida fortfarande har för avsikt att följa EU-rätten och att vi fortfarande vill värna den fria rörligheten och principerna om icke-diskriminering.

Jag blir bekymrad över att regeringens argument och förslag andas protektionism och slutenhet. Den politik som man driver på det här området och de förslag som man driver på för inom EU syftar nämligen i stor utsträckning till att motverka just den fria rörligheten. Sverige är ett litet land som är beroende av handel och rörlighet. Protektionistisk politik är inte en politik för jobben i Sverige.

Herr talman! Sociala och arbetsrättsliga krav inte bara kan utan bör ställas redan i dag om det är motiverat. Frågan är alltså vad man egentligen kan tänkas uppnå med de tänkta reglerna, mer än ytterligare krångel. Mer än hälften av de små företagen saknar i dag kollektivavtal. De allra flesta lever upp till högt ställda sociala och miljömässiga krav. Men vad är egentligen kollektivavtalsliknande krav? En och samma bransch kan ju ha flera olika kollektivavtal.

Framför allt är frågan hur mycket energi man ska behöva lägga på att definiera, kontrollera och argumentera kring vad som kollektivavtalsliknande. Riskerar vi inte då att snedvrida konkurrensen på

ett sätt som vi har försökt motverka med just upphandlingsreglerna? Det här slår mot de små och medelstora företagen, alltså mot just dem vi vill ska få en större chans att vara med och lämna anbud. Det är de företagen vi ser att jobben kan växa fram i, herr talman.

Alla partier talar vackert om att vi måste minska regelbördan för företagen. I det arbetet ingår inte bara att försöka plocka bort regelkrångel som redan finns på plats utan också att ifrågasätta regler som ännu inte har införts. Det här är ett lysande exempel på ett tillfälle då vi som lagstiftare åtminstone kan avstå från att bidra till ytterligare regelkrångel. Näringslivet behöver nämligen mindre av det slaget, inte mer, och Sverige behöver fler växande företag, inte färre.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 123 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Jag berömde tidigare Moderaterna för att de har vaknat upp och nu ser att det är viktigt med miljökrav på till exempel förskolor. Det har Moderaterna inte tyckt tidigare, men nu när de har hamnat i opposition har de vaknat upp och tycker att det är viktigt. Det är bra.

Det är dock märkligt att man inte ska ta hänsyn till arbetarnas villkor. Nu är barnen viktiga, vilket jag håller med om, men att vi ska ha sjysta villkor och att människor inte ska utnyttjas under slavliknande villkor – det vill inte Moderaterna. Så långt kan ni inte sträcka er. Ni kan sträcka er till att vi ska få en bättre miljö, men arbetare ska inte kunna kräva avtalsenliga villkor. Det är att se till att konkurrensen slås sönder om man inte har samma villkor på alla företag. Ni gör det möjligt för vissa att inte följa kollektivavtal, alltså dumpa lönerna, och därmed kan de också dumpa priserna.

Jag har följt åkeribranschen väldigt noga, och åkerierna ber oss på sina bara knän att ställa liknande krav på alla som kör på våra vägar. Man ska följa kör- och vilotidslagar och ha kollektivavtal och sjysta villkor, så att chaufförerna inte utnyttjas. Det är ett exempel, men det finns ju många inom restaurangnäringen, handeln och så vidare där människor utnyttjas fruktansvärt eftersom de inte kan kräva något. De kommer till exempel från ett annat land och känner inte till att man här ska ha samma lön och rättigheter när man utför samma arbete.

Jag tycker att det är beklagligt att detta är Moderaternas rätta ansikte, men det är klart – det blir tydligt för väljarna nu när Moderaterna visar det.

Anf. 124 MARIA MALMER STENERGÅRD (M) replik:

Herr talman! Att säga att M inte vill slåss mot slavliknande villkor är väl ändå att sjunka lite lågt i debatten, och framför allt att påstå att vi i Sverige generellt sett har slavliknande villkor för arbetstagarna. Det är ju någonstans ett hån mot de länder i övriga världen som kanske ligger närmare till hands när vi talar om den typen av villkor.

När man lyssnar till Monica Green kan man tro att de teoretiska jobbens villkor är viktigare än att jobben faktiskt växer fram. Vi menar att

det måste finnas en balans. Vi måste värna goda villkor för jobben – något annat har inte jag eller Moderaterna påstått – och samtidigt måste vi fundera kring hur vi får nya jobb i Sverige. Fyra av fem jobb skapas i småföretagen, och många av dem saknar kollektivavtal. Ofta lever man upp till kraven i kollektivavtalen, men man tycker kanske att avtalen saknar den flexibilitet som krävs i mindre företag.

Vi har alla länge värnat traditionen i Sverige att parterna själva ska bestämma villkoren på arbetsmarknaden. Det är väl alldeles utmärkt om parterna kan komma överens och formalisera överenskommelsen genom ett avtal. Men om behovet och viljan att teckna kollektivavtal saknas, varför ska vi då inte längre låta parterna avgöra frågan själva?

Herr talman! Jag vill därför fråga Monica Green om det är regeringens tanke att man nu ska frånga den svenska modellen om parterna inte gör som regeringen vill.

Anf. 125 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Maria Malmer Stenergard säger att det inte förekommer slavliknande villkor i Sverige. Det är ju verklighetsfrämmande att inte känna till hur människor utnyttjas i dag. Människor kommer från andra länder och utnyttjas av skrupelfria arbetsgivare under slavliknande villkor. Jag har fått berätta detta för tidigare statsråd, både Anders Borg och Catharina Elmsäter-Svärd, som inte heller har haft en aning eftersom de tydligen inte vistas ute bland människor och får höra talas om hur det går till på arbetsplatser sent på kvällarna, nätterna och så vidare. Människor utnyttjas faktiskt under slavliknande villkor.

Kom gärna ut i verkligheten och titta på sådana företag! Titta till exempel på åkeribranschen, som jag har fått göra! Där säger företagare själva – till och med flera som röstar på Moderaterna – att konkurrensen är satt ur spel eftersom det finns vissa som utnyttjas under slavliknande villkor. Det förekommer alltså i Sverige i dag. Jag påstår inte att det är så precis överallt, men vad jag säger är att det finns de som nu slår sönder möjligheterna för de seriösa företagen att fortsätta bedriva sina verksamheter.

Det behövs liknande villkor, och kollektivavtalsliknande villkor, för att vi ska kunna se till att människor kan leva på sin lön, för att vi ska ha sjysta villkor och för att vi ska få stopp på utnyttjandet. Vi ska inte luras in i lönespiralen nedåt; vi ska uppåt.

Anf. 126 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Herr talman! Kom gärna ut i verkligheten, sa Monica Green. Jag kommer raka vägen in från verkligheten. Jag kom in här i höstas, och utifrån den verklighet jag har sett under ganska lång tid där ute tycker jag fortfarande att det är väldigt magstarkt att kalla de svenska förhållandena slavliknande.

Det är också anmärkningsvärt att Monica Green inte lyssnar på vad jag säger. Jag säger att vi stöttar det system vi har i dag och att man bör ställa krav när det är motiverat, och det kan det naturligtvis vara i de flesta fall.

Men att lägga en massa administrativ kraft hos företagen och hos den som upphandlar att definiera exakt vad som är kollektivavtalsliknande är kanske inte det som gynnar tillväxten av jobb allra mest.

Jag förstår naturligtvis att regeringens och Monica Greens förslag läggs fram av ren välvilja, men välvilliga politiker kan ibland vara det mest klåfingriga som finns. Det finns nämligen ett samband – hör och häpna – mellan regler som hämmar företagande och möjligheten för jobben att växa till. Ju knepigare det blir för företag att växa och skapa jobb, desto färre jobb skapas. De jobb som aldrig skapas kan ju kryddas med hur rosenkimmrande villkor som helst om de aldrig växer till.

Därför måste vi hitta en balans, och det är det jag försöker förespråka. Ja, vi ska ställa höga krav, men vi måste också ge företagen en chans.

Anf. 127 JANINE ALM ERICSON (MP):

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt roligt att stå i talarstolen och tala om upphandling i dag, för äntligen händer det något. Under flera år – för min del går det tillbaka till när jag började i kommunpolitiken 2006 – har detta varit ett sorgligt eftersatt område på många sätt. Kunskapen om att det går att ställa miljömässiga och etiska krav har många gånger drunknat i en osäkerhet och i svårigheten att förstå att det faktiskt går. Lägsta pris har fått vara alltför styrande i de allra flesta fall, och jag hoppas verkligen att den tiden snart är över. Det finns goda förutsättningar för det.

Det händer mycket omkring offentlig upphandling nu. Det kommer nya EU-direktiv, som har till syfte att ge de upphandlande myndigheterna och enheterna bättre möjligheter att använda just upphandlingen till stöd för gemensamma samhälleliga mål.

Det kommer en ny färdplan för upphandling, och en ny myndighet ska vara på plats den 1 september i år. Genom att bilda en myndighet med ansvar för upphandlingsstödet bedömer regeringen att förutsättningarna för väl fungerande upphandlingar ökar. Det är bara att hålla med.

Den nya upphandlingsmyndigheten ska utgöra ett gott stöd för de upphandlande myndigheterna och enheterna i arbetet med att tillgodose angelägna miljöhänsyn och sociala hänsyn. Vi kan bara konstatera att det behövs.

Den offentliga upphandlingen är bara genom sin storhet i pengar en viktig fråga. För att ha en chans att uppnå det hållbara samhälle vi alla säger oss sträva efter krävs det att de pengar vi använder, både i den offentliga förvaltningen och på andra områden, satsas på rätt saker, alltså sådant som är hållbart ekologiskt, socialt och ekonomiskt.

När det gäller upphandling har det tredje, det ekonomiska, dominerat under lång tid. Det är därför skönt att regeringen nu tar krafttag för att förenkla, förtydliga och sprida kunskap om även de andra delarna.

Det är ju det som det mesta handlar om. Det finns flera delar som behöver tydliggöras och förenklas. Frågor om miljö, etik och sociala aspekter kan med fördel vägas in. Det kan också sådant som att det ska vara mat producerad med krav på svensk djurskyddslagstiftning och hur upphandling kan bidra till ökad jämställdhet.

I höstbudgetpropositionen, den som föll, föreslog regeringen att den så kallade färdplanen för offentlig upphandling också följs upp av en mer omfattande nationell strategi för offentlig upphandling där målet är att upphandlingen ska vara effektiv och rättssäker. Den ska också ta till vara konkurrensen på marknaden samtidigt som innovativa lösningar främjas och miljöhänsyn och sociala hänsyn beaktas. Det är många delar, och det är därför bra att *en* myndighet ska ta hand om hela frågan.

Det är en viktig målsättning. På så sätt bidrar den offentliga upphandlingen till en väl fungerande samhällsservice till nytta för medborgarna. Samtidigt ska den bidra till näringslivets utveckling. Så får vi bästa möjliga användande av skattemedlen.

Att den sociala dimensionen nu får ta mer plats och att det blir bättre stöd till sociala företag är bra.

För oss i utskottet är det viktigt att samhället strävar efter att åstadkomma en giftfri miljö och att de produkter som finns på marknaden inte skadar vare sig människa eller miljö. Det gäller i synnerhet produkter som finns i barns närhet. Den offentliga verksamheten har ett stort ansvar i detta arbete. Genom att öka kunskapen i kommunerna om vilka krav som kan ställas vid offentliga upphandlingar när det gäller miljö och hälsa blir det möjligt för kommunerna att upphandla giftfria produkter till sina förskolor och till andra ställen.

Jag är glad att vi i dag kan konstatera att upphandling för giftfria förskolor är viktigt för hela Alliansen. Det är något Miljöpartiet har drivit under lång tid, men med den förra regeringen gick arbetet trögt. Att ha en enighet i frågan kommer självklart att ta oss så mycket längre än när vi inte var överens.

Vi har ett särskilt yttrande, men det kommer jag inte att läsa upp. Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 10 Statlig förvaltning och statistikfrågor

Finansutskottets betänkande 2014/15:FiU25
Statlig förvaltning och statistikfrågor
föredrogs.

Anf. 128 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Finansutskottets betänkande FiU25 om statlig förvaltning och statistikfrågor är ett motionsbetänkande. Jag ska inte gå in i detalj i ärendet utan försöka resonera lite kort om de två alliansgemensamma reservationerna. I det sammanhanget, herr talman, passar jag på att yrka bifall till de dessa två reservationer, 4 och 5.

Reservationerna handlar om två viktiga frågor, dels om Akademiska Hus roll och uppdrag när det gäller byggnation och förvaltning av

studentbostäder, dels om lokalisering av myndigheters verksamhet och kontorsfaciliteter.

Varför är dessa två frågor så viktiga? Vi är alla överens om att det råder brist på bostäder i urbana områden. Det beror på att tillväxten och således jobben oftast finns där. Det är så att säga en tydlig underliggande trend att människor söker sig till städerna.

Även om vi landsbygdsbor ibland känner en viss frustration över detta så gagnar det alla att vi kan flytta till jobb och utbildning – och att tillväxten stimuleras var den än kommer till gynnar till slut oss alla.

För att Sverige ska kunna upprätthålla sin konkurrenskraft är det viktigt att det finns drivkrafter för högre utbildning och en ständig fortbildning. Högre förädlingsgrad i vår produktionsmix stärker landet i alla delar. Då gäller det förstås att företagen över huvud taget kan rekrytera personal, i den meningen att människor måste ha någonstans att bo när de flyttar till jobb.

För att företagen ska kunna utvecklas måste de få tillgång till rätt kompetens, och därför är det lika viktigt att unga kan få bostad när de söker sig till en utbildning.

På senare tid har väl debatten kring hushållens skuldsättning inte undgått någon. Det är väl inte heller okänt att ökningsgraden i hushållens skuldsättning i huvudsak beror på ökade tillgångsvärden när det gäller just fastigheter. Således är det ett mått på hur utbuds- och efterfrågesituationen ser ut på bostadsmarknaden, och då särskilt i urbana områden. Det är helt enkelt i del ett mått på att urbaniseringsstrycket är större än utbudstillväxten på bostadsmarknaden.

Det är viktigt att hanteringen av denna obalans inte enbart går ut på att försöka dämpa efterfrågan – något som i så fall riskerar att dämpa rörligheten och i förlängningen också den potentiella tillväxten i rent ekonomiska termer.

Det är centralt att denna obalans också hanteras på utbudssidan, det vill säga måste vi se till att tillgången på bostäder ökar. Alliansen har många förslag på hur tillgången på bostäder kan öka. Vi har genomfört reformer för att öka uthyrning och rörlighet i befintligt fastighetsbestånd, och där går att göra ännu mer.

Vi har också en rad förslag på hur vi kan stimulera nybyggnation av bostäder. En del i detta är hur vi stimulerar och förenklar byggnation av studentbostäder. Vi har flera förslag på det, och ett är det vi diskuterar i vår reservation.

Tillgången till studentbostäder är central för att underlätta för studier. Som jag var inne på är vi beroende av högre utbildning just för att kunna försvara vår välfärd. Därför är det logiskt, och, tycker vi, uppenbart att Akademiska Hus kan spela en viktig roll för att öka utbudet av studentbostäder. Vi vill därför att Akademiska Hus får ett tydligt uppdrag som omfattar förvaltning och nybyggnation av studentbostäder.

Det här är bra av flera skäl. Inte minst skulle det förenkla för studenter, vilket stimulerar att fler vill och kan studera. Det gagnar i sin tur oss alla genom att vi förbättrar svensk konkurrenskraft. Det minskar också

efterfrågetrycket på bostäder. På marginalen är det naturligtvis positivt för att hämma en eventuellt farligt överhettad bostadsmarknad.

Det leder oss in på nästa reservation, för visst finns det en naturlig koppling till frågan om statliga myndigheter verkligen ska bidra till att cementera fastighetsmarknaden och till stigande tillgångsvärden. Måste alla myndigheter finnas i de mest eftertraktade och centrala delarna av företrädesvis Stockholm?

Vi landsbygdsbor när givetvis alltid en önskan att statliga jobb ska kompensera för andra jobb vi har förlorat. Även om det är både en god tanke och en logisk konsekvens inser jag att det inte alltid är lätt eller ens görligt eftersom många myndigheter efterfrågar kompetenser som inte finns att tillgå annat än i just huvudstaden.

Men i den mån man måste finnas i vår vackra huvudstad, måste man alltid finnas i de dyraste och mest centrala kontorsfastigheterna? Den frågan kan man ställa sig.

Jag tycker att det finns en poäng med myndigheternas självständighet när det gäller att bestämma över hur man hanterar sitt uppdrag och sin myndighetsutövning, även när det gäller lokaliseringen av verksamheten. Men det finns också en poäng med att sända en väldigt tydlig signal till samtliga myndigheter att deras utgångspunkt borde vara att lokalisering ska undvikas i de dyraste områdena, det vill säga att ytterstadsområdena bör vara förstahandsalternativ.

Det skulle få uppenbara positiva effekter, naturligtvis genom att man på marginalen i så fall inte bidrar till ökade tillgångsvärden på den eventuellt mest överhettade fastighetsmarknaden.

Det skulle också kunna bidra till att skapa en mer dynamisk stadsmiljö, inte bara i de områden där myndigheterna etablerar sig utan också totalt sett för hela stadsmiljöområdet, som skulle kunna växa och blir mer attraktivt i alla delar.

Möjligen skulle också en större rörlighet kunna skapas. Det skulle vara ekonomiskt bra ur ett skattebetalarperspektiv men också samhällsekonomiskt bra om stadens attraktivitet ökar i fler delar och staden i så fall också får förutsättningar att växa.

Herr talman! Jag har försökt att hålla mig kort när det gäller motiveringen för våra reservationer i detta ärende. Jag hade hoppats att utskottsmajoriteten skulle ha insett hur viktiga dessa frågor är och bejakat de problemformuleringar som finns runt dessa frågor.

Jag hade hoppats att vi tillsammans skulle ha kunnat bidra med lösningar med dessa – om än små – delar i en större obalans och beklagar således om så nu inte fallet. Återigen, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 4 och 5.

Anf. 129 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Det förs i dag statistik inom de flesta samhällsområden för att ge beslutsfattare adekvat beslutsunderlag, men när det kommer till det statistiska underlaget för ekonomiskt bistånd finns det förbättringspotential.

En stor del av det ekonomiska biståndet – i vardagliga termer kallat försörjningsstöd – går till utrikesfödda. Där förs i dag statistik baserad på kön, åldersgrupp, samlevnadsform och inrikes- eller utrikesfödda. För de hushåll som tar emot försörjningsstöd finns dock ingen detaljerad statistik över bakgrund eller utbildning, varken för inrikes- eller utrikesfödda.

En bredare och mer detaljerad statistik skulle ge oss bättre möjlighet att utvärdera våra politiska beslut. Det skulle också förbättra analysen av varför vissa människor i större utsträckning än andra hamnar i bidragsberoende och vilka grupper som är mest utsatta.

Vilken utbildningsbakgrund har de som fastnar i bidragsberoende? Vilka mönster går att se bland inrikesfödda i bidragsberoende? Om vi delar upp utrikesfödda efter ursprungsländer, vilka regioner är då överrepresenterade och varför? Det är frågor som behöver tydligare svar och framför allt officiell statistik.

Ett exempel som belyser den problematik jag talar om är de två närliggande kommunerna Borlänge och Falun. De delar i mångt och mycket samma arbetsmarknad och samma bostadsmarknad, men i Borlänge går 46 procent av det ekonomiska biståndet till svenskfödda, medan siffran i Falun ligger på 65 procent. Har skillnader i den lokala migrations- och integrationspolitiken påverkat utbetalningarna av det ekonomiska biståndet? Bristfälligt statistiskt underlag gör frågan svårare att besvara.

Herr talman! Jag är inte rädd för mer statistik. Tvärtom tror jag att det kan leda till djupare kunskap på området och därmed också till bättre politiska beslut.

Därför bör regeringen återkomma till riksdagen med hur man kan förtydliga och utöka det statistiska underlaget för utbetalningar av ekonomiskt bistånd. Jag yrkar bifall till reservation 6.

Anf. 130 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! En god kompetensförsörjning är viktig för att vi ska ha en välfärd som man kan lita på.

Välfärdsverksamheter är centrala i våra liv, framför allt för alla kvinnor som arbetar inom välfärden och för samhällets utveckling i stort.

Tyvärr är arbetsvillkoren i välfärdsverksamheter ofta utsatta för en hård press, vilket har lett till att alltför få söker sig till utbildningar till exempelvis undersköterska, barnmorska och specialistsjuksköterska.

Den demografiska utvecklingen kommer att leda till att fler behöver anställas. Samtidigt vet vi att även kvaliteten kommer att behöva förbättras, vilket tillsammans med avfolkningen på landsbygden kommer att leda till att personalförsörjningen inom de offentliga välfärdstjänsterna på landsbygden sätts under press.

TCO har studerat denna fråga närmare i en rapport som publicerades förra hösten. Rapporten visar att det kommer att råda brist för flera yrkeskategorier inom välfärden. Framför allt kommer bristen på omvårdnadspersonal att vara stor, vilket beror på att antalet äldre ökar och det därmed blir en större efterfrågan på äldreomsorg. Uppgifter från

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, visar att 125 000 undersköterskor behöver anställas de närmaste tio åren.

Därför behöver regeringen tillsätta en personalförsörjningskommision med uppdrag att föreslå åtgärder och insatser för att klara personalförsörjningen inom välfärdssektorn i hela landet. Därför, herr talman, yrkar jag bifall till vår reservation 3.

I januari 2013 startade Arbetsförmedlingen ett praktikprogram där personer med nedsatt arbetsförmåga skulle få praktik på statliga myndigheter, något som förhoppningsvis i förlängningen skulle leda till fler anställningar.

De ansvariga på Arbetsförmedlingen var optimistiska och trodde att man skulle kunna skapa 2 250 praktikplatser, på längre sikt ännu fler. När praktikprogrammet granskades av medierna ett år senare konstaterades att endast 350 personer hade genomgått det. Av dem som klarat sin praktik hade bara 23 personer fått anställning på en statlig myndighet.

En avgörande orsak till det magra utfallet, både vad gäller antalet praktikplatser och antalet praktikanter som erbjudits anställning, är det faktum att Arbetsförmedlingen bara har lyckats skriva överenskommelser med ett fåtal myndigheter. Av de 370 myndigheter som finns i Sverige är det bara 48 som tecknat avtal.

Enligt Handisam, som samarbetar med Arbetsförmedlingen kring praktikprogrammet, ser myndigheterna fler hinder än möjligheter, vilket undergräver möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att få en praktikplats och därmed i förlängningen en anställning.

Man kan som vänsterpartist konstatera att Arbetsförmedlingens praktikprogram hos statliga myndigheter för personer med funktionsnedsättning, som den förra regeringen initierade, har blivit en besvikelse.

För att praktikprogrammet ska fylla sin funktion – att ge deltagarna arbetslivserfarenhet från statliga myndigheter och därmed öka deras möjligheter till ett framtida arbete – krävs tydligare styrning från den nya regeringens sida.

De offentliga arbetsgivarna bör föregå med gott exempel när det gäller att erbjuda praktikplats och arbetstillfällen åt personer med funktionsnedsättning. Regeringen bör därför i sin styrning av de statliga myndigheterna begära att man tar fram mål för anställning av personer med funktionsnedsättning.

Om alla statliga myndigheter tog emot sex personer skulle målet om 2 250 praktikplatser nås. Detta är inte omöjligt – det krävs bara hårdare press på de statliga myndigheterna.

Anf. 131 JÖRGEN HELLMAN (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

I dag ska vi behandla ett antal motioner från den allmänna motionstiden inom området statlig förvaltning och statistik. Motionerna tar upp frågor om effektiv statsförvaltning, staten som arbetsgivare, statens

fastighetsförvaltning, lokalisering av statliga myndigheter, statens ägande i Akademiska Hus AB samt statistikfrågor.

Frågor om statlig förvaltning är mycket viktiga för oss. Staten och dess myndigheter måste vara föregångare och leva upp till det som riksdagen beslutar när det gäller verksamhet, regler och ekonomisk redovisning.

Departement, myndigheter och statliga bolag måste använda skattemedel på ett ansvarsfullt sätt, annars tappar medborgarna självfallet förtroendet för statsförvaltningen.

Riksdagen och dess utskott och myndigheter, såsom Riksrevisionen och ombudsmännen, har en mycket viktig kontrollmakt. Det borde kanske utvärderas och följas upp ännu mer än i dag.

I betänkandet vill utskottet understryka den långtgående delegering av de arbetsgivarpolitiska frågorna till myndigheter som senast slogs fast av riksdagen vid behandlingen av den förvaltningspolitiska propositionen 2010. Samtidigt anser utskottet liksom regeringen att det är angeläget att fler myndigheter tar emot praktikanter med funktionsnedsättning. Utskottet konstaterar att det praktikprogram inom statliga myndigheter som administreras av Arbetsförmedlingen startade i början av 2013 och ska bedrivas under minst tre år. Utskottet anser därför att det i nuläget inte finns skäl att vidta några ytterligare åtgärder.

Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2015 anger att kommunerna står inför omfattande generationsväxling och att det är angeläget att staten bidrar i den processen, så att den kan ge kunskap och kompetens för att hålla uppe kvaliteten i den kommunala verksamheten. Utskottet utgår från att regeringen fortsätter att noga följa effekterna av generationsväxlingen men anser inte att det i nuläget finns anledning till ytterligare åtgärder.

Varje myndighet får besluta om sin egen lokalförsörjning inom ramen för vad bland annat regeringen beslutar i fråga om lokalisering enligt förordningen om statliga myndigheters lokalförsörjning. Men regeringens inriktning är att myndigheter som behöver vara lokaliserade i Stockholm bör pröva om delar av verksamheten kan lokaliseras till en annan plats och att utgångspunkten är att nya myndigheter i första hand bör lokaliseras utanför Stockholms län. Mot bakgrund av detta anser utskottet att det finns goda förutsättningar för att lokaliseringen av statliga myndigheter kan spridas utanför Stockholms innerstad.

Herr talman! Riksdagen godkände hösten 2013 uppdraget för Akademiska Hus AB. En del i uppdraget är att verka för en långsiktig utveckling av universitets- och högskoleområden, de så kallade campusområdena. I budgetpropositionen för 2015 görs det möjligt för Akademiska Hus att äga, utveckla och förvalta studentbostäder. Studentbostäder är en del av en långsiktig utveckling av campusområdena. I detta sammanhang vill vi lyfta fram att Akademiska Hus tillsammans med lärosäten, kommuner och externa bostadsaktörer planerar 11 000 ytterligare studentbostäder. Det är mycket positivt. Eftersom Akademiska Hus ska följa upp och redovisa vilka åtgärder som vidtas för fler

studentbostäder finns det enligt utskottet goda förutsättningar för riksdagen att även framöver följa utvecklingen på området.

Herr talman! När det gäller statistiken: Det statistiska underlaget om utbetalningar av bistånd är redan tillfredsställande. Sedan 2012 samlas det in uppgifter om ekonomiskt bistånd som redovisas månadsvis på kommunnivå. Statistiken avser ekonomiskt bistånd i form av försörjningsstöd och bistånd för livsföringen i övrigt. Statistiken är uppdelad efter kön, inrikes- respektive utrikesfödd, hushållstyp, försörjningshinder och kommun, och den grundar sig på individuppgifter som Statistiska centralbyrån samlar in på uppdrag av Socialstyrelsen. Sedan 2012 samlas det alltså in uppgifter om ekonomiskt bistånd som redovisas månadsvis på kommunnivå. Utskottet konstaterar liksom tidigare att det statistiska underlaget om utbetalningar av bistånd redan är tillfredsställande.

Anf. 132 ROGER RICHTOFF (SD):

Herr talman! Min motion och mitt anförande här har till huvudsyfte att skicka med ett viktigt budskap till de fortsatta beredningar som pågår i Regeringskansliet. Det mesta är ju under utredning och begravt i olika beredningar eller utredningar.

Det har gjorts många utredningar om statens fastigheter och förvaltningen av dessa. Men det får väldigt lite genomslag. Jag vill lyfta fram något som jag tycker är särskilt viktigt. Det är den regionala samordningen av förvaltningen.

Ska man få en riktigt effektiv förvaltning bör man se över de regionala indelningarna. Det finns i dag i små, begränsade områden upp till tre statliga verk som förvaltar olika hus inom det lilla området. Det är kostnadsdrivande och inte särskilt effektivt. Jag tycker inte att utskottet trycker tillräckligt hårt på samordningsmöjligheterna i det betänkande som är lagt.

Jag kan ta ett exempel. Det är Rosersberg. Det ligger i Sigtuna kommun. Där finns Fortifikationsverket som förvaltar ett övningsfält och utbildningslokaler för försvarets hundtjänstenhet. Rosersbergs slott och gamla räddningsskolan ligger där. De förvaltas av Statens fastighetsverk. Lokalerna utnyttjas av polisen. Storbodaanstalten, som ligger där, förvaltas av Specialfastigheter och nyttjas av Kriminalvårdsstyrelsen.

Det är ett litet, begränsat område där man gör samma saker. Förvaltningen är ganska liten. Detta borde man kunna göra betydligt mer effektivt. Det tror jag säkert att ni inser.

Ett exempel beträffande markskötseln: Det talades tidigare om upphandlingar. Man ordnar markskötseln genom upphandlingar på tre olika ställen. Man gör sina förfrågningsunderlag och viktat olika på olika ställen. Den ena kör här och den andra där.

Det finns stora samordningsvinster att göra här. Det borde man trycka på tydligare, så att man styr förvaltningarna lite tuffare än vad som har gjorts tidigare. De tar sig för stora friheter. Man skulle kunna säga att de inte är tillräckligt trogna mot de förslag som kommer härifrån. Man låter

det glida undan, och så går det några år igen, och så kommer det en ny utredning.

Det finns också ett antal myndigheter som förvaltar sina egna fastigheter. Jag vill inte säga att det är dåligt, men man kan fundera. För att ta ett exempel: Swedavia är väldigt dyrt med sina tjänster och faktureringar mot andra statliga myndigheter. När man tittar på det och jämför finns det anledning att fundera över om det är rimligt, när man skickar fakturor till varandra.

Jag har framför allt budskapet: Se över den regionala indelningen!

Dessa fastighetsförvaltningar finns över hela Sverige. Specialfastigheter, Fortifikationsverket och så vidare finns överallt i Sverige, och var och en sysslar med sitt. Tittar man lite noggrannare är det lite kul att se, herr talman: Som skäl för att de ska göra det sägs det till exempel att man har ett museum eller har en viss typ av lokaler och så vidare och tror att det skulle vara någon specialkompetens. Ja, det skulle det kunna vara. Men tittar man lite djupare ser man ofta att de går till samma konsultupphandling. De har alltså inte den kompetensen. Fortifikationsverket har oerhört stor kompetens, och det har de andra också. Men detta är väldigt kostnadsdrivande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 11 Kommunala frågor

Kommunala frågor

Finansutskottets betänkande 2014/15:FiU26
Kommunala frågor
föredrogs.

Anf. 133 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! I drygt 20 års tid har jag haft kommunala förtroendeuppdrag i min hemkommun och direkt eller indirekt sysslat med allt från utbildningsfrågor och stadsbyggnadsfrågor till politiska ansvarsområden av mer övergripande karaktär, som finansiella och ekonomiska frågor.

En av de största insikter som det har gett mig är att välfärden konkret och direkt påverkar människors vardag, hur den kan skapa trygghet i ålderdomen, ge livschanser till ungdomen och öka människors frihet och förutsättningar till ett gott och meningsfullt liv.

I en värld som är stadd i ständig förändring spelar en stark och jämlik välfärd roll för att man ska utvecklas och våga möta det enda som vi med säkerhet vet, nämligen att morgondagen ser helt annorlunda ut än gårdagen.

Mitt i detta vet vi att sex av tio svenskar upplever att kvaliteten i välfärden har försämrats de senaste tio åren. PISA-jämförelser visar att skolresultaten faller, och enligt SCB har 140 000 personer gått ned i

arbetstid eller helt slutat jobba för att ta hand om äldre anhöriga på grund av att äldreomsorgen inte räcker till.

Den språngbräda som välfärden är för unga och den trygghet som välfärden är för äldre blir satt på undantag.

Sverige har sedan 1990-talet varit världsledande när det gäller marknadsiseringen av välfärden. Välfärden har avreglerats och i hög grad privatiserats i snabb takt.

Vi har i dag i vårt land de mest liberala reglerna i världen vad gäller exempelvis möjligheter att bedriva skolverksamhet i vinstsyfte.

Under de första åren efter genomförandet av den så kallade friskole-reformen 1992 drevs de flesta fristående skolorna av idéburna aktörer, det vill säga ideella föreningar och stiftelser. Trenden i dag är något helt annorlunda. Det har bildats större och nationella koncerner som verkar inom många kommuner och landsting. Inom till exempel vård- och omsorgs-branschen dominerar sju stora koncerner, varav fem helt eller till större del ägs av så kallade riskkapitalbolag.

Av Skolverkets rapport *Privata aktörer inom förskola och skola* framgår att 85 procent av eleverna i fristående gymnasieskolor hösten 2003 gick i skolor som drevs av aktiebolag. Motsvarande andel i de fristående grundskolorna var 66 procent. Mer än var tredje elev som går i en fristående grundskola eller i en fristående gymnasieskola går i en skola som tillhör något av de tio största friskoleföretagen, varav fem ägs av riskkapitalbolag. Inom områdena skola, vård och omsorg har de idéburna aktörerna andelsmässigt stadigt minskat.

I denna korseld mellan den fria dragningsrätten på gemensamma skattemedel och effektiv resursanvändning ska vi balansera kraven på valfrihet och den fria etableringsrätten för välfärdsbolag.

Två av tre i vårt land tycker att regeringen borde reglera de privata välfärdsbolagen hårdare, och sex av tio uppger dessutom att det är viktigt att det finns en vinstbegränsning i fråga om den vårdcentral, det äldreboende eller den förskola som man ska välja.

För oss socialdemokrater är det mycket enkelt. Gemensamma resurser som vi avsätter till gemensamma angelägenheter ska naturligtvis användas till det som de är tänkta att användas till. Vi måste våga se bristerna och framtidsutmaningarna i vitögat för att sedan resonera oss fram till långsiktigt hållbara lösningar.

För att säkerställa att offentliga medel används till just den verksamhet som de är avsedda för och för att stärka våra sociala rättigheter har regeringen tillsatt en utredning för att ta fram förslag på ett nytt regelverk för offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster. Målet är att överskott som huvudregel ska återinvesteras i den verksamhet som de är avsedda för, och utredningen ska lämna förslag på hur förutsättningarna i den idéburna sektorn kan förbättras.

Vi socialdemokrater anser att skattemedel ska användas effektivt. Ingen vinst ska kunna tas ut på bekostnad av kvaliteten, utan kvaliteten ska vara hög och likvärdig, oavsett om skattefinansierad verksamhet bedrivs i privat eller i offentlig regi.

En betydande andel av den offentligt finansierade välfärden bedrivs i dag av vinstdrivande företag. Det har bland annat skapat stora problem i form av överetableringar, ineffektivitet, segregation och brist på likvärdighet. Dessutom finns flera exempel på en försämrad kvalitet i dessa privata företag, bland annat i form av lägre personaltäthet i friskolor och på äldreboenden.

Därför är det rimligt att kvalitetsrelaterade kostnader regleras i lagar och förordningar för att skapa likvärdighet mellan privata och kommunala eller landstingskommunala verksamheter.

Genom att på detta sätt begränsa vinstuttag i privata företag kan kvaliteten höjas och en effektivare användning av skattemedel garanteras.

Att ta medborgarnas uppfattning på allvar är inte att svartmåla, utan det är att ta demokratin på allvar. Nu är tiden inne för mer effektiva och demokratiska styrmodeller än den som den nyliberala marknadsteorin har att erbjuda.

Privatiseringsivern har eldats på av både ideologiska skäl och besparingskrav. Naivt har vi försökt gå en genväg för att minska kostnaderna för välfärden. Men denna farliga kombination – mindre resurser och privatisering och avreglering utan kontroll – har satt sina tydliga spår i den svenska välfärden.

Studieförbundet Näringsliv och Samhälle har visat att marknadsiseringen oftast har drivits endast med ideologisk trosvisshet som beslutsunderlag.

Det finns en genuin och djup upprördhet över bristerna och vinstuttagen i välfärden i hela befolkningen. Även en majoritet av de borgerliga väljarna vill begränsa vinsterna.

År 2012 skrevs det på Expressens ledarsida: Sverige har förvandlats till en experimentverkstad för välfärdstjänster, och utfallet har inte blivit det som dess upphovsmän drömde om. I stället för eldsjälar har vi fått riskkapitalbolag. Avknoppningarna blev i många fall miljonvinster i privata fickor. Skandalerna har avlöst varandra.

Det är brukarnas och medborgarnas valfrihet som vi politiker ska slå vakt om, inte välfärdsbolagens och riskkapitalisternas rätt att mer eller mindre fritt göra privata vinstuttag ur vår gemensamt skattefinansierade välfärd.

När medborgarna möter välfärden ska de vara förvissade om att det är de och deras anhörigas bästa som alltid ofrånkomligen står i centrum, inte siffror i någon resultaträkning eller storleken på privata vinstuttag. Det är huvuduppdraget, varken mer eller mindre.

Herr talman! Därför yrkar jag bifall till förslaget i finansutskottets betänkande om kommunala frågor.

(Applåder)
(forts. § 14)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 mars

UbU9 Grundskolan

Punkt 1 (Åtgärder för att höja kunskapsresultaten)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

250 för utskottet

45 för res. 1

13 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 72 M, 22 MP, 20 C, 18 V, 15 FP, 2 KD

För res. 1: 45 SD

Avstod: 13 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 4 SD, 3 MP, 2 C, 3 V, 4 FP, 1 KD

Annika Eclund (KD) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 3 (Fler matematiklektioner i högstadiet)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

175 för utskottet

18 för res. 5

113 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 6 S, 71 M, 44 SD, 3 MP, 19 C, 1 V, 16 FP, 15 KD

För res. 5: 18 V

Avstod: 93 S, 19 MP, 1 C

Frånvarande: 14 S, 13 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Johan Büser, Monica Haider, Shadiye Heydari, Per-Arne Håkansson och Johan Löfstrand (alla S) samt Stina Bergström (MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Hanna Westerén (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Maria Malmer Stenergard (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Lena Ek (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 4 (Förlängd skolplikt)

1. utskottet
2. res. 6 (FP, M, C, KD)

Votering:

187 för utskottet

121 för res. 6

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 1 M, 44 SD, 22 MP, 19 V

För res. 6: 71 M, 19 C, 16 FP, 15 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 3 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Lotta Olsson (M) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Lena Ek (C) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 6 (Språkundervisning m.m.)

1. utskottet
2. res. 7 (SD)

Votering:

263 för utskottet

45 för res. 7

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 72 M, 22 MP, 20 C, 18 V, 15 FP, 15 KD

För res. 7: 44 SD, 1 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 4 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 7 (Fritidshemmen)

1. utskottet
2. res. 9 (V)

Votering:

247 för utskottet

18 för res. 9

44 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 72 M, 1 SD, 22 MP, 20 C, 16 FP, 15 KD

För res. 9: 18 V

Avstod: 43 SD, 1 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU4 Utbildning för elever i samhällsvård och på sjukhus

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

NU10 Näringspolitik

Punkt 1 (Gemensamt bolag för statlig kapitalförsörjning)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

291 för utskottet

18 för res. 1

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 72 M, 44 SD, 22 MP, 20 C, 1 V, 16 FP, 15 KD

För res. 1: 18 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 2 (Övrigt om företagsfrämjande insatser)

1. utskottet

2. res. 2 (M, C, FP, KD)

3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

123 för res. 2

45 för res. 3

140 avstod

41 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Huvudvotering:

141 för utskottet

123 för res. 2

45 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 22 MP, 18 V

För res. 2: 72 M, 20 C, 16 FP, 15 KD

Avstod: 44 SD, 1 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 4 (Turism)

1. utskottet

2. res. 5 (M, C, FP, KD)

Votering:

168 för utskottet

123 för res. 5

18 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 44 SD, 22 MP, 1 V

För res. 5: 72 M, 20 C, 16 FP, 15 KD

Avstod: 18 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 6 (Maritima näringar)

1. utskottet

2. res. 8 (M, C, FP, KD)

Votering:

186 för utskottet

123 för res. 8

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Kommunala frågor

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 44 SD, 22 MP, 19 V

För res. 8: 72 M, 20 C, 16 FP, 15 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 7 (Metall- och skrothanteringsbranschen)

1. utskottet

2. res. 9 (SD)

Votering:

264 för utskottet

45 för res. 9

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 72 M, 22 MP, 20 C, 18 V, 16 FP, 15 KD

För res. 9: 44 SD, 1 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 8 (Skogsnäringen)

1. utskottet

2. res. 10 (V)

Votering:

291 för utskottet

18 för res. 10

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 72 M, 44 SD, 22 MP, 20 C, 1 V, 16 FP, 15 KD

För res. 10: 18 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU8 Riksrevisionens rapport om förvaltningen av regionala projektmedel

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

264 för utskottet

45 för res.

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 72 M, 22 MP, 20 C, 18 V, 16 FP, 15 KD

För res.: 44 SD, 1 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

NU11 Immaterialrättsliga frågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU14 Straffrättsliga frågor

Punkt 11 (Utvärdering av straffskärpning för fridskränkingsbrott)

1. utskottet

2. res. 8 (M, C, FP, KD)

Votering:

187 för utskottet

122 för res. 8

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 44 SD, 22 MP, 1 C, 19 V

För res. 8: 72 M, 19 C, 16 FP, 15 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 12 (Barnfridskränkingsbrott)

1. utskottet

2. res. 9 (C)

Votering:

289 för utskottet

20 för res. 9

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 72 M, 44 SD, 22 MP, 19 V, 16 FP, 15 KD

För res. 9: 20 C

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 17 (Våldtäktsbrottets utformning m.m.)

1. utskottet

2. res. 11 (V)

Votering:

169 för utskottet

18 för res. 11

122 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 44 SD, 21 MP, 1 V, 2 FP

För res. 11: 18 V

Avstod: 72 M, 1 MP, 20 C, 14 FP, 15 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Bengt Eliasson och Fredrik Malm (båda FP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 35 (Hot mot förtroendevalda)

1. utskottet

2. res. 21 (FP)

Votering:

251 för utskottet

16 för res. 21

42 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 72 M, 3 SD, 22 MP, 20 C, 18 V, 15 KD

För res. 21: 16 FP

Avstod: 41 SD, 1 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 56 (Ny påföljd efter tidigare dom)

1. utskottet

2. res. 33 (SD)

Votering:

264 för utskottet

45 för res. 33

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 72 M, 22 MP, 20 C, 18 V, 16 FP, 15 KD

För res. 33: 44 SD, 1 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 64 (Deltagande i kriminell organisation och därmed sammanhängande frågor)

1. utskottet

2. res. 36 (SD)

Votering:

263 för utskottet

44 för res. 36

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 72 M, 22 MP, 20 C, 18 V, 15 FP, 15 KD

För res. 36: 43 SD, 1 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 6 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 4 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU15 Processrättsliga frågor

Punkt 3 (Anonyma vittnen)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

249 för utskottet

45 för res. 1

15 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 72 M, 22 MP, 20 C, 18 V, 16 FP

För res. 1: 44 SD, 1 V

Avstod: 15 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 20 (Handläggningstider i tvistemål)

1. utskottet

2. res. 8 (M, C, FP, KD)

Votering:

185 för utskottet

123 för res. 8

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 44 SD, 21 MP, 19 V

För res. 8: 72 M, 20 C, 16 FP, 15 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU27 Offentlig upphandling

Punkt 4 (Kollektivavtalsenliga villkor, vita jobb)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

264 för utskottet

45 för res. 1

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 72 M, 22 MP, 20 C, 18 V, 16 FP, 15 KD

För res. 1: 44 SD, 1 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor

Punkt 4 (Personalförsörjningskommission)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

290 för utskottet

18 för res. 3

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 72 M, 44 SD, 21 MP, 20 C, 1 V, 16 FP, 15 KD

För res. 3: 18 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 4 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 6 (Lokalisering av statliga myndigheter)

1. utskottet

2. res. 4 (M, C, FP, KD)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 7 (Statens ägande i Akademiska Hus AB)

1. utskottet

2. res. 5 (M, C, FP, KD)

Votering:

187 för utskottet

122 för res. 5

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 1 M, 44 SD, 22 MP, 19 V

För res. 5: 71 M, 20 C, 16 FP, 15 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 5 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Punkt 8 (Behov av ny statistik)

1. utskottet

2. res. 6 (SD)

Votering:
264 för utskottet
44 för res. 6
41 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 72 M, 22 MP, 20 C, 18 V, 16 FP, 15 KD

För res. 6: 43 SD, 1 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 6 SD, 3 MP, 2 C, 2 V, 3 FP, 1 KD

Jennie Åfeldt (SD) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Daniel Sestrajcic (V) var frånvarande under voteringen men registrerades som röstande på grund av att annan ledamot av misstag suttit på hans plats.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Kommunala frågor

§ 14 (forts. från § 11) **Kommunala frågor** (forts. FiU26)

Anf. 134 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Det här är ett av oftast tre eller flera betänkanden där vi årligen debatterar kommunala frågor. Det kan vara lite olika inriktning på betänkandena. Just det här betänkandet behandlar motioner, och ett av de områden som berörs är frågor som rör vinster i offentligt finansierade välfärdsverksamheter. Där vill jag uppmärksamma talmannen och åhörarna på att vi från Alliansen har lämnat ett särskilt yttrande.

Herr talman! För Alliansen är det viktigt att det ska vara ordning och reda i offentligt finansierade välfärdsverksamheter. Det är tydligt att kraven i vissa fall har varit för svaga eller för otydliga och behöver stramas upp. Mycket har förvisso redan gjorts under de senaste åren, men det behöver göras mer.

Under alliansregeringens tid inrättade man till exempel Inspektionen för vård och omsorg i syfte att utveckla och förstärka tillsynen inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. Alliansen inrättade också Skolinspektionen, som genom den nya skollagen från 2011 fått ökade möjligheter att agera samt ökade resurser.

Och så har vi förstås Ägarprövningsutredningen, som Alliansen tillsatte för att utreda vilka möjliga krav, utöver redan befintliga, som kan och bör ställas på dem som äger och driver företag inom välfärdssektorerna. Utredningen, som presenterades för någon månad sedan, lämnade en rad förslag till hur en skärpt ägarprövning kan ske. Det finns i utredningen många bra förslag som det vore rimligt att regeringen snarast gick vidare med för att inte tappa tid.

I stället väljer regeringen nu att köra igång en ny utredning, den så kallade Vinstutredningen, tillsatt av regeringen men dikterad av Vänsterpartiet. Utredningen ska svara på frågor som inte alls löser de problem vi ser. Delar av svaren har dessutom redan getts i underlagsrapporter till just Ägarprövningsutredningen, men som av en händelse valde regeringen att lyfta bort detta från utredningens uppdrag i höstas, troligtvis eftersom svaren som gavs i rapporterna inte var i linje med det diktat som regeringen hade fått av Vänsterpartiet.

Herr talman! Det finns en lång rad problem med den nu tillsatta utredningen. Huvudproblemet är att utgångspunkten är helt fel. Utredningen handlar om hur vinst ska begränsas och om hur personaltäthet och personalkostnader ska detaljregleras. Egentligen borde den handla om hur vi kan säkerställa kvalitet, tillgänglighet, trygghet, kontinuitet, effektivitet, innovation, valmöjlighet, insyn och öppenhet på ett sätt som gagnar elever, föräldrar, patienter, brukare och anhöriga. Den borde handla om tydligare krav, noggrannare uppföljning och hårdare sanktioner vid misskötsel. I stället gör regeringen upp med Vänsterpartiet om direktiv till en utredning som har som utgångspunkt att försvåra och begränsa möjligheterna att bidra i välfärdssektorn.

Herr talman! Vi vill nog alla förhindra eller i alla fall minska risken för att skolor plötsligt går i konkurs. Men om en verksamhet inte tillåts gå med vinst ökar ju risken att den går i konkurs snarare än minskar.

Vi vill alla säkerställa att skattemedel används till den verksamhet som de är avsedda för. Om någon kan plocka ut stora vinster ur exempelvis välfärdsverksamhet är det sannolikt ett tecken på en av två saker. Antingen handlar det om dålig kvalitet eller så är priset för högt.

Om det skulle handla om dålig kvalitet innebär det antagligen antingen att man inte lever upp till ställda kvalitetskrav eller att kvalitetskraven är dåligt utformade. Oavsett vilket är det naturligtvis helt oacceptabelt. Men då är det just kvalitetskrav, uppföljning och hårdare sanktioner mot dem som bryter mot kraven som måste vara lösningen och vägen framåt.

Det andra alternativet är att verksamheten faktiskt levererar bra kvalitet, men att man har hittat ett sätt att göra det som är smartare och effektivare än i den offentliga verksamhet som har utgjort måttstock när prislappen satts. Detta är faktiskt lika allvarligt. Det betyder ju i så fall att det finns en betydande ineffektivitet i den offentliga verksamheten, och det är ett lika allvarligt slöseri med skattemedel. Frånvaron av konkurrens och alternativ leder obönhörligen till ineffektivitet och dåligt resursutnyttjande. Det betyder att skattemedel slösas bort i ett svart hål i stället för att ge högre kvalitet eller välfärd åt fler.

Herr talman! Det är skillnad på det man ser och det man inte ser. När regeringen och Vänsterpartiet ser att någon tjänar pengar ramlar det röda skynket ned. Men var är det röda skynket och den högljudda kritiken när pengar förslösas genom höga kostnader och ineffektivitet? Om man menar allvar med att skattemedel ska användas till det de är avsedda för är det faktiskt lika allvarligt när pengarna används till fel saker i en verksamhet eller försvinner i ett svart hål av ineffektivitet som när de försvinner ut ur en verksamhet.

En av de viktiga poängerna med att låta privata företag verka i skattefinansierad verksamhet är att de ska sporra till innovation, hitta nya smarta lösningar, erbjuda annorlunda alternativ och göra verksamheten bättre men också effektivare och billigare. Den ekonomiska vinsten är en drivkraft i detta – inte den enda och kanske inte ens den viktigaste, men en viktig drivkraft.

De stora och viktiga vinsterna i välfärden för oss alla uppstår när olika aktörer tillåts bidra och när rätt drivkrafter finns för att hitta nya, smartare och effektivare lösningar som är till gagn såväl för brukare och anhöriga som för det allmänna och våra gemensamma intressen.
(Applåder)

Anf. 135 JANINE ALM ERICSON (MP):

Herr talman! Angående frågan om vinster i välfärden aviserades i budgetpropositionen 2015 att en utredning ska tillsättas med uppdrag att bland annat lämna förslag om hur regleringen av användningen av offentliga medel för driften av skattefinansierad välfärd bör utformas så att medlen kommer brukarna till godo och överskotten som huvudregel återförs till verksamheten.

Det stod vidare att skattemedel ska användas till just den verksamhet de är avsedda för och att vinstjakten som incitament inte hör hemma i välfärdssektorn. Förutsättningen för att privata aktörer ska få verka inom välfärdssektorn ska vara att syftet med verksamheten är att tillhandahålla utbildning, vård eller omsorg av god kvalitet.

Nu har direktiven för utredningen kommit, och en utredare är tillsatt. Det är ett viktigt steg på vägen för att få bättre förutsättningar för alla att veta vad som bör gälla när det kommer till välfärdens möjligheter att utvecklas och förbättras. För det måste ju ändå vara allas vår målsättning att ha en bra välfärd med hög tillgänglighet och kvalitet, behovsstyrning och även samhällsekonomisk kvalitet. Direktivet är också tydligt med att de regler som tas fram ska beakta den enskilda brukarens behov, självbestämmande och rättigheter. Det tycker jag känns tryggt.

Mycket har sagts i debatter i denna fråga, och det är lätt att ta i med överord för att rättfärdiga just sin bild av verkligheten när det kommer till denna sektor. Vi tenderar också att generalisera i alldeles för hög grad. De aktörer som inte är offentliga är av mycket olika slag. Det finns de i den ideella sektorn, som vi i Miljöpartiet nu kan konstatera är betydligt färre än vad vi trodde när reformen sjösattes. Men de företag som agerar är också väldigt olika. I debatten domineras bilden av de stora företagen med riskkapital där avkastningskraven är väldigt höga. Men det finns också många företag med modesta vinster som brinner för sin gärning, och de får vi verkligen inte heller glömma.

Därför är det bra att det i utredningsdirektiven står att avkastning på privat insatt kapital ska vara möjligt och att ränta på det ska få tas ut men också att en utgångspunkt för utredningen ska vara att de nya reglerna ska underlätta för idéburna aktörer att driva verksamhet inom välfärdssektorn. Det tror vi i Miljöpartiet är viktigt för mångfald och ett bra användande av olika kompetenser.

Jag hoppas och önskar att vi kommer att kunna ha en bra och utvecklande diskussion i dessa frågor medan utredningen pågår. Det ska vara en diskussion som faktiskt utgår ifrån hur vi stoppar övervinster som går till skatteparadis men som lika mycket handlar om hur vi kan stötta de

företag som har ambitioner att ha en bra verksamhet med fokus på utveckling inom sitt område och inte får dem att tappa sugen.

Jag vill gärna tro att vi är ense om att skattemedel ska användas till det de är avsedda för. Jag hoppas att vi tillsammans kan hitta vägar för att minimera det missbruk som vi ändå har sett och samtidigt främja utvecklingen inom välfärden med företag och ideella krafter. Jag tror att det går, och jag hoppas verkligen att utredningen kommer att visa den vägen.

Jag vill också passa på att säga någonting om sociala investeringar och kommunernas möjligheter till förebyggande arbete. Det är någonting som vi i kommunerna sliter med, precis som med upphandlingen som vi talade om tidigare i dag. Sociala investeringsfonder är ett begrepp som nationalekonomen Ingvar Nilsson myntade, om jag inte har fel. Vi i Miljöpartiet tror att det är ett viktigt och bra sätt att arbeta just med det förebyggande.

När det gäller barn och ungdomar som inte har fått den hjälp och det stöd de behöver när de är små tenderar problemen och därmed kostnaderna att öka när de blir äldre. Vi vet ju oftast vad som behövs. Men strukturer för att sätta in rätt stöd och hjälp saknas.

När flera delar av samhällets insatser ska samarbeta finns inte samordningen där. Trots att många försöker göra vad de kan för att komma till rätta med problemet lyckas man inte. Här har de sociala investeringarna en viktig roll att spela, att det finns möjlighet att skapa en lösning som är dyrare just nu men som gör att man sparar pengar och framför allt lidande på sikt.

Vi får ofta höra berättelser om föräldrar som får kämpa för sina barn men ändå inte lyckas få den hjälp de behöver. Det kommer inte av någon ovilja hos berörd personal, vare sig det gäller inom skolan eller andra insatser, utan är alltid en fråga om resurser eller organisation. Det måste vi ändra på.

Jag följer därför noga det samarbete som pågår mellan regeringen och SKL i de här frågorna. Stödet till kommuner och landsting även i den här frågan måste öka för att möjliggöra ännu mer förebyggande arbete. Det vinner vi alla på.

Härmed yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 136 ANDERS AHLGREN (C):

Herr talman! Jag vill koncentrera mitt anförande till betänkandets avsnitt om välfärdsverksamhet och Alliansens särskilda yttrande.

Låt mig vara tydlig: I undersökning efter undersökning har svenska folket talat om att det vill kunna välja utförare i skola, vård och omsorg. Därför vill Centerpartiet och Alliansen att välfärden ska präglas av kvalitet, tillgänglighet och valfrihet. Detta säkerställs genom bra upphandling, effektiv tillsyn och tydligt regelverk, inte genom förbud.

I stället för att låta diskussionen handla om driftsformer borde diskussionen handla om kvalitet. Men i stället för att dra nytta av alla duktiga och ambitiösa entreprenörer fortsätter vänsterregeringen det vi kunnat följa

sedan den tillträdde. Konsekvent försvårar den för företag att bedriva en framgångsrik verksamhet för att fler jobb ska skapas.

Herr talman! Låt mig ge några exempel. Vänsterpartierna kommer att införa en skattehöjning på 25 miljarder per år där nästan allt drabbar företag. Vänsterpartierna vill införa skatt på avstånd, det vill säga en lastbilsskatt, på 4 miljarder om året. Vänsterpartierna kommer att slopa ungdomsbonusen och höja skatten på ungas arbete. Vänsterpartierna inför en särskild löneskatt för personer som har fyllt 65 år. Vänsterpartierna halverar RUT-avdragen, där många företag tillsammans skapat 20 000 nya arbeten, inte minst för kvinnor.

Nu tar minoritetsregeringen och Vänsterpartiet nästa steg. Man lägger en våt filt över mer än 13 000 företag och ca 250 000 anställda genom de direktiv man utfärdat för att stoppa välfärdsföretagen. Lagen om valfrihet och lagen om vårdval i primärvården har öppnat möjligheter för många, främst kvinnor, att bli företagare. Plötsligt blev deras kunskap inom vård, skola och omsorg något som de hade möjlighet att omsätta i entreprenörskap. Det borde vara någonting för en regering som kallar sig feministisk att jobba för.

Det finns anledning att vara kritisk till att det gått att göra snabba och oskäligen vinster. Men hur kan detta uppstå om ersättningen baserat sig på samma nivå som för offentlig sektor? Seriösa välfärdsföretag kan leverera god kvalitet med en effektivitet som ger ett mindre överskott. Är inte detta genant för staten, kommunerna och landstingen?

I början av mars stod det klart att minoritetsregeringen med stöd av Vänsterpartiet tillsätter en utredning som ska "förbättra reglerna för välfärd i privat regi". Överskott ska återinvesteras, och man ska även utreda om det går att göra regler för personaltätthet och personalkostnader.

Plötsligt är höjden av effektivitet och kvalitet offentlig sektors verksamhet. Den blir den norm som välfärd i privat regi ska bedömas utifrån. Någon annan slutsats kan inte dras, eftersom utredningen endast ska omfatta välfärd i privat regi, inte i både offentlig och privat regi. Det är samma offentliga sektor som anklagas för dåliga skolresultat och då och då kritiserad äldreomsorg.

Jag måste också dra slutsatsen att alla andra privata utförare av kommunal verksamhet får drivas helt enligt de regler som gäller för bolagsverksamhet. Husbyggarna, asfialläggarna, städbolagen, snöröjarna, skolskjutsen, matleverantörerna, färdtjänstbolaget och många fler får göra vinst när de levererar till kommunen, men inte de som bedriver välfärd i privat regi. Företag som städar i skollokaler får drivas med vinst men inte företag som bedriver skolverksamhet. Vad är det för skillnad? Drivs denna verksamhet med andra skattepengar än de som finansierar skola, vård och omsorg?

Minoritetsregeringen och Vänsterpartiet utgår ifrån att privata leverantörer av välfärd levererar lägre kvalitet än offentliga utförare – detta trots att de utvärderingar som ständigt görs snarare visar på motsatsen. Det är de privata utförarna som enligt Socialstyrelsen toppar de flesta kvalitetsmått och får högst betyg hos patienter och brukare. Om

brukarna inte är nöjda kan utföraren lätt väljas bort till förmån för en annan leverantör. Med konkurrens ökar vi effektivitet och kvalitet också inom skola, vård och omsorg.

Den närmaste femtonårsperioden väntar ett historiskt stort generationsskifte. Vill vi ha en fungerande sjukvård och bra lärare i framtiden krävs det att vi lägger grunden för detta nu. Men det är en utopi att tro att landsting och kommuner skulle kunna ta över all skola, vård och omsorg som i dag drivs i privat regi.

Jag vill avrunda med att citera den tidigare socialdemokratiska finansministern Kjell-Olof Feldt, som i förra veckan hade en intressant artikel i kvällstidningen Expressen. Han skriver: ”Jag förstår om Jonas Sjöstedt är belåten över att han fått en hel regering att anvisa hur enskild egendom kan bli offentlig utan att det kostar en krona. Men det kan finnas en annan kostnad, som kan bestå av Sveriges anseende som rättsstat”.

Om minoritetsregeringen och Vänsterpartiet får som de vill kommer vi alla att bli utlämnade till en enda utförare – ett enda alternativ. Våra möjligheter att själva påverka vår egen och våra anhörigas skola, vård och omsorg genom möjligheten att välja försvinner. Den politiska majoriteten i din kommun och i ditt landsting kommer att avgöra vad som är bäst för dig och din familj.

Anf. 137 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Jag skulle vilja säga att den här stunden i riksdagen på ett påtagligt sätt visar hur Vänsterpartiet har flyttat hela den politiska debatten i denna fråga.

När vi började med denna debatt – själv kom jag in i riksdagen 2006 – kan jag säga att det inte var något politiskt parti som ville möta våra påståenden och argument när det gäller vad som händer i välfärden när den anses vara en marknad. I dag står alla partier här och deklarerar sin uppfattning. Det har hänt något i den politiska debatten.

Även om den senaste debattören som stod här uppe inte precis hade så mycket stöd i forskning för sina påståenden försökte han i alla fall argumentera för sin sak. Centerpartiet ska ha en eloge, tycker jag. Det finns knappt något parti som har stått så rakryggat i sitt försvar av riskkapitalisterna i välfärden. Jag delar inte precis Centerpartiets uppfattning i frågan, men de står i alla fall för det de tror på.

Sverige är rätt unikt; det tror jag att vi är många som tycker. Vi är stolta över det land vi lever och bor i. Jag tror däremot att vi är mindre stolta över att ha varit världsledande när det gäller marknadsiseringen av välfärden. En numera klassisk rapport från Studieförbundet Näringsliv och Samhälle visade att marknadsiseringen oftast drevs igenom endast med ”ideologisk trosvisshet som beslutsunderlag”.

Jag har mött många argument under de här åren. Den förre finansministern Anders Borg kallade mig verklighetsfrånvänd. Otaliga är de centerpartister som jag har mött i debatter som har hyllat riskkapitalisterna. Folkpartister har påstått att vi är emot valfrihet och hotat med än det ena, än det andra i vad som kommer att hända.

Kristdemokraterna har påstått att de äldre får illa. Det kanske inte är att förvänta sig annat än att kristdemokrater blundar så hårt för verkligheten eftersom det är just de äldre som har betalat det högsta priset för marknadsiseringen av välfärden. Jag har stöd i forskning för det.

Men det kanske också är så att borgarnas argument för att försvara vinsterna i välfärden beror på att de har många partikamrater som driver de här bolagen. Vi kommer ihåg Hälsans förskola, till exempel. Vi känner till ett antal moderater som har tjänat bra mycket pengar, en och annan kristdemokrat och så vidare. Så visst finns det ekonomiska intressen bland de borgerliga partiernas medlemmar i denna fråga; det är värt att komma ihåg.

Argumenten för att riskkapitalister och andra privata bolagsägare finansierade med skattemedel ska få plocka ut de vinster som de vill har som sagt varit otaliga. Det är inte undra på att privata bolagsägare vill vara i välfärden, för var någonstans kan de annars hitta någon som betalar hela deras verksamhet? Var kan de hitta någon som betalar de lokaler de använder, kostnaderna för deras personal, kostnaderna för deras reklam, kostnaderna för deras uppköp och deras vinster? Ingen annanstans.

Stödet för högerns argument bland folket har däremot varit lågt. Inte ens bland deras egna väljare finns en majoritet för den linje som högern har valt. Folk vill att skattepengar ska gå till det de är avsedda för och inte till att berika privata bolagsägare. När vinst kommer in händer det någonting i verksamheten. Barn väljs bort. Människor tvingas fundera på om de verkligen får den behandling de behöver eller om det är någon som sitter och funderar på någon siffra i bokslutet. Man får en välfärd som man inte riktigt kan lita på, och det får konsekvenser i hela samhällsbygget.

När högerns argument möter verkligheten kan man se att den marknadsmyt som de har omhuldat har krossats gång på gång i den verklighet vi alla lever i.

Numera är det kvalitetskrav som är borgarnas argument för att upprätthålla dagens system. Visst kan kvalitetskrav fylla en funktion, men man kommer inte åt själva grundproblemet. Så länge företag får plocka ut obegränsade vinster från den skattefinansierade välfärden kommer det att för många vara en drivkraft. Det gör att aktörer skulle gå runt varje försök till krav på långsiktighet och på kvalitet.

Det går inte att förlita sig till enbart kvalitetskrav eftersom dessa leder till anpassning så att det mätbara uppfylls medan annat prioriteras ned. Kvalitetsmätningshysterin som följer i spåren på detta riskerar att ta tid och resurser från verksamheterna och dessutom, paradoxalt nog, att gå ut över kvaliteten. Statsvetaren Leif Lewin har kallat denna framväxt av kvalitetskontrollsystem för ett utvärderingsindustriellt komplex. Det säger en hel del om vart vi är på väg. Dessutom leder hela detta kontrollsystem till en avprofessionalisering av en mängd goda yrkesutövare. Man får helt enkelt inte göra det man är utbildad för att göra när det sitter någon där och bestämmer att just detta ska vi mäta och just detta får ni betalt för.

Borgarna med stöd av Socialdemokraterna säger sig vara emot regler mot vinstuttag och påstår att det vore ett ingrepp i den fria

företagsamheten. Men vad vi talar om är skattefinansierad välfärd. Det offentliga bestämmer villkoren för vilka personer som får ta del av den. Det offentliga beslutar hur stora resurserna ska vara och hur de ska fördelas. Det offentliga finansierar i nuläget hela verksamheten, alltifrån hyror, uppköp, personalkostnader och reklam till vinster med mera, som jag sa.

Det är högst rimligt att det offentliga också kan sätta upp villkor för vilken typ av utförare som får bedriva verksamheten. Dessa företag är ju medvetna om att de befinner sig på en politiskt styrd kvasimarknad där villkoren kan förändras.

Med stöd av en stor folklig opinion har Vänsterpartiet nått en gemensam överenskommelse med regeringen om synen på vinster i välfärden. Jag vet att det var jobbigt för högern och riskkapitalisternas förespråkare. I överenskommelsen står det bland annat att välfärden, inklusive skolans verksamheter, inte är någon marknad. Vi är inte konsumenter i förhållande till välfärden – vi är medborgare. Vi, regeringen och Vänsterpartiet, anser att skattemedel ska användas till just den verksamhet de är avsedda för. Överskott ska som huvudregel återinvesteras i verksamheten.

Nu har vi tillsammans tillsatt en utredning med uppdrag att lämna förslag på hur detta kan uppnås och hur idéburna aktörer ska kunna stärkas för att ta större ansvar för välfärdens verksamheter. Det är de som nu slås ut på grund av att riskkapitalisterna får härja fritt.

Den här utredningen är fullt rimlig ur ett demokratiperspektiv. Det gäller för politiker att ta ansvar för hur skattepengar tillåts användas. Det gäller att lyssna på den breda folkliga opinionen i frågan om att välfärden inte är lämplig som marknad. Att diverse lobbyister, betalda av riskkapitalet, påstår att denna utredning utgår från en svartmålning av tillståndet i välfärdssektorn är alltför genomskinligt. Att ta medborgarnas uppfattningar på allvar är inte att svartmåla; det är att ta demokratin på allvar.

Herr talman! Jag vet att jag har dragit över tiden. Men jag tänkte kort säga att jag har läst borgarnas motioner. Jag måste säga att det är lite småroligt. Det finns moderater som föreslår att staten ska ta fram en strategi för utveckling av privata företag inom välfärdssektorn. Hallå där! Menar Moderaterna verkligen att de privata företagen inte kan klara sig själva utan att staten nu också måste ta ansvar för att fixa deras vinster? Centerpartiet tycker att man bör värna och vårda välfärdsföretagens möjligheter att göra och ta ut vinst. Det är alltså statens uppgifter i den borgerliga världen.

Det är bra att det yrkas avslag på dessa motioner, för när medborgarna möter välfärden ska de vara förvissade om att det är de själva och deras anhörigas bästa som är det centrala. Ingen ska ens behöva tänka tanken att de bemöts utifrån siffror i någon resultaträkning eller hur storleken på privata vinstuttag kan påverkas. Vi ska kunna lita på välfärden.

Även med våra förslag är det fritt fram att göra hur stora vinster man vill på välfärdsverksamheten. Men om man vill finansiera verksamheten

med skattemedel får man acceptera de regler som vi förhoppningsvis snart ska få på plats.

Anf. 138 ANDERS AHLGREN (C) replik:

Herr talman! Nu har vi hört en äkta socialist hålla ett brandtal om hur samhället ska skötas i framtiden. Jag kommer ihåg att Vänsterpartiet stod för en skattehöjning på 92 miljarder i valrörelsen – 92 miljarder! Då framstår de 25 som regeringen är överens om som blygsamma. Då förstår vi alla vilket samhälle Ulla Andersson strävar efter.

13 000 företag med 250 000 anställda beskrivs som giriga riskkapitalbolag. Jag ska berätta om ett sådant bolag som Ulla Andersson betraktar som girigt. Det är två kvinnor – Karin och Viola heter de. De är båda 50 plus. De har tillsammans 50 års erfarenhet från vård och omsorg i offentlig sektor. De är godkända av Socialstyrelsen för att bedriva personlig assistansverksamhet. Godkännandet ställer höga krav på utbildning och erfarenhet i arbetsledande ställning.

De slutade på sina jobb och satsade sina egna pengar på att starta ett eget företag för personlig assistansverksamhet. Det gjorde de den 1 februari 2012. I dag, efter tre år, omsätter de 21 miljoner kronor. År ett gjorde de ett underskott på ungefär 90 000. År två gjorde de ett underskott. År tre gör de ett överskott på 339 000. Det är 1,6 procent av omsättningen före skatt. De sysselsätter mellan 70 och 90 personer, och de får sina brukare genom att vara duktiga på att driva sin egen verksamhet.

Vänsterpartiet sätter en stämpel på hela välfärdsbranschen som riskkapitalister. I det här perspektivet känns det främmande. Vilket skäl har Vänsterpartiet att stoppa eller försvåra för dessa två kvinnliga företagare?

Anf. 139 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Först skulle jag vilja be Anders Ahlgren att inte lägga ord i min mun, ord som jag inte har sagt. Jag vill börja med att markera det.

Jag ska försöka svara på en del av påståendena. Vänsterpartiet vill ha ett samhälle där de anställda i äldreomsorgen har tid med de äldre. Det betyder att det behöver anställas fler i äldreomsorgen. Det betyder att de pengar som vi betalar i skatt för att äldre ska få omsorg ska gå till just det som de är avsedda för, det vill säga till de äldres omsorg och bättre arbetsvillkor. Vi behöver nämligen ha fler som söker sig till äldreomsorgen i framtiden. Och då måste arbetsvillkoren förbättras.

Det är bland annat därför som vi föreslår att skatter ska höjas, mest för dem som tjänar bäst. Vi tycker att de kan bidra mer än i dag. Jag vet att ni inte tycker så, Anders Ahlgren. Ni har sänkt skatten mest för dem som tjänar bäst.

Vi tycker att vi ska ha en sjukvård där man kan få god vård, att man ska slippa ligga i korridorer och att sjukhusen ska slippa ha Arbetsmiljöverket efter sig för att de inte kan leva upp till de villkor som ställs. Och vi tycker inte att barn ska kunna väljas bort i skolan. Det tycker faktiskt väldigt få människor.

Om man är en seriös aktör som har sökt sig till välfärden och är där för verksamhetens egen skull, kommer man självklart att kunna fortsätta vara där. Men när skattepengar finansierar ens verksamhet får man också förhålla sig till ett regelverk som styr pengarna till det som de är avsedda för. Det tror jag att de allra flesta tycker är rimligt.

Vi har fått se otaliga exempel genom åren, bland annat i assistansbranschen, där skattepengar går till något helt annat än de är avsedda för. Det är inte att ta ansvar för skattebetalarnas pengar.

Anf. 140 ANDERS AHLGREN (C) replik:

Herr talman! Jag har varit egen företagare sedan 1988. Jag har åtta års erfarenhet som kommunstyrelseordförande. Jag känner alltså till de här världarna.

Alltid när vi talar om skattetryck glömmar Vänsterpartiet att berätta vem som ska fixa de 92 miljarderna. Vad händer med ett sådant samhälle?

Jag ska läsa några rader ur redogörelsen för vad som ska utredas. ”För att få ta del av offentliga medel ska privata aktörer kunna visa att de offentliga medlen kommer brukarna till godo. Eventuella överskott ska som huvudregel återinvesteras i den verksamhet där de har uppstått. Nya regler bör starkt begränsa möjligheterna att dela ut vinst eller på annat sätt föra ut medel från verksamheten, även i samband med försäljning. — — — Det ska även utredas om det bör ställas krav på användandet av offentliga medel så att det inte blir möjligt att dra ner på personaltäthet eller personalkostnader för att göra vinst.”

Det innebär att de två kvinnor som jag har pratat om inte skulle kunna sälja sitt företag och få ut de pengar som de har tjänat ihop, nu när underskotten är täckta. Inte ens vid en försäljning skulle de få ut något för sina insatser.

Ska dessa regler gälla för nya välfärdsföretag, eller gäller de retroaktivt för dem som är verksamma i dag? Och varför kan husbyggare, färdtjänstbolag, matleverantörer och andra tjäna pengar på kommunal verksamhet? Det är samma skattebörs som vi tar pengarna från. Ju billigare asfalt vi får, desto mer pengar finns det för skola, vård och omsorg. Vad är skillnaden på den kommunala kassan? Hur hanterar vi skattepengarna?

Min sista fråga är: Vilka vill ni att framtidens välfärdsföretag ska vara?

Anf. 141 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Anders Ahlgren inte har lyckats följa den debatt som har pågått. Men det är ganska påtagligt, inte minst i offentlig statistik, att till exempel skolor som drivs som aktiebolag har mycket lägre personaltäthet. De har många färre som är utbildade. Inte minst i förskolan kan vi se det. Det är mycket lägre utbildningsnivå. I hemtjänsten är det långt lägre personaltäthet, mycket lägre utbildningsnivå och väldigt många deltidsanställda och visstidsanställda.

Det är precis så man gör för att kunna plocka ut pengar i vinst, om det är den drivkraften man har. Det händer någonting när vinstintresset kommer in i stället för att vi ska ha en behovsstyrd välfärd. Det är då barn

väljs bort, och det är då anhöriga på Attendos äldreboenden får hoppa in och jobba eftersom det är underbemannat.

Jag tycker att även ni i Centerpartiet borde vara oroliga över den utvecklingen, Anders Ahlgren. Det är de allra flesta människor.

Jag skulle egentligen vilja ställa några motfrågor till Anders Ahlgren. Vad har hänt med Centerpartiet när ni har blivit riskkapitalisternas bästa vänner? Vad är det för drivkrafter ni har? Varför lyssnar ni inte på den oro som finns i de stora, breda folklagen? Varför ser ni inte att de anställdas villkor påverkas, att utbildningsnivån i välfärden påverkas och att anställningsvillkoren påverkas? Varför försöker ni så ihärdigt blunda för dessa fakta?

Jag vill att skattepengar ska gå till det som de är avsedda för. Det vill det stora flertalet också, även dina egna väljare. Varför driver ni då en politik på tvärs mot era egna väljares uppfattning? Det skulle jag vilja ha svar på i nästa debatt.

Anf. 142 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att gratulera Ulla Andersson och Vänsterpartiet till det oproportionerligt stora inflytande ni har lyckats ta er i den här frågan. Det är inte illa att lyckas få hela regeringen med sig på det perspektiv ni tycker är viktigt i detta. Sedan är det ett perspektiv jag inte delar. Jag tycker att ett huvudproblem med er inställning är att ni fokuserar på helt fel frågor, vilket jag försökte belysa i mitt inlägg.

Du säger att vår utgångspunkt skulle vara att gå företagens ärenden, Ulla Andersson, och att det är utgångspunkten i att vi tycker att det är viktigt att det finns företag i välfärdsverksamheterna. Du anklagar framför allt Moderaterna för detta. Jag vill vara tydlig med att vi har två utgångspunkter. Den ena handlar om brukarnas och de anhörigas preferenser, och den andra handlar om det allmännas krav när det gäller till exempel kvalitet och annat. Det är våra utgångspunkter, och det är det som styr hur vi tycker att det ska fungera.

Företagen är i det här sammanhanget faktiskt bara ett medel. Det kan låta lite tråkigt, men det är så det är. Det vi vill uppnå är bra kvalitet ur det allmännas perspektiv, och vi vill även tillgodose brukarnas och de anhörigas preferenser. Här har företagen väldigt mycket viktigt att bidra med, och det är det som är problemet med ert resonemang, Ulla Andersson. Frågan blir nämligen hur vi ska säkerställa kvalitet, tillgänglighet, trygghet, kontinuitet, effektivitet, innovation och valmöjligheter om vi kastar ut ett stort antal av de aktörer som faktiskt vill vara med och bidra med detta.

Ert resonemang riskerar att leda till att man kastar ut barnet med badvattnet. På grund av att ni är arga på att företag tjänar pengar tappar ni bort det positiva som företagen kan bidra med.

Anf. 143 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja säga så här, Jonas Jacobsson Gjörtler: Jag tycker att du ska gratulera folket och era egna väljare till att regeringen och

Vänsterpartiet har lyssnat så pass mycket på dem, och därmed också kommit överens om hur vi ska hantera frågan tillsammans. Jag tror att de verkligen uppskattar det, och det är jag glad för.

Du säger att de privata bolagen har mycket att bidra med. Ja, visst kan det vara så, och visst är det så. Men det är också så att privata bolag som är på en marknad gör saker och ting som sedan blir affärshemligheter, för det är det man tjänar pengar på. Man har inte så stort intresse av att sprida de idéer man har utvecklat till andra, eftersom det då blir en konkurrens där man har mindre möjlighet att tjäna pengar på just dem.

I det offentliga och bland det idéburna finns inte samma intresse av att tjäna pengar, utan man sprider med glädje de goda förslagen vidare. Det är väl också så det borde vara när det är skattepengar som finansierar verksamheten. Använder man skattepengar till att utveckla verksamhet och kvalitet eller till att på olika sätt komma på bra initiativ ska det spridas vidare till dem som har finansierat det, det vill säga skattebetalarna.

Jag stannar där, för jag kommer inte ihåg allt. Ursäkta! Jag blev lite snurrig i huvudet på slutet. Du får väl upprepa de frågor jag inte har svarat på.

Anf. 144 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet återkommer till vad folket vill ha. Jag vågar dock påstå att vad folket vill ha delvis beror på hur man ställer frågan. Jag tror att det man vill ha inte handlar så mycket om vilken driftsform det är. Det är inte det man väljer i första hand, utan det man vill ha är kvalitet, tillgänglighet och trygghet. Man vill också ha en öppenhet för nya idéer.

Som skattebetalare vill vi ju ha ett visst mått av effektivitet och innovation, förstås. Vi vill se att man hittar nya lösningar, och där kan de nya företag som finns här bidra. Det blir ett lite konstigt resonemang när Ulla Andersson säger att företagen kommer på nya smarta idéer som de sedan inte vill sprida utan hemlighålla, och så är Ulla Anderssons lösning att förbjuda företagen att finnas – det vill säga förbjuda idéerna att alls komma fram. På vilket sätt sporrar det till innovation och effektiv användning av skattemedel? Det återstår att höra. Jag skulle gärna höra vad Ulla Andersson har att säga om det.

Det målas upp en bild av att det är storskalighet som gäller rakt över i de här verksamheterna. Det finns en väldigt mycket mer nyanserad bild än så. Över 300 000 barn, nästan vart femte, går i en fristående förskola eller skola. 85 procent av de aktörer som driver fristående skolor driver faktiskt bara *en* skola. Säg att en förälder eller ett barn har valt en skola för att de tycker att den är bra, och säg att skolan uppfyller alla kvalitetskrav vi ställer och dessutom råkar gå med vinst. Min fråga blir då: Varför är Ulla Anderssons rätt att säga att verksamheten inte ska få finnas större än elevens rätt att göra sitt val?

Jag har en avslutande fråga, och det rör det här med att skolor inte ska gå i konkurs. Det vill vi inte. Men om de inte tillåts gå med vinst ökar ju risken att de går i konkurs – eller hur, Ulla Andersson?

Anf. 145 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Det är väl så att vulgärargumenten kommer fram när de vanliga argumenten inte riktigt räcker till. Det är ingen som har sagt att de här skolorna inte får fortsätta. Det vi har sagt är att skattepengar ska gå till just den verksamhet de är avsedda för. Man får gärna gå med vinst, men pengarna ska återinvesteras. Det är det detta handlar om. Det är ju skattepengar som finansierar precis allting i verksamheten. De finansierar hyran, personalkostnaderna, utbildningskostnader, reklamen, vinsten – ja, till och med uppköpen av andra företag.

Vad som har hänt i svensk välfärd är att det har gått längre än i USA. Det är större bolag och riskkapitalbolag i svensk välfärd än det är i till exempel äldreomsorgen i USA. Sverige är det enda land i världen som numera tillåter vilka vinstuttag som helst i skolan. Det är ju inte rimligt, och det tycker inte svenska folket heller. Oberoende av hur man ställer frågan tycker en majoritet att det är rimligt att pengarna ska gå till just den verksamhet de är avsedda för.

Alla de aktörer som är i välfärden i dag, som är där för verksamhetens egen skull och som i huvudsak återinvesterar de pengar de får i överskott kommer ju att kunna fortsätta som i dag. De människor som vill välja kan då vara säkra på att de inte väljer ”fel”. Det är väl inte rimligt att man som förälder ska behöva sitta och läsa bokslut över ekonomin i skolan för att ta reda på om den eventuellt kommer att gå i konkurs, vilket Skolverket nu rekommenderar föräldrar att göra. Det är väl inte heller rimligt att jag när mormor kommer in på ett äldreboende ska sitta med en stor oro i halsen och känna att det inte är tillräckligt bemannat.

Ni säger att det väl bara är att flytta på mormor. Vad är det för människosyn? Det är det argumentet som hela tiden kommer fram: Det är väl bara att flytta på barnet eller mormor om det inte fungerar väl. Så kan vi inte behandla människor.

Anf. 146 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Det vi debatterar här i eftermiddag är finansutskottets betänkande om kommunala frågor, även om man när man lyssnar på debatten skulle kunna tänka sig att det enbart är vinster i välfärden som är uppe för diskussion. Det finns dock många andra aspekter på de kommunala frågorna. Det är frågor som är av yttersta vikt för Sveriges invånare, inte minst vad gäller på längre sikt.

En sådan fråga är den om välfärdens framtida finansiering. Vi vet sedan lång tid tillbaka hur den demografiska kurvan ser ut. Vi lever allt längre, vilket naturligtvis är fantastiskt. Vi får allt bättre mediciner och kan bota allt svårare sjukdomar, vilket också är alldeles fantastiskt. Men dessa två saker innebär samtidigt en ekonomisk utmaning. Nya, effektivare mediciner kostar mer, och vi ser att kostnadsökningen inom landstingssektorn i hela landet är betydande. Att människor lever längre innebär även att kostnaderna för omvårdnad och annat ökar. Det är alltså utmaningar vi måste ta tag i.

Vi ska vara glada över att vi lever i ett land som människor vill flytta till snarare än från. Det är bra på väldigt många sätt, inte minst av ekonomiska skäl. Att vi har inflyttning och en växande befolkning innebär att utmaningen att bekosta framtidens välfärd blir mer hanterbar.

Det här är en fråga som vi kommer att behöva bevaka på olika sätt, och vi kommer troligen att behöva flera olika lösningar. Kommuner och landsting behöver fortsätta att se över hur verksamheter kan effektiviseras på olika sätt. Det kommer även framöver att behövas en prioriteringsdiskussion. Även svåra frågor om vad som är det allmännas ansvar respektive det personliga ansvaret måste fortsätta att föras.

Fru talman! En annan viktig fråga i betänkandet rör sociala investeringar och tidiga insatser. Det pågår ett samarbete mellan SKL och regeringen för att utveckla detta. Vi vet att förebyggande insatser är billigare än att åtgärda missförhållanden som uppstår. Förutom det ekonomiska värdet är det av stort värde för den enskilde.

Många kommuner bedriver ett gott utvecklingsarbete med tidiga insatser och sociala investeringar. Ett exempel är Malmökommissionen i min hemkommun, som häromåret lade fram sin slutrapport om hur sociala investeringar kan göras för att åstadkomma en social hållbarhet och mer likvärdiga förutsättningar för medborgarna.

Fru talman! Till sist ska jag nämna något om förutsättningarna för offentligt finansierade välfärdsverksamheter som är fristående. Ägarprövningsutredningen lämnades till regeringen för några veckor sedan, och det har nyligen tillsatts en utredning om vinster i välfärden, den så kallade Välfärdsutredningen.

Utgångspunkten för denna utredning är att skattemedel ska användas för de verksamheter de är avsedda för. Samtidigt är det viktigt att betona att det är väsentligt att de aktörer som finns i välfärdssektorerna som har skapat mångfald, valfrihet och kvalitetsförbättring får sunda och långsiktiga villkor.

Jag känner mig trygg med att utredaren kommer att landa i väl avvägda förslag som gör att man kan komma till rätta med de problem som finns och att man också ser till att fristående aktörer får fortsätta att utveckla de positiva saker som de har bidragit och bidrar med. Det är viktigt att vi följer detta arbete under utredningens gång så att vi kan hitta en balans i dessa avvägningar.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

I detta anförande instämde Anders Ahlgren (C).

Anf. 147 ANDERS AHLGREN (C) replik:

Fru talman! Ni ser att jag både vågar berömma och vågar begära ordet. Om det var ett misstag eller inte får ni väl fundera på.

Det var modigt att ta upp detta med olika lösningar för välfärdens framtida finansiering.

Jag har ett kort inlägg. Rymmer din idé om denna alternativa utförare och privata utförare i välfärden, Rasmus Ling?

Anf. 148 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Kan du upprepa frågan, Anders Ahlgren?

(ANDERS AHLGREN (C): Du talar om välfärdens framtida finansiering. Jag undrar om den rymmer alternativa utförare och privata utförare i välfärden.)

I mitt anförande sa jag att det behövs en mångfald inom olika välfärdssektorer och att det inrymmer såväl offentligt drivna som privat drivna verksamheter.

Anf. 149 ANDERS AHLGREN (C) replik:

Fru talman! Låt mig då återkomma till några av de frågor som jag ställde till Ulla Andersson och inte fick svar på.

I ett tidigare liv var också Miljöpartiet en stor förespråkare för ett fritt näringsliv. Du representerar ett av regeringspartierna, Rasmus Ling, och i utredningsdirektivet pekar ni på att överskott som huvudregel ska återinvesteras och att nya regler starkt ska begränsa möjligheterna att dela ut vinst eller på annat sätt föra ut medel från verksamheten, även i samband med försäljning.

Det ska även utredas att det inte ska bli möjligt att dra ned på personaltäthet eller personalkostnader för att göra vinst.

Det framgår av utredningsdirektivet att ni uttrycker er på precis detta sätt.

Ska dessa regler gälla för nya välfärdsföretag eller retroaktivt för dem som är verksamma i dag?

Varför får den som bygger huset för kommunala pengar och den som städar skollokalen för kommunala pengar göra vinst enligt ert förslag medan det för den som utför en utbildningsinsats i skolan blir den begränsning jag redogjorde för? Vad är det för skillnad på det? Finns det två olika typer av skatteintäkter i era kommuner, eller vad handlar det om? Förklara, för jag begriper inte hur ni menar.

Avslutningsvis: Vilka vill ni ska vara framtidens välfärdsföretag med dessa begränsningar?

Anf. 150 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Vi har gått från en diskussion om ett vinstförbud till ett utredningsdirektiv där vi säger att en vinst huvudsakligen ska återinvesteras. Det är trots allt skilda saker.

När den utsedda utredaren fick en fråga om vad detta innebär var åtminstone hans mening att det är självklart att den som har investerat kapital ska kunna få en rimlig avkastning på det. Men det är inte sagt något om var exakt en sådan nivå ska landa.

Andra frågor som du tar upp, Anders Ahlgren, är just sådant som utredningen ska titta på, till exempel vilket regelverk som ska gälla för nyetableringar respektive befintliga verksamheter.

Fru talman! Det är viktigt att följa utredningen och se till att vi landar rätt mellan olika avvägningar. Vi ska dock inte föregå utredningen.

Anf. 151 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Jag ska ta upp tråden från Rasmus Lings anförande och fästa kammarens uppmärksamhet på en motion som finns med i betänkandet, nämligen 2404. Där oroar jag mig för välfärdens framtida finansiering på samma sätt som Rasmus Ling gjorde.

Det är förvånande att man ägnar ett helt avsnitt i betänkandet åt att argumentera för att avslå denna motion. Å ena sidan säger man att man inser att de offentliga finanserna sannolikt kommer att utsättas för stor press framöver, inte minst på grund av en demografi med många äldre människor. Det är visserligen glädjande, men det kommer också att sätta de offentliga finanserna under press.

Å andra sidan säger man att bedömare anser att den svenska finanspolitiken är långsiktigt hållbar, och därmed skulle de offentliga finanserna av sig självt klara ut detta.

Fru talman! Låt mig betvivla att det är så enkelt. Det är naivt och lite grann att sticka huvudet i sanden att inte vilja se framtiden på ett lite mer allvarligt och seriöst sätt.

För några år sedan gjorde några namnkunniga nationalekonomer en intressant simuleringsövning där man tittade på den demografiska utvecklingen och sjukvårdens kostnader för att kunna möta behoven fram till 2040. Det visade sig att med den rimliga prognos man kan göra för befolkningsutvecklingen kommer kostnaden för att bedriva en sjukvård med den kvalitet vi har i dag, alltså utan kvalitetshöjning, att tredubbla utgifterna för det offentliga.

Då måste vi givetvis fundera lite grann på varför man slår sig till ro med att detta kommer att lösas sig inom ramen för den finanspolitik vi bedriver i dag. På vänstersidan är det tyvärr ganska enkelt att ropa på skattehöjningar, gärna på över 100 procent, som vi hade under pomperipossadebatten för ett antal decennier sedan.

Men om vi ser lite mer seriöst på det och att vi faktiskt måste bedriva en politik som är expansiv och tillväxtfrämjande där vi inte kan brandskatta folk upp över ett tak som fortfarande ligger som ett av de högsta i världen, hur ska detta då kunna bli långsiktigt hållbart?

Man kan fundera på varför man inte kan resonera och, som nationalekonomen sa, titta på hur man kan blanda in enskildas ansvar, till exempel genom att de får behålla mer i plånboken för att bekosta en del av sin välfärd.

Mot detta står det rödgröna och det framför allt riktigt vänsterpartistiska inslaget. Jag tar bara ett exempel, eftersom tiden är kort. Ulla Andersson har banerfört en populistisk idé om att man ska ge gratis läkemedel till barn. Det låter ju väldigt vackert när man säger så, Ulla Andersson. Men de läkemedel som är gratis är bara gratis för de barn som har läkemedel som bekostas av läkemedelsförmånen, det vill säga där staten skjuter till.

Det finns till exempel ett antal barn som har reumatisk värk och som kanske har insjuknat i tidig ålder. Där har vi i dag läkemedel som är fantastiskt välgörande men som inte är godkända för läkemedelsförmånen. Dem ska alltså barnens föräldrar själva bekosta.

Förstår inte Ulla Andersson att gratis läkemedel till barn, som låter väldigt bra, egentligen sliter isär samhället i stället för att, som ni tror, föra det samman. En del barn – kanske inte de som behöver det allra mest – kommer att få gratis läkemedel, medan andra barn måste betala allt själva via sina föräldrar, utan hänsyn till deras ekonomiska situation.

Så är det, fru talman, när man sticker huvudet i sanden och avslår en motion som just bekymrar sig över framtidens välfärdsfinansiering. Vänsterpartiet använder sitt populistiska inspel att ge gratis läkemedel till barn utan att tänka över finansieringen. Dessutom dras samhället isär genom att vissa barn kommer att få förmånen medan andra kommer att få betala allt själva.

Detta är inte en trovärdig politik, utan här avslöjas att Vänsterpartiet och de rödgröna inte har en sund inställning inför framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 mars.)

Mervärdesskatt

§ 15 Mervärdesskatt

Skatteutskottets betänkande 2014/15:SkU19
Mervärdesskatt
föredrogs.

Anf. 152 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Gällande mervärdesskatt dyker det, precis som på många andra områden, emellanåt upp hot från EU.

Ena stunden hotar EU-kommissionen med att stämma den svenska staten för att moms på porto kan vara ett brott mot EU-reglerna. I nästa stund kommer ett stämningsshot från EU på grund av våra regler om moms för ideella föreningar.

Dessa båda exempel är förhållandevis färska. Hoten verkställs dock inte alltid, men problemet är i högsta grad principiellt.

Sverige bör vara suveränt i skattefrågor, och all skattelagstiftning ska naturligtvis stiftas i Sverige, utan överstatlig inverkan. Dessvärre har vi som EU-land gått i motsatt riktning: Överstatligheten och konsekvenserna av den ökar successivt.

Men det finns ingen anledning att måla allt i nattsvart. Sveriges riksdag har i flera fall enhälligt verkat för att bromsa utvecklingen mot överstatlighet på skatteområdet.

I maj 2011 överlämnade en enhällig riksdag ett motiverat yttrande till Europaparlamentet, Europeiska rådet och EU-kommissionen där vi menade att EU-förslaget om en gemensam bolagsskattebas inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

I det nu mest aktuella fallet tycks vi vara eniga i utskottet i synen på moms för ideella föreningar. Jag var med utskottet i Bryssel under förra mandatperioden, och vi samtalade då med dåvarande EU-kommissionären Šemeta om momsplikt för idrottsföreningar.

Även den förre finansministern Anders Borg har i EU-sammanhang hänvisat till det svenska folkets urgamla rätt att sig själv beskatta. Det finns alltså ljuspunkter i tillvaron, och det finns fler exempel.

Sverigedemokraternas reservation i betänkandet är i det stora sammanhanget ganska försiktig. Förslaget handlar om att utreda förutsättningarna att harmonisera momssatserna för olika turistattraktioner.

Den differentierade momssatsen inom olika turistnäringar har på många håll uppfattats som problematisk därför att den leder till onaturliga

konkurrensfördelar respektive -nackdelar och missgynnar småskalig natur- och ekoturism, som främst återfinns på landsbygden.

Vi ger i vår motion ett antal exempel och konstaterar att landsbygden är förfördelad i sammanhanget och att småskalighet missgynnas. Ekoturismföreningen har genomfört en undersökning där man kom fram till att ”dagens system är krångligt, byråkratiskt och missgynnar de mest arbetsintensiva delarna”. Vi menar därför att det behövs en översyn av systemet.

En översyn av systemet i EU:s regi lär pågå, men som jag inledde anförandet: Sverige ska inte vara beroende av EU i dessa frågor, utan det behövs en nationell översyn.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 153 EMMA WALLRUP (V):

Fru talman! Frågan om höjd moms på ideell verksamhet har debatterats mycket i medierna, och det finns många anledningar att ifrågasätta höjningen av momsen.

Vi står bland annat inför en rad kriser i våra ekosystem. Det handlar om klimatet, och där ser vi nu att klimatet är känsligare än vad forskare för några år sedan trodde.

Vi ser tecken på att naturens naturliga kolsänkor alltmer håller på att förlora förmågan att ta upp kol. Det handlar om haven, skogsmarkerna och tundran. Detta kan leda till att vi får eskalerande klimatförändringar som vi inte kan rå på. Vi måste därför snabbt vända trenden med de ökande växthusgasutsläppen.

Det infinner sig i alla fall ett hopp när statistik nu visar att utsläppen globalt sett planade ut år 2014, trots en ökad tillväxt i ekonomin. Men för att vi ska kunna se en ordentlig frikoppling och få minskade utsläpp i den takt att vi klarar klimatet måste vi agera effektivt och vara resurssnåla.

Vi tar i dag ut alltför mycket från ekosystemen, som är överbelastade på många sätt. Det handlar om de stora mängder kemikalier som vi använder och råvaror till de material som vi använder i och med vår höga konsumtionstakt. Konsumtionen riskerar att orsaka så stor miljöpåverkan att vi får svårt att upprätthålla biosfären, och det hotar vår egen civilisations överlevnad.

Det är därför mycket viktigt att vi bygger upp grunden till ett nytt sätt att se på hur vi använder våra resurser – att vi bygger upp ett kretsloppssamhälle. En grund för att åstadkomma detta är att gynna verksamhet som redan har ett kretsloppstänkande. Där kommer den ideella second hand-verksamheten in. Den är både miljövänlig och socialt viktig.

Den ideella second hand-verksamheten ger i dag 200 miljoner kronor till verksamheter som stöder socialt utsatta, erbjuder 7 000 människor arbetsträning och samlar in 22 000 ton textilier som annars skulle hamna i soporna.

Det är mycket olyckligt att momsen på den ideella verksamheten nu har höjts. Det drabbar många viktiga verksamheter, såsom den ideella second hand-verksamheten.

Det är viktigt att inte slå undan fötterna för en så pass viktig verksamhet, och det är positivt att vi nu ser att regeringen äntligen tänker agera i frågan om höjd moms för ideell verksamhet och att Finansdepartementet ska se över momsreglerna.

Vi i Vänsterpartiet är väldigt glada för detta. Vi var beredda att annars ta ett utskottsinitiativ i frågan. Vi anser att detta är en av de viktigaste frågorna på agendan just nu, för den drabbar många människor.

Tyvärr har beslutet att göra ett omtag kommit för sent. Röda Korset i Umeå och i Uppsala överväger om de över huvud taget kan fortsätta sin verksamhet. Risker är att de är tvungna att lägga ned inom den närmaste tiden. Vi är därför mycket angelägna om att detta skyndsamt rättas till och att vi återgår till en modell där vi har en momssats som de kan betala.

Anledningen till att momsen på ideell verksamhet höjdes var att EU ifrågasatte vårt regelverk och menade att det inte var konkurrensneutralt.

Här kan man återigen se hur EU vill gå in och konkurrensutsätta viktiga samhällsfunktioner. Vi ser allt fler problem med konkurrensreglerna. De slår hårt mot sociala värden och andra viktiga värden. Vi ser det inom arbetsmarknaden, där det inom många branscher nu råder mycket tuffa villkor med otrygga anställningsförhållanden och mycket dåliga arbetsmiljöer och lönevillkor.

Man har låtit den fria marknaden gå i första hand så att det har drabbat offentlig välfärd, social jämlikhet och viktiga miljövärden. Det marknadsexperiment som vi har sett de senaste årtiondena har gått så långt att ingen nu kan blunda för avarterna. Det är verkligen dags att ifrågasätta när EU vill lägga hinder för viktig samhällsnyttig och miljönyttig verksamhet, som i det här fallet ideell second hand-försäljning.

Vänsterpartiet har lagt ett särskilt yttrande, där vi påtalar vikten av att agera fortast möjligt. Vi vill också trycka extra på att lösningen ska innefatta återbetalning retroaktivt till verksamheterna. Det lyfts också fram i betänkandet. Vi vill verkligen se att detta blir av. Vi vill att ett förslag kommer fram så fort som möjligt och allra senast före sommaren. Vänsterpartiet kommer att bevaka frågan och trycka på för att se att åtgärder vidtas, så att vi räddar den ideella second hand-verksamheten i Sverige.

Jag vill också yrka bifall till vår reservation 2 om moms på e-böcker.

Anf. 154 PER ÅSLING (C):

Fru talman! Momsbeskattningen står nu på agendan. Det är en stor fråga, där vi ska förhålla oss till EU-ländernas gemensamma momsdirektiv och till den svenska lagstiftningen. Momsfrågan präglas av en rad olika lagstiftningar och tillämpningar som ibland kan upplevas som motsägelsefulla. Riksdagen har vid flera tillfällen efter den stora skattereformen från början av 1990-talet fattat beslut om förändringar av moms lagstiftningen.

Våren 2002 tillsatte dåvarande regeringen en utredning om översyn av tillämpningen av momsskattesatserna. Utredningen kom 2006 fram till ett

förslag som innebar att nuvarande tre olika momssatser borde ersättas med en enhetlig.

Fru talman! År 2011 uttalade EU-kommissionen att det fanns ett behov av ett enklare, robustare och effektivare mervärdesskattesystem som kan anpassas till den inre marknaden. I kommissionens meddelande gjordes bedömningen att en minskning med 50 procent av skillnaderna mellan medlemsstaternas mervärdesskattesatser skulle kunna leda till en ökning med 9,8 procent av EU:s interna handel och en ökning av bnp med hela 1,1 procent. Ett närmande skulle alltså öka handelsutbytet.

Momsfrågan är en ytterst angelägen fråga och är central på många olika plan. Bedömningarna av vad en harmonisering kan innebära i siffror och procent för ekonomisk tillväxt är givetvis osäkra. Sammantaget är det dock helt klart att ett förenklat system kan bidra till en starkare ekonomisk tillväxt.

Riksdagens skatteutskott har tidigare anfört att det finns goda skäl att sträva efter system med få undantag, samtidigt som det måste finnas stor flexibilitet för medlemsstaterna. Det är viktigt att hänsyn tas till politiska önskemål i respektive medlemsstat om att kunna tillämpa låga och reducerade skattesatser av bland annat sociala skäl.

I dag, när vardagsköp pågår för fullt i mobiler och vid datorskärmar, framstår det som mer än tydligt att det formella mervärdesskattesystemet har hamnat i otakt med den tekniska och ekonomiska utvecklingen. Ökad användning av ny teknik och globala tjänster driver fram behov av att förenkla för både konsumenter och näringsidkare. Vi måste följa med i det digitala samhället. Lagstiftningen och tillämpningen måste följa med i verkligheten.

Fru talman! Framtidens momsregler måste hantera gränsöverskridande transaktioner via mobil och internet. Det måste ske på ett enkelt och effektivt sätt. Med ett enklare system främjar vi tillväxt och främjar framtidens jobb.

Samtidigt som den insikten sjunker in kan vi begrunda det beslut som EU-domstolen tog så sent som den 5 mars i år om att e-böcker inte ska omfattas av låg moms. Det framstår som inkonsekvent.

Fru talman! Beskattningen av Sveriges ideella föreningar, framför allt de som driver second hand-försäljning, har på senare tid uppmärksamrats i medier och upprop. Det har sin grund i Skatteverkets ställningstagande. Efter en dom i Högsta förvaltningsdomstolen kräver Skatteverket sedan årsskiftet att dessa ideella organisationer ska gå från att betala 0 procent i moms till att betala 25 procent i moms. Det betyder att det överskott som dras in genom second hand-försäljning i stället ska gå till att betala skatt. Det innebär i praktiken att organisationer som Röda Korset, Läkarmissionen och Myrorna kommer att få stänga ned eller radikalt dra ned på verksamhet som hjälper vårt samhälles mest utsatta.

Ideella organisationer över hela landet gör ett ovärderligt socialt arbete, bland annat med att hjälpa hemlösa, ekonomiskt utsatta, offer för människohandel, utsatta barn och nyanlända flyktingar. För att finansiera stöd och projekt som hjälper dessa människor säljer många av de ideella

organisationerna skänkta varor i sina second hand-butiker. Tyvärr hotas nu den verksamheten.

Det är inte bara de svagaste i samhället som drabbas av de nya momsreglerna. Det är många som gärna gör en insats, antingen genom att engagera sig som volontär några timmar i veckan eller genom något så enkelt som att skänka gamla kläder, som kan komma någon annan till del. Även för människor i behov av arbetsträning kommer detta att få effekter. Över 7 000 personer arbetstränar i den ideella second hand-sektorn varje år.

Fru talman! Det finns bara förlorare med de nya momsreglerna. Statskassan kanske drar in några hundra miljoner kronor från dessa organisationer. Men när resultatet är att verksamheter inriktade på att hjälpa samhällets allra svagaste måste stänga ned blir detta snarare en kostnad för statskassan. De uppgifter som utförs av Sveriges Stadsmissioner, Röda Korset och andra organisationer försvinner ju inte. Med stor säkerhet måste det offentliga, stat och kommuner, träda in i stället och göra samma uppgifter, troligtvis inte lika bra och till en högre kostnad.

Efter starka protester både från allmänheten och från oss i oppositionen har finansminister Magdalena Andersson, efter att först ha vägrat ändra på regelverket, nu svängt, vilket är positivt. Hos skatteutskottet den 19 februari lovade hon att komma med en lösning.

Det är angeläget att finansministern snarast återkommer med konkreta åtgärder som gäller hela den ideella second hand-branschen och ett tydligt besked om vad som händer med de organisationer som redan har påbörjat en avveckling. Dessutom har vi i utskottet uttalat att vi vill att regeringen ska återkomma med ett beslut som gäller retroaktivt från den 1 januari i år, så att ingen organisation behöver bidra till att fylla några lador bara för att Finansdepartementet är senfärdigt med att komma med en lösning.

Ju längre regeringen drar ut på detta, desto fler blir varslen och nedläggningarna hos de ideella second hand-organisationerna.

De kan inte vänta så mycket längre. De som till syvende och sist drabbas av detta är trots allt de hemlösa, EU-migranter, utsatta kvinnor och barn, narkomaner och andra som blir hjälpta av det goda arbete som organisationerna genomför.

Jag är övertygad om att de ideella second hand-organisationerna har en stor och betydelsefull uppgift för att bygga ett starkare Sverige.

I vintras när medierapporteringen var som störst om flyktingförläggningen i Grytan, som ligger strax utanför Östersund i mitt eget hemlän Jämtland, gjorde exempelvis Röda Korset stor skillnad för att bygga broar och skapa förståelse. De kunde bidra där myndigheterna inte alls räckte till.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att vi från Alliansens sida tycker att regeringen tar en onödigt stor risk för väldigt lite pengar om man inte skyndsamt kommer med konkreta förslag och ser till att den ideella sektorn hålls ekonomiskt skadefri. Det är inte motiverat att lägga upp hinder för civilsamhällets engagemang och därmed för de mest utsatta i vårt samhälle.

Socialdemokraternas och Miljöpartiets agerande rimmar mycket illa med deras retoriska budskap om solidaritet. Nu är det dags för regeringen, med Magdalena Andersson i spetsen, att leva upp till de löften som har getts.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande 19.
(Applåder)

Anf. 155 ADNAN DIBRANI (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande 19, där ett stort antal motioner från den allmänna motionstiden hösten 2014 behandlas.

Mervärdesskatten, eller momsens som vi ofta säger, står för omkring 350 miljarder av våra skatteintäkter. Det är cirka en femtedel av den gemensamma sektorns totala skatteinkomster. Momsintäkterna är dubbelt så stora som inkomsterna av kapital, och även relativt inkomstskatterna har momsens betydelse de senaste åtta åren ökat. Detta beror på de borgerliga partiernas skattesänkningar.

Ur fördelningssynvinkel är det inte bra att momsens betydelse ökar relativt kapital- och inkomstskatterna. När skattesystemet baseras på moms ökar den relativa skattebördan för inkomsttagare med lägre inkomster, samtidigt som de som har högre inkomster och kapital relativt sett minskar sitt ansvar för skatteinbetalningarna.

Vi behöver dock givetvis momsens, och den tillkom för att ytterligare utveckla den gemensamma välfärdsstaten. Detta är vi överens om brett i riksdagen. Höger-, vänster- och mittenväljare ser detta som en självklarhet. Skatterna och välfärdsstaten har blivit en sådan självklarhet att många företag och numera hela branscher vill jobba inom den skattefinansierade sektorn. Exempelvis skattefinansierad skolpeng, barnomsorgspeng och så vidare är så pass attraktiva att fler och fler företag trängs för att komma in på dessa marknader.

Som bekant styrs momsens av EU:s sjätte mervärdesskattedirektiv, vilket många har varit inne på. Mervärdesskattedirektivet utformades före Sveriges medlemskap, och i detta finns ett problem eftersom våra folkrörelser och vårt ideella föreningsliv inte riktigt har sin motsvarighet utanför Norden. Vi ser momsbefrielse för den ideella sektorn som en självklarhet för oss här hemma i Sverige. Det är vi brett överens om. EU och många andra europeiska länder ser inte detta som en självklarhet, där föreningslivet bedrivs mer i bolags- och stiftelseformer. I fråga om idrottsrörelsen är detta som tydligast.

Socialdemokraterna är av den uppfattningen att skattesystemet bör vara neutralt och likformigt. Oliktartade momssatser går egentligen emot detta. Vi har i Sverige hamnat i ett system där vi har tre momssatser, eller enklare uttryckt: Vi har en normal momssats på 25 procent och två lägre momssatser på 6 respektive 12 procent.

Det är rätt uppenbart att detta har lett till olika gränsdragnings- och avgränsningsdiskussioner. Likaså blir det en ständig jakt på att försöka få

någon av de lägre momssatserna för just sin verksamhet. En lägre moms blir egentligen ett statsstöd och snedvrider konkurrensen. Det är självklart och mycket glädjande att skatteutskottet, även dess borgerliga ledamöter, avstyrkt alla de enskilda motioner där det krävs sänkt moms på olika saker.

En utveckling mot en enhetlig moms, som i Danmark, vore nog på många sätt bra. Dit är det dock långt kvar, och jag tror inte att det kommer att kunna åstadkommas annat än utifrån en större skatteutredning som också måste ta hänsyn till och kopplas till de skatteintäkter som vi kommer att behöva på längre sikt utifrån de demografiska utmaningar som komma skall.

Många har berört momssatsen på e-böcker och så vidare. Det är självklart inte bra att vi har olika momssatser på en vanlig fysisk pappersbok och en e-bok.

Jag har strukit en massa elakheter som jag annars hade tänkt säga om borgarna. Men vi ska vara snälla mot varandra i dag eftersom vi i det stora hela är mycket överens. Men vi i Halland brukar vara ganska kloka. Det var även den tidigare moderate ordföranden i skatteutskottet, Henrik von Sydow. Han var inne på just det som Per Åsling nu var inne på, så det finns kanske en och annan klok person utanför Halland också.

Henrik von Sydow lyfte på ett bra sätt att mervärdesskattesystemet måste var i takt med den tekniska utvecklingen, och då inte minst den digitala utvecklingen. Vi är på väg in i en gränsöverskridande internetekonomi, och det bör vi bejaka. Det bör Sveriges finansminister, oavsett blocktillhörighet och partifärg, ha med sig in i diskussionerna om ett nytt momsdirektiv. Här finns en match att ta med EU-kommissionen och som borde kunna vinnas med tanke på att Frankrike och Holland troligtvis är på vår sida. Där har man tagit bort momsen på e-böcker, men fick smäll på fingrarna för inte länge sedan. Nu får vi se hur det slutar för dem. Men de kan mycket väl bli bötesbelagda.

Det är bra att kommissionen har lagt ned sin anmälan av Sverige när det gäller föreningsmomsen. Det är vi mycket glada över, även om de ibland gör lite som de vill. Men i dagsläget ser det ut som om vi klarar oss.

Vi har en tradition av momsbefrielse när det gäller den ideella sektorn i Norden och som faktiskt inte stör någon annan eller snedvrider konkurrensen. Den momsbeläggning av den ideella sektorns second hand-verksamhet som Skatteverket utlöst är givetvis mycket olycklig.

Eftersom Per Åsling har varit mycket elak mot vår kära finansminister ska jag referera vad hon har sagt, nämligen:

Låt mig vara tydlig med att den ideella sektorns värdefulla verksamhet måste främjas och att fortsatt momsbefrielse för ideella föreningar i princip ska gälla. Min utgångspunkt är att säkerställa att det finns goda förutsättningar för en stark ideell sektor. Inom Finansdepartementet pågår nu ett arbete med att analysera olika alternativ för att lösa den momssituation som har uppkommit med anledning av Skatteverkets ställningstagande.

I utskottet är vi inne på ungefär samma sak och skriver: ”Det är viktigt att den ideella sektorns ekonomiska förutsättningar inte påverkas negativt, att någon form av retroaktivitet i fråga om kommande lösningar på de problem som uppstått kan genomföras samt att en lösning som ligger inom ramen för EU:s regelverk kan presenteras innan sommaren.”

Vi är alltså överens.

Det är givetvis mycket enkelt att reservera sig, hoppas på det bästa och kunna gå ut och säga: Vi ville någonting mer. Men än en gång vill jag säga att vi i det stora hela är mycket överens i fråga om detta.

Jag vill även rätta Per Åsling. Finansminister Magdalena Andersson ändrade inte något regelverk, utan detta regelverk fanns sedan tidigare. Både den borgerliga regeringen och den regering som vi har i dag har kämpat oerhört hårt för att vi ska kunna klara oss ifrån EU när det gäller denna batalj som vi troligtvis kan hantera före sommaren.

Anf. 156 MARIA PLASS (M):

Fru talman! I dag är huvudregeln att moms tas ut med 25 procent, men med undantag för två reducerade skattesatser: 12 procent för till exempel livsmedel, restaurang och catering och 6 procent för bland annat böcker, konsertentréer och persontransporter.

I flertalet av de motioner som behandlas i betänkandet vill man reducera eller ha likvärdighet av momsen. Många av dessa motioner handlar om turist- och besöksnäringen. Och visst kan det verka underligt att en gästhamn har 25 procents moms medan campingen har 12 procent, eller att dansbandsunderhållning har en momssats medan en konsert har en helt annan.

Ett antal motioner handlar om likvärdighet mellan digitala och tryckta medier. Man kan tycka att det skulle vara mycket enklare, mindre administration och kännas mer i takt med tiden om vi hade samma momssats på dessa. Men EU-domstolen har så sent som den 5 mars i år fastslagit att e-böcker inte täcks av möjligheten till lågmoms. Det innebär att EU-domstolen har satt stopp för Luxemburg och Frankrike, som har haft samma låga moms på e-böcker som på traditionella böcker. EU-domstolen konstaterar att de båda ländernas ordning strider mot EU-reglerna.

Det råder en stor förvirring bland våra EU-vänner när det gäller momsen. Länder som till exempel Italien har satt samma moms, 4 procent, på både digitala och tryckta böcker, men man måste ha ett stort antal komplicerade undantag som medför en moms på 22 procent. Spanien har höjt momsen på e-böcker till 21 procent.

Fru talman! Precis som det står i betänkandet behövs det en ny lösning.

Den fråga som har uppmärksamats mest i detta betänkande är den om ideella föreningar och om second hand-butiker ska vara momsbefriade eller momsregistrerade.

Grunden är Skatteverkets ställningstagande att föreningar med omfattande second hand-försäljning ska momsregistrera sig, enligt en dom

i Högsta förvaltningsrätten och EU-kommissionens överträdandeärende om moms och ideella föreningar som nu har lagts ned.

Kommissionen ansåg att den svenska momslagen hade för generösa undantag för den ideella sektorn och inledde 2008 ett fördragsbrottsärende mot Sverige.

Alliansregeringen skickade ett brev till kommissionen med uppmaning att inom ramen för den nya strategin för det gemensamma momssystemet inom EU även se över reglerna om undantag för sådan verksamhet som bedrivs av folkrörelserna. Anders Borg anordnade en hearing med den ideella sektorn. Han skickade även brev till de ideella organisationerna för att ge dem möjlighet att göra sig hörda i dessa frågor. Efter det träffade han även den skatteansvarige EU-kommissionären.

Alliansregeringen vände sig till EU och ansökte om tillstånd att införa en ersättningsgräns enbart för den ideella sektorn. Jag tror att jag kan säga att alliansregeringen stred hårt för den ideella sektorn på EU-nivå. Resultatet ser vi nu när EU-kommissionen har lagt ned överträdelseärendet.

Många ideella föreningar oroas nu över vad som ska hända och om man blir momspiktig för second hand-försäljningen, som ju utgör en grund för välgörenhetsarbetet och för miljöarbetet och som engagerar många frivilliga. Den är också synnerligen viktig för dem som stått långt från arbetsmarknaden men som nu har fått en ny möjlighet via sysselsättningsfasen. Här får man inte bara sysselsättning utan också nya kunskaper i till exempel kassahantering. Man får även en arbetsgemenskap.

Alliansregeringen jobbade hårt för den ideella sektorn, och nu pågår det ett arbete i Finansdepartementet för att få till någon form av lösning.

Men det går alldeles för långsamt, och jag blir orolig när jag hör Magdalena Andersson säga i debatten att hon visserligen följer utvecklingen och vill hitta en lösning men att man på Finansdepartementet bara har kommit till analysstadiet. Finansministern hoppas att lösningen kan bli klar under våren. Vi ser ännu inga tecken på konkreta åtgärder eller besked om hur hon tänker värna den ideella sektorn. Men vi ser fram emot dessa lösningar från Finansdepartementet.

(Applåder)

Anf. 157 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Vi debatterar nu frågor från skatteutskottet om mervärdesskatt, så kallad moms. I betänkandet står det på ett ställe: ”Diskussioner om denna sorts frågor är av en ständigt pågående karaktär.” Det är nog svårt att reservera sig mot just den meningen, även om vi naturligtvis har olika ingångar i själva sakfrågorna.

En fråga som har varit stor på momsområdet nu under vintern och början på våren har gällt moms för ideella organisationer som bedriver försäljning av second hand. Flera debattörer tog också upp detta i sina anföranden. Detta har diskuterats och varit en stor fråga, trots att den inte har varit föremål för något politiskt beslut.

Bakgrunden var att Högsta förvaltningsdomstolen redan för ett par år sedan meddelade ett beslut som sa att EU-rätten inte är förenlig med de undantag som Sverige har haft. Skatteverket gjorde sedan sin tolkning av domstolsbeslutet och meddelade i september förra året, någon vecka innan vi hade allmänna val, på vilket sätt man tolkade Högsta förvaltningsrättens dom. Det innebar bland annat att momsfrihet inte medges om butiken har öppet mer än 24 timmar i veckan och om personalen är ideellt arbetande mindre än 60 procent.

Fru talman! Detta började gälla i början av det här året. Det har pågått ett intensivt arbete, såväl i utskottet som i Regeringskansliet, för att lösa den här frågan. Givetvis har också många andra krafter från organisationer, föreningar och engagerade medborgare både varit pådrivande och deltagit i arbetet för att hitta en lösning.

EU-kommissionen har nu sagt att Sverige kan få ett undantag i den här delen, så frågan ser lyckligtvis ut att få en bra lösning med fortsatt momsbefrielse. Detta är ju någonting som så gott som alla – jag har inte hört någon som har varit emot – har ansett vara en väldigt viktig fråga att lösa. Här ser man vad den ideella sektorn bidrar med socialt, miljömässigt och på många andra sätt. Det är väldigt viktigt att värna villkoren för denna sektor.

Moms på kulturområdet är en annan fråga som är viktig. Som framgår av betänkandet har Sverige haft linjen gentemot EU-kommissionen och andra medlemsländer att det är angeläget att e-böcker och tryckta böcker behandlas lika. Det var ett positivt beslut i början av 2000-talet när momsen på vanliga tryckta böcker sänktes i Sverige. När tekniken nu går framåt hade det varit skönt om också EU hade gjort det i vissa delar.

Några motionärer anför också att det bör vara samma moms på olika former av musikarrangemang. Det är lätt att tycka att det finns en inkonsekvens när snarlika kulturformer ges olika skattemässiga förutsättningar. En sak att komma ihåg är emellertid att sänkningar av skatter leder till att vi får mindre pengar för att gemensamt finansiera saker och att vi under ett flertal år har haft underskott i statens budget.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 158 ARON MODIG (KD):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 3 angående momsen för ideella föreningar.

Det civila samhället utgör en väldigt viktig del av Sverige. Det är ett viktigt komplement till både den offentliga sektorn och det privata näringslivet. Genom att stärka civilsamhällets självständighet från staten, exempelvis vad gäller finansieringen, ökar friheten i Sverige. Det är därför mitt parti under många år drivit frågan om skatteavdrag för gåvor till ideella organisationer.

Vid sidan av donationer är en viktig finansieringskälla för många aktörer inom det svenska civilsamhället second hand-försäljning. Enligt nätverket Ideell second hand bidrar denna försäljning årligen med 200

miljoner kronor, pengar som oavkortat går till människor som lever i socialt utsatta situationer och till exempelvis kvinnojourer, språkträning och olika typer av integrationsprojekt. Genom den meningsfulla sysselsättning som varje år tillhandahålls över 7 000 personer i anslutning till second hand-butikerna har verksamheterna varit av stort värde också för människor som står långt från arbetsmarknaden.

Efter ett avgörande i Högsta förvaltningsdomstolen kom Skatteverket i höstas emellertid till slutsatsen att ideell second hand i vissa fall konkurrerar med kommersiell handel och därför ska beläggas med 25-procentig moms. Skatteverkets ställningstagande innebär stora problem – nedläggningar och neddragningar – för många av de aktörer inom civilsamhället som bedriver second hand-försäljning just för att finansiera sin hjälpverksamhet. De nya reglerna kommer att påverka tusentals människor, men de slår hårdast mot samhällets redan mest utsatta.

Fru talman! Den rödgröna regeringen driver på flera områden en politik som slår hårt mot civilsamhället. Att man vill slopa avdragsrätten för gåvor till välgörande ändamål är ett exempel. Men att situationen med second hand-momsen uppstått i första läget är det svårt att klandra regeringen för. Däremot har regeringen varit överraskande långsam att reagera. Så sent som i slutet av januari lät finansministern meddela att hon inte avsåg att vidta några omedelbara åtgärder i frågan.

Det är uppenbart att regeringen under våren känt av trycket och lyssnat på den omfattande kritiken. Från att ha haft en väldigt avvaktande hållning verkar det som att regeringen nu arbetar för en lösning som ska komma snabbt och vara såväl kortsiktigt som långsiktigt hållbar. Än så länge har vi inte sett några konkreta resultat, men jag är glad att vi i skatteutskottet har en samsyn vad gäller momsfrågans betydelse och att vi gemensamt hjälps åt att ligga på och kontinuerligt begär uppdateringar från regeringen.

Fru talman! Det civila samhället ska värnas och dess tillväxt underlättas. Därför är det absolut nödvändigt att vi får se ett skyndsamt handlande från regeringen så att den second hand-verksamhet vars överskott går till social hjälpverksamhet befrias från moms. Sverige har inte råd med ett försvagat civilsamhälle.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 mars.)

§ 16 Möjligheter till fjärrundervisning

*Möjligheter till
fjärrundervisning*

Utbildningsutskottets betänkande 2014/15:UbU3
Möjligheter till fjärrundervisning (prop. 2014/15:44)
föredrogs.

Anf. 159 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Varför ska vi åka på it-dagar, SETT-mässor och lära oss om digitala verktyg när lagen ändå begränsar våra möjligheter att fullt ut använda den digitala tekniken? Den frågan fick jag av en rektor i en Norrlandskommun. Frågan sammanfattar och problematiserar väl det vi ska diskutera i dag, möjligheten att utnyttja tekniken för fjärrundervisning.

Lapplands gymnasium, som är ett kommunalt samarbete mellan kommunerna Pajala, Gällivare, Kiruna och Jokkmokk, har ett upptagningsområde som motsvarar 1,5 gånger Schweiz yta. Här var man tidigt ute med att använda den it-teknik som kom för 10–20 år sedan och började att på olika sätt erbjuda fjärrundervisning i olika ämnen och former. Tekniken, infrastrukturen och kunnandet är i dag ordentligt upparbetat, och totalt är nio gymnasieprogram och elva ämnen beroende av samarbete med någon form av distansteknik. Det handlar bland annat om teoridelarna i vård- och omsorgsprogrammet, programmering och matematik, för att nämna några.

Det har lett till att dessa kommuner kan erbjuda sina elever långt fler kurser och program än om möjligheten till fjärrundervisning inte hade funnits. Men det har också betytt en möjlighet för kommunerna att bredda och klara rekryteringen exempelvis till äldreomsorgen, för den bistra verkligheten är att den som en gång flyttat från orten för att börja på gymnasiet sällan flyttar tillbaka.

Lika stort och avlångt som Sverige är lika mycket varierar befolkningssammansättningen i våra kommuner. I Stockholm växer befolkningen med en busslast varje vecka och det är svårt att hitta bostäder, medan befolkningen i Jokkmokk, Pajala, Arjeplog och Gällivare minskar. Dessutom är avstånden mycket större, och det finns inte samma möjligheter att förflytta sig med hjälp av kollektivtrafik som det finns i storstadsområdena.

Fru talman! Det faktum att vårt land ser olika ut och har olika förutsättningar ställer stora krav på såväl den nationella som den lokala politiken. När vi i Stockholmsområdet har stora utmaningar att hinna bygga skolor i tillräckligt snabb takt står stora delar av Sverige inför det svåra beslutet att behöva stänga skolor.

Därför har vi i kammaren en del val som vi måste göra. Antingen gör vi ingenting och hjälper därmed till att försvåra för kommuner att genomföra ett av deras mest grundläggande uppdrag, att tillhandahålla undervisning, eller så ser vi till att hitta lösningar som säkerställer att alla elever, från norr till söder, får en likvärdig utbildning med hög kvalitet.

Det såg den dåvarande alliansregeringen redan 2011, då man beslutade att utreda möjligheterna till fjärr- och distansundervisning; området har varit oreglerat fram till i dag. Jag vill vara ödmjuk och säga att vi nog inte riktigt hade hela bilden klar för oss. För att utöka möjligheterna till fjärrundervisning har vi i Alliansen därför lagt fram ytterligare tre förslag i vår följdmotion.

Två av förslagen, att säkerställa att även kommunala skolor ska kunna lägga fjärrundervisning på entreprenad och att göra en utvärdering av hur

lagändringen påverkar skolornas incitament till att anställa behöriga lärare, stöds av både Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det välkomnar vi.

Men i det tredje förslaget går vi isär. Det handlar egentligen mindre om sakfrågan och mer om att allianspartierna ser hela Sverige. Vi har valt en mindre restriktiv väg och föreslår att fjärrundervisning ska bli tillåtet i fler ämnen än endast moderna språk och modersmålsundervisning så länge läraren är behörig. Det föreslår vi eftersom fjärrundervisning i fler ämnen kan vara den räddning som möjliggör för glesbefolkade kommuner att fortsätta att hålla sina skolor öppna.

Så är fallet i exempelvis Pajala kommun, som jag besökt och som faktiskt förekom i ett TV4-reportage i går. Där använder man fjärrundervisning i framför allt moderna språk och modersmål. I realiteten kan en F-9-skola ha så få som trettio elever från förskoleklass upp till årskurs 9. Visserligen har kommunen fortfarande kostnaderna för lokalerna, men för Pajala innebär fjärrundervisning att det är möjligt att ha behöriga lärare i fler ämnen och kommunen tvingas inte stänga skolorna ute på landsbygden.

Nu går förvisso Socialdemokraterna och Miljöpartiet med på att starta en försöksverksamhet med fjärrundervisning i fler ämnen. Det är bra, men det räcker inte. Verkligheten ute i kommunerna kräver att vi hittar långsiktiga och juridiskt hållbara lösningar på det här området. Politiken ska inte hindra och försvåra användningen av modern teknik utan underlätta för kreativa lärare och rektorer att hitta nya lösningar för att säkerställa att alla elever får den undervisning de har rätt till.

Fru talman! Tekniken och pedagogiken finns och har använts i många år tack vare kommuner som har varit duktiga på att hitta lösningar på problemen, givet sina olika förutsättningar. Det är egentligen inte en fråga om fjärrundervisningens vara eller icke vara. Det är en fråga om att göra det möjligt för alla kommuner att erbjuda sina skolelever en bra skolgång med undervisning av behöriga lärare.

Svenska elevers rätt till undervisning måste vara i fokus, och undervisningen ska präglas av likvärdighet, hög kvalitet och tillgänglighet. I ett land som Sverige, med stora avstånd och stora variationer i befolkningstäthet i våra kommuner, måste vi använda de möjligheter som står till buds, inte minst när det gäller modern teknik i skolan.

Men så ser det inte ut i dag. På grund av att lagstiftningen och verkligheten inte går hand i hand sker fjärrundervisningen i skymundan, oreglerat och utan möjligheter till uppföljning, utvärdering och förbättringar.

Därför är jag i dag glad och stolt över att Alliansen har lagt fram detta förslag, som skapar förutsättningar för alla kommuner att uppfylla ett av sina viktigaste uppdrag: att ge alla elever tillgång till en likvärdig skola med hög kvalitet. Men i lika hög grad är jag bekymrad över regeringens ointresse för att lösa denna fråga. Jag är glad över de skrivningar angående försöksverksamhet med fjärrundervisning på entreprenad som kommit till stånd tack vare Alliansens motion. Detta ger möjligheter för inte minst mindre kommuner på landsbygden att samarbeta med större kommuner

med tillgång till de behöriga lärare som den egna kommunen saknar. På sikt hoppas jag att de utredningar som nu kommer till tack vare Alliansens motion i frågan kommer att leda till att vi kan hitta ett permanent regelverk som öppnar för fler möjligheter att använda it för att säkerställa alla elevers rätt till undervisning.

Mitt svar till rektorn är att de ska fortsätta att delta i it-mässor och konferenser för att lära sig mer om hur de kan använda digitala verktyg i undervisningen. Jag och mina allianskolleger vill möjliggöra för dem att fullt ut använda den teknik som är så självklar för alla oss andra att använda.

(Applåder)

Anf. 160 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Fru talman! Det är väl självklart att alla barn har rätt till likvärdig utbildning av hög kvalitet och med hög tillgänglighet och att detta ska gälla i hela landet. Därför är både den proposition som nu ligger på riksdagens bord och det betänkande som utbildningsutskottet arbetat fram efterlängtade och viktiga.

Alla barn har rätt att nå så långt som möjligt utifrån sin potential. Den allra viktigaste faktorn är nog kompetenta och engagerade lärare. Hur gör vi det möjligt att så många barn som möjligt – ja, alla barn – får tillgång till det?

Vi diskuterar och debatterar i dag fjärrundervisning i den svenska skolan. Vi definierar nu detta i skollagen. Det kallas för en ny teknik och så vidare, men det är faktiskt en teknik som funnits relativt länge. Den har utvecklats över tid. Eftersom detta varit oreglerat har man dock inte följt upp verksamheten på samma sätt. Det kan man tycka är olyckligt.

I en utvärdering pekas på att allt inte har hållit tillräcklig kvalitet. Det får givetvis inte vara så att utbildningen inte håller tillräckligt hög kvalitet. Men det betyder inte att man ska snäva in och begränsa möjligheterna alltför mycket när det handlar om att använda den nya tekniken och använda arbetssätt som man har utformat.

Man beskriver i dokumentet från regeringen att det har vuxit fram en flora av olika sätt att använda den här tekniken. Det tror jag är bra. Där- emot säger man att det inte har funnits någon forskning som följt det hela. Det är klart att utbildningen och dess arbetsformer på olika sätt ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Men låt oss då verkligen lyssna på den beprövade erfarenhet som finns på så många håll i Sveriges avlånga land! Låt den få möjlighet att fortsätta framöver för att inte begränsa möjligheterna för de barn som till exempel har långa avstånd och svårt med tillgängligheten att få ta del av engagerade och kompetenta lärare!

Nu föreslås att det är moderna språk, till viss del modersmål och så vidare som ska vara föremål för fjärrundervisning. Centerpartiet och Alliansen vill se mer. Jag är glad för den skrivning som finns i betänkandet om att det inte ska finnas någon begränsning av försöksverksamheten när det gäller vilka ämnen som det ska kunna bedrivas försöksverksamhet i.

Jag tror att det är oerhört viktigt att den här möjligheten får komma till stånd. Risken finns annars att den svenska skolan och de svenska eleverna missar möjligheter som elever i andra länder får ta del av eftersom man vågar använda den nya tekniken på ett bättre sätt. Jag förstår inte varför till exempel Miljöpartiet är så rädda för att lyfta fram de möjligheter som den pedagogiska utvecklingen ger kopplat till den nya tekniken.

Jag tror också att det är oerhört viktigt att vi på olika sätt lyfter fram möjligheter för den skolgång som finns i dag. Maria Stockhaus från Moderaterna lyfte på ett föredömligt sätt fram några av de exempel som finns runt om i Sverige i dag. Jag vill understryka att det finns betydligt fler exempel än de som räknats upp, kanske också utöver alla dem som vi känner till. Låt inte de blommorna i floran få stryka på foten därför att vi inte förmår tillsätta försöksverksamhet i tillräcklig omfattning! Låt många blommor blomma, så att eleverna får tillgång till den här undervisningsformen och tekniken!

Därmed, fru talman, skulle jag vilja yrka bifall till allianspartiernas reservation och i övrigt bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 161 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Regeringen beslutade den 18 december att överlämna propositionen *Möjligheter till fjärrundervisning* till riksdagen. Propositionen innebär att fjärrundervisning bör få genomföras i vissa ämnen av en lärare inom huvudmannens organisation utan entreprenadförhållande om det inte finns någon legitimerad och behörig lärare att tillgå inom skolenheten eller när elevunderlaget anses vara otillräckligt. Propositionen föreslår även en begränsad möjlighet att överlämna uppgifter avseende fjärrundervisning till staten.

Detta är en väldigt viktig fråga, inte minst för landsbygden. Hela landet ska få samma rätt till utbildning, och alla barn ska få en likvärdig möjlighet att ta del av den svenska undervisningen. Mycket av detta har redan sagts.

I Alliansens motion 2014/15:3032, som väckts med anledning av propositionen, föreslås bland annat överlämnande av fjärrundervisning till staten eller annan skolhuvudman på entreprenad samt utökade möjligheter till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet på entreprenad. Motionens förslag är ett stort avsteg från nuvarande bestämmelser genom att alla skolhuvudmän föreslås få överlämna fjärrundervisning på entreprenad till enskilda, kommuner, landsting och staten.

Med anledning av motionen från Alliansen har samtliga partier utom Vänsterpartiet föreslagit att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör tillsätta två utredningar om utökade möjligheter till modersmålsundervisning, studiehandledning på modersmålet och fjärrundervisning på entreprenad samt generellt se över entreprenadbestämmelserna i skollagen. Därmed föreslår övriga partier i riksdagen att motionen delvis ska bifallas.

I en motion föreslår Alliansen även att fjärrundervisning ska införas för fler ämnen på en gång. Där håller Vänsterpartiet med regeringen om att det klokaste och mest ansvarsfulla vore att ha en begränsad försöksverksamhet till att börja med.

Vänsterpartiet ställer sig bakom propositionen i dess helhet, men delar inte de övriga partiernas uppfattning om entreprenadbestämmelserna. Fjärrundervisningen måste regleras tydligare och utökas, vilket vi alla håller med om. Modersmålsundervisningen och studiehandledningen på modersmål behöver utvecklas. Även där är vi alla överens. Vi i Vänsterpartiet menar dock att detta inte sker bäst genom att man lägger ut ännu mer av skolans verksamhet på entreprenad. Jag tror inte att jag behöver förtydliga Vänsterpartiets ställningstagande i entreprenadfrågorna, som vi har debatterat i andra skoldebatter.

Det här är som sagt en viktig fråga för landsbygden. Därför ställer sig Vänsterpartiet bakom regeringens proposition. Jag yrkar dock även bifall till Vänsterpartiets reservation angående förslaget om att utöka entreprenaden vad gäller fjärrundervisning, modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet.

Anf. 162 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! I utskottet hade vi många diskussioner om entreprenadfrågan. Vänsterpartiets Daniel Riazat sa att det kändes som att det var ett rött skynke kring ordet entreprenad och tanken på att lägga ut undervisning på entreprenad.

Man kan titta på hela frågeställningen och en liten kommun som Orsa i din egen del av landet. De har kanske inte behöriga lärare i alla ämnen eller kanske får svårt att anställa behöriga lärare på sikt när det blir lärarbrist i alla ämnen.

Om de inte har en behörig lärare inom sin kommun, det vill säga inom huvudmannens organisation, kommer inte fjärrundervisning att vara till någon hjälp för dessa kommuner om de inte har möjlighet att köpa tjänsten från någon annan.

Vi har från Alliansens sida när vi skrev vår motion varit tydliga med att vi inte vill släppa det helt fritt. Det måste vara en annan skolhuvudman som man använder som entreprenör för att säkerställa att någon tar ansvar för kvaliteten och behörigheten hos läraren.

Min fråga till Daniel Riazat är: Hur ser du att fjärrundervisningen på sikt ska kunna stötta de små kommunerna? Jag var till exempel i Dorotea. De har 249 elever i hela sitt skolsystem. För dem kommer i framtiden fjärrundervisning och att kunna köpa tjänster från andra kommuner att vara en väg framåt för att kunna behålla sina skolor i kommunen.

Anf. 163 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Detta är inte enbart en fråga om vara eller icke vara för fjärrundervisning på entreprenad. Det är en fråga om bestämmelser om entreprenad vad gäller skolan över huvud taget. Vi från Vänsterpartiet anser att den frågan går in i frågan om till exempel vinster i välfärden,

eftersom fjärrundervisning inte kan separeras från den övriga utbildningen.

Det är mycket positivt att regeringen lägger fram förslag som kommer att underlätta. Det är betydligt tydligare än vad det har varit tidigare. Det har knappt funnits några regler om detta. Det kommer också att gynna landsbygden att man ska kunna ha fjärrundervisning.

Vad gäller de kommuner som du har nämnt, till exempel Orsa eller Dorotea, finns det också andra kommuner som har problem redan i dag. Vänsterpartiet är inte emot hela tanken om att kommuner till exempel ska kunna samarbeta.

Vad det här handlar om är dock att ni, tvärt emot vad ledamoten här säger, öppnar för att alla aktörer inom skolan ska kunna sälja och köpa, vilket Vänsterpartiet inte ställer sig bakom. Ni vill släppa det helt fritt.

Regeringen och departementet har i sina handlingar till utskottet sagt att med Alliansens förslag är tanken att släppa det till samtliga aktörer att kunna ha köp-och-sälj-system mellan alla aktörer inom skolan.

Eftersom Vänsterpartiet har en inställning som går ut på att alla resurser ska gå dit de är avsedda för etcetera, vilket vi har nämnt i många debatter tidigare om vinster i välfärden, blir det en krock.

Det betyder inte att Vänsterpartiet är emot att kommuner ska samarbeta om fjärrundervisning. Det betyder snarare att vi vill att det ska regleras på ett tydligt sätt så att det inte utnyttjas som i den övriga skolverksamheten.

Anf. 164 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är beklagligt när ideologiska låsningar går före elevernas rätt till en utbildning av behöriga lärare i alla ämnen. Det är vad som riskerar att hända här. Vi har varit tydliga med att det handlar om en annan skolhuvudman. Vi anser att det är oerhört viktigt att den som har ansvar för att tillhandahålla undervisningen har ansvar för att läraren har den behörighet som behövs.

När det gäller samarbete kan man tänka sig att det finns en större kommun som har ett språkcentrum med ett antal olika modersmållärare eller lärare i olika moderna språk. Om det ska ske någon form av samarbete, som jag har hört har föreslagits i andra sammanhang, ska man timanställa på olika mer komplicerade sätt i stället för att ha ett rakt avtalsförhållande mellan en kommun och en annan, vilket jag tror det i de flesta fall kommer att bli fråga om vid entreprenad.

Nu blir det en utredning där man ska titta på frågorna och komma tillbaka med förslag i och med att det var mer komplext i entreprenadfrågan, och det finns också frågor om kommunallagen när det gäller entreprenad. Men Daniel Riazat vill inte ens ha en utredning i frågan. Du vill inte ens titta på vilka möjligheter det kan ge. Vår utgångspunkt är att eleverna ska få den undervisning de har rätt till. Att inte ens våga titta på entreprenadfrågan innebär att du sätter ideologin framför elevernas rätt till utbildning.

Anf. 165 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag vill vara väldigt tydlig med att jag anser att skolpolitiken och politiken över huvud taget bör utformas efter ens ideologiska värderingar. Annars hade ingen av oss suttit här i dag. Detta betyder inte att man inte i många frågor kan göra bredare samarbeten och ha bredare överenskommelser för att utveckla svensk skolpolitik. Men i slutändan är vi valda som partirepresentanter och ledamöter för att företräda folket. Människor har också röstat på en ideologisk bakgrund som de har ansett sig stå nära.

Du talar om ideologiska skygglappar. Det blir väldigt märkligt. För mig är det en ideologisk skygglapp av Alliansen att alltid i alla frågor vilja lägga ut allting på entreprenad, vilket också gäller i den här frågan. Frågan är vem av oss, jag eller Maria Stockhaus, som har de ideologiska skygglapparna.

Vad gäller hur man ska lösa den här frågan nämnde jag bland annat samarbete mellan kommuner. Det finns redan i dag kommunalförbund som bedriver undervisning, och man hjälps åt mellan kommuner att bedriva detta slags undervisning. Vi har i gymnaserna i Dalarna en gymnasiesamverkan som redan tillhandahåller en rad olika språk för alla elever i Dalarna som går på gymnasieskolan.

Jag menar inte att frågan inte behöver ses över och att inte nya förslag kan läggas fram. Däremot tycker jag att när vi för första gången på ett tydligt sätt ska reglera frågan kan det vara väldigt bra att inte ta alla steg på en gång. Dessutom är det ideologiskt för mig. Jag anser inte att hela skolan ska avregleras ytterligare och att man ska lägga ut ytterligare på entreprenad.

Anf. 166 CHRISTER NYLANDER (FP):

Fru talman! Ibland blir rädslan för vinst i välfärd en väg till förlust i skolan, förlust för elever och förluster för en ort. Gunnarns skola ligger tre mil utanför Storuman. De har elever i förskoleklass till årskurs 6. Det är 18 elever fördelade på dessa sju årskurser. När de kommer upp i sjuan får de åka tre mil till Storuman fram och tillbaka varje dag. Om de vill välja en annan skola får de ta sig de 15 milen till Tärnaby.

När Skolverket gjorde inspektion på Gunnarns skola 2006 fanns det inte 18 elever utan 50 elever. På ett klassfoto som jag lyckades hitta från 1954 trängdes 26 elever på fotot för klass 4. Året innan var det 29 barn i klass 4. Från 1954 när det var 26, 28 eller 29 barn i varje klass till i dag när det är 18 barn i hela skolan får man en illustration av hur Sverige håller på att förändras.

Det är rätt tydligt hur den demografiska förändringen ser ut när man djupdyker i en bys historia i Västerbottens västra del. Vid kusten växer Umeå, studenter strömmar till, kultur blommar och möjligheter skapas. Längre in i landet sjunker elevantalet, och många flyttar därifrån. Det är svårt att hitta en försörjning när det inte är turistsäsong.

Det är klart att man kan säga att dessa barn bör bussas någon timme varje dag fram och tillbaka till en annan skola. Man kan säga att

barnfamiljerna borde flytta, men vill vi det? Vill vi inte snarare att människor ska kunna ha ett gott liv, en bra skola och en framtid som företagare eller arbetare på så många ställen som möjligt i Sverige?

Jag tror att den demografiska förändringen kommer att fortsätta. Sverige är ett av de länder i västvärlden som har den tydligaste urbaniseringstrenden, och allting tyder på att det fortsätter så. Det handlar om att vi kommer att få se fler orter som kommer att få svårt att bära en skola.

Den fråga som vi i utbildningsutskottet måste ställa oss är: Hur möter vi detta? Ska vi göra vad vi kan för att så många elever som möjligt runt om i landet ska få möta välutbildade, behöriga lärare i så många ämnen som möjligt, eller ska vi acceptera att det successivt blir så att fler skolor läggs ned och att de elever som är kvar i krympande skolor får dålig skolgång?

Ett av svaren – det finns säkert fler – är det som man hanterar i propositionen och i betänkandet från utskottet, nämligen att fundera på hur man via fjärrundervisning kan få fler elever att möta behöriga lärare trots att man i en viss skola inte kan hitta några sådana att anställa. Skolan kanske inte heller har tillräckligt stora elevgrupper för att det ska var möjligt.

Fru talman! Jag tycker därför att det är bra att vi har bred enighet i riksdagen bakom grunderna i förslaget. Det togs fram ett utkast av alliansregeringen, och det fördes vidare av den rödgröna regeringen när den tog över. Nu har vi i stora drag en bred enighet också i utskottet om att fjärrundervisning bör definieras och regleras så att det kan ska med kvalitet och under utveckling.

Det är bra att utskottet öppnar för att gå lite längre i synen på entreprenad än vad regeringen ville. Det är bra att vi nu funderar på vilka utredningar som regeringen bör tillsätta. Vi vill se att det tillsätts en utredning om fjärrundervisning på entreprenad, och man bör också se över entreprenadbestämmelserna i skolan generellt.

Allianspartierna vill gå längre. Ulrika Carlsson och Maria Stockhaus har presenterat detta på ett förtjänstfullt sätt. För mig och Folkpartiet har det varit särskilt viktigt att fundera på hur elever möts av behöriga och legitimerade lärare. Man bör förtydliga och säkerställa att de möjligheter som nu öppnas inte används för att minska incitamenten att söka efter behöriga lärare att anställa på skolan, även om jag inte tror att så sker. Jag tror att det normala i svensk skola även i fortsättningen kommer att vara att man har behöriga lärare på plats i klassrummen. Men där det inte går måste det finnas möjlighet att ge eleverna en god och välutvecklad undervisning.

Fru talman! Nästa helg ska jag besöka skolan utanför Storuman. Jag är glad att jag då förhoppningsvis har med mig beskedet att det finns bred enighet i riksdagen om att underlätta för denna och andra skolor som så vill att använda sig av fjärrundervisning.

I grunden är det ett bra steg vi tar framåt. Därför yrkar jag bifall till reservationen.

(Applåder)

Anf. 167 ANNIKA ECLUND (KD):

Fru talman! Fram till nu har regelverket kring fjärrundervisning i bästa fall kunnat beskrivas som ottydligt. Det kan tyckas märkligt i vårt land, som är ett av de mest uppkopplade samhällena i världen. Det har fått en del onödiga konsekvenser. Redan i november förra året kunde vi läsa om hur Skolinspektionen kritiserade Ådalsskolan i Kramfors för att de hade köpt fjärrundervisning från Språkskolan i Uppsala. Anledningen var att Ådalsskolan ville säkra elevernas möjligheter till modersmålsundervisning. Även i Ljusdals kommun fick man kritik av samma anledning. Fallet var uppe i går kväll i medierna. Det känns absurt att rektorn i Kramfors tvingas bryta mot lagen för att uppfylla en annan lag, nämligen lagen om elevers rätt till modersmål.

Fru talman! Pedagogik och lärande fungerar i de flesta fall bäst i möten öga mot öga. Möjligheten till konstruktiv återkoppling blir mer direkt, mer nära. Samtidigt vet vi att det finns många tillfällen då detta inte är möjligt. Det kan röra sig om att elevunderlaget är otillräckligt eller att behöriga lärare saknas. Men eleverna har fortfarande rätt till likvärdig och högkvalitativ undervisning. Det kan gälla ungdomar som läser modersmål. Det kan också till exempel gälla unga elitidrottare som åker utomlands för att de har blivit ungdomsproffs och då riskerar att inte fullgöra gymnasieskolan. Då kan möjligheterna till fjärrundervisning med tekniska medel vara ett välkommet alternativ. Man skulle kunna nämna många exempel där fjärrundervisning kan vara en välkommen väg, och kanske den enda vägen, till utbildning.

Fru talman! Jag menar att de krav på utbildningens område som vi ställer på huvudmännen blir lättare att tillgodose genom detta. De kanske till och med bara kan tillgodoses om vi ser till att använda de teknikvänliga lösningar som finns. Vi vet att det är oerhört olika förutsättningar i våra kommuner. De skiljer sig åt till ytan, i befolkningsstorlek och så vidare.

Det är olyckligt om man kraftigt begränsar möjligheterna till fjärrundervisning till vissa områden. Att regeringen ska bestämma över vilka ämnen som ska godkännas är fel väg att gå. Om eleverna undervisas av behöriga legitimerade lärare ser Alliansen inget hinder för att undervisningen ska kunna ske i fler ämnen. Vi har starka remissinstanser på vår sida: SKL, Umeå universitet och Friskolornas riksförbund.

Därmed vill jag yrka bifall till reservation nr 1.
(Applåder)

Anf. 168 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Låt mig börja med att korrigera vad Maria Stockhaus inledde med. Hon sa att hon var glad och stolt över att alliansregeringen har lagt fram detta förslag. Vi har inte längre någon alliansregering. Vi har en samarbetsregering med S och MP som har lagt fram det förslag som vi debatterar i dag.

Jag tänkte att jag skulle ta tillfället i akt, trots att flera talare redan har varit uppe, att som företrädare för det största regeringspartiet börja med att ge en kort bakgrund till vad det är vi debatterar i dag och så småningom ska besluta om.

I och med den nya skollagen infördes en definition av begreppet undervisning. Enligt 1 kap. 3 § är undervisning ”sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden”.

Det finns i dag inte någon reglering av undervisning där elever och lärare är åtskilda i tid eller rum – något som regeringen anser att det finns behov av. I skollagen ska vi därför nu införa en definition av fjärrundervisning som lyder ”en interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där lärare och elever är åtskilda i rum men inte i tid”. Det finns alltså ett behov av att reglera under vilka förutsättningar skolhuvudmännen får anordna undervisning genom fjärrundervisning.

En viktig utgångspunkt är att alla elever ska ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet oavsett boendeort, sociala och ekonomiska förhållanden, kön och övriga diskrimineringsgrunder. Det är också viktigt med lärarledd undervisning.

En annan viktig utgångspunkt är att fjärrundervisning enbart bör vara aktuell under förutsättning att det inte finns någon legitimerad eller behörig lärare tillgänglig för att undervisa på plats i klassrummet. För att komma fram till den slutsatsen måste man ha gjort allvarliga försök att rekrytera legitimerade och behöriga lärare.

Man säger i betänkandet att fjärrundervisning ska få anordnas när elevunderlaget är otillräckligt – något som särskilt har visat sig vara aktuellt vid språkundervisning eller i små skolor.

Fjärrundervisning ska självklart ges i skolan eller i annan lokal som bedöms lämplig. För att upprätthålla kvaliteten bör det alltid finnas en handledare närvarande där eleverna befinner sig – en handledare som kan ge stöd både till eleven och till läraren.

De statliga skolformerna, till exempel specialskolan och sameskolan, har en unik tillgång på legitimerade och behöriga lärare, även om de har för få, inom några av de ämnen där det i grund- och gymnasieskolan råder

brist på lärare. Regeringen anser därför att det är viktigt att låta övriga huvudmän använda sig av de kompetenser som dessa skolor har.

Likaså anser man att Statens institutionsstyrelse bör ges tillåtelse att anordna fjärrundervisning i fler ämnen än andra skolor, då det bedöms öka möjligheterna för de barn och ungdomar som är omhändertagna att få sin undervisning av legitimerade och behöriga lärare. Självklart ska dock även de anstränga sig för att hitta lärare fysiskt innan fjärrundervisningsmöjligheten tas i anspråk.

Fru talman! Som vi har hört tidigare i dag har fjärrundervisning funnits på flera ställen i vårt land, framför allt för att tillgodose lagen om rätt till modersmålsundervisning men också för att kunna erbjuda andra skolämnena. Detta har skett trots att rätten att bedriva fjärrundervisning inte har funnits lagmässigt. Det har den gamla regeringen varit mycket medveten om, men man har inte tagit frågan på riktigt allvar trots många uppmaningar från bland andra SKL, som har nämnts här. Man tillsatte en smal utredning och fick ett resultat för tre år sedan. Nu har vi gjort ett gediget arbete, skulle jag vilja säga, i utskottet med alla partier delaktiga. Det är nästan första gången som vi har arbetat på det här viset, i alla fall under mina år i utbildningsutskottet. Vi har landat i det här betänkandet, där det – även om man inte kan tro det – råder stor samsyn om vikten av att bejaka ny teknik och nya metoder för undervisning.

Jag vill ändå framhålla att det när det gäller ny verksamhet är viktigt att börja i liten skala med försök för att sedan, när man har utvärderat enligt vetenskapliga metoder, rulla ut det i större skala. Det är så riksdag och regering arbetar i de allra flesta frågor, och jag ser ingen anledning till att vi skulle se annorlunda på den här viktiga frågan som handlar om barns och ungas möjligheter till högkvalitativ undervisning. Vi måste komma ihåg att vi talar om små barn. Det är viktigt att vi gör rätt.

Det finns en reservation i betänkandet om att avslå utredningarna och en reservation om att öppna för att fler ämnen ska kunna erbjudas med hjälp av fjärrundervisning. Som jag sa tidigare står vi självklart bakom att vända och vrida på alla stenar som finns för att komma fram till bästa resultat. Därför är det viktigt med utredningar.

En utredning av hög kvalitet tar dock tid, och eftersom det redan i dag finns stora behov av att skolhuvudmännen ska kunna erbjuda adekvat undervisning föreslår vi att en mindre utredning inrättas snarast. Den ska utreda hur försöksverksamhet för fjärrundervisning i modersmål och studiehandledning skulle kunna fungera.

Fru talman! Med detta sagt vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 169 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag håller med Gunilla Svantorps om att man ska vara försiktig med ny verksamhet. Men det här är inte ny verksamhet. Fjärrundervisning bedrivs på många håll i Sverige. På en del håll finns det till och med ganska lång erfarenhet av hur det fungerar.

I de skrivningar som vi har i betänkandet finns det stora begränsningar för när man får använda fjärrundervisning. Man måste ha försökt hitta behöriga lärare. Jag har lite svårt att förstå vad Socialdemokraterna är rädda för. Alliansen känner ett stort förtroende för att lärare och rektorer, inte minst ute på de små skolorna, försöker hitta bra lösningar för att alla elever ska få den undervisning de behöver.

Fru talman! Gunilla Svantorp är själv från Värmland. Där finns det många små kommuner och små skolor som skulle behöva utnyttja den här tekniken för att säkerställa att alla elever får den undervisning som de har rätt till.

Det är viktigt att vi öppnar för de möjligheterna och inte begränsar försöksverksamheten till ett visst antal ämnen. Alla ämnen ska vara öppna för försök med fjärrundervisning. Jag har som sagt svårt att förstå varför Socialdemokraterna är rädda för det, med tanke på att det inte är någon ny verksamhet utan något som bedrivs i skolor i dag.

Anf. 170 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Det är förvånande att Moderaterna och Maria Stockhaus är villiga att besluta om ny verksamhet, att ta in allting, utan att det har utretts grundligt. Det är klart att det har funnits. Men vi har inte haft någon skolinspektion som har tittat på det, eftersom det inte har funnits i lagen. Vi behöver starta precis som vi alltid gör, med en liten verksamhet för att utvärdera den och sedan se vad vi behöver göra för att komma vidare.

Det är en komplex fråga. Och vi som är riksdagsledamöter har uppdraget att se till allas bästa. Vad är det som blir bäst för många?

Maria Stockhaus har inte suttit i riksdagen förut, men under förra mandatperioden beslutade vi till exempel om en lärarlegitimationsreform som sedan har återkommit hit ett antal gånger för att korrigeras. Vi tycker att det är bättre att vi gör rätt från början genom att utreda och inhämta de kunskaper som finns på de många orter som har använt det här, utan tillåtelse.

Om det nu är så enkelt att införa detta och för alla ämnen, varför gjorde inte alliansregeringen det? De satt i regeringsställning i åtta år. De styrde Sverige i åtta år. Ändå hände det inte någonting. Varför inte?

Anf. 171 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Ibland känns det som att det här med tekniken skulle vara något nytt på skolans område. Den teknik som har möjliggjort fjärrundervisning har funnits i tio tjugo år, och utvecklingen går väldigt snabbt framåt.

Med de begränsningar som finns i regleringen av fjärrundervisning känner jag mig inte orolig för att lärare och rektorer inte är bäst skickade att avgöra när fjärrundervisning behövs för att säkerställa alla elevers rätt till undervisning av behöriga lärare. Det får som sagt bara användas i de fall där man inte lyckas hitta en behörig lärare.

Vad är Socialdemokraternas svar till de skolor som inte hittar en behörig lärare och där ämnena som de behöver lärare i inte omfattas av försöksverksamheten? Hur ska lärare och rektorer lösa undervisningen för de eleverna? Ska det ske genom obehöriga lärare på plats? Eller hur har ni tänkt när det gäller att begränsa möjligheten att använda modern teknik som finns och har funnits under lång tid?

Anf. 172 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Maria Stockhaus frågar mig vad vi ska göra. Vi vann valet i september i fjol. Ni satt i regeringen i åtta år innan dess, Maria Stockhaus, och har inte flyttat fram positionerna ett enda dugg på åtta år, mer än att

tillsätta en väldigt smal utredning. Ni kanske skulle fundera lite grann på vad ni själva har gjort.

Jag skulle vilja påminna om remissvaren som har kommit in på den utredning som har gjorts. Det gäller framför allt vad Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund säger. Lärarförbundet säger att "försöksverksamheter bör vara en del av en planerad nationell utvecklingsinsats och utvärderas på ett vetenskapligt sätt innan beslut om eventuell fortsättning eller avslutning fattas". Lärarnas Riksförbund säger: Även om fjärrundervisning sker i realtid lämnas eleven utanför gruppens sociala sammanhang, vilket kan påverka motivationen. Det finns goda skäl för att utveckla former för fjärrundervisning. Men det måste utredas mer.

Det är bara två av de exempel på remissvar som kom in. Remissvaren spretar lite grann. Att de gör det ska vi ta på allvar och utreda mer. Det finns skolor som gör det här på ett jättebra sätt. Det vet vi alla. Men vi har ansvar för att se till att det som vi lagstiftar om måste fungera i verkligheten. Det handlar mycket om juridik. Vi kan inte bara införa det, utan vi måste vara lite mer varsamma med vad vi gör i kammaren.

Därför tycker vi att vi måste fundera lite mer på hur, var och när vi gör det. Vi kan inte bara hasta fram. Vi har sett alldeles för mycket hastverk de senaste åtta åren för att vi ska göra på samma sätt.

Anf. 173 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Det känns lite ovanligt att begära replik. Men det är viktiga frågor att diskutera och lyfta upp, med all respekt för att vi delvis hamnar i olika slutliga ställningstaganden.

Gunilla Svantorp nämner att det finns jättebra sätt och många skolor som arbetar på ett bra sätt. Hur vill Socialdemokraterna säkerställa att den verksamheten inte försvinner, att man inte skär bort den verksamhet som man säger jobbar på jättebra sätt i dag? Hur ska den fortsätta vara tillgänglig för de elever som behöver den?

Vi har båda bakgrund i bygder där det finns små skolor som vet hur svårt det kan vara att rekrytera behöriga lärare. Där är detta ett viktigt instrument för att kunna tillgodose också de små barnens rätt till adekvat utbildning. Gunilla Svantorp nämnde tidigare att det handlar om små barn men också att det beslut som vi ska ta handlar om att det ska finnas handledare på plats. Ingen ska lämnas ensam även om det utmålas på det sättet.

Det hävdas också att vi inte skulle ha gjort någonting på åtta år. När alliansregeringen tillträdde 2006 hade vi en ganska lång agenda. Vi hade jobbat igenom en hel del olika förslag som vi också började genomföra och som har varit bra för skolan på många olika sätt. Vi hann inte med allt på åtta år. Men det kommer förhoppningsvis en chans igen.

Jag skulle vilja återkomma till hur man kan säkerställa att bra verksamhet inte skärs bort så att man får en sämre utbildning än man annars hade behövt få.

Anf. 174 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Som svar på Ulrika Carlssons fråga skulle jag vilja säga att verkligheten visar att det inte kommer att hända. Det har funnits fjärrundervisning på många ställen i vårt land, trots att man egentligen inte har haft tillåtelse till det. Jag tror inte att man genast kommer att sluta med

fjärrundervisning bara för att vi står här i kammaren och debatterar det här och bestämmer oss för att utvärdera på ett mer omfattande sätt än allianspartierna vill. Och jag hoppas inte heller att det kommer att vara någon fara för det. Man ser hur viktigt det är att eleverna får den adekvata utbildning de ska ha.

Vi måste också fundera lite grann. Det är inte så enkelt att fjärrundervisning är lösningen på allt, även på problemet med små skolor som har för få elever. Det ska vara rimligt att flytta till nästa skola. Ibland diskuterar vi dock skolnedläggningar där det är kanske två mil till nästa skola, och då är det faktiskt inte helt orimligt att flytta på sig.

Vi kan alltså inte använda fjärrundervisning som ett universalmedel för att lösa allting. Det tror inte jag är någon lösning. Däremot ser vi att det är jätteviktigt på de ställen där man har använt det länge, och deras erfarenheter måste vi såklart ta vara på nu när vi tittar på det lite mer allvarligt och ska få in det i lagstiftningen.

Anf. 175 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Gunilla Svantorp för svaret. Det känns verkligen skönt att Gunilla Svantorp säger att verkligheten kommer att visa att bra verksamhet inte försvinner från de skolor som har ett stort behov av fjärrundervisning. Det känns tryggt och skönt, samtidigt som det i ett tidigare anförande framfördes att Skolinspektionen skulle behöva överpröva de verksamheter man skulle få bedriva. Det ser jag alltså fram emot, och det gäller även perspektivet att eleverna inte ska behöva vänta på att olika utredningar ska ske där en bra verksamhet finns.

Jag vill alltså tacka Gunilla Svantorp för svaret och därmed avsluta min del av replikskiftet.

Anf. 176 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Det har ju framförts viss kritik mot Skolinspektionen för att den har kommit med kritik mot att man har fjärrundervisning. Men det är ju Skolinspektionens roll – de kommer såklart med kritik mot någonting som egentligen inte får lov att finnas. Det är deras roll. Det är vi som inte har gjort jobbet här i riksdagen, och eftersom det inte är vi som har styrt är det faktiskt ni som inte har gjort jobbet fullt ut, Ulrika Carlsson.

Nu är det dock vi som styr, och vi får ta på oss ansvaret allihop. Men jag tycker alltså inte att vi kan skälla på Skolinspektionen, för de har bara gjort sitt jobb.

Anf. 177 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Fru talman! Vad kommer det här att innebära rent konkret? Sverigedemokraternas enda oro är att eleverna kanske inte kommer att ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier som finns, det vill säga att de inte kommer att kunna nå det betyg de vill sträva efter. Framför allt är det viktigt att den fysiska närvaron av lärare är absolut. Speciellt en behörig lärare är otroligt viktig, fru talman. Men som biskop Brask sa: Till detta är jag nödd och tvungen.

I Skolverkets underlag för betygssättning står det att läraren enligt läroplanen ska ”använda all information som finns tillgänglig om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven. Läraren ska göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper vid betygssättningen. Inget

prov, inte ens ett nationellt prov, kan ensamt utgöra betygsunderlaget. Läroplanerna betonar att eleverna ska få tillfälle att visa sina kunskaper på olika sätt. Vid betygssättningen är det viktigt att flera olika typer av underlag används. Det finns en risk för att skriftliga prov överbetonas.”

Nästa avsnitt heter ”olika redovisningsformer”, och där står det att en elev ofta kan ”visa sina kunskaper på olika sätt. Bedömningstillfällen kan vara av olika slag, till exempel praktiska arbetssituationer, klassrumdiskussioner, rollspel, laborationer och prov. Vid betygssättningen ska läraren utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper. Eleverna kan med fördel vara delaktiga i valet av redovisningsformer.”

Detta är vad som står när det gäller betygssättningen, fru talman. Jag är helt övertygad om att en handledare på plats kommer att kunna hjälpa den betygssättande eller behöriga läraren i ämnet. Jag ser dock det här som någonting vi genomför därför att vi i dagsläget är tvungna. Vi måste nämligen värna sameskolorna, skärgårdsskolorna och glesbygdsskolorna. Går vi inåt landet mot norska gränsen har vi oerhört små elevunderlag just nu.

Det som gör mig trygg i det hela är att fjärrundervisningen endast bör genomföras om det inte finns någon legitimerad eller behörig lärare att tillgå inom skolenheten eller när elevunderlaget är otillräckligt. Det gör att vi har lagt in en säkerhetsspärr. Vi tvingar verkligen skolenheterna att på alla möjliga sätt försöka komma med andra lösningar innan de tar till det här. För elevens del är dock det absolut viktigaste att man får den utbildning man har rätt att få och att man kan välja det språk man vill välja.

Däremot kommer en vidareutveckling att behövas, fru talman. Det som slår mig direkt är att tekniken i dag finns och att vi ska använda den, men om vi genomför det här är det viktigt att tekniken som används är kompatibel på olika håll. Vi ska kunna ta reda på vad vi har ute i landet, så att vi kan nyttja varandras olika system. Det är tyvärr väldigt vanligt att vi inte implementerar det från början, och det är någonting att ta med i beräkningen inför framtiden. Det kommer inte att vara en färdig regel här, fru talman, utan det kommer att krävas mer regler.

Till Alliansens försvar – det är väl inte ofta jag säger det i talarstolen – kan man notera att tekniken för att genomföra det vi avser att genomföra inte fanns för nio år sedan.

Anf. 178 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Det är en ganska komisk fråga jag kommer att ställa, men den ställs på allra största allvar.

Jag har tidigare frågat Sverigedemokraterna hur det kommer sig att man inte anser att det ska finnas modersmålsundervisning i den svenska skolan. Vi har röstat om det i dag, och Sverigedemokraterna röstade för sin reservation om att inte ha modersmålsundervisning i skolan. Å andra sidan ska de rösta för ett förslag som går ut på att lägga ut modersmålsundervisning på entreprenad. Jag vill bara fråga hur det här går ihop, Stefan Jakobsson.

Anf. 179 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Som du kanske lade märke till, Daniel Riazat, yrkade vi inte på någonting i det här fallet. Vi anpassar oss i stället efter vilka regler

vi redan har klubbat, och vi har i dag klubbat den här regeln. Därför yrkar vi ingenting vidare, utan vi anpassar oss efter det vi har att utgå ifrån.

Anf. 180 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Förlåt, men jag vet inte om jag har uppfattat det här helt fel – vad det är vi har klubbat. Vi har tidigare under dagen röstat om modersmålsundervisning, där Stefan Jakobsson och hans partiföreträdare röstade emot att ha modersmålsundervisning i skolan. Vi har inte klubbat igenom frågan om modersmålsundervisning på entreprenad än.

Det blir märkligt att Sverigedemokraterna tidigare under dagen röstade emot modersmålsundervisning och att de därefter, i en kommande omröstning, ska rösta för att lägga ut modersmålsundervisningen på entreprenad. Vad är SD:s besked? Ska vi ha modersmålsundervisning, eller ska vi inte ha modersmålsundervisning?

Anf. 181 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag upprepar mig, Daniel Riazat: Vi som parti är emot att modersmålsundervisningen ska ligga under skolan. Däremot är vi för att modersmålsundervisning självklart får bedrivas i den övriga verksamhet som finns.

Vi har i det här fallet modersmålsundervisningen med i beslutsomgången. Jag säger som jag sa förut, nämligen att vi till detta är nödda och tvungna. Ibland får man ta det onda med det goda, och det är i det här fallet viktigare att vi ger eleverna möjligheten att bo kvar i glesbygden. Sverigedemokraterna är nämligen ett glesbygdsparti.

Anf. 182 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! I dag finns det ingen uttalad och tydlig reglering av fjärrundervisning. Detta har skapat en otydlighet för skolfolk när det gäller vad som är tillåtet kontra inte tillåtet, och det har gått ut över eleverna.

För att tillförsäkra eleverna den likvärdiga undervisning de har rätt till har den rödgröna regeringen nu lämnat en proposition om fjärrundervisning till riksdagen. Det är en reglering som allianspartierna under åtta års tid vid makten inte kunde prestera, och nu står Alliansens företrädare här och säger ”Vi vill ha mer!”. Jaha, men vem hindrade er under åtta års tid att komma med det? Berätta för oss, Ulrika Carlsson från Centern och Maria Stockhaus från Moderaterna!

Vem hindrade er att komma med en reglering för fjärrundervisning redan 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 eller 2014?

Nu vill ni ha mer. Det är magstarkt att komma med sådana krav nu.

Fru talman! I propositionen förslår regeringen att det ska införas en definition av vad fjärrundervisning innebär. Ett av två grundvillkor ska vara uppfyllda. Antingen ska det inte finnas legitimerade lärare att tillgå eller så ska elevunderlaget vara otillräckligt. Det behov som finns kan då uppfyllas genom att gå över till fjärrundervisning.

Rätten att bedriva fjärrundervisning, enligt det betänkande som vi debatterar, innebär i stort sett att en skola i en kommun ska kunna sluta avtal med staten om fjärrundervisning när det gäller till exempel samiska och teckenspråk. Det innebär också att en skola i en kommun ska kunna anlita en annan skola med samma huvudman för fjärrundervisning i bland annat moderna språk, modersmål och studiehandledning på modersmålet.

Fru talman! Vidare föreslås en försöksverksamhet där skolor ska få bedriva verksamhet i fler ämnen än dem som jag nyss nämnde. Dock måste man först ansöka om detta hos Skolverket och få det beviljat.

Denna verksamhet ska självfallet utvärderas för att se vad som är bra, vad som kan göras bättre och vilka bristerna är så att de inte upprepas utan kan avhjälpas.

Dessutom föreslås två utredningar. En gäller utredning om försöksverksamhet för att kunna upphandla fjärrundervisning på entreprenad av privata aktörer när det gäller modersmål och handledning på modersmålet. I den andra ska man generellt se över bestämmelserna om entreprenad i skollagen.

Miljöpartiet tycker att detta är positivt. Det är ett steg framåt. Vi kommer att utvärdera för att se vad vi kan göra mer.

Men att stå här och kräva allt på en gång utan utvärdering och utan att se hur det kommer att slå mot olika skolor är inte rätt.

Fru talman! Vi vill inte upprepa samma misstag som Alliansen gång på gång gjorde genom att komma med ogenomtänkta förslag. Ta till exempel lärarlegitimationen. Vi var för lärarlegitimationer, men vi tyckte att det var ogenomtänkt. Alliansen drev igenom det, men tre fyra gånger var ni tvungna att komma till riksdagen för att revidera. Vi vill inte göra samma misstag.

Vi vill gå framåt, vi vill förbättra, vi vill förändra och vi vill ge de skolor som är i behov av fjärrundervisning denna möjlighet för att tillförsäkra varje elev en likvärdig utbildning. Vi kommer att göra en utvärdering, och utredningarna är viktiga för att kunna gå framåt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 183 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! När Alliansen tillträdde hade vi ett skolpolitiskt program med 143 punkter. Dessa genomfördes under alliansregeringens tid vid makten och förändrade svensk skola i grunden. Det var alltså inte så att alliansregeringen satt på händerna och gjorde ingenting för svensk skola.

Det var också alliansregeringen som lyfte upp frågan om fjärrundervisning och startade den utredning som har resulterat i den proposition som har kommit till kammaren. Alliansen breddade också frågan i utskottet tack vare sin följdmotion till propositionen.

Fru talman! Låt mig fråga Jabar Amin: Varför litar inte Miljöpartiet på att lärarna och rektorerna ute på våra skolor, framför allt på de mindre skolorna i de mindre kommunerna, har befogenhet att avgöra att det behöver sättas in fjärrundervisning när de har uttömt alla möjligheter att få fram en behörig lärare i ett ämne?

Om Jabar Amin menar allvar med en likvärdig utbildning måste alla elever få möjlighet att få undervisning av en behörig lärare. Det ni gör är att begränsa dessa möjligheter kraftigt.

Jag tror att många rektorer inte kommer att ta chansen att delta i fjärrundervisning eftersom det kommer att innebära en ansträngning för dem att ansöka om försöksverksamhet. Det vore lättare att öppna för möjligheten att bedriva fjärrundervisning i flera ämnen på en gång.

Anf. 184 JABAR AMIN (MP) replik:

Fru talman! Vi litar visst på lärarna och skolorna. Men vi litar inte på att Alliansen har rätt i denna fråga. Vi vill inte göra samma misstag som ni gjorde gång på gång under ert styre.

Vi öppnar för fjärrundervisning. Vi ser till att de skolor som är i behov av detta får denna möjlighet, men vi öppnar inte dörren helt för alla försök. Vi vill inte genomföra ogenomtänkta förslag. Vi vill öppna, utvärdera och därefter gå vidare.

Under åtta års tid gjorde ni inte något för fjärrundervisningen. Under åtta års tid lyckades varken Moderaterna eller de andra allianspartierna komma med det som de nu vill ha mer av. Det borde ni ha kommit på lite tidigare.

Vi litar visst på skolorna, och vi öppnar för dem och ger dem en möjlighet. Det viktigaste för oss är varje elevs rätt till en likvärdig utbildning. De rätten kunde Alliansen inte bereda alla elever.

Anf. 185 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Det är tråkigt att Jabar Amin inte litar på att allianspartierna har elevernas bästa för ögonen, men i just denna fråga är vi inte ensamma. Ganska många remissinstanser, bland annat SKL och Friskolornas Riksförbund, har varit tydliga med att de också står bakom möjligheten att bedriva fjärrundervisning i flera ämnen.

Jag håller med Jabar Amin om att utvärdering är viktigt. Där lyckades allianspartierna tack vare sin följdmotion bredda och skärpa till skrivningarna om utvärdering av fjärrundervisning.

Det är dock tråkigt att begränsa det till ett visst antal ämnen eller vissa ämnen och inte utgå från alla elevers rätt till undervisning av en behörig lärare. Finns det ingen behörig lärare – och kravet är uttryckligen att man måste ha undersökt möjligheten att få fram en behörig lärare – är alternativet att eleverna undervisas av en obehörig lärare. Är det ett bättre alternativ, Jabar Amin?

Anf. 186 JABAR AMIN (MP) replik:

Fru talman! Som jag nämnde i mitt anförande är fjärrundervisning inte tydligt reglerad i nuvarande skollag. Nu gör vi det. Vi öppnar för en del skolor och för en del ämnen, men att öppna upp helt på ett område där man inte har varit förut är ogenomtänkt.

Vi är överens om en utredning. Det finns två utredningar. Den ena hoppas jag är klar om ett år, och då kan vi diskutera den och förhoppningsvis komma överens. Då kan vi komma längre. Men just nu måste vi öppna för dessa ämnen för att det är viktigt för eleverna.

Fru talman! Låt mig rätta Maria Stockhaus. Jag sa inte att Alliansen inte har elevernas bästa för ögonen. Jag sa att vi inte litar på att Alliansen har rätt förslag. Många gånger har ni ogenomtänkta förslag.

I det här fallet är det inte genomtänkt. Först har man inte möjlighet att få fjärrundervisning enligt skollagen, och sedan öppnas det helt. Vi måste kunna utvärdera det vi gör. Ett år är inte så lång tid för att utvärdera och så småningom komma med försöksverksamhet.

Fru talman! Till Maria Stockhaus vill jag säga att det vi har för ögonen är att kunna erbjuda varje elev en likvärdig utbildning. Det är vår utgångspunkt.

Anf. 187 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jabar Amin var väldigt tydlig med att det inte har funnits någon tydlighet tidigare, att det har skapats en otydlighet och att man inte vill öppna upp för ogenomtänkta förslag.

Socialdemokraternas företrädare kallade den verksamhet som har pågått på många håll runt om i Sverige för en jättebra verksamhet. Den ska nu stoppas under ett år för att utvärdera och sedan komma tillbaka. Ändå ska man, som det står i propositionen, öppna för försöksverksamhet där det inte bör finnas någon begränsning av i vilka ämnen som fjärrundervisning kan bedrivas.

Jag vill fråga Jabar Amin på vilket sätt han avser att arbeta för att stärka möjligheten för alla barn att få rätt till undervisning av behöriga lärare.

Anf. 188 JABAR AMIN (MP) replik:

Fru talman! Låt mig påminna Ulrika Carlsson från Centerpartiet om att de satt vid makten i åtta år: 2006–2014. Om det var en så viktig fråga för Alliansen och Centerpartiet, varför kom ni inte med sådana idéer, förslag och lagar under åtta års tid, Ulrika Carlsson?

Det är vi i den rödgröna regeringen som öppnar den möjligheten nu, för att garantera att alla barn får en likvärdig utbildning. Det är vi som öppnar upp, och det är vi som lagstiftar och ser till att den möjligheten finns.

Men att gå fram med sådana ogenomtänkta förslag som ni vill öppna dörren för är helt och hållet fel. Vi måste utvärdera verksamheten. Det är en ny verksamhet i skollagens mening, och därför måste vi utvärdera.

Vi öppnar för en del ämnen, där försök får göras med samma huvudman, men att öppna för entreprenad och alla möjliga sätt som ni vill är fel väg att gå. Vi måste kunna utvärdera.

En miss under Alliansens tid var att ni kom med många ogenomtänkta förslag som ni rättade och reviderade gång efter annan här i riksdagen. Vi vill inte göra samma misstag. Vi vill göra rätt redan från början. Det lyckades inte Alliansen prestera.

Anf. 189 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Från talarstolen har det framförts att den teknik som man använder för fjärrundervisning inte fanns 2006. Jabar Amin räknade förtjänstfullt upp varje enskilt årtal som alliansregeringen styrde. Mig veterligt lade inte Miljöpartiet vid något tillfälle fram något förslag om fjärrundervisning.

Som Jabar Amin säkert vet är detta inte en helt ny verksamhet. I dag diskuterar vi fjärrundervisning, men under ganska många år har distansundervisning varit möjlig att genomföra från ett antal utbildningsenheter i Sverige, bland andra Korrespondensgymnasiet i Torsås.

Jabar Amin vet säkert att det är en verksamhet som på olika sätt har arbetat för att tillgängliggöra kunskap för elever som av olika anledningar

inte har möjlighet att delta i den ordinarie undervisningen eller som på det viset får tillgång till en behörig lärare.

Fru talman! Jag förvånas över Miljöpartiets ton i debatten när man lyfter fram behovet av att skapa tydlighet och regler och ramar för allting. Min bild av Miljöpartiet har åtminstone tidigare varit att man har förespråkade pedagogisk utveckling och att man ska låta många blomma blomma. Man har lyssnat väl på Friskolornas riksförbund, som har fört fram dessa frågor och som har varit ganska kritiskt till att man i den här propositionen låser in fjärrundervisningen alltför mycket.

Jabar Amin lyfter också fram det han kallar för tillkortakommanden från alliansregeringen, och han nämner ett enda exempel gång på gång på gång som handlar om det man vill komma tillbaka till. Givetvis funderar vi på vad vi kunde ha gjort annorlunda när det gäller lärarlegitimationen, men många av våra reformer har också visat sig verkligen stärka utvecklingen av svensk skola.

Anf. 190 JABAR AMIN (MP) replik:

Fru talman! Allianspartierna får bestämma sig nu. Ulrika Carlsson sa nyss att tekniken och dessa frågor är nya. Men det var bara en kvart sedan Maria Stockhaus från Moderaterna sa att det finns en uppsjö av erfarenheter av detta sedan lång tid tillbaka. När det passar säger ni att det finns lång erfarenhet, men när det inte passar är tekniken ny – nej, mina vänner.

Det här är en viktig fråga för den rödgröna regeringen – att tillförsäkra varje barn en likvärdig utbildning. Det är ett steg framåt. Vi öppnar för fjärrundervisning, och vi ser till att våra elever får den möjligheten. Vi öppnar för en del ämnen, och vi utvärderar snabbt för att kunna gå vidare. Det är så man ska arbeta. Man ska inte arbeta ogenomtänkt.

Centern tycker att det är bevärande att jag tar lärarlegitimationen som exempel gång på gång. Men det är ju det yttersta och bästa exemplet, eftersom ni var tvungna att komma till riksdagen fyra gånger och revidera den, trots att vi och Socialdemokraterna gång på gång sa till er: Vi är för lärarlegitimationen, men det här och det här måste man göra för att kunna gå vidare.

Men nej, ni tyckte att ni visste bäst. Det är bara ett exempel. Vi går inte fram med förhastade och ogenomtänkta förslag. Vi går fram med förslag som är viktiga för eleverna, vi utvärderar och sedan går vi vidare. Det är så vi arbetar, fru talman.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 mars.)

§ 17 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 17 mars

2014/15:404 Riskerna med begränsade resurser för våra akutsjukhus
av Lotta Olsson (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 mars

2014/15:310 Översyn av Arbetsförmedlingen

av *Roger Haddad* (FP)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2014/15:311 Förmögenhetsskatten

av *Erik Ullenhag* (FP)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:312 Europaparlamentets resolution om fredade zoner i Irak

av *Sofia Damm* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:313 Tillsättande av en förhandlingsperson för Bromma flygplats

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2014/15:314 Uppmärksammande av 100-årsminnet av folkmordet seyfo den 24 april 2015

av *Robert Hannah* (FP)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:315 Stockholmscentraliseringen av statens förvaltningsmyndigheter

av *Robert Hannah* (FP)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2014/15:316 Utbildning mot terrorism och radikalisering

av *Maria Plass* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

§ 19 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 18 mars

2014/15:275 MSB:s insats mot ebola i Liberia

av *Karin Rågsjö* (V)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:276 Höjda lokalkostnader för Försvarsmakten

av *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2014/15:280 Översyn av Arbetsförmedlingen

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2014/15:282 Åtgärder med anledning av varsel inom telekomindustrin i Lund

av *Mats Persson* (FP)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2014/15:283 Varsel vid Sony Mobile i Lund

av *Boriana Åberg* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 19.17.

Förhandlingarna leddes
av ålderspresidenten från sammanträdets början till och med § 4 anf. 40
(delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 81 (delvis),
av ålderspresidenten därefter till och med § 9 anf. 121 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 14 anf. 142 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 3 Ärenden för bordläggning	2
§ 4 Näringspolitik	2
Näringsutskottets betänkande 2014/15:NU10	2
Anf. 1 LARS HJÄLMERED (M)	2
Anf. 2 JOSEF FRANSSON (SD)	5
Anf. 3 LARS HJÄLMERED (M) replik	8
Anf. 4 JOSEF FRANSSON (SD) replik	8
Anf. 5 LARS HJÄLMERED (M) replik	9
Anf. 6 JOSEF FRANSSON (SD) replik	9
Anf. 7 HELENA LINDAHL (C)	10
Anf. 8 BIRGER LAHTI (V)	12
Anf. 9 LARS HJÄLMERED (M) replik	14
Anf. 10 BIRGER LAHTI (V) replik	14
Anf. 11 LARS HJÄLMERED (M) replik	14
Anf. 12 BIRGER LAHTI (V) replik	15
Anf. 13 HELENA LINDAHL (C) replik	15
Anf. 14 BIRGER LAHTI (V) replik	15
Anf. 15 HELENA LINDAHL (C) replik	16
Anf. 16 BIRGER LAHTI (V) replik	16
Anf. 17 SAID ABDU (FP)	16
Anf. 18 PENILLA GUNTHER (KD)	18
Anf. 19 BIRGER LAHTI (V) replik	20
Anf. 20 PENILLA GUNTHER (KD) replik	20
Anf. 21 BIRGER LAHTI (V) replik	20
Anf. 22 PENILLA GUNTHER (KD) replik	21
Anf. 23 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	21
Anf. 24 LARS HJÄLMERED (M) replik	24
Anf. 25 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	24
Anf. 26 LARS HJÄLMERED (M) replik	24
Anf. 27 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	25
Anf. 28 HELENA LINDAHL (C) replik	25
Anf. 29 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	26
Anf. 30 HELENA LINDAHL (C) replik	26
Anf. 31 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	27
Anf. 32 JOSEF FRANSSON (SD) replik	27
Anf. 33 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	27
Anf. 34 JOSEF FRANSSON (SD) replik	28
Anf. 35 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	28
Anf. 36 SAID ABDU (FP) replik	28
Anf. 37 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	29
Anf. 38 SAID ABDU (FP) replik	29

Anf. 39	ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	29
Anf. 40	ELISABET KNUTSSON (MP)	30
Anf. 41	LARS HJÄLMERED (M) replik	31
Anf. 42	ELISABET KNUTSSON (MP) replik	32
Anf. 43	LARS HJÄLMERED (M) replik	32
Anf. 44	ELISABET KNUTSSON (MP) replik	32
Anf. 45	HELENA LINDAHL (C) replik	33
Anf. 46	ELISABET KNUTSSON (MP) replik	33
Anf. 47	HELENA LINDAHL (C) replik	33
Anf. 48	ELISABET KNUTSSON (MP) replik	34
Anf. 49	HANS ROTHENBERG (M)	34
Anf. 50	ANNA WALLÉN (S)	36
Anf. 51	LARS HJÄLMERED (M) replik	37
Anf. 52	ANNA WALLÉN (S) replik	37
Anf. 53	LARS HJÄLMERED (M) replik	38
Anf. 54	ANNA WALLÉN (S) replik	39
Anf. 55	HANS ROTHENBERG (M) replik	39
Anf. 56	ANNA WALLÉN (S) replik	40
Anf. 57	HANS ROTHENBERG (M) replik	40
Anf. 58	ANNA WALLÉN (S) replik	41
Anf. 59	PENILLA GUNTHER (KD) replik	41
Anf. 60	ANNA WALLÉN (S) replik	42
Anf. 61	PENILLA GUNTHER (KD) replik	42
Anf. 62	ANNA WALLÉN (S) replik	43
Anf. 63	HELENA LINDAHL (C)	44
	(Beslut fattades under § 13.)	44
§ 5 Riksrevisionens rapport om förvaltningen av regionala projektmedel.....44		
	Näringsutskottets betänkande 2014/15:NU8	44
Anf. 64	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	44
Anf. 65	MATTIAS JONSSON (S)	45
Anf. 66	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	46
Anf. 67	ANDERS AHLGREN (C)	48
Anf. 68	HÅKAN SVENNELING (V)	49
Anf. 69	PENILLA GUNTHER (KD)	50
	(Beslut fattades under § 13.)	51
§ 6 Immaterialrättsliga frågor.....51		
	Näringsutskottets betänkande 2014/15:NU11	51
	(Beslut fattades under § 13.)	51
§ 7 Straffrättsliga frågor.....51		
	Justitieutskottets betänkande 2014/15:JuU14	51
Anf. 70	LAWEN REDAR (S)	51
Anf. 71	KRISTER HAMMARBERGH (M)	54
Anf. 72	LAWEN REDAR (S) replik	57
Anf. 73	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	57
Anf. 74	LAWEN REDAR (S) replik	58
Anf. 75	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	58

Anf. 76 KENT EKEROTH (SD).....	58
Anf. 77 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	60
Anf. 78 KENT EKEROTH (SD) replik	61
Anf. 79 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	61
Anf. 80 KENT EKEROTH (SD) replik	62
Anf. 81 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	62
Anf. 82 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	64
Anf. 83 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	64
Anf. 84 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	65
Anf. 85 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	65
Anf. 86 JOHAN HEDIN (C).....	66
Anf. 87 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	67
Anf. 88 JOHAN HEDIN (C) replik.....	67
Anf. 89 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	68
Anf. 90 JOHAN HEDIN (C) replik.....	68
Anf. 91 ROGER HADDAD (FP).....	68
Anf. 92 ANDREAS CARLSON (KD).....	70
Anf. 93 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	71
(Beslut fattades under § 13.).....	72

§ 8 Processrättsliga frågor

.....	72
Justitieutskottets betänkande 2014/15:JuU15.....	72
Anf. 94 ANDERS HANSSON (M).....	72
Anf. 95 ADAM MARTTINEN (SD)	74
Anf. 96 JOHAN HEDIN (C).....	76
Anf. 97 ROGER HADDAD (FP).....	78
Anf. 98 ANDREAS CARLSON (KD).....	79
Anf. 99 SUSANNE EBERSTEIN (S).....	80
Anf. 100 ANDERS HANSSON (M) replik	81
Anf. 101 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik.....	82
Anf. 102 ANDERS HANSSON (M) replik	82
Anf. 103 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik.....	82
Anf. 104 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	83
Anf. 105 ANDERS HANSSON (M) replik	84
Anf. 106 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	84
Anf. 107 ANDERS HANSSON (M) replik	84
Anf. 108 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	85
Anf. 109 MARIA ABRAHAMSSON (M).....	85
Anf. 110 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik.....	88
Anf. 111 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	88
Anf. 112 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik.....	88
Anf. 113 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	89
Anf. 114 BEATRICE ASK (M)	89
Anf. 115 SUSANNE EBERSTEIN (S).....	90
Anf. 116 BEATRICE ASK (M) replik.....	90
Anf. 117 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik.....	91
Anf. 118 BEATRICE ASK (M) replik.....	91
Anf. 119 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik.....	91
(Beslut fattades under § 13.).....	91

§ 9 Offentlig upphandling	92
Finansutskottets betänkande 2014/15:FiU27	92
Anf. 120 DENNIS DIOUKAREV (SD)	92
Anf. 121 MONICA GREEN (S)	93
Anf. 122 MARIA MALMER STENERGARD (M)	94
Anf. 123 MONICA GREEN (S) replik	97
Anf. 124 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	97
Anf. 125 MONICA GREEN (S) replik	98
Anf. 126 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	98
Anf. 127 JANINE ALM ERICSON (MP)	99
(Beslut fattades under § 13.)	100
§ 10 Statlig förvaltning och statistikfrågor	100
Finansutskottets betänkande 2014/15:FiU25	100
Anf. 128 JÖRGEN ANDERSSON (M)	100
Anf. 129 DENNIS DIOUKAREV (SD)	102
Anf. 130 HÅKAN SVENNELING (V)	103
Anf. 131 JÖRGEN HELLMAN (S)	104
Anf. 132 ROGER RICHTOFF (SD)	105
(Beslut fattades under § 13.)	106
§ 11 Kommunala frågor	106
Finansutskottets betänkande 2014/15:FiU26	106
Anf. 133 NIKLAS KARLSSON (S)	106
(forts. § 14)	108
Ajournering	108
Återupptagna förhandlingar	108
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 mars	109
UbU9 Grundskolan	109
UbU4 Utbildning för elever i samhällsvård och på sjukhus	111
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	111
NU10 Näringspolitik	111
NU8 Riksrevisionens rapport om förvaltningen av regionala projektmedel	114
NU11 Immaterialrättsliga frågor	114
JuU14 Straffrättsliga frågor	114
JuU15 Processrättsliga frågor	116
FiU27 Offentlig upphandling	117
FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor	118
§ 14 (forts. från § 11) Kommunala frågor (forts. FiU26)	119
Anf. 134 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	119
Anf. 135 JANINE ALM ERICSON (MP)	120
Anf. 136 ANDERS AHLGREN (C)	122
Anf. 137 ULLA ANDERSSON (V)	124

Anf. 138	ANDERS AHLGREN (C) replik	126
Anf. 139	ULLA ANDERSSON (V) replik	126
Anf. 140	ANDERS AHLGREN (C) replik	127
Anf. 141	ULLA ANDERSSON (V) replik	127
Anf. 142	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	128
Anf. 143	ULLA ANDERSSON (V) replik	129
Anf. 144	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	129
Anf. 145	ULLA ANDERSSON (V) replik	130
Anf. 146	RASMUS LING (MP)	130
Anf. 147	ANDERS AHLGREN (C) replik	131
Anf. 148	RASMUS LING (MP) replik	131
Anf. 149	ANDERS AHLGREN (C) replik	132
Anf. 150	RASMUS LING (MP) replik	132
Anf. 151	FINN BENGTSSON (M)	132
	(Beslut skulle fattas den 19 mars.)	134

§ 15 Mervärdesskatt

		134
	Skatteutskottets betänkande 2014/15:SkU19	134
Anf. 152	DAVID LÅNG (SD)	134
Anf. 153	EMMA WALLRUP (V)	135
Anf. 154	PER ÅSLING (C)	136
Anf. 155	ADNAN DIBRANI (S)	138
Anf. 156	MARIA PLASS (M)	140
Anf. 157	RASMUS LING (MP)	141
Anf. 158	ARON MODIG (KD)	142
	(Beslut skulle fattas den 19 mars.)	143

§ 16 Möjligheter till fjärrundervisning

		143
	Utbildningsutskottets betänkande 2014/15:UbU3	143
Anf. 159	MARIA STOCKHAUS (M)	143
Anf. 160	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	146
Anf. 161	DANIEL RIAZAT (V)	147
Anf. 162	MARIA STOCKHAUS (M) replik	148
Anf. 163	DANIEL RIAZAT (V) replik	148
Anf. 164	MARIA STOCKHAUS (M) replik	149
Anf. 165	DANIEL RIAZAT (V) replik	149
Anf. 166	CHRISTER NYLANDER (FP)	150
Anf. 167	ANNIKA ECLUND (KD)	151
Anf. 168	GUNILLA SVANTORP (S)	152
Anf. 169	MARIA STOCKHAUS (M) replik	153
Anf. 170	GUNILLA SVANTORP (S) replik	154
Anf. 171	MARIA STOCKHAUS (M) replik	154
Anf. 172	GUNILLA SVANTORP (S) replik	154
Anf. 173	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	155
Anf. 174	GUNILLA SVANTORP (S) replik	155
Anf. 175	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	156
Anf. 176	GUNILLA SVANTORP (S) replik	156
Anf. 177	STEFAN JAKOBSSON (SD)	156
Anf. 178	DANIEL RIAZAT (V) replik	157
Anf. 179	STEFAN JAKOBSSON (SD) replik	157

Anf. 180 DANIEL RIAZAT (V) replik	158
Anf. 181 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	158
Anf. 182 JABAR AMIN (MP)	158
Anf. 183 MARIA STOCKHAUS (M) replik	159
Anf. 184 JABAR AMIN (MP) replik.....	160
Anf. 185 MARIA STOCKHAUS (M) replik	160
Anf. 186 JABAR AMIN (MP) replik.....	160
Anf. 187 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	161
Anf. 188 JABAR AMIN (MP) replik.....	161
Anf. 189 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	161
Anf. 190 JABAR AMIN (MP) replik.....	162
(Beslut skulle fattas den 19 mars.)	162
§ 17 Anmälan om interpellation	162
§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar	163
§ 19 Anmälan om skriftliga svar på frågor	163
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 19.17.	164

Tryck: Elanders, Vällingby 2015